

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Dolnośląska Delegatura we Wrocławiu

DDW. 411.4.2.2026

Pan
Mateusz Balcerowicz
Prezes
Państwowego Gospodarstwa Wodnego
Wody Polskie
Państwowe Gospodarstwo Wodne
Wody Polskie
ul. Tytusa Chałubińskiego 8
00-613 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/25/507/LWR „Działania wybranych podmiotów publicznych w związku z powodzią w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz pomocą poszkodowanym tym zdarzeniem”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, ul. Norwida 34, 50-950 Wrocław ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mateusz Balcerowicz, Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, od 8 lipca 2025 r. ² W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła Joanna Kopczyńska od 11 stycznia 2024 r. do 7 lipca 2025 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania związane z identyfikowaniem możliwości wystąpienia powodzi w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz reagowaniem na powódź. 2. Działania związane z pomocą finansową i rzeczową poszkodowanym powodzią.
Okres objęty kontrolą	Lata 2024-2025 (do zakończenia kontroli ³) z uwzględnieniem faktów i dowodów sprzed tego okresu mających znaczenie dla badanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Artykuł 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Dolnośląska Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	Edward Klatka, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LWR/121/2025 z 15 maja 2025 r., nr LWR/208/2025 z 15 września 2025 r., nr LWR/246/2025 z 28 listopada 2025 r., DDW/1/2026 z 2 stycznia 2026 r. Marta Okrasa, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/158/2025 z 22 lipca 2025 r., nr LWR/215/2025 z 16 października 2025 r., DDW/2/2026 z 2 stycznia 2026 r. Rafał Wojtko, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/120/2025 z 15 maja 2025 r. Radosław Kujawiński, doradca prawny, p.o. Dyrektor Dolnośląskiej Delegatury we Wrocławiu, legitymacja służbowa nr 22500.

(akta kontroli: t. I, str. 1-16, t. III, str. 7-11)

¹ Dalej: RZGW.

² Dyrektorem RZGW od dnia 30 kwietnia 2025 r. był Stanisław Longawa. W okresie: od dnia 18 stycznia 2024 r. do dnia 29 kwietnia 2025 r. funkcję tę pełniła Beata Głuchowska.

³ Data zakończenia czynności kontrolnych: 26 marca 2026 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

We wrześniu 2024 r., w związku z poleceniem z Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej⁶, RZGW podejmował działania w celu przygotowania do powodzi struktur Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie⁷ na obszarze swojej właściwości. Centrum Operacyjne Ochrony Przeciwpowodziowej w RZGW⁸ kierowało dyspozycje dotyczące wielkości odpływów ze zbiorników Nysa, Otmuchów i Mietków. RZGW realizował również czynności w zakresie przekazywania informacji na potrzeby organów zarządzania kryzysowego, jednostek PGW WP i ludności, w szczególności poprzez różne formy raportowania, udział przedstawicieli RZGW w posiedzeniach zespołów zarządzania kryzysowego, publikowanie komunikatów o sytuacji w regionie na stronie internetowej oraz informacji w serwisach społecznościowych, a także udzielanie informacji telefonicznie w ramach telefonu dyżurnego w COOP.

W działaniach RZGW w czasie zagrożenia powodziowego i powodzi w 2024 r. wystąpiły jednak istotne nieprawidłowości, w tym zaniechania działań, które ograniczały efektywność realizacji zadania określonego w art. 240 ust. 3 pkt 6 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁹, polegającego na współuczestniczeniu w ochronie ludności przed powodzią.

W okresie powodzi we wrześniu 2024 r. RZGW nie prowadził gospodarowania wodą na zbiornikach kaskady Nysy Kłodzkiej¹⁰ i zbiorniku Mietków w sposób ukierunkowany na zapewnienie możliwie najefektywniejszej transformacji (redukcji) fali powodziowej i najsukuteczniejszej realizacji funkcji przeciwpowodziowej przez zbiorniki retencyjne. Przede wszystkim nie zastosowano znaczących odpływów wyprzedzających ze zbiorników w celu zwiększenia posiadanej pojemności (rezerwy) powodziowej¹¹. Jednocześnie dopuszczono do znacznego zmniejszenia tej rezerwy przed kulminacją powodzi, w wyniku nie zapewnienia przepuszczenia podstawy fali powodziowej (do wielkości przepływu dozwolonego¹²) bez zatrzymywania jej objętości w zbiornikach (na skutek wdrażania z opóźnieniem zwiększeń odpływu w wielkości przepływu dozwolonego, co spowodowało zmniejszenie dostępnej pojemności powodziowej na czas kulminacji powodzi). Postępowanie RZGW nie korespondowało z regułą przezorności, wymagającą wdrożenia zdecydowanych działań wyprzedzających zagrożenie, która powinna przyświecać realizacji zadania współuczestniczenia w ochronie ludności przed powodzią. Odpowiednie działania w tym zakresie mogły pozwolić na odsunięcie w czasie oraz ograniczenie czasu trwania i wielkości odpływów przekraczających przepływy dozwolone, w szczególności ze zbiornika Nysa, zapewniając skuteczniejszą realizację ochrony przeciwpowodziowej. W ocenie NIK, pomimo że poziom piętrzenia wody w zbiornikach w dniu 11 września 2024 r. był znacznie

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: KZGW.

⁷ Dalej: PGW WP.

⁸ Dalej: COOP.

⁹ Dz.U. z 2025 r., poz. 960 ze zm., dalej: Prawo wodne.

¹⁰ Topola, Kozielnio, Otmuchów, Nysa.

¹¹ W stosunku do rezerwy posiadanej w dniu 11 września 2024 r.

¹² Przepływ dozwolony to przepływ poniżej budowli piętrzącej, który nie powoduje szkód powodziowych na terenach poniżej tej budowli (dalej również: odpływ dozwolony).

poniżej Normalnego Poziomu Piętrzenia¹³, to należało podejmować działania mające na celu zwiększenie dostępnej do wykorzystania rezerwy powodziowej, a tym samym zapewnić możliwość efektywniejszego wykorzystania posiadanych zbiorników retencyjnych do ochrony przeciwpowodziowej.

W ocenie NIK w RZGW nie przywiązano należytej wagi do pojawiających się w dniu 14 września 2024 r. informacji o sytuacji na zbiorniku Stronie Śląskie, a podjęte działania ograniczyły się w zasadzie do publikacji komunikatów w mediach społecznościowych oraz przekazania informacji do Starostwa Powiatowego w Kłodzku. Nie nawiązano natomiast ścisłej współpracy operacyjnej w tym obszarze w szczególności z Wojewodą Dolnośląskim. W związku z tym stan zapory nie był monitorowany w sposób adekwatny do istniejącego zagrożenia i nie zapewniono niezwłocznego przekazania informacji o rozpoczęciu procesu niszczenia zapory do Wojewody Dolnośląskiego oraz gminnych i powiatowych organów zarządzania kryzysowego.

Część istotnych informacji w aspekcie zarządzania kryzysowego nie była przekazywana zarówno do podmiotów spoza PGW WP jak i do KZGW lub nie była przekazywana niezwłocznie, względnie – jak w przypadku zmian dyspozycji odpływów ze zbiorników retencyjnych - była przekazywana jedynie z kilkudziesięciominutowym wyprzedzeniem. W ocenie NIK należy dążyć do zapewnienia bezpośredniego, systemowego przekazywania informacji i sygnalizacji zagrożeń przez COOP również do samorządowych organów zarządzania kryzysowego, zwłaszcza w aspekcie zagrożeń związanych z gospodarowaniem wodą w zbiornikach retencyjnych i zbiornikach suchych.

Powódź i podjęte po niej działania¹⁴ ujawniły również istotne nieprawidłowości w systemie sterowania zbiornikiem Nysa, kluczowym dla realizacji ochrony przeciwpowodziowej, tj.: 1) niezgodność danych w systemie sterowania zbiornika Nysa w zakresie wielkości odpływów w zależności od otwarcia urządzeń upustowych (segmentów) w porównaniu z danymi w tym zakresie zawartymi w instrukcji gospodarowania wodą¹⁵ zatwierdzonej w pozwoleniu wodnoprawnym (system sterowania wykazuje mniejsze odpływy przez urządzenia upustowe - segmenty na budowli zrzutowej w porównaniu do danych z instrukcji gospodarowania wodą przy określonej wielkości otwarcia segmentu, a także mniejsze odpływy w stosunku do danych w kodzie źródłowym sterownika PLC), 2) większe faktyczne otwieranie urządzeń upustowych (segmentów) na budowli zrzutowej ww. zbiornika niż wynikające z dyspozycji wprowadzanych przez obsługę (skutkujące większym odpływem ze zbiornika niż dysponowany), 3) nieprawidłowe usytuowanie sondy do pomiaru poziomu piętrzenia (wody górnej), skutkujące zaniżeniem danych o poziomie piętrzenia w zbiorniku, stosowanych również do ustalania aktualnej pojemności zbiornika, obliczania dopływu i odpływu ze zbiornika. W wyniku niniejszej kontroli stwierdzono, że w RZGW nie sprawdzano zgodności danych o wielkości odpływów wprowadzonych w elektronicznych systemach sterowania urządzeniami upustowymi na zbiornikach z danymi wynikającymi z instrukcji gospodarowania wodą.

¹³ Tj. najwyższego położenia zwierciadła spiętrzonej wody w okresach pomiędzy wezbrzeniami (dalej: NPP).

¹⁴ Zlecenie przez RZGW i wykonanie ekspertyzy przez Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu.

¹⁵ Dalej również IGW.

Dla zbiornika Nysa nie było również w okresie od zakończenia jego modernizacji w 2016 r. do czasu powodzi w 2024 r. instrukcji eksploatacji zatwierdzonej przez Dyrektora RZGW i nie było ustalonego sposobu sterowania (o potwierdzonej prawidłowości) urządzeniami upustowymi – segmentami, w przypadku niedziałania elektronicznego systemu sterowania, w zakresie otwierania segmentów na oczekiwaną wielkość (ustawiania spodu segmentu na określonej rzędnej w układzie wysokościowym), od której zależy wielkość odpływu ze zbiornika¹⁶.

Występujące w czasie powodzi zdarzenia i podejmowane działania nie zostały rzetelnie udokumentowane. Nie prowadzono dziennika dyżuru powodziowego, a symulacje dotyczące gospodarowania wodą na zbiorniku Nysa, które według wyjaśnień składanych w toku kontroli miałyby być wielokrotnie sporządzane, nie zostały zarchiwizowane¹⁷. Nie przedstawiono śladów rewizyjnych pozwalających na ustalenie w oparciu o jakie konkretne dane i założenia ustalone zostały wielkości odpływów wprowadzane w określonym czasie ze zbiornika Nysa.

Dla zbiorników Topola i Kozielno nie było pozwoleń wodnoprawnych na piętrzenie i retencjonowanie wód. Minister Infrastruktury Zarządzeniem pokontrolnym nr 9 z dnia 17 maja 2022 r., zobowiązał PGW WP m.in. do podjęcia działań mających na celu uzyskanie dla zbiorników Topola i Kozielno pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie i retencjonowanie wód w terminie do 31 grudnia 2024 r. We wskazanym terminie pozwolenia takiego nie uzyskano. W wystąpieniu pokontrolnym Ministra Infrastruktury z dnia 26 marca 2025 r. wskazano, że skutkowało to użytkowaniem zbiorników bez uprawnień i z naruszeniem przepisów ww. ustawy.

RZGW nie brał udziału w działaniach związanych z pomocą finansową i rzeczową poszkodowanym powodzią.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR 1. Działania związane z identyfikowaniem możliwości wystąpienia powodzi w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz reagowaniem na powódź.

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie z art. 240 ust. 3 pkt 6 ustawy Prawo wodne, Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej współuczestniczą w zapewnieniu ochrony ludności i mienia przed powodzią i przeciwdziałaniu skutkom suszy, na poziomie regionów wodnych.

Zgodnie z § 60 Regulaminu Organizacyjnego¹⁹ PGW WP w skład RZGW wchodzi między innymi COOP realizujące wybrane zadania Pionu Ochrony Przed Powodzią i Suszą. Według w § 61 ust. 4 Regulaminu do zadań COOP należał w szczególności: [1] monitoring sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej, [2] przygotowywanie komunikatów o aktualnej sytuacji z uwzględnieniem

¹⁶ W powiązaniu ze stanem wody w zbiorniku.

¹⁷ Z okresu od 11 do 18 września 2024 r. udostępniono tylko jedną symulację dotyczącą gospodarowania wodą na zbiorniku Nysa (dotyczą wprowadzenia odpływu o wielkości 1000 m³/s).

¹⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁹ Dalej: Regulamin organizacyjny.

gospodarki wodnej na zbiornikach przeciwpowodziowych w regionie, przekazywanie informacji i raportów zainteresowanym, [3] gromadzenie, przetwarzanie, udostępnianie i przekazywanie informacji o sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej oraz gospodarki wodnej na zbiornikach przeciwpowodziowych na potrzeby Wód Polskich, centrów zarządzania kryzysowego oraz innych podmiotów, [4] współpraca z wojewódzkimi centrami zarządzania kryzysowego w okresie zagrożenia powodziowego i powodzi oraz przy aktualizacji wojewódzkich planów zarządzania kryzysowego, planów operacyjnych ochrony przed powodzią i planów ratowniczych województw, [5] współpraca operacyjna z organami administracji rządowej i samorządowej w ochronie przed powodzią, [6] przygotowywanie projektów decyzji w przypadku ostrzeżenia o nadejściu wezbrania powodziowego, [7] prowadzenie zimowej osłony przeciwpowodziowej, w tym współpraca z kierującym akcją przy planowaniu i organizowaniu akcji lodołamania, zgodnie z instrukcją lodołamania, [8] bieżący monitoring wykonywania obowiązków wynikających z instrukcji gospodarowania wodami obiektów hydrotechnicznych Wód Polskich, [9] zbieranie i archiwizowanie danych o sytuacji i zjawiskach hydrologicznych dla wód regionu wodnego, [10] pełnienie dyżurów w okresie zagrożenia powodziowego i powodzi, w tym również dyżuru zdalnego, [11] współpraca ze stałym dyżurem w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, [12] uczestnictwo w działaniach w sytuacjach kryzysowych związanych z zagrożeniem powodziowym oraz koordynacją działań Wód Polskich, na terenie nadzorowanym przez właściwy regionalny zarząd gospodarki wodnej, [13] powiadamianie KZGW w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych na terenie regionalnego zarządu gospodarki wodnej oraz informowanie o podjętych działaniach, [14] współpraca z innymi jednostkami organizacyjnymi Wód Polskich w zakresie zarządzania kryzysowego, [15] koordynowanie i współpraca z pozostałymi komórkami organizacyjnymi właściwymi przy uzgadnianiu planów ochrony infrastruktury krytycznej, [16] współpraca z instytucjami naukowymi i badawczymi zajmującymi się gospodarką wodną w zakresie właściwości komórki organizacyjnej, wdrażanie programów modelujących dynamiczne zjawiska hydrologiczne w zakresie zagrożeń powodziowych z wykorzystywaniem najnowszych technik informatycznych, [17] opracowywanie i publikacja komunikatów żeglugowych na drogach wodnych, [18] współpraca z urzędami żeglugi śródlądowej w zakresie śródlądowych dróg wodnych.

W Zarządzeniu Prezesa PGW WP nr 48/2019 z dnia 4 września 2019 r. w sprawie utworzenia i funkcjonowania procedury w Centrach Operacyjnych Ochrony Przeciwpowodziowej na czas zagrożenia powodziowego²⁰ określona została procedura obowiązująca w COOP, niezbędna do funkcjonowania podczas powodzi. Z zarządzenia wynika, że koordynacja ochrony przeciwpowodziowej polega na ciągłym pozyskiwaniu informacji o bieżącym zagrożeniu powodziowym, analizie i ocenie zagrożenia, przekazywaniu informacji zainteresowanym podmiotom wewnętrznym i zewnętrznym. Informacja przygotowana przez Centra służy tym podmiotom jako pomoc merytoryczna w podejmowaniu decyzji o zastosowaniu środków i sił odpowiednich do reagowania na zaistniałą sytuację. Centra powinny dysponować

²⁰ Dalej: Zarządzenie nr 48.

specjalistycznym wyposażeniem i oprogramowaniem oraz stałym nielimitowanym dostępem do Internetu i sieci komunikacyjnych. Wyposażenie Centrów powinno umożliwiać pełnienie dyżuru w miejscu świadczenia pracy, jak również w sposób zdalny poza nim. W zależności od stanu zagrożenia powodziowego, funkcjonowanie Centrów podzielono na tryby pracy określone stopniami: normalny, podwyższonej gotowości, alarmowy, powodziowy. Wyboru stopnia dokonuje właściwy dyrektor dla pracy danego Centrum.

(akta kontroli: t. I, str. 33-54)

1.2. W dniu 11 września 2024 r. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy²¹ wydał ostrzeżenia meteorologiczne 3-go stopnia o intensywnych opadach deszczu (łączna suma opadów mogła wynieść do 380 mm) dla 25 powiatów województwa dolnośląskiego 11 września 2024 r. IMGW wydał ostrzeżenia meteorologiczne 3-go stopnia o intensywnych opadach deszczu (łączna suma opadów mogła wynieść do 380 mm) dla 25 powiatów województwa dolnośląskiego²² i wszystkich powiatów województwa opolskiego²³ oraz ostrzeżenie hydrologiczne 3-go stopnia o wezbraniu ze znacznym przekroczeniem stanów alarmowych²⁴. W kolejnych dniach otrzymywano dalsze informacje z IMGW, w tym ostrzeżenia, prognozy, komunikaty, biuletyny dotyczące prognozowania i występowania intensywnych opadów deszczu i wezbrań.

RZGW we Wrocławiu, 11 września 2024 r. o godz. 14.22 otrzymał pismo Zastępcy Prezesa PGW WP ds. Ochrony Przed Powodzią i Suszą²⁵, znak KPC.622.26.2024.

²¹ Dalej: IMGW.

²² Ostrzeżenie meteorologiczne zbiorczo nr 272 z godz. 13:07 (wpływ do RZGW o godz. 13:10) o trzecim stopniu zagrożenia intensywnymi opadami deszczu dla 25 powiatów województwa dolnośląskiego. W ostrzeżeniu wskazano, że „Prognostowane są opady deszczu o natężeniu umiarkowanym i silnym. Prognozowana suma opadów dla okresu od godz. 03.00 dnia 12.09 do 07.00 dnia 13.09 wyniesie od 40 mm do 70 mm, od godz. 07.00 dnia 13.09 do godz. 07.00 dnia 14.09 wyniesie od 80 mm do 120 mm, od godz. 07.00 dnia 14.09 do godz. 07.00 dnia 15.09 wyniesie od 70 mm do 110 mm, lokalnie do 150 mm, od godz. 07.00 dnia 15.09 do godz. 07.00 dnia 16.09 suma opadów wyniesie od 20 mm do 40 mm.”

²³ Ostrzeżenie meteorologiczne zbiorczo nr 193 o trzecim stopniu zagrożenia intensywnymi opadami deszczu dla wszystkich powiatów województwa opolskiego z godz. 13:07 (wpływ do RZGW o godz. 13:10).

²⁴ Ostrzeżenie hydrologiczne 3-go stopnia o wezbraniach z przekroczeniem stanów alarmowych nr 203 dla obszarów z godz. 14:30 (wpływ do RZGW godz. 14:32), w którym wskazano między innymi: „Ważność: od godz. 14:00 dnia 12.09.2024 do godz. 11:00 dnia 16.09.2024. Obszar: Opawa, Opawica, Psina, Odra od Koźła do ujścia Nysy Kłodzkiej, Stradunia, Osobłoga od granicy RP do ujścia, Osobłoga, Mała Panew od Krupskiego Młyna do Zb. Turawa, Mała Panew od Zb. Turawa do ujścia do Odry, Mała Panew, Nysa Kłodzka do Zb. Nysa, Nysa Kłodzka od Zb. Nysa do ujścia do Odry, Nysa Kłodzka ze Ścinawką, Nysa Kłodzka od Ścinawki do Zb. Kozielno, Nysa Kłodzka od Zb. Kozielno do Zb. Nysa, Nysa Kłodzka od Zb. Nysa do ujścia, Klikawa, Żydawka, Czermnica, Zdoniowski Potok, Orlica, Oława od Zborowic do ujścia do Odry, Oława górna do Zborowic, Oława od Zborowic do ujścia, Ślęza od Borowa do ujścia do Odry, Ślęza górna do Borowa, Ślęza od Borowa do ujścia, Bystrzyca od Zb. Lubachów do Zb. Mietków, Bystrzyca od Zb. Mietków do ujścia, Bystrzyca górna do Zb. Mietków, Bystrzyca dolna (Czarna Woda i Strzegomka), Strzegomka od Zb. Dobromierz do ujścia do Bystrzycy, Strzegomka do Łażan, Odra od ujścia Widawy do Ścinawy, Kaczawa od Dunina do ujścia do Odry, Kaczawa górna do Dunina, Kaczawa od Dunina (bez górnej Skorej) do ujścia, Nysa Szalona od Zb. Słup do ujścia do Kaczawy, Skora (górna), Bóbr od Zb. Bukówka do Zb. Pilchowice, Bóbr do Zb. Pilchowice, Kwisa górna do Zb. Leśna, Ostrożnica, Izera (dolnośląskie, opolskie, śląskie). Przebieg: W związku z opadami deszczu o natężeniu intensywnym prognozowane są stopniowe wzrosty stanów wody w zlewniach dopływów Odry do strefy stanów wysokich i znaczne przekroczenie stanów alarmowych oraz lokalnie ostrzegawczych. Zależnie od przebiegu sytuacji meteorologicznej największe wzrosty stanów wody mogą wystąpić w dniach 13/14.09 oraz 15.09 i obejmą zlewnie Osobłogi, Nysy Kłodzkiej, górnego Bobru i Kwisy, oraz Oławy, Ślęzy, Bystrzycy i Kaczawy”.

²⁵ Dalej: Zastępca Prezesa PGW WP.

Pismo zawierało wytyczne do stosowania w związku z niekorzystnymi prognozami hydrologiczno-meteorologicznymi, tj. prognozowanymi silnymi opadami deszczu, możliwością wystąpienia gwałtownych wezbrań na rzekach, a w przypadku utrzymywania się niekorzystnych prognoz - konieczności pełnienia dyżurów oraz przekazywania informacji o sytuacji. Pismo to zostało niezwłocznie przesłane przez COOP drogą elektroniczną do podległych Zarządów Zlewni. Zastępca Dyrektora ds. Ochrony Przed Powodzią i Suszą²⁶ przesłał do Dyrektorów Zarządów Zlewni elektroniczne zaproszenie wraz z agendą na spotkanie zaplanowane na 12 września 2024 r. Na spotkaniu polecono Dyrektorom Zarządów Zlewni stosowanie Zarządzenia nr 48 oraz wewnętrznego dokumentu RZGW we Wrocławiu pn. „Plan działania w sytuacji zagrożenia powodziowego i powodzi”²⁷. Na spotkaniu Dyrektorzy Zarządów Zlewni zostali poinformowani m.in. o konieczności wzmożonego monitoringu i ścisłej współpracy z COOP, konieczności sprawdzenia sprawności urządzeń zrzuтовых, poinformowania wykonawców do zabezpieczenia placów budów i postępowania zgodnie z instrukcjami przeciwpowodziowymi na czas wystąpienia zagrożenia powodziowego i powodzi, zaktualizowania kontaktów do firm zewnętrznych którym zlecane są interwencyjne prace utrzymaniowe, bieżącego przekazywania informacji do COOP w zakresie awarii, incydentów występujących zarówno na ciekach jak i obiektach hydrotechnicznych, zobligowania podległych jednostek terenowych i obsługi obiektów hydrotechnicznych na których zainstalowane są narzędzia do komunikacji w ramach DMR – czyli dyspozytorskiej łączności radiowej zrealizowanej w ramach Kontraktu 4B.1/4 w Projekcie OPDOW o wykorzystywaniu tego narzędzia. Poinformowani zostali również, że COOP cyklicznie przypominało kierownikom zbiorników o wykorzystywaniu i testowaniu tego narzędzia. Ponadto Dyrektorzy Zarządów Zlewni zostali poproszeni o przekazywanie na bieżąco informacji o występujących problemach z łącznością dyspozyorską (DMR).

W okresie zagrożenia powodziowego i powodzi w 2024 r. Zastępca Dyrektora ds. Organizacyjno-Ekonomicznych podpisywał polecenia dotyczące wprowadzenia dyżurów powodziowych²⁸. Na podstawie otrzymanych mailowo poleceń, podległe ZZ miały sporządzić i przekazać do COOP grafiki dyżurów powodziowych.

We wrześniu i w październiku w 2024 r. COOP pracowało w następujących trybach:

[1] do 12 września 2024 r. - w trybie normalnym;

[2] od 12 września 2024 r. do godz. 19:00 w dniu 13 września 2024 r. - w trybie podwyższonej gotowości (dyżury do godz. 19.00 w dniach 12 i 13 września);

²⁶ Dalej: Zastępca Dyrektora RZGW.

²⁷ Dalej: Plan działania.

²⁸ Wydane zostały następujące polecenia: [1] polecenie z 12 września 2024 r. o wprowadzeniu pracy zmianowej i dyżurów powodziowych oraz podawaniu meldunków ze zbiorników retencyjnych i suchych oraz stanów wód na Odrze w dniach 12-15 września 2024 r. (12-13 września w godzinach 7:00-19:00, 14-15 września w godzinach 8:00-19:00); [2] polecenie z 13 września 2024 r. o rozszerzeniu pracy zmianowej i dyżurów powodziowych w dniach 14-18 września (w całym wskazanym okresie w godzinach 7:00-22:00); [3] polecenie datowane na 14 września 2024 r. o wprowadzeniu od godziny 22:00 14 września 2024 r. do odwołania całodobowych dyżurów powodziowych.

[3] do godziny 22:00 w dniu 14 września 2024 r. – w trybie podwyższonej gotowości (rozszerzonym, dyżur do godz. 22.00 w dniu 14 września);

[4] od godziny 22:00 w dniu 14 września 2024 r. do godziny 6:00 w dniu 5 października 2024 r. – w trybie powodziowym całodobowym. Przy czym w pierwszej dobie nie zapewniono pełnienia całodobowego dyżuru w siedzibie COOP (dyżur był pełniony do godz. 02.00 w dniu 15 września), a polecenie w sprawie dyżurów całodobowych zostało podpisane i przesłane do Zarządów Zlewni dopiero w dniu 15 września 2024 r., o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: t. I, str. 33-480, t. III, str. 1-121, t. IV, str. 405-417, 449-490, 517-525, t. V, str. 1-30, 81-101, t. VI, str. 34-81)

1.3. Kierownik COOP w dniu 11 września 2024 r. zwróciła się (drogą elektroniczną) do IMGW z prośbą o przekazanie prognoz objętości fali dopływającej do przekrojów wodowskazów osłonowych dla zbiorników Topola, Kozielno, Otmuchów, Nysa, Mietków, Bukówka, Dobromierz, Słup, Pilchowice, Lubachów, Złotniki, Leśna, Witka. W okresie od 11 września do 4 października 2024 r. RZGW otrzymał 28 prognoz objętości (zwykle jedną dziennie, przy przyjęciu jako podstawy czasu prognozy godziny 8.00 czasu urzędowego w danym dniu). Prognozy objętości zawierały informacje o ilości wody jak może dopłynąć do przekrojów wodowskazowych w oparciu o analizy różnych modeli opad-odpływ (przy czym w dokumentach tych prognoza HBV (IMGW-PIB) została opisana jako najbardziej wiarygodna prognoza, wybrana z dostępnych wyników scenariuszy modelu HBV na podstawie długoterminowej analizy sprawdzalności prognoz), w ciągu 6, 12, 18, 24, 36, 48, 54, 60, 66 i 72 godzin (poszczególne modele nie zawsze obejmowały horyzont prognozy na pełne 72 godziny – np. w prognoza objętości z 12 września 2024 r. z modelu HBV (IMGW-PIB) obejmowała okres 66 godzin). RZGW wykorzystywał ww. prognozy do prowadzenia gospodarowania wodą na zbiornikach zarządzanych przez PGW WP, natomiast nie przekazywał otrzymywanych prognoz objętości do zarządców zbiorników spoza PGW WP (dotyczyło to zbiorników Pilchowice, Lubachów, Złotniki, Leśna, Witka), o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: t. I, str. 33-480, t. VIII, str. 1-81)

1.4. Zgodnie z Planem działania (Część II, Regulamin działania służb RZGW we Wrocławiu w sytuacji zagrożenia powodziowego i powodzi, pkt. 3.7.3) do zadań COOP, które stanowiło główny ośrodek nadzoru i koordynacji działań RZGW w czasie powodzi należało w szczególności sterowanie, zgodnie z obowiązującymi instrukcjami, przepływem fal powodziowych w zbiornikach retencyjnych Topola, Kozielno, Otmuchów, Nysa i Mietków. COOP przekazywało do obsługi zbiorników Nysa, Otmuchów i Mietków dyspozycje dotyczące wprowadzania odpływów o określonej wielkości z tych zbiorników w okresie powodzi w 2024 r. Natomiast w przypadku zbiorników Topola i Kozielno dyspozycje takie nie były przekazywane, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W przypadku zbiorników Nysa, Otmuchów i Mietków obowiązywały pozwolenia wodnoprawne dotyczące retencjonowania i piętrzenia wód.

W zbiornikach Topola i Kozielno retencjonowano i piętrono wodę pomimo braku pozwolenia wodnoprawnego na takie działanie, o czym mowa w wystąpieniu pokontrolnym Ministra Infrastruktury z dnia 26 marca 2025 r.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: *Piętrzenie wody w zbiornikach odbywa się do celów energetycznych dla elektrowni wodnych Topola i Kozielno będących w administracji RZGW Wrocław na mocy Pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód do celów energetycznych elektrowni wodnej Kozielno wydanego decyzją nr DM-W.I.6223-2/11 Marszałka województwa dolnośląskiego z dnia 21.02.2011 r. oraz Pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód do celów energetycznych elektrowni wodnej Topola wydanego decyzją nr DM-W.I.6223-1/11 Marszałka województwa dolnośląskiego z dnia 21.02.2011 r. Pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód przy określonych parametrach wydane jest pod następującymi warunkami: b) do czasu uregulowania stanu formalno- prawnego kaskady zbiorników Topola – Kozielno gospodarowania wodą zgodnie z dotychczasowymi zasadami; od dnia, w którym pozwolenie wodnoprawne dla kaskady zbiorników Topola – Kozielno stanie się ostateczne – gospodarowanie wodą zgodnie z instrukcją gospodarowania wodą zatwierdzoną, w tym pozwoleniu, na podstawie art.128 ust. 3 ustawy Prawo wodne. Korzystanie z wód zgromadzonych w zbiorniku za pomocą istniejących urządzeń elektrowni wodnej, przy poziomach piętrzenia wody w przekroju zapory zbiornika.*

NIK wskazuje, że przedmiotowe pozwolenia dotyczą szczególnego korzystania z wód do celów energetycznych i jako takie nie zastępują pozwoleń na retencjonowanie i piętrzenie wód w ww. zbiornikach. Od 2008 r., kiedy Samorządowe Kolegium Odwoławcze uchyliło decyzję o pozwoleniu wodnoprawnym dotyczącego zbiornika Topola nie podjęto efektywnych działań w celu uzyskania ww. pozwoleń. Ostatni wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego²⁹, złożony dnia 4 listopada 2024 r. został pozostawiony w lutym 2025 r. bez rozpatrzenia ze względu na niespełnienie wymogów formalnych dotyczących przedłożenia oryginału lub urzędowo poświadczonego pełnomocnictwa udzielonego przez Prezesa PGW WP pracownikom Zarządu Zlewni w Nysie do działania w imieniu PGW WP.

(akta kontroli: t. I, str.33-196, tom II, str. 153-271, 274-345, t. IV 1-62, 474-516, t. V, 121-151)

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że podczas powodzi we wrześniu 2024 r., w uzgodnieniu z nim, decyzje o wielkości odpływu ze zbiorników podejmowane były przez Kierownika COOP oraz dodatkowo były uzgadniane z ówczesnym Zastępcą Prezesa PGW WP ds. Ochrony Przed Powodzią i Suszą (od 15 września 2024 r.), Zastępcą Prezesa PGW Wody Polskie - ds. Usług Wodnych - (od 16 września 2024 r.) oraz Zastępcą Dyrektora Departamentu Ochrony Przed Powodzią i Suszą - (od 20 września 2024 r.).

Decyzje o zadysponowanych wielkościach odpływu ze zbiorników były przekazywane, między innymi, do KZGW, również przed 15 września 2024 r.

(akta kontroli: t. II, str. 274-581, t. III, str. 1-251, t. IV, str. 64-113, 265-377, 405-470, t. V, str. 1-34, 81-108)

Ówczesny Zastępca Prezes PGW WP (obecny Prezes PGW WP), w odniesieniu do powodów wprowadzenia od 15 września 2024 r. zasady uzyskiwania zgód dotyczących dysponowanych wielkości odpływów ze zbiorników Nysa, Otmuchów i Mietków wyjaśnił, że: *Dynamika zdarzeń w pierwszych dniach powodzi we wrześniu 2024 r., gdzie sytuacja hydrologiczna charakteryzowała się znaczną*

²⁹ Według stanu na 31 grudnia 2025 r.

zmiennością warunków, co w połączeniu z koniecznością monitorowania prognoz meteorologicznych i hydrologicznych oraz bieżącego bilansowania pojemności powodziowych zbiorników, a także ponadregionalny charakter zagrożeń i dynamika zdarzeń wymusiła potrzebę omawiania planowanej gospodarki wodnej na Nysie Kłodzkiej z KZGW przed podaniem tej informacji do publicznej wiadomości. RZGW we Wrocławiu przekazywało do mnie informacje o planowanych zmianach gospodarki wodnej na Kaskadzie Nyskiej w sposób mailowy od dnia 15 września 2024 r. W kontekście niewprowadzenia takiej zasady wcześniej Prezes PGW WP wyjaśnił, również że: Z informacji przekazywanych przez RZGW we Wrocławiu podczas posiedzeń i odpraw w dniach poprzedzających wezbranie wynikało, że zabezpieczona rezerwa była wystarczająca do przyjęcia fali wezbraniowej. Ponadto w poprzedzającym powódź okresie poziom wody na zbiornikach Kaskady Nyskiej był niższy niż NPP. Zbiorniki kaskady nyskiej na rzece Nysie Kłodzkiej miały wypracowane dodatkowe pojemności powodziowe ponad wymagane pozwoleniem wodnoprawnym. Zbiorniki kaskady nyskiej na Nysie Kłodzkiej posiadały w sumie do wykorzystania wolną pojemność 178 mln m³. Ponadto od połowy sierpnia 2024 r. utrzymywane były odpływy ze zbiornika Nysa większe od dopływów do zbiornika, tym samym gospodarka wodna prowadzona w okresie poprzedzającym powódź z września 2024 r. wypracowała dodatkową rezerwę (pojemność) w zbiorniku, co jest tożsame z przygotowaniem zbiornika na możliwość bezpiecznej redukcji fali powodziowej. Rzędna piętrzenia była 1,3 m poniżej NPP (poziomu wskazanego do zastosowania zrzutu wyprzedzającego). Należy podkreślić, że na zbiorniku Otmuchów również od trzeciej dekady sierpnia 2024 r. utrzymywany był obniżony poziom piętrzenia o około 1,30 m poniżej NPP (normalnego poziomu piętrzenia) m.in. ze względu na trwający remont, tym samym gospodarka wodna prowadzona w okresie poprzedzającym powódź wypracowała dodatkową rezerwę (pojemność) w zbiorniku, co jest tożsame z przygotowaniem zbiornika na możliwość bezpiecznej redukcji fali powodziowej. W wyniku prognoz pogody Wody Polskie nakazały w dniu 12 września 2024 r. (czwartek) wykonawcy usunięcie całego sprzętu budowlanego (w tym z czaszy zbiornika) oraz zabezpieczenie i opuszczenie placu budowy. Dzięki wysiłkowi Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie i wykonawcy, pomimo remontu, zbiornik został wykorzystany jak zbiornik w pełni działający. Podkreślenia wymaga fakt, że zbiornik Otmuchów, który był w remoncie, działał jak pełnosprawny zbiornik.

(akta kontroli: tom VII. str. 55-71)

W czasie kontroli NIK Zastępca Dyrektora RZGW oraz Kierownik COOP wskazywali, że w okresie powodzi w zakresie gospodarowania wodą na zbiornikach Nysa i Otmuchów był stosowany tzw. scenariusz trzeci (wariant drugi), przewidziany w pkt 10.4 IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa, dotyczący wezbrania na Odrze i Nysie Kłodzkiej o prawdopodobieństwie mniejszym niż 1% (fala większa od stuletniej), z uwzględnieniem, że poziom piętrzenia w zbiornikach był poniżej NPP. W udostępnionych dokumentach z okresu powodzi nie wskazano wyraźnie na stosowanie takiego scenariusza. W dniu 15 września 2024 r., o godz. 13.20, Kierownik COOP wystąpiła do ówczesnego Zastępcy Prezesa PGW WP ds. Ochrony Przed Powodzią i Suszą o zgodę na zastosowanie odpływu ze zbiornika Nysa wynoszącego 1000 m³/s, na zasadzie odstępowania od schematu odpływu zawartego w IGW, w pkt 9.4 *Gospodarowanie wodą na zbiorniku Nysa w warunkach powodziowych* (tabela 9.5) dotyczącego niewystępowania wezbrania na Odrze, jednocześnie odwołała się do jednego z

zapisów z pkt 10.4 IGW, dotyczącego nieprzekraczania maksymalnego napełnienia zbiorników Nysa i Otmuchów. Schemat ten zawarty jest w pkt 9.4 IGW, w którym wskazano, że dotyczy sytuacji niewystępowania wezbrania na Odrze.

Zdaniem NIK stosowanie schematu odpływu (tabela 9.5) było uzasadnione już w początkowym okresie wezbrania, gdy nie występowało zagrożenie nałożenia się fal powodziowych z Nysy Kłodzkiej i Odry, co umożliwiłoby wypracowanie większej pojemności (rezerwy) powodziowej i wdrażanie, co do zasady, mniejszych odpływów ze zbiornika Nysa w okresie kulminacji powodzi (schemat ten przewiduje, między innymi, przy rzędnej piętrzenia na zbiorniku Nysa poniżej 196,0 m n.p.m. (to jest poniżej NPP) stosowanie odpływu ze zbiornika Nysa o wielkości 250 m³/s gdy dopływ nie przekracza tej wartości, o wielkości 400 m³/s, gdy dopływy są w przedziale od 250 m³/s do 1100 m³/s, o wielkości 600 m³/s gdy dopływy są w przedziale 1100-1500 m³/s).

Proces wypracowywania decyzji o wielkości odpływów ze zbiorników Nysa i Otmuchów, w tym przyjmowane założenia (np. dotyczące wielkości dopływów i czasu ich trwania oraz sposobu ich określenia), którego efektem było wprowadzanie, a następnie utrzymywanie odpływów w określonym czasie na ustalonym poziomie nie był przejrzysty i nie został należycie udokumentowany, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Przepływ dozwolony został określony w przypadku zbiornika Nysa na 400 m³/s, zbiornika Otmuchów 250 m³/s, Kozielno – 300 m³/s, Topola – 300 m³/s (odpływ ze zbiornika bezpośrednio do zbiornika Kozielno), zbiornika Mietków 40 m³/s. Normalny poziom piętrzenia został określony: dla zbiornika Nysa na 196,00 m n.p.m. (pojemność – ilość wody w zbiorniku -przy NPP to 65,69 mln m³), dla zbiornika Otmuchów na 211,00 m n.p.m. (pojemność przy NPP to 58,39 mln m³), dla zbiornika Kozielno na 222,50 m n.p.m. (pojemność przy NPP to 12,92 mln m³), dla zbiornika Topola na 229,00 m n.p.m. (pojemność przy NPP to 16,49 mln m³), dla zbiornika Mietków na 176,60 m n.p.m. (pojemność przy NPP to 63,02 mln m³). Maksymalny poziom piętrzenia³⁰ (najwyższe położenie zwierciadła wody przy uwzględnieniu pojemności powodziowej stałej, tj. zawartej pomiędzy NPP a Max PP) w zbiorniku Nysa to 198,90 m n.p.m. (pojemność przy Max PP to 121,70 mln m³), a nadzwyczajny poziom piętrzenia³¹ (najwyższe dopuszczalne, krótkotrwale położenie zwierciadła spiętrzonej wody ponad Max PP) to 199,45 m n.p.m. (pojemność przy Nad PP to 133,57 mln m³). Max PP dla zbiornika Otmuchów to 214,84 m n.p.m. (pojemność przy Max PP to 129,17 mln m³), a Nad PP to 215,84 m n.p.m. (pojemność przy Nad PP to 150,28 mln m³). Max PP dla zbiornika Kozielno to 223,50 m n.p.m. (pojemność przy Max PP to 16,30 mln m³), a Nad PP to 224,70 m n.p.m. (pojemność przy Nad PP to 20,22 mln m³). Max PP dla zbiornika Topola to 230,35 m n.p.m. (pojemność przy Max PP to 21,68 mln m³), a Nad PP to 232,15 m n.p.m. (pojemność przy Nad PP to 30,00 mln m³). Max PP dla zbiornika Mietków to 172,30 m n.p.m. (pojemność przy Max PP to 77,22 mln m³), a Nad PP to 173,60 m n.p.m. (pojemność przy Nad PP to 88,30 mln m³).

Według danych operacyjnych³² RZGW z września 2024 r. o godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r. dodatkowe rezerwy powodziowe (tzw. rezerwy przypadkowe) –

³⁰Dalej również: Max PP

³¹Dalej również: Nad PP.

³² Wykorzystywanych przy gospodarowaniu wodą w zbiornikach.

od ówczesnego poziomu piętrzenia w zbiornikach do NPP wynosiły: w zbiorniku Nysa 19,78 mln m³, w zbiorniku Otmuchów – 19,37 mln m³, w zbiorniku Kozielno – 1,79 mln m³, a w zbiorniku Topola 1,77 mln m³, tj. łącznie 42,71 mln m³. Natomiast pojemność (rezerwa) powodziowa stała, pomiędzy NPP a Max PP, wynosiła w zbiorniku Nysa – 56,01 mln m³, w zbiorniku Otmuchów – 70,78 mln m³, w zbiorniku Kozielno – 3,38 mln m³, a w zbiorniku Topola 5,19 mln m³, tj. łącznie 135,36 mln m³. Pojemność forsowana (pomiędzy Max PP a Nad PP) wynosiła odpowiednio: 11,87 mln m³, 21,11 mln m³, 3,92 mln m³ i 8,32 mln m³, tj. łącznie 45,22 mln m³. W zbiorniku Mietków o godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r. dodatkowa rezerwa do NPP wynosiła 23,81 mln m³, pojemność powodziowa stała 14,20 mln m³, a forsowana 11,08 mln m³.

Według stanu na godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r. w zbiorniku Nysa zgromadzonych było³³ 45,91 mln m³ wody, przy rzędnej wody górnej wynoszącej 194,72 m n.p.m. Następnie rzędna piętrzenia w zbiorniku była utrzymywana była na zbliżonym poziomie - w dniu 13 września 2024 r. o godz. 8.00 wynosiła 194,71 m n.p.m. (w zbiorniku zgromadzonych było 45,77 mln m³ wody), po czym poziom wody zaczął rosnąć: w dniu 14 września o godz. 8.00 rzędna piętrzenia wynosiła 195,47 m n.p.m. (w zbiorniku zgromadzonych było 57,10 mln m³), o godz. 14.00 w tym dniu rzędna piętrzenia wynosiła 196,10 m n.p.m., tj. powyżej NPP³⁴, a w zbiorniku zgromadzonych było 67,39 mln m³ wody, natomiast o godz. 20.00 rzędna piętrzenia wynosiła 196,64 m n.p.m., a w zbiorniku zgromadzonych było 76,96 mln m³ wody.

We wskazanym wyżej okresie, do dnia 13 września 2024 r. do godz. 8.00 odpływ średni³⁵ ze zbiornika był utrzymywany na poziomie zbliżonym do dopływu średniego³⁶. Pomiedzy godz. 8.00 w dniu 13 września 2024 r. a godz. 14.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 35,00 m³/s przy dopływie średnim 54,91 m³/s, pomiędzy godz. 14.00 w dniu 13 września 2024 r. a godz. 18.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 35,00 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 84,93 m³/s. Pomiedzy godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. a godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. odpływ średni wynosił 35,00 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 237,14 m³/s, pomiędzy godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. a godz. 14.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 145,83 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 621,94 m³/s, tj. większym od odpływu dozwolonego wynoszącego 400 m³/s. Pomiedzy godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r. a godz. 20.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 312,50 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 755,51 m³/s.

W przypadku zbiornika Nysa, po otrzymaniu z IMGW w dniu 11 września 2024 r. ostrzeżenia meteorologicznego i hydrologicznego trzeciego stopnia oraz otrzymaniu w dniu 12 września 2024 r. prognozy objętości w profilach

³³ Według danych operacyjnych RZGW, tj. danych otrzymywanych od obsługi zbiorników. Dalsze dane, o ile nie wskazano inaczej, podawane według danych operacyjnych RZGW.

³⁴ Według danych z sondy hydrostatycznej NPP został osiągnięty ok. godz. 12.31 w dniu 14 września 2024 r.

³⁵ Odpływ dla okresów czasu pomiędzy kolejnymi meldunkami do COOP. We wskazanym okresie dane były przekazywane na godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r., na godzinę 8.00, 14.00 i 18.00 w dniu 12 września 2024 r., na godz. 8.00, 14.00 i 18.00 w dniu 13 września 2024 r. oraz na godz. 8.00, 14.00 i 20.00 w dniu godz. 14 września 2024 r.

³⁶ Najpierw odpływ średni był nieco większy od dopływu średniego – różnica do ok. 10 m³/s, a następnie mniejszy od dopływu średniego – różnica do ok. 5,7 m³/s.

wodowskazowych powyżej zbiorników retencyjnych, zadysponowano od godz. 12.00 w dniu 12 września 2024 r. odpływ wynoszący 35 m³/s (uprzedni odpływ wynosił 10 m³/s). Następne zwiększenia odpływu wprowadzono w dniu 14 września 2024 r.: od godz. 9.00 – 80 m³/s, od godz. 10.00 – 120 m³/s, od godz. 11.00 – 170 m³/s, od godz. 12.00 – 220 m³/s, od godz. 13.00 – 250 m³/s, od godz. 17.00 – 300 m³/s, od godz. 17.30 – 350 m³/s, od godz. 18.00 – 400 m³/s, od godz. 22.30 – 500 m³/s, a od godz. 23.00 – 600 m³/s. W dniu 15 września 2024 r. od godz. 14.00 zadysponowano odpływ 800 m³/s, a od godz. 15.00 1000 m³/s. W dniu 16 września 2024 r. od godz. 17.30 zadysponowano odpływ 800 m³/s. W dniu 17 września 2024 r. od godz. 9.00 zadysponowano odpływ 600 m³/s, a od godz. 20.00 500 m³/s. Od godz. 7.00 w dniu 18 września 2024 r. zadysponowano odpływ wynoszący 400 m³/s. W dniu 19 września 2024 r. zadysponowano odpływ wynoszący 300 m³/s od godz. 9.00.

Według danych operacyjnych RZGW z września 2024 r. najwyższy średni dopływ do zbiornika Nysa odnotowano pomiędzy godz. 13.00 a 14.00 w dniu 15 września 2024 r. i wynosił on 1367,50 m³/s. Najwyższy poziom piętrzenia w zbiorniku odnotowano o godz. 17.00 w dniu 15 września 2024 r. i wynosił on 197,83 m n.p.m.³⁷, a w zbiorniku zgromadzone było 99,718 mln m³. Najwyższy średni godzinowy odpływ został odnotowany od godz. 15.00 w dniu 15 września 2024 r. do godz. 16 w dniu 16 września 2024 r. i wynosił 1000 m³/s.

Według danych operacyjnych RZGW z września 2024 r. na godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r. w zbiorniku Otmuchów zgromadzonych było 39,02 mln m³ wody, przy rzędnej wody górnej 209,64 m n.p.m. Następnie rzędna piętrzenia w zbiorniku był utrzymywana była na zbliżonym poziomie - w dniu 13 września 2024 r. o godz. 8.00 wynosiła 209,71 m n.p.m. (w zbiorniku zgromadzonych było 39,93 mln m³ wody), po czym poziom wody zaczął rosnąć: w dniu 14 września o godz. 8.00 rzędna piętrzenia wynosiła 210,20 m n.p.m. (w zbiorniku zgromadzonych było 46,54 mln m³), o godz. 14.00 w tym dniu rzędna piętrzenia wynosiła 210,24 m n.p.m., tj. poniżej NPP, a w zbiorniku zgromadzonych było 47,10 mln m³ wody, natomiast o godz. 20.00 rzędna piętrzenia wynosiła 210,26 m n.p.m., a w zbiorniku zgromadzonych było 47,38 mln m³ wody. W dniu 15 września 2024 r. rzędna piętrzenia wynosiła 210,54 m n.p.m., a w zbiorniku zgromadzonych było 51,42 mln m³ wody. NPP został przekroczony pomiędzy godz. 14.00 a 15.00 w dniu 15 września 2024 r.

We wskazanym wyżej okresie, do dnia 13 września 2024 r. do godz. 8.00 odpływ średni³⁸ ze zbiornika był utrzymywany na poziomie zbliżonym do dopływu średniego³⁹. Pomędzy godz. 8.00 w dniu 13 września 2024 r. a godz. 14.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 20,00 m³/s przy dopływie średnim 50,19 m³/s, pomiędzy godz. 14.00 w dniu 13 września 2024 r. a godz. 18.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 20,00 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 56,46

³⁷ Według danych z sondy hydrostatycznej najwyższy poziom wody górnej w zbiorniku Nysa wystąpił w dniu 15 września 2024 r. pomiędzy godz. 16:21 a 16.56, gdy odnotowywano rzędną 197,99 m n.p.m., co odpowiada pojemności powodziowej wynoszącej 102,92 mln m³.

³⁸ Odpływ dla okresów czasu pomiędzy kolejnymi meldunkami do COOP. We wskazanym okresie dane były przekazywane na godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r., na godzinę 8.00, 14.00 i 18.00 w dniu 12 września 2024 r., na godz. 8.00, 14.00 i 18.00 w dniu 13 września 2024 r. oraz na godz. 8.00, 14.00 i 20.00 w dniu godz. 14 września 2024 r.

³⁹ W tym okresie występowały przedziały czasu, których odpływ średni był mniejszy albo większy od dopływu średniego, przy czym różnice wynosiło do ok. 9 m³/s.

m³/s. Pomiedzy godz. 18.00 w dniu 13 wrzesnia 2024 r. a godz. 8.00 w dniu 14 wrzesnia 2024 r. odpływ średni wynosił 20,00 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 127,82 m³/s, pomiedzy godz. 8.00 w dniu 14 wrzesnia 2024 r. a godz. 14.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 170,00 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 195,97 m³/s. Pomiedzy godz. 14.00 w dniu 14 wrzesnia 2024 r. a godz. 20.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 200,00 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 213,06 m³/s. Pomiedzy godz. 20.00 w dniu 14 wrzesnia 2024 r. a godz. 8.00 w dniu 15 wrzesnia 2024 r. odpływ średni wynosił 200,00 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 293,38 m³/s, tj. większym od odpływu dozwolonego wynoszącego 250 m³/s.

W dniach 12-19 wrzesnia 2024 r. zostały wydane przez COOP następujące dyspozycje dotyczące zbiornika Otmuchów: - zwiększenie odpływu do 20 m³/s od godz. 12.00 w dniu 12 wrzesnia, - zwiększenie odpływu do 200 m³/s od godz. 9.00 w dniu 14 wrzesnia, - zwiększenie odpływu do 350 m³/s od godz. 9.00 w dniu 15 wrzesnia, - zmniejszenie odpływu do 250 m³/s od godz. 12.00 w dniu 15 wrzesnia 2024 r., - zwiększenie odpływu do 350 m³/s od godz. 11.00 w dniu 16 wrzesnia (dyspozycja dotyczyła odpływu upustami dennymi), - zmniejszenie odpływu do 250 m³/s od godz. 9.00 w dniu 19 wrzesnia 2024 r.

Według danych operacyjnych RZGW z wrzesnia 2024 r. najwyższy średni dopływ do zbiornika Otmuchów odnotowano pomiedzy godz. 6.00 a 7.00 w dniu 16 wrzesnia 2024 r. i wynosił on 1679,72 m³/s. Najwyższy poziom piętrzenia w zbiorniku odnotowano od godz. 14.00 do 17.00 w dniu 16 wrzesnia 2024 r. i wynosił on 214,67 m. n.p.m., a w zbiorniku zgromadzone było 125,777 mln m³. Najwyższy średni godzinowy odpływ został odnotowany od godz. 15.00 do 17.00 w dniu 16 wrzesnia 2024 r. i wynosił 837,53 m³/s.

Pojemność powodziowa do wykorzystania do Max PP zbiornika Nysa, według stanu na godz. 8.00 w dniu 13 wrzesnia 2024 r.⁴⁰ wynosiła 75,933 mln m³, a do Nad PP wynosiła 87,803 mln m³. Według stanu na godz. 8.00 w dniu 14 wrzesnia 2024 r. pojemność powodziowa do wykorzystania do Max PP wynosiła 64,596 mln m³, a do Nad PP wynosiła 76,466 mln m³. Według stanu na godz. 8.00 w dniu 15 wrzesnia 2024 r. pojemność powodziowa do wykorzystania do Max PP wynosiła 32,928 mln m³, a do Nad PP wynosiła 44,798 mln m³. Według stanu na godz. 8.00 w dniu 16 wrzesnia 2024 r. pojemność powodziowa do wykorzystania do Max PP wynosiła 44,560 mln m³, a do Nad PP wynosiła 56,430 mln m³. W okresie od godz. 8.00 w dniu 13 wrzesnia 2024 r. do godz. 7.00 w dniu 18 wrzesnia 2024 r.⁴¹, odpływ całkowity ze zbiornika Nysa wyniósł 235,944 mln m³, a dopływ całkowity 267,680 mln m³, a w okresie kiedy zadysponowano odpływem średnim 1000 m³/s (tj. od godz. 15.00 w dniu 15 wrzesnia 2024 r. do godz. 16.00 w dniu 16 wrzesnia 2024 r.⁴²) odpływ całkowity wyniósł 90,000 mln m³, a dopływ całkowity 64,021 mln m³. W dniu 18 wrzesnia 2024 r. o godz. 7.00⁴³

⁴⁰ Wówczas w zbiorniku zgromadzone było 45,767 mln m³ wody.

⁴¹ Według danych operacyjnych RZGW, od godz. 7.00 w dniu 18 wrzesnia 2024 r. odpływ ze zbiornika Nysa wynosił 400 m³/s i był równy odpływowi dozwolonemu.

⁴² Według danych operacyjnych RZGW o godz. 15.00 w dniu 15 wrzesnia 2024 r. w zbiorniku zgromadzone było 99,320 mln m³, a o godz. 16.00 w dniu 16 wrzesnia 2024 r. w zbiorniku zgromadzone było 73,341 mln m³ wody.

⁴³ Wówczas w zbiorniku zgromadzone było 77,140 mln m³ wody.

pojemność powodziowa do Max PP w zbiorniku Nysa wynosiła 44,560 mln m³, a do Nad PP- 56,430 mln m³.

Pojemność powodziowa do wykorzystania do Max PP zbiornika Otmuchów, według stanu na godz. 8.00 w dniu 13 września 2024 r.⁴⁴ wynosiła 89,243 mln m³, a do Nad PP wynosiła 110,353 mln m³. Według stanu na godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. pojemność powodziowa do wykorzystania do Max PP wynosiła 82,632 mln m³, a do Nad PP wynosiła 103,742 mln m³. Według stanu na godz. 8.00 w dniu 15 września 2024 r. pojemność powodziowa do wykorzystania do Max PP wynosiła 77,755 mln m³, a do Nad PP wynosiła 98,865 mln m³. Według stanu na godz. 8.00 w dniu 16 września 2024 r. pojemność powodziowa do wykorzystania do Max PP wynosiła 17,247 mln m³, a do Nad PP wynosiła 38,357 mln m³. Według danych operacyjnych RZGW w okresie od godz. 8.00 w dniu 13 września 2024 r. do godz. 7.00 w dniu 18 września 2024 r., odpływ całkowity ze zbiornika Otmuchów wyniósł 152,42 mln m³, a dopływ całkowity 222,074 mln m³. W dniu 18 września 2024 r. o godz. 7.00⁴⁵ pojemność powodziowa do Max PP w zbiorniku Otmuchów wynosiła 19,589 mln m³, a do Nad PP - 40,699 mln m³.

Według stanu na godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r. w zbiorniku Topola zgromadzonych było 14,72 mln m³ wody, przy rzędnej wody górnej 228,48 m n.p.m. Następnie poziom piętrzenia w zbiorniku był utrzymywany na zbliżonej rzędnej - w dniu 13 września 2024 r. o godz. 14.00 wynosił 228,41 m n.p.m. (w zbiorniku zgromadzonych było 14,50 mln m³ wody), po czym zaczął rosnąć i w dniu 14 września o godz. 14.00 rzędna wody górnej wynosiła 229,10, tj. powyżej NPP, a w zbiorniku zgromadzonych było 16,84 mln m³ wody. We wskazanym wyżej okresie, do dnia 13 września 2024 r. do godz. 14.00 odpływ średni⁴⁶ ze zbiornika był utrzymywany na poziomie równym dopływowi średniemu lub minimalnie większym od tego dopływu, a następnie – pomiędzy godz. 14.00 a 18.00 w dniu 13 września 2024 r. odpływ średni wynosił 60,22 m³/s przy dopływie średnim 73,90 m³/s, pomiędzy godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. a godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. odpływ średni wynosił 147,86 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 172,48 m³/s, pomiędzy godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. a godz. 14.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 239,92 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 282,00 m³/s, a pomiędzy godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r. a godz. 20.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 275,55 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 317,49 m³/s, tj. większym od przepływu dozwolonego wynoszącego 300 m³/s. Na godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. poziom piętrzenia wynosił 229,35 m n.p.m., a w zbiorniku zgromadzonych było 17,75 mln m³ wody. W związku z ewakuacją obsługi zbiornika Topola, w okresie kulminacji powodzi odnotowywano dane w zakresie gospodarowania wodą jedynie do godz. 16.00 w dniu 15 września 2024 r. (do tego czasu najwyższy poziom piętrzenia – 230,72 m n.p.m. - odnotowano o godz. 16.00 w dniu 15 września 2024 r. przy pojemności zbiornika 23,250 mln m³. Wówczas też odnotowany został najwyższy odpływ średni wynoszący 887,50

⁴⁴ Wówczas w zbiorniku zgromadzone było 39,927 mln m³ wody.

⁴⁵ Wówczas w zbiorniku zgromadzone było 109,581 mln m³ wody.

⁴⁶ Odpływ dla okresów czasu pomiędzy kolejnymi meldunkami do COOP. We wskazanym okresie dane były przekazywane na godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r., na godzinę 8.00, 14.00 i 18.00 w dniu 12 września 2024 r., na godz. 8.00, 14.00 i 18.00 w dniu 13 września 2024 r. oraz na godz. 8.00, 14.00 i 20.00 w dniu 14 września 2024 r.

m³/s, a najwyższy odnotowany dopływ średni nastąpił pomiędzy godz. 10.00 a 11.00 w dniu 15 września 2024 r. i wynosił 830,55 m³/s).

Według stanu na godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r. w zbiorniku Kozielno zgromadzonych było 11,13 mln m³ wody, przy rzędnej wody górnej 221,98 m n.p.m. Następnie poziom piętrzenia w zbiorniku uległ nieznacznemu obniżeniu - w dniu 13 września 2024 r. o godz. 14.00 wynosił 221,81 m n.p.m. (w zbiorniku zgromadzonych było 10,56 mln m³ wody), po czym zaczął rosnąć i w dniu 14 września o godz. 14.00 rzędna wody górnej wynosiła 222,44 m n.p.m., a w zbiorniku zgromadzonych było 12,71 mln m³ wody, natomiast o godz. 20.00 poziom piętrzenia wynosił 222,93 m n.p.m., tj. powyżej NPP, a w zbiorniku zgromadzonych było 14,40 mln m³ wody. We wskazanym wyżej okresie, do dnia 13 września 2024 r. do godz. 14.00 odpływ średni⁴⁷ ze zbiornika był utrzymywany na poziomie zbliżonym do dopływu średniego lub nieco większym od tego dopływu, a następnie – pomiędzy godz. 14.00 a 18.00 w dniu 13 września 2024 r. odpływ średni wynosił 55,62 m³/s przy dopływie średnim 60,20 m³/s, pomiędzy godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. a godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. odpływ średni wynosił 136,45 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 153,16 m³/s, pomiędzy godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. a godz. 14.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 182,50 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 239,91 m³/s, a pomiędzy godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r. a godz. 20.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 197,26 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 275,55 m³/s. Następnie od godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 15 września 2024 r. odpływ średni wynosił 454,40 m³/s przy dopływie średnim wynoszącym 494,52 m³/s, tj. większym od odpływu dozwolonego wynoszącego 300 m³/s. Na godz. 8.00 w dniu 15 września 2024 r. poziom piętrzenia wynosił 223,45 m n.p.m., a w zbiorniku zgromadzonych było 16,14 mln m³ wody. W związku z ewakuacją obsługi zbiornika Kozielno, w okresie kulminacji powodzi odnotowywano dane w zakresie gospodarowania wodą jedynie do godz. 18.00 w dniu 15 września 2024 r. (do tego czasu najwyższy poziom piętrzenia – 223,89 m n.p.m. - odnotowano o godz. 18.00 w dniu 15 września 2024 r. przy pojemności zbiornika 17,610 mln m³. Wówczas też odnotowany został najwyższy odpływ średni wynoszący 1175,00 m³/s i najwyższy odpływ średni, który wynosił 1127,50 m³/s).

COOP otrzymywało meldunki dotyczące gospodarowania wodą na zbiornikach. Raportowanie danych dotyczących gospodarowania wodą na zbiornikach w cyklach wynoszących od 4 do 14 godzin w dniach od 12 do 14 września 2024 r. nie zapewniało COOP posiadania bieżących danych o wielkości dopływu do zbiorników⁴⁸, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Z ekspertyzy sporządzonej w 2025 r. (odbior ekspertyzy nastąpił w dniu 18 grudnia 2025 r.) przez Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu na zlecenie

⁴⁷ Odpływ dla okresów czasu pomiędzy kolejnymi meldunkami do COOP. We wskazanym okresie dane były przekazywane na godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r., na godzinę 8.00, 14.00 i 18.00 w dniu 12 września 2024 r., na godz. 8.00, 14.00 i 18.00 w dniu 13 września 2024 r. oraz na godz. 8.00, 14.00 i 20.00 w dniu 14 września 2024 r.

⁴⁸ Przykładowo za okres od godz. 18 w dniu 13 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. dopływ średni w zbiorniku Nysa został określony na 237 m³/s, natomiast z danych z pomiaru poziomu wody górnej sondą hydrostatyczną wynika, że pomiędzy godziną 03:01:16 a godziną 04:07:46 w dniu 14 września 2024 r. dopływ średni wynosił 298 m³/s, a pomiędzy godziną 05:17:21 a godziną 06:22:51 dopływ średni wynosił 421 m³/s.

PGW Wody Polskie, wynika że system sterowania zbiornika Nysa prezentował dane o odpływach poprzez segmenty na budowli zrzutowej niezgodne z danymi wynikającymi z IGW. Ponadto faktyczne otwarcie segmentów było większe od prezentowanego w systemie sterowania (od wielkości otwarcia i rzędnej wody górnej zależy wielkość odpływu), a jedno z urządzeń (sonda radarowa) do pomiaru poziomu piętrzenia (z którego pomiar był wykorzystywany do ustalania poziomu piętrzenia w zbiorniku, wielkości odpływu i dopływu) było usytuowane zbyt blisko segmentów na budowli zrzutowej (w miejscu, w którym występowało obniżenie poziomu lustra wody, na skutek jej odpływu ze zbiornika), zaniżając dane o poziomie piętrzenia (do kilkunastu centymetrów). Przy czym z ekspertyzy wynika, że pomiary bezpośrednie przepływu w rzece poniżej zbiornika, wykazały zgodność odpływu deklarowanego ze zbiornika z jednego segmentu do wielkości 120 m³/s. Dla wyższych deklarowanych odpływów (począwszy od wartości 150 m³/s do 250 m³/s – odpływów o jeszcze wyższych deklarowanych wielkościach nie dokonywano w czasie badań) różnice w badaniach wyniosły ok. 10% - zmierzony przepływ był większy od deklarowanego. W ekspertyzie wskazano, że przy założeniu, iż analogiczna sytuacja zachodzi przy wyższych odpływach to przy deklarowanym odpływie 1000 m³/s można szacować, że odpływ ten może wynosić 1100 m³/s. W ekspertyzie wskazano jednak również, że do ustalania odpływu realizowanego segmentami należy stosować dane wynikające z tabeli 18.14 zawartej w IGW, w której wynika, że przy określonym otwarciu segmentów i rzędnej wody górnej różnice dotyczące wielkości odpływu mogły być znacznie większe niż 10 % (dla deklarowanego w dniu 15 września 2024 r. odpływu 1000 m³/s odpływ wg. ww. tabeli wynosił ok. 1300 m³/s przy rzędnej piętrzenia 197,99 m n.p.m. i wielkości otwarcia segmentów przy tej rzędnej). Przy czym należy zauważyć, że wielkość różnicy nie była stała (zależała od wielkości otwarcia segmentów, rzędnych wody górnej). Ponadto wielkość rezerwy powodziowej była nieco mniejsza, przy uwzględnieniu danych o poziomie wody górnej z sondy hydrostatycznej (np. rezerwa do Max PP o godz. 8.00 w dniu 15 września 2024 r. według pomiarów sondą hydrostatyczną wynosiła ok. 31,177 mln m³ - wobec 32,928 mln m³ jak wynikało z danych operacyjnych RZGW, natomiast o godz. 17.00 w tym dniu, kiedy według danych operacyjnych RZGW odnotowano najwyższy poziom piętrzenia z okresu powodzi tj. 197,83 m n.p.m. a pojemność w zbiorniku wynosiła 99,718 (rezerwa do Max PP – 22,002 mln m³), to według danych z pomiaru sondą hydrostatyczną poziom piętrzenia wynosił 197,99, czemu odpowiadała pojemność 102,92 mln m³ (rezerwa do Max PP – 18,78 mln m³).

Okoliczności te wskazują, że dane operacyjne RZGW dotyczące dopływów i odpływów ze zbiornika Nysa, a także poziomu piętrzenia z okresu powodzi nie były w pełni wiarygodne (zwłaszcza w okresie stosowania odpływów powyżej 400 m³/s – przy odpływach przez poszczególne segmenty powyżej 120 m³/s). Dane o wielkości odpływów były przekazywane, między innymi, do organów zarządzania kryzysowego.

Ponadto z ww. ekspertyzy oraz danych o rzędnych położenia klap na jazach nr 1 i nr 2 w Nysie w okresie powodzi wynika, że wówczas niektóre klapy (jedna na jazu nr 1 i trzy (wszystkie) klapy na jazu nr 2) mogły nie być odpowiednio ustawione (położone) do przeprowadzenia wód powodziowych - odnotowano rzędne klap wyższe od rzędnych progów stałych jazów.

W RZGW nie sprawdzano zgodności danych w elektronicznych systemach sterowania zainstalowanych na zbiornikach z danymi wynikającymi z instrukcji gospodarowania wodą, zatwierdzanych pozwoleniami wodnoprawnymi, w zakresie wielkości odpływów przy określonym otwarciu urządzeń upustowych i rzędnych wody górnej. Szerzej o ww. kwestii, systemie sterowania zbiornika Nysa oraz braku działań w celu sprawdzenia danych o odpływach ze zbiornika Nysa i danych dotyczących położenia klap na jazach w Nysie w okresie powodzi, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

.....]

.....]

.....]

.....]

.....]*

[illegible]

19

i Kozielno, o co wnioskował kierownik tych zbiorników. Posiadanie, początkowo, rezerwy powodziowej w zbiornikach retencyjnych większej niż rezerwa istniejąca przy normalnym poziomie piętrzenia w zbiornikach (a zatem sytuacji dogodniejszej do transformacji fali powodziowej od piętrzenia na poziomie NPP) w powiązaniu z prognozami objętości dopływu, było zasadniczym powodem braku działań w kierunku zwiększania tej rezerwy. Zdaniem NIK, w gospodarowaniu wodą, w obliczu zagrożenia katastrofalną powodzią (a taki był prognozowany rozmiar tej powodzi według klasyfikacji wezbrań zawartej w Planie działania) powinno dążyć się, w myśl reguły przezorności, do maksymalizacji dostępnej pojemności powodziowej, mając na względzie okoliczność, że przekraczanie odpływów dozwolonych ze zbiorników powoduje szkody poniżej tych zbiorników. W IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa wskazano, że efekty redukcji fal powodziowych mogą być wyższe o ile chwilowy poziom wody w zbiorniku podczas podjęcia decyzji o dysponowaniu odpływu wyprzedzającego będzie niższy niż NPP = 196,0 m n.p.m.

Gospodarowanie wodą na zbiornikach kaskady Nysy Kłodzkiej oraz zbiorniku Mietków nie było prowadzone we wrześniu 2024 r. sposób zapewniający możliwie najefektywniejszą transformację – redukcję fali powodziowej, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa przewiduje, że zrzuty większe niż 100 m³/s ze zbiornika Nysa należy stosować po zamknięciu żeglugi na Odrze i położeniu jazu iglicowego w Ujściu Nysy. Pomimo takich zapisów IGW, RZGW nie podjęła działań w kierunku niezwłocznego położenia ww. jazu, zarządzanego przez RZGW Gliwice oraz zamknięcia żeglugi na Odrze, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: t. I, str. 33-480, t. II, str. 1-361, t. III, str. 1-251, t. IV str. 1-526, t. V, str. 1-230, t. VI, str. 1-303, t. VII, str. 1-428, t. VIII, str. 1-372)

1.5. RZGW we Wrocławiu w okresie zagrożenia powodziowego i powodzi przekazywał informacje na potrzeby zarządzania kryzysowego do KZGW oraz podmiotów spoza PGW WP. Komunikacja prowadzona była przede wszystkim mailowo i telefonicznie. W COOP działał również telefon dyżurny, pod którym można było przekazać i uzyskać informacje o sytuacji powodziowej. COOP przekazywało raporty do KZGW dot. sytuacji powodziowej i gospodarki wodą na zbiornikach, publikowało na stronie internetowej komunikaty o sytuacji w regionie (raz dziennie, wg. stanu na godz. 8.00), informacje (np. w sprawie czasowego zakazu poruszania się po wałach przeciwpowodziowych) i oświadczenia w sprawie niektórych zdarzeń (np. zalania Nysy). Komunikaty o sytuacji w regionie, dwa razy dziennie, były przekazywane do wybranych podmiotów, w tym wojewódzkich i miejskich centrów zarządzania kryzysowego we Wrocławiu i w Opolu. Zdaniem NIK w związku ze sporządzaniem komunikatów o sytuacji w regionie dwa razy dziennie zasadne byłoby ich publikowanie na stronie internetowej również dwa razy dziennie.

Ponadto publikowano komunikaty na kontach RZGW na platformach społecznościowych. Przedstawiciele RZGW brali udział w posiedzeniach, przede wszystkim, wojewódzkiego zespołu zarządzania kryzysowego we Wrocławiu i miejskiego zespołu zarządzania kryzysowego we Wrocławiu (w tym zdalnie). Przyjmowano i przekazywano do jednostek organizacyjnych PGW WP informacje

o zdarzeniach z terenu. Do niektórych podmiotów przekazywano również dyspozycje dotyczące odpływów ze zbiorników Nysa, Otmuchów i Mietków.

Działania podejmowane w związku z zagrożeniami nie zawsze były prawidłowe, a przekazywanie informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego nie było realizowane w pełni rzetelnie, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

COOP nie dokumentowało również rzetelnie podejmowanych działań, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: t. I, str. 33-480, t. II, str. 1-361, t. III, str. 1-251, t. IV str. 1-526, t. V, str. 1-230, t. VI, str. 1-303, t. VII, str. 1-428, t. VIII, str. 1-372)

1.6. RZGW nie dysponował aktualnymi opracowaniami (mapami) dotyczącymi obszaru zalewu w przypadku odpływów powyżej przepływu dozwolonego, ze zbiorników zarządzanych przez PGW WP na obszarze właściwości RZGW oraz obszarów zalewu w przypadku zniszczenia zapór na zbiornikach suchych⁴⁹, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*

(akta kontroli: t. I, str.125-167, t. II, str. 1-63, t. IV, str. 64-146, 405-417, 449-470, t. V, str. 1-34, 63-76, 210-230, VI-1-29)

1.7. Do czasu powodzi w 2024 r. nie został ukończony, realizowany w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły, w komponencie 4 Wzmocnienie instytucjonalne i udoskonalenie prognozowania, Kontrakt 4B.1/1 „Modernizacja i wdrożenie systemów informatycznych wspomagających pracę operacyjną Centrów Operacyjnych Kraków i Wrocław wraz z dostawami niezbędnego sprzętu i oprogramowania” oraz powiązane z nim zadania w kontraktach 4B.1/2 „Modernizacja i wdrożenie systemów pomiarów hydrologicznych, sterowania i teletechnicznych na obiektach hydrotechnicznych RZGW Kraków i RZGW Wrocław” oraz 4B.1/3 „Centra Operacyjne w Krakowie i we Wrocławiu – łączy telekomunikacyjne do obiektów hydrotechnicznych”. W 2023 r. został ukończony kontrakt 4B.1/5, powiązany z zadaniem 4B.1/1, dotyczący „Dostawa oprogramowania do modelowania DHI Mike – część 1”. W związku z niezakończeniem realizacji kontraktów 4B.1/1, 4B.1/2, 4B.1/3 w okresie powodzi nie funkcjonował jeszcze System Informatyczny Centrum Operacyjnego. Dyrektor RZGW wyjaśnił, że wdrożenie Podsystemu modelowania będzie umożliwiało prognozowanie przez COOP stanów wody i przepływów w punktach kontrolnych wyznaczonych w Podsystemie Modelowania oraz szacowanie stanów wody w zbiornikach retencyjnych i suchych w perspektywie czasowej 72 godzin od podstawy czasu prognozy.

(akta kontroli: tom IV, str. 474-516, tom V, str. 121-151)

RZGW i jednostki organizacyjne PGW WP z obszaru właściwości RZGW we wrześniu i w październiku 2024 r. do monitorowania wałów przeciwpowodziowych (długość wałów przeciwpowodziowych na obszarze właściwości RZGW wynosiła 2213,8 km⁵⁰) oraz zbiorników retencyjnych i suchych

⁴⁹ Za wyjątkiem zbiorników Boboszów, Roztoki, Krosnowice i Szalejów Górny.

⁵⁰ W tym: [1] 228,3 km w ZZ w Legnicy, [2] 440,3 km w ZZ w Zielonej Górze, [3] 184,5 km w ZZ w Lwówku Śląskim, [4] 118,6 km w ZZ w Nysie, [5] 487,1 km w ZZ w Lesznie, [6] 78,8 km w ZZ w Zgorzelcu, [7] 676,1 km w ZZ we Wrocławiu.

dysponowały środkami technicznymi w postaci samochodów, ciągników rolniczych, trzech łodzi motorowo-wiosłowych i jednego drona.

W czasie zagrożenia powodziowego i powodzi we wrześniu i październiku 2024 r. RZGW zostały użyte drony z innych jednostek organizacyjnych PGW WP. RZGW w Lublinie użył ZZ w Zielonej Górze drona do monitoringu fali powodziowej na rzece Odrze, ZZ we Włocławku użył drona ZZ w Nysie – głównie do monitoringu okolic Kłodzka, RZGW w Rzeszowie użył drona z kamerą na podczerwień do ZZ w Legnicy do monitorowania stanu ziemnych nasypów zapory zbiornika Mietków. Po powodzi Departament Ochrony Przed Powodzią KZGW przekazał do RZGW drona na potrzeby usuwania skutków powodzi.

We wrześniu 2024 r. w obszarze właściwości RZGW wykonano 10 lotów dronem⁵¹ będących w zasobie PGW WP, a w październiku 2024 r. – osiem⁵².

Wobec braków kadrowych uniemożliwiających pracę zmianową, Zastępca Dyrektora RZGW wystąpił 15 września 2024 r. do KZGW z wnioskiem o wsparcie kadrowe, w ramach którego oddelegowano 116 osób (w tym pompierze, strażnicy wałowi, operatorzy dronów, zespoły wsparcia technicznego oraz pomocnicy do dyżurów w COOP). Osoby te pełniły dyżury przeciwpowodziowe przez 4825,40 godzin. W siedzibie RZGW we Wrocławiu, pracownicy spoza obszaru właściwości RZGW we Wrocławiu pełnili dyżury w dniach 16 – 24 września 2024 r. na trzy zmiany w trybie dyżurów całodobowych.

Niedobory kadrowe w czasie zagrożenia powodziowego i powodzi w 2024 r. występowały również na obiektach hydrotechnicznych. Zbiornik w Stroniu Śląskim obsługiwały dwie osoby, w tym jedna zatrudniona na pół etatu, a zgodnie z instrukcją eksploatacji, w okresie trwania akcji przeciwpowodziowej służba na zbiorniku powinna trwać bez przerwy, przy czym liczba obsługi powinna wynosić co najmniej 2 osoby na jednej zmianie. Podobna sytuacja wystąpiła na zbiorniku w Międzygórzu. RZGW wskazał na braki kadrowe po 2,5 etatu na każdym z tych zbiorników do wykonywania zadań operatora zbiornika. Ponadto również na innych zbiornikach i obiektach hydrotechnicznych występowały braki kadrowe, w szczególności w związku z potrzebą zapewnienia dyżurów całodobowych. W „Raporcie z wniosków z powodzi we wrześniu 2024 r.”, o którym szerzej mowa w pkt 1.14 niniejszego wystąpienia, wskazano na potrzebę *uzupełnienia braków kadrowych na obiektach hydrotechnicznych. Kadry na obiektach są wysoce niewystarczające, wystarczy 48 godzin by wyczerpać limity kadr na obiektach.* W ww. raporcie wskazano również na potrzebę *„zwiększenia kadry merytorycznej, aby w Centrum Operacyjnym na każdej zmianie (24 h) były co najmniej dwie osoby z doświadczeniem w zakresie hydrologii i gospodarowania wodą na zbiornikach. Z uwagi na dużą ilość zbiorników retencyjnych jest potrzeba stałego nadzorowania pracy zbiorników i przygotowania właściwych rekomendacji dla Dyrekcji w zakresie zmiany odpływów.* Na braki kadrowe wskazały również

⁵¹ [1] 3 września 2024 r. - Odolanów, [2] 14 września 2024 r. - zbiornik Szalejów, [3] 16 września 2024 r. - monitorowanie przedpowodziowe we Wrocławiu, [4] 18 września 2024 r. - Most Marcinkowice, [5] 19 września 2024 r. - Kanał Odra, Widawa, Strachocin, [6] 20 września 2024 r. - rzeka Oława Jaz nr 1, [7] 21 września 2024 r. - Świdnica rzeka Piława, [8] 23 września 2024 r. - Lewin Brzeski, [9] 24 września 2024 r. - Mikolin rzeka Odra, [10] 30 września 2024 r. - Stronie Śląskie zaporą.

⁵² [1] 1 października 2024 r. - Stronie Śląskie, [2] 7 października 2024 r. - Wrocław, [3] 10 października 2024 r. - Kozielnio, [4] 14 października 2024 r. - Nowy Gierałtów, [5] 16 października 2024 r. - Nowy Gierałtów, [6] 17 października 2024 r. - Wrocław, [7] 21 października 2024 r. - Kopacz, 29 października 2024 r. - Bardo.

jednostki organizacyjne (Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne: w Kłodzku, Otmuchowie, Brzegu, Strzelinie, Oławie, Namysłowie, Oleśnicy, Środzie Śląskiej, Lubinie, Wołowie i Głogowie), zwłaszcza w zakresie dotyczącym monitorowania podległego obszaru.

Prezes PGW WP wyjaśnił, że *Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej określa limit średnioroczny zatrudnienia na dany rok dla jednostek organizacyjnych, tj. poszczególnych Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej (ogółem, bez wyszczególnienia Zarządów Zlewni i Nadzorów Wodnych). Decyzje w zakresie zatrudnienia w poszczególnych komórkach organizacyjnych RZGW oraz ZZ i NW, w tym obsady obiektów hydrotechnicznych, podejmuje dyrektor RZGW w ramach przyznanego przez KZGW limitu etatów. W RZGW we Wrocławiu limit zatrudnienia przekazany w styczniu 2024 r. wynosił 925 etatów. W kwietniu 2024 r. do KZGW wpłynęło pismo z RZGW we Wrocławiu dotyczące zaleceń pokontrolnych Państwowej Inspekcji Pracy, tj. zwiększenia zatrudnienia w obiektach hydrotechnicznych (stopniach wodnych) o 26 etatów. Ze względu na liczbę wakatów, które posiadał region w trakcie 2024 r. (niewykorzystywane wakaty średniorocznie do października 2024 r. to 28,9) wniosek dot. zaleceń pokontrolnych PIP został uwzględniony w limicie zatrudnienia na 2025 r. (jednocześnie nastąpiło zabezpieczenie środków na ten cel w budżecie na wynagrodzenia). W październiku 2024 r. została przekazana informacja o limicie średniorocznym etatów na 2025 r., uwzględniającym w szczególności wniosek o 26 etatów.*

(akta kontroli: t. III, str. 1-6, 122-137, t. IV, str.1-54, 154-157, 242-264,474-525, t. VI. str. 1-47, 243-248, 288-303, t. VII, 62-71)

1.8. W ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły, w komponencie 4 Wzmocnienie instytucjonalne i udoskonalenie prognozowania, w zadaniu 4B.1 Budowa Centrów Operacyjnych w RZGW we Wrocławiu i RZGW w Krakowie, zrealizowane zostało w 2022 r. za kwotę 4 252,0 tys. zł zadanie pn. Centra Operacyjne w Krakowie i we Wrocławiu – cyfrowa łączność dyspozytorska dla obiektów hydrotechnicznych (zadanie 4B.1/4). Zadanie polegało na wdrożeniu niezależnego i odpornego na sytuacje kryzysowe systemu cyfrowej łączności dyspozytorskiej DMR⁵³ zlokalizowanej: w sterowniach obiektów hydrotechnicznych (stopnie wodne, zbiorniki retencyjne wraz z obiektami towarzyszącymi i zbiorniki suche), w jednostkach mobilnych (samochody serwisowe, jednostki pływające), w biurach nadzorów wodnych, będących w administracji RZGW we Wrocławiu. System dyspozytorski miał służyć komunikacji głosowej w obrębie obiektu lub grupy obiektów na administrowanym obszarze, charakteryzować się niezawodnością, gdyż miały nie dotyczyć go problemy przeciążenia w sytuacjach nadzwyczajnych, takich jak okresy wzmożonej komunikacji w sieci GSM (np. w czasie powodzi lub świąt) ze względu na całkowitą separację od komunikacyjnych usług publicznych. Łączność dyspozytorska wspierać miała funkcjonowanie centrów i służb technicznych na obiektach hydrotechnicznych w realizacji bieżących zadań oraz w sytuacjach kryzysowych. W okresie powodzi w 2024 r. nie zapewniono

⁵³ Digital Mobile Radio.

skutecznej łączności z obsługą zbiorników zarządzanych przez PGW WP, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. t. I, str.1-60, t. III str. 1-6, 122-137, t. IV, str. 1-54, 64-146, 405-417, 422-470, 474-545, t. V, str. 121-132, 141-177, t. VI, str. 1-29, 34-49, 223-233)

1.9. Od wprowadzenia w 2017 r. aktualnie obowiązującej instrukcji gospodarowania wodą na zbiornikach Nysa i Otmuchów nie były prowadzone w RZGW ćwiczenia (symulacje) dotyczące sposobu prowadzenia gospodarki wodą na ww. zbiornikach w pozorowanych warunkach zagrożenia powodziowego i powodzi. Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że RZGW nie posiada dokumentu, z którego wynikałby obowiązek przeprowadzenia takich ćwiczeń.

Zdaniem NIK regularna realizacja ww. ćwiczeń, według różnych scenariuszy przebiegu powodzi, powinna przyczynić się do wzmocnienia przygotowania na czas realnego zagrożenia i zdiagnozować elementy wymagające poprawy. Z uwagi na występujące odstępy czasowe pomiędzy powodzią i zachodzące zmiany kadrowe istotne jest ćwiczenie reakcji na to zagrożenie, zwłaszcza wobec znaczenia gospodarowania wodą w zbiornikach dla ochrony ludności przed powodzią.

(akta kontroli: t.VI, str. 255-261)

1.10. W przypadku zbiornika Stronie Śląskie w okresie powodzi podjęto działania polegające na podwyższaniu zapory czołowej workami z piaskiem. Tego rodzaju działanie nie było przewidziane w instrukcji gospodarowania wodą ani w instrukcji eksploatacji zbiornika. Zdaniem NIK należałoby przeanalizować uwarunkowania istniejące na zarządzanych zbiornikach i rozważyć wprowadzenie uregulowań w tym obszarze, ustalających zasady postępowania w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu zbiorników (w szczególności niewyposażonych w przelewy awaryjne), obejmujące zarówno tryb podejmowania decyzji jak i zasady wykonywania i monitorowania stanu dodatkowych tymczasowych wzmocnień czy zabezpieczeń.

(akta kontroli: t. II, str. 153-193, t. V, str. 1-29, t. IV, str. 154-264)

1.11. Dyrektor RZGW we Wrocławiu nie zatwierdził od czasu zakończenia modernizacji zbiornika Nysa instrukcji eksploatacji tego zbiornika pomimo, że takie zatwierdzenie było przewidziane w treści tego dokumentu i wielokrotnie formułowano zalecenia w tym zakresie w wyniku kontroli okresowych przeprowadzanych na podstawie art. 62 Prawa budowlanego, ani nie zapewnił sporządzenia zmienionej instrukcji w tym zakresie, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli: t. I, str. 125-130, t. II, str.1-63, t.VI, str. 34-49, 223-238)

1.12. NIK zauważyła również potrzebę uaktualniania instrukcji gospodarowania wodą i instrukcji eksploatacji w związku ze zmianami jakie zachodzą w organizacji zarządzania obiektami hydrotechnicznymi oraz otoczeniu instytucjonalnym (instrukcje zawierają, między innymi, nieaktualne dane dotyczące podmiotów uczestniczących w zarządzaniu zbiornikami). W toku kontroli NIK, Zastępca Dyrektora RZGW skierował 10 grudnia 2025 r. pismo do dyrektorów zarządów zlewni, w którym wskazał na konieczności bieżącej aktualizacji instrukcji eksploatacji dla obiektów będących w administracji zarządów zlewni na: zbiornikach retencyjnych, suchych zbiornikach przeciwpowodziowych, polderach, stopniach wodnych (w tym jazach, śluzach

i bramach przeciwpowodziowych), elektrowniach wodnych i przepompowniach, m.in. w zakresie: zmian struktur organizacyjnych (w tym nazwy firmy, adresu, nazwy wydziałów Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, etc.), zmian osób do kontaktu zarówno w Regionalnym Zarządzie Gospodarki Wodnej, jak innych podmiotów biorących udział w ochronie przeciwpowodziowej, w tym m.in. centra zarządzania kryzysowego, zmian wykazu stanowisk wraz z zakresem obowiązków, zmian innych zapisów w instrukcjach, które mogły ulec zdezaktualizowaniu. Aktualizacje polecono sporządzać na bieżąco w formie tzw. Erraty, podpisanej przez właściwego dyrektora zarządu zlewni lub jego zastępcy i przekazywać do COOP.

(akta kontroli: tom IV, str. 474-505, tom V, str. 121-151, tom VI, str. 1-29, 297-303)

1.13. W związku z powodzią we wrześniu i październiku 2024 r. Dyrektor RZGW we Wrocławiu Poleceniem nr 031/55/2025 z dnia 18.07.2025 r. powołał w RZGW zespół ds. opracowania aktualizacji Instrukcji Gospodarowania Wodą na zbiornikach Otmuchów i Nysa oraz polecił dostosowanie gospodarowania wodą na zbiornikach Otmuchów i Nysa do rzeczywistej przepustowości hydrowężła wodnego Lewin Brzeski.

Dyrektor RZGW wyjaśnił, że w związku z powyższym poleceniem niezwłocznie przystąpiono do przygotowania Opisu Przedmiotu Zamówienia na wyłonienie wykonawcy aktualizacji Instrukcji gospodarowania wodą na zbiornikach Otmuchów i Nysa wraz z uzyskaniem pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wody w zbiornikach przy dopuszczalnym przepływie bezpiecznym poniżej zbiornika Nysa w wysokości 800 m³/s. (...) Informacje uzyskane od ewentualnych wykonawców powyższego zadania do dnia 28.08.2025 r. wskazały, że sporządzenie i złożenie wniosku o uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zdeterminowane jest od czasu wykonania zadania - przygotowania operatu wodnoprawnego przez wyłonioną firmę w drodze przetargu, który wymaga okresu dłuższego niż wskazany w Poleceniu Dyrektora RZGW tj. do dnia 31.10.2025 r. W związku z powyższym zlecenie opracowania aktualizacji Instrukcji Gospodarowania Wodą na zbiornikach Otmuchów i Nysa przesunięto na rok 2026. Przeprowadzone rozpoznanie rynku wykazało również szacowaną wartość tej usługi w zakresie od około 1,5 mln zł do około 2 mln zł brutto.

(akta kontroli: tom V, str. 121-140, 196-230, tom VI, str. 34-49)

1.14. Poleceniem nr 031/56/2025 r. z dnia 21 lipca 2025 r. Dyrektora RZGW powołany został zespół ds. opracowania wniosków z powodzi we wrześniu 2024 r.⁵⁴ W skład zespołu powołano: Zastępcę Dyrektora RZGW jako Przewodniczącego Zespołu, Kierownika COOP – jako Z-cę Przewodniczącego, a jako Członków zespołu: Kierownika Wydziału Planowania i Koordynacji Eksploatacji, Kierownika Wydziału Koordynacji Inwestycji, Kierownika Wydziału Koordynacji Ochrony Przed Powodzią i Suszą, Kierownika Spraw Pracowniczych,

⁵⁴ W dniu 15 lipca 2025 r. kontroler NIK wystąpił o wyjaśnienie czy w związku z powodzią we wrześniu i październiku 2024 r. w RZGW dokonano analiz podjętych działań oraz dostępnych, a także niezbędnych w przyszłości narzędzi/informacji do prowadzenia działań przeciwpowodziowych, jak również przepływu informacji pomiędzy PGW WP a organami zarządzania kryzysowego i służbami państwowymi a także czy zidentyfikowano elementy wymagające zmian (poprawy, wzmocnienia, doskonalenia, uzupełnienia, modyfikacji).

Dyrektorów ZZ: Wrocław, Leszno, Zielona Góra, Legnica, Nysa, Lwówek Śląski i Zgorzelec, oraz przedstawiciela Wydziału Obsługi Informatycznej – Południe.

Na podstawie informacji otrzymanych od członków Zespołu, 17 października 2025 r. Kierownik COOP opracowała dokument pn. Raport z wniosków z powodzi we wrześniu 2024 r. zawierający 146 punktów w sprawie istotnych zmian/usprawnień w jednostkach organizacyjnych PGW WP, komórkach organizacyjnych RZGW i poszczególnych obiektach, w tym dotyczących wzmocnień kadrowych i sprzętowych, zmian organizacyjnych, opracowania lub aktualizacji dokumentów (propozycje zostały sformułowane przez : [1] COOP, [2] Wydział Spraw Pracowniczych, [3] Wydział Obsługi Informatycznej – Południe, [4] Wydział Koordynacji Inwestycji, [5] Planowania i Koordynacji Eksploatacji, [6] Wydział Koordynacji przed Powodzią i Suszą, [7] ZZ Lwówek Śląski, [8] ZZ Zgorzelec, [9] ZZ Legnica, [10] ZZ Wrocław, [11] ZZ Nysa).

Dokument zawiera dwa wnioski końcowe, tj. [1] Zaleca się, aby realizacja wniosków została przeprowadzona w formie Poleceń Dyrektora, a projekty tych poleceń powinny zostać przygotowane przez członków zespołu odpowiedzialnych za poszczególne pozycje (osoby, które zgłosiły wnioski) oraz [2] realizacja powyższych wniosków wiąże się z dodatkowymi nakładami finansowymi związanymi z realizacją prac utrzymaniowych i inwestycyjnych, aktualizacją istniejących dokumentów formalnych, zatrudnieniem kadry specjalistycznej oraz personelu do zapewnienia wystarczającej obsługi obiektów.

Dyrektor RZGW wyjaśnił, że realizował wskazane w raporcie działania poprzez: [1] Polecenie Dyrektora nr 031/54/2025 z 21 lipca 2025 r. w sprawie rozszerzenia zakresu czynności do wykonania w czasie okresowych kontroli obiektów hydrotechnicznych. Z Polecenia wynika obowiązek wykonywania lub zlecania do wykonywania działania umożliwiającego weryfikację poprawności systemów sterowania oraz systemów pomiarowych oraz zakres czynności związanych ze sprawdzeniem stanu technicznego oraz poprawności działania systemu sterowania zamknięciami klapowymi i upustami oraz systemu pomiarowego, [2] pismo V.RPC.622.33.2025.KM.527 z 10 grudnia 2025 r. dotyczące aktualizacji instrukcji eksploatacji i V.RPC.622.30.2025.MM.395 z 2 października 2025 r. dotyczące konieczności uporządkowania danych oraz meldunków z gospodarki wodnej na zbiornikach RZGW przekazywanych do COOP oraz konieczności stosowania rozporządzenia Ministra Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej z 31 maja 2019 r. w sprawie sposobu prowadzenia, w tym częstotliwości dokonywania wpisów oraz wzoru dziennika gospodarowania wodą, [3] wpisywanie planowanych działań w Planowane zadania utrzymaniowe na terenie Zarządu Zlewni i uwzględnienie ich w budżecie na bieżący rok, [4] mail dotyczący zwiększenia pojemności skrzynki pocztowej COOP.

Zastępca Dyrektora RZGW w zakresie wniosków z przebiegu powodzi w 2024 r. wyjaśnił, że 21 lipca 2025 r. Poleceniem nr 031/56/2025 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (...) we Wrocławiu powołano zespół do opracowania wniosków z powodzi we wrześniu 2024 r. Na podstawie wniosków pracowników RZGW we Wrocławiu oraz Zarządów Zlewni będących w administracji RZGW utworzono zbiorczy Raport z wniosków z powodzi we wrześniu 2024 r. (...) przekazany w dniu 17.10.2025 r. Dyrektorowi RZGW we Wrocławiu. Poza ujętymi w raporcie wnioskami wyróżniam dodatkowe elementy wymagające uwagi: - zwiększenie odporności infrastruktury komunikacyjnej na ekstremalne zjawiska powodziowe

w tym przede wszystkim dostosowanie prześwitu mostu zapewniającego swobodny przepływ wód miarodajnych bez nadmiernego spiętrzenia i rozmycia dna, - analiza potrzeb jednostek samorządu terytorialnego i wyznaczenie obszarów priorytetowych w celu ich zabezpieczenia w mobilne systemy ochrony przed powodzią, - budowa kolejnych Lokalnych Systemów Osłony Przeciwpowodziowej, - zwiększenie nakładów finansowych na poprawę stanu technicznego istniejącej infrastruktury hydrotechnicznej, - wykonanie przeglądów obecnych zbiorników i urządzeń piętrzących wodę pod kątem budowy przelewów awaryjnych, - dwa razy w roku wspólne ćwiczenia powodziowe: PGW WP (szczebel RZGW, Zarząd Zlewni, Nadzór Wodny), WCZK, MCZK, GCZK, IMGW-PIB, - bezwzględny udział/zapraszanie na posiedzenia sztabów kryzysowych (wszystkich szczebli) przedstawicieli PGW WP, - bieżące aktualizowanie planów zarządzania kryzysowego, - przygotowanie zaleceń dotyczących lokalizacji nowych budynków, aby minimalizować ich ekspozycję na bezpośrednie uderzenia nurtu rzek, - bezwzględny zakaz zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią (mapy dostępne w hydroportalu ISOK PGW WP <https://isok.gov.pl/hydroportal.html>).

(akta kontroli: t. III, str. 1-6, 122-137, t. VI. str. 1-47, 243-248, 288-303)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. RZGW nie prowadził w dniach 11-14 września 2024 r. gospodarowania wodą na zbiornikach kaskady Nysy Kłodzkiej w sposób ukierunkowany na zapewnienie możliwie najefektywniejszej transformacji – redukcji fali powodziowej w celu ochrony obszarów poniżej zbiorników i najskuteczniejszej realizacji funkcji przeciwpowodziowej przez zbiorniki Nysa, Otmuchów, Kozielno i Topola:

a) w dniach 11-14 września 2024 r. nie wykorzystywano możliwości, poprzez zastosowanie odpływów (zrzutów) wyprzedzających⁵⁵, znaczącego powiększenia pojemności (rezerwy) powodziowej ww. zbiorników⁵⁶,

⁵⁵ W wielkości nieprzekraczającej odpływów dozwolonych - to jest takich, które nie powinny powodować szkód poniżej zbiorników. Według pozwolenia wodnoprawnego dotyczącego zbiorników Nysa i Otmuchów odpływ dozwolony w przypadku tych zbiorników to odpowiednio – 400 m³/s i 250 m³/s. W przypadku zbiorników Topola i Kozielno, dla których nie było pozwolenia wodnoprawnego na retencjonowanie i piętrzenie wód, według danych z posiadanej instrukcji gospodarowania wodą, odpływ dozwolony wynosił 300 m³/s.

⁵⁶ Wielkość możliwej do wypracowania rezerwy ponad istniejącą w dniu 11 września 2024 r. zależała od czasu wdrożenia zrzutów wyprzedzających i ich wielkości oraz zbiorników, którymi zostaną objęte. Możliwy do zastosowania był przykładowo scenariusz, w którym zastosowany zostałby odpływ wyprzedzający od godz. 16.00 w dniu 11 września 2024 r. ze zbiornika Nysa o wielkości 100 m³/s do godz. 18.00 w dniu 12 września 2024 r., a następnie (po położeniu jazu w Ujściu Nysy i zamknięciu żeglugi na Odrze), odpływy wynoszące: 150 m³/s do godz. 19.00, 200 m³/s do godz. 20.00, 250 m³/s do godz. 21.00, 300 m³/s do godz. 22.00, 350 m³/s do godz. 23.00, 400 m³/s do godz. 23.00 w dniu 12 września 2024 r. do godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. Ze zbiornika Otmuchów odpływ wyprzedzający mógł wynosić 50 m³/s od godz. 16.00 w dniu 11 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 12 września 2024 r., a następnie 80 m³/s do godz. 18.00 w dniu 12 września 2024 r., 100 m³/s do godz. 19.00, 150 m³/s do godz. 20.00, 200 m³/s do godz. 20.00 w dniu 12 września 2024 r. do godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. W efekcie o godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. w zbiorniku Otmuchów zgromadzone byłoby ok. 25,752 mln m³ (wobec 47,381 mln m³ jakie wówczas były w zbiorniku według danych RZGW i to przy uwzględnieniu zwiększonych o 8 mln m³ dopływów w związku z równoczesnym tworzeniem dodatkowej pojemności powodziowej na zbiornikach Topola i Kozielno). Natomiast w zbiorniku Nysa o godz. 20.00 zgromadzone byłoby ok. 44,277 mln m³/s (wobec 78,060 mln m³ jakie wówczas było zgromadzone w zbiorniku według pomiaru poziomu piętrzenia sondą hydrostatyczną). Wskazane wypracowanie dodatkowych

w stosunku do istniejącej 11 września 2024 r., tj. w dniu wydania przez IMGW ostrzeżenia hydrologicznego trzeciego stopnia oraz możliwości spowolnienia zmniejszania rezerwy powodziowej poprzez odpowiednio wczesne wdrożenie odpływów na poziomie odpływu dozwolonego.

W tym okresie, początkowo zadysponowano jedynie niewielkie zmiany odpływu – w dniu 12 września 2024 r. od godziny 12.00 zadysponowano zwiększenie odpływu ze zbiornika Nysa z 10 do 35 m³/s, a ze zbiornika Otmuchów z 6 do 20 m³/s. Kolejne zmiany odpływów, które nastąpiły dopiero 14 września 2024 r., podążały z opóźnieniem za rosnącymi dopływami i nie prowadziły do zwiększenia rezerwy powodziowej. Działanie takie nie prowadziło do zapewnienia możliwie najkorzystniejszego dla obszarów poniżej zbiorników transformowania (redukcji) fali powodziowej i nie korelowało z zapisem zawartym w IGW⁵⁷ w zakresie dotyczącym zbiornika Nysa, według którego: „Efekty redukcji fal powodziowych mogą być wyższe o ile chwilowy poziom wody w zbiorniku podczas podjęcia decyzji o dysponowaniu odpływem wyprzedzającego będzie niższy niż NPP = 196,0 m n.Kr.” oraz zawartymi w tej instrukcji schematami dotyczącymi wielkości odpływów ze zbiorników Nysa i Otmuchów w stosunku do dopływów.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, między innymi, że: *„Po powodzi znając wszystkie faktyczne, a nie prognozowane, dopływy i sumy opadów oraz inne losowe zdarzenia oraz dysponując nieograniczonym czasem można oczywiście dokonywać analiz i proponować inne scenariusze działań. Jednak w trakcie wezbrań i powodzi, które charakteryzują się dużą dynamiką, szczególnie w zlewniach górskich i podgórskich, dokładne określenie prognozy objętości fali i czasu jej trwania jest bardzo trudne, szczególnie w pierwszym etapie wezbrania i wymaga stosowania metody prognostycznej transformacji opadu w odpływ. Na zbiorniku Nysa główny wpływ miały przesłanki opisane w piśmie (...), tj.: • Od dnia 14.09.2024 r. zarządzający zbiornikiem nie posiadał dokładnej wiedzy o ilości wody, która spływa rzeką Białą Głuchołaską wprost do zbiornika Nysa, ze względu na zniszczenie przez wodę powodziową wodowskazów IMGW-PIB Głuchołazy i Biała Nyska. Przy odnotowywanych ekstremalnych opadach w zlewniach rzek dopływających do zbiornika Nysa istniało bardzo duże zagrożenie dopływu niekontrolowanej, ogromnej objętości wody do zbiornika ze zlewni różnicowej, w tym zlewni rzeki Białej Głuchołaskiej, która mogłaby doprowadzić do szybkiego wypełnienia ostatniego w kaskadzie zbiorników na rzece Nysa Kłodzka - zbiornika Nysa. Mogło to stanowić bardzo duże zagrożenie utraty stateczności zapory (jak to miało miejsce kilka godzin wcześniej, 15.09 po godz. 11:00, na zbiorniku Stronie Śl. – katastrofa budowlana zapory ziemnej zbiornika, którego zlewnia jest również niekontrolowana). • Obserwowana była tendencja szybko rosnącego dopływu z rzeki Nysy Kłodzkiej i utrzymującym się szybkim wypełnianiem pojemności powodziowej (2-3 mln m³ /godzinę) zbiornika Otmuchów, położonego w kaskadzie zbiorników nyskich tuż przed zbiornikiem Nysa. Zbiorniki Topola*

pojemności powodziowych w zbiornikach, łącznie wynoszących ok. 63,411 mln m³ (co oznaczałoby dodatkową pojemność o wielkości niemal odpowiadającej zakładanej pojemności powodziowej projektowanego zbiornika Kamieniec Ząbkowicki określonej na 66 mln m³, przy pojemności całkowitej tego zbiornika, która ma wynosić 104 mln m³ lub więcej niż pojemność powodziowa stała zbiornika Nysa, wynosząca 56,01 mln m³) stwarzałoby dogodniejsze warunki do efektywniejszej redukcji fali powodziowej i stosowania mniejszych odpływów ze zbiornika Nysa w okresie kulminacji powodzi.

⁵⁷ Pkt 9.4., str. 32.

i Kozielno piętrzyły w zakresie pojemności powodziowej forsowanej. Brak było możliwości sterowania tymi zbiornikami ze względu na całkowite położenie klap, wyłączenie elektrowni wodnej, zasilania oraz ewakuację obsługi zbiornika ze względów bezpieczeństwa. Zbiornik Otmuchów dn. 15.09 o godz. 15:00 wszedł w zakres piętrzenia pojemności powodziowej i jego wypełnienie wynosiło 46% w stosunku do MaxPP, (maksymalne wypełnienie zb. Otmuchów w dn. 16.09.2024 r. o godz. 15:00 wynosiło $V_{max}=125,77$ mln m³ według danych otrzymanych od obsługi zbiornika Otmuchów, tj. ok. 3-4 mln m³ poniżej MaxPP). Wobec powyższego przy zarządzaniu gospodarką wodną w układzie zlewniowym w dorzeczu Odry istotnym było całościowe kontrolowanie sytuacji tak, aby nie dopuścić do nałożenia się fal powodziowych ze wszystkich zbiorników na rzekę Odrę. Kulminacje z rzeki Nysy Kłodzkiej i Odry nie nałożyły się. Przyczyniło się to znacząco, wspólnie ze zbiornikiem Racibórz i polderem Buków, do ochrony takich miast jak Oława, Brzeg i Wrocław. W opracowaniu dr inż. Ryszarda Kosierba pn.: „Załącznik 4, Autoreferat”, opracowanym w styczniu 2018 r. autor wskazuje, że sterowanie urządzeniami zrzutowymi na zbiornikach w czasie wezbrania jest nierozzerwalnie związane z ryzykiem. Ponieważ „absolutna pewność w myśleniu i działaniu” nie istnieje, dlatego nie ma możliwości ustalenia bezpiecznego poziomu niepewności i bezpiecznego ryzyka na podstawie opracowanej dla każdego zbiornika instrukcji gospodarki wodnej w czasie wezbrań. (...) model systemu ze zbiornikami retencyjnymi jest układem niezwykle złożonym, działającym w krytycznych warunkach, z reguły pod presją czasu i pod ciężarem ogromnej odpowiedzialności w zakresie bezpieczeństwa zapór zbiorników i skutków wysokich odpływów w dolinie rzeki poniżej tych zbiorników. (...) Istniejący system zbiorników, ich sterowalność, a także budowany model matematyczny są bez wątpienia układami niezwykle złożonymi, funkcjonującymi w czasie rzeczywistym w krytycznych warunkach brzegowych. Cechują się one losowym charakterem zagrożeń i znaczną dynamiką procesów i dlatego celowym jest łączenie we wspólny system różnych modeli opisujących transformację fali przez zbiornik, transformację fali w sieci koryt rzecznych oraz proces opad - odpływ. Identyfikację i weryfikację tak zbudowanego systemu przeprowadza się na podstawie obliczeń symulacyjnych. Ponadto autor zaznacza, (...) Szczególne znaczenie przypisuję badaniom prowadzonym nad znajomością ograniczeń człowieka w podejmowaniu decyzji w sytuacjach kryzysowych. W procesie decyzyjnym można dążyć jedynie do minimalizacji poziomu niepewności, czyli skutków negatywnych ryzyka, głównie poprzez systematyczne zwiększanie kompletności i wiarygodności danych wejściowych do modeli, maksymalizując w ten sposób wagę zbioru przesłanek do podjęcia decyzji.” oraz „Gospodarka wodna na zbiornikach kaskady nyskiej na rzece Nysie Kłodzkiej jest oraz była prowadzona wg zasad, które są ściśle określone w aktualnie obowiązującej i zatwierdzonej pozwoleniem wodnoprawnym - Instrukcji Gospodarowania Wodą na zbiornikach Otmuchów i Nysa oraz na podstawie prognoz IMGW-PIB, które bardzo dynamicznie się zmieniały. Ponadto informujemy, że od połowy sierpnia 2024 r. utrzymywane były odpływy ze zbiornika Nysa większe od dopływów do zbiornika, tym samym gospodarka wodna prowadzona w okresie poprzedzającym powódź we wrześniu wypracowała dodatkową rezerwę (pojemność) w zbiorniku, co jest tożsame z przygotowaniem zbiornika na możliwość bezpiecznej redukcji fali powodziowej. Na zbiorniku Nysa „...zrzut wyprzedzający rozpoczynamy z poziomu 196,0 m n.p.m. Kr” (cytat z Instrukcji

Gospodarowania Wodą), natomiast w dniu 12 września 2024 r. poziom piętrzenia wody w zbiorniku wynosił 194,70 m n.p.m. Kr, według odczytu dokonanego przez obsługę zbiornika Nysa, tj. był o 1,3 m poniżej poziomu wskazanego do zastosowania zrzutu wyprzedzającego. W dniu 12.09.2024 r. w godzinach okołopołudniowych RZGW we Wrocławiu otrzymało z IMGW-PIB dokument tj. prognozę objętości w profilach wodowskazowych powyżej zbiorników retencyjnych opracowanie w oparciu o analizę wyników modeli typu opad-odpływ HBV (prognoza w zał.), na podstawie której wynikało, że w ciągu 66 h, poczynwszy od 12.09.2024 r. godz. 6:00 UTC (8:00 czasu lokalnego) do kaskady nyskiej tj. do zbiorników Topola, Kozielno, Otmuchów Nysa dopłynę objętość fali równa 76,967 mln m³ z rzeki Nysy Kłodzkiej oraz 22,655 mln m³ z rzeki Białej Głuchotaskiej, co sumarycznie stanowiło kubaturę dopływu do kaskady w/w zbiorników równą 99,622 mln m³. Zgodnie z komentarzem IMGW-PIB w prognozie, była to cyt.: „najbardziej wiarygodna prognoza, wybrana z dostępnych wyników scenariuszy modelu HBV na podstawie długoterminowej analizy sprawdzalności prognoz”. Wówczas dokonano weryfikacji aktualnych danych ze zbiorników kaskady nyskiej w celu analizy możliwości transformacji fali powodziowej oraz dostępnych wolnych pojemności powodziowych i dodatkowych w zbiornikach, z uwzględnieniem pojemności powodziowej forsowanej. Analiza wykazała, że na dzień 12.09.2024 r. sumaryczna rezerwa w 4 zbiornikach kaskady nyskiej wynosiła 178 mln m³ w odniesieniu do Maksymalnego Poziomu Piętrzenia, 223 mln m³ w odniesieniu do Nadzwyczajnego Poziomu Piętrzenia i była dwukrotnie wyższa od prognozy objętości IMGW-PIB, a tym samym wystarczająca do zgromadzenia prognozowanej objętości fali w 4 zbiornikach na czas horyzontu prognozy IMGW-PIB czyli na okres 66 h. Mając na uwadze powyższe przygotowanie (opróżnienie) zbiorników na prognozowane przez IMGWPIB dopływy - dodatkowo w dniu 12.09.2024 r. o godz. 12.00 zwiększono odpływy ze zbiornika Nysa z 10 m³ /s do 35 m³ /s oraz zwiększono odpływ ze zbiornika Otmuchów z 6,0 m³ /s do 20,0 m³ /s. Poniżej przytaczamy otrzymane w dniach 11-14 września z IMGW-PIB szczegółowe „Prognozy objętości w profilach wodowskazowych powyżej zbiorników retencyjnych, opracowanie w oparciu o analizę wyników modeli typu opad-odpływ HBV, prognoza HBV (IMGW-PIB) jako najbardziej wiarygodna prognoza, wybrana z dostępnych wyników scenariuszy modelu HBV na podstawie długoterminowej analizy sprawdzalności prognoz”: obowiązująca od godziny 8.00 dn. 11.09.2024 r.m.in. powyżej zb. kaskady Nysy: w ciągu 72 godz. wynosiła 13,438 mln m³, do przekroju Głuchotazy wynosiła 1,530 mln m³. W tym czasie pojemność powodziowa i dodatkowa do wykorzystania (do Max PP) na zbiornikach kaskady Nysy wynosiła 178 mln m³ i pozwalała na ewentualne bezpieczne zgromadzenie nadmiaru dopływającej wody. • obowiązująca od godziny 8.00 dn. 12.09.2024 r. powyżej zb. Kaskady Nysy: w ciągu 66 godz. do przekroju Bardo zwiększyła się czterokrotnie i wynosiła 76,967 mln m³, do przekroju Głuchotazy w horyzoncie czasowym 72 godzin zwiększyła się piętnastokrotnie i wynosiła 22,655 mln m³. Powyższa prognoza wskazywała wzrost dopływu do zbiorników retencyjnych w ciągu 66 godzin, jednakże była znacznie niższa od pojemności powodziowej i dodatkowej do wykorzystania (do Max PP) na zbiornikach kaskady Nysy, która wynosiła 178 mln m³ i pozwalała na bezpieczne zgromadzenie nadmiaru dopływającej wody. • obowiązująca od godziny 8.00 dn. 13.09.2024 r. powyżej zb. Kaskady Nysy: w ciągu 66 godz. do przekroju Bardo zwiększyła się o 25 % w stosunku do dnia

poprzedniego i wynosiła 95,262 mln m³, do przekroju Głucholazy z horyzontem czasowym 72 godzin zmniejszyła się o 30 % w stosunku do dnia poprzedniego i wynosiła 15,069 mln m³. Powyższa prognoza w ciągu 72 godzin nadal nie przekraczała aktualnej pojemności powodziowej i dodatkowej do wykorzystania (do Max PP) na zbiornikach kaskady Nysy, która wynosiła = 177,7 mln m³ i pozwalała na bezpieczne zgromadzenie nadmiaru dopływającej wody. • obowiązująca od godziny 8.00 dn. 14.09.2024 r. w ciągu 72 godz. do przekroju Bardo zwiększyła się o 30 % w stosunku do dnia poprzedniego i wynosiła 124,646 mln m³, do przekroju Głucholazy z horyzontem czasowym 72 godzin zwiększyła się ponad czterokrotnie w stosunku do dnia poprzedniego i wynosiła 66,884 mln m³. Powyższa prognoza w ciągu 72 godzin przekraczała o około 14,5 mln m³ aktualną pojemność powodziową i dodatkową do wykorzystania (do Max PP) na zbiornikach kaskady Nysy, która wynosiła 177,7 mln m³. Ponadto informujemy, że w dniu 14.09.2024 r. o godz. 10:00 nastąpiła utrata łączności – zniszczenie wodowskazu Głucholazy IMGW-PIB na rzece Biała Głucholaska, który pełni funkcję osłonową dla zbiornika Nysa, a o godzinie 19.00 utracono całkowitą osłonę hydrologiczną zlewni różnicowej zbiornika Nysa w zlewni Białej Głucholaskiej po stronie polskiej poprzez utratę łączności – zniszczenie drugiego wodowskazu Biała Nyska IMGW-PIB na rzece Biała Głucholaska – co oznaczało całkowitą utratę możliwości obserwacji stanów wody i przepływów w rzece Białej Głucholaskiej po stronie polskiej, a tym samym dopływu ze zlewni różnicowej do zbiornika Nysa.

Kierownik COOP wyjaśniła, między innymi, że Po otrzymaniu w dniu 11 września 2024 r. ostrzeżenia meteorologicznego i hydrologicznego z IMGW-PIB dokonano analizy wolnych pojemności powodziowych i dodatkowych na zbiornikach administrowanych przez PGW WP RZGW we Wrocławiu. Analiza ta wykazała, że dostępne pojemności powodziowe i dodatkowe wypracowane na zbiornikach retencyjnych są wystarczające w stosunku do otrzymywanych początkowo prognoz z horyzontem czasowym 72h. Dodatkowo dostępne były również pojemności wszystkich suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów. Takie oceny były wykonywane na bieżąco i wykorzystywane do prowadzenia gospodarki wodnej na zbiornikach (...) Brak wcześniejszego położenia jazu Ujście Nysy na Odrze nie był przeszkodą do zastosowania rzutu wyprzedzającego oraz nie wystąpiły żadne inne przeszkody w tym kierunku. Zbiorniki były przygotowane na przyjęcie wezbrań z poszczególnych dopływów tj. wypracowane były dodatkowe i wymagane pozwoleniem wodnoprawnym pojemności powodziowe. Zbiorniki kaskady nyskiej na Nysie Kłodzkiej posiadały w sumie wolną pojemność 178 mln m³, porównywalną z pojemnością zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny na Odrze wynoszącą 185 mln m³. Analiza wykazała, że na dzień 12.09.2024 r. sumaryczna rezerwa w 4 zbiornikach kaskady nyskiej wynosiła 178 mln m³ w odniesieniu do Maksymalnego Poziomu Piętrzenia, 223 mln m³ w odniesieniu do Nadzwyczajnego Poziomu Piętrzenia i była dwukrotnie wyższa od prognozy objętości IMGW-PIB, a tym samym wystarczająca do zgromadzenia prognozowanej objętości fali w 4 zbiornikach na czas horyzontu prognozy IMGW-PIB czyli na okres 66 h". Wskazała również, że poziom piętrzenia wody w zbiorniku Nysa w dniu 12 września 2024 r. wynosił

194,70 m n.p.m. Kr, tj. był o 1,3 m poniżej poziomu wskazanego do zastosowania zrzuć wyprzedzającego.

NIK wskazuje, że RZGW, w tym COOP, jako wyspecjalizowana komórka w prowadzeniu gospodarki wodnej na zbiornikach retencyjnych, powinno mieć ustalone paradygmaty postępowania, a w realizacji zadania polegającego na współuczestniczeniu w ochronie ludności przed powodzią powinno się kierować regułą przezorności, rozumianą jako obowiązek podejmowania zdecydowanych działań wyprzedzających mających na celu przeciwdziałanie zagrożeniu. W szczególności w odniesieniu do kaskady zbiorników Nysy Kłodzkiej, w przypadku ostrzeżeń meteorologicznych i hydrologicznych wskazujących na wysokie ryzyko wystąpienia powodzi⁵⁸, paradygmatem takim (co do zasady) powinno być wypracowywanie, przed rozpoczęciem wezbrania i w jego początkowej fazie, jak największych rezerw powodziowych. W związku z tym nie ma tutaj znaczenia kwestia dokonywania analizy zjawiska przez NIK po jego wystąpieniu. Dalsze stosowanie w praktyce podejścia polegającego na tym, że porównuje się początkowe prognozy objętości dopływu do wodowskazów osłonowych⁵⁹ i w przypadku gdy wielkości dopływu są mniejsze od posiadanych rezerw, rezygnuje się z możliwości zwiększania dostępnej pojemności powodziowej, wobec możliwej zmienności lub nietrafności prognoz, nieobejmowania prognozami początkowo całego okresu objętego ostrzeżeniem oraz niepełnej przewidywalności przebiegu zjawiska powodzi, będzie negatywnie wpływać na efektywność redukcji fali powodziowej i może powodować zwiększenie skali lub przyspieszać czas wystąpienia powodzi na terenach poniżej zbiorników. Okoliczności wskazane w wyjaśnieniach nie stały na przeszkodzie i nie czyniły niezasadnym potrzeby zwiększania rezerwy powodziowej w dniach 11-14 września 2024 r. Należy również zauważyć, że z prognozy objętości z dnia 12 września 2024 r. wynikało, iż wezbranie będzie

⁵⁸ Z ostrzeżenia meteorologicznego zbiorczo nr 272 z dnia 11 września 2024 r., godz. 13.07 wynikało, że opady mogą wynosić od godz. 3.00 12 września do 7.00 16 września nawet do 380 mm.

⁵⁹ Prezentowane w wyjaśnieniach dane dotyczą objętości dopływów do przekrojów wodowskazowych. W IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa określone zostały współczynniki zwiększające przepływy prawdopodobne dla wodowskazów Bardo i Głucholazy pozwalające na określenie dopływów do zbiorników Otmuchów i Nysa. Do przepływów na wodowskazie Bardo, w zależności od ich wielkości, należy stosować współczynniki zwiększające: 1,4 (przepływy od 80 do 300 m³/s), 1,2 (przepływy większe niż 300 m³/s), 1,15 (przepływy większe niż 1000 m³/s) oraz 1,1 (przepływy większe niż 1750 m³/s). Do przepływów na wodowskazie Głucholazy należy stosować współczynniki zwiększające wynoszące: 2,5 w przypadku przepływów o wielkości od 40 do 130 m³/s oraz 2,1 dla przepływów większych niż 130 m³/s. Przy uwzględnieniu współczynników zwiększających 1,1 dla Bardo i 2,1 dla Głucholazy, dane dotyczące objętości dopływów do profili wodowskazowych z prognozy objętości z 12 września 2024 r. z najbardziej niekorzystnego scenariusza, wskazywały, że objętości dopływów mogą przekroczyć ówczesną pojemność (rezerwę) powodziową w tych zbiornikach. W scenariuszu HBV (COSMO) przewidywano dopływ w o objętości 112,459 mln m³ do profilu wodowskazowego Bardo w ciągu 72 godzin oraz dopływ o objętości 50,019 mln m³ do profilu wodowskazowego Głucholazy, co po powiększeniu współczynnikami zwiększającymi dawało 228,7 mln m³, tj. więcej niż wskazywana w ww. wyjaśnieniach pojemność 223 mln m³ (do nadzwyczajnego poziomu piętrzenia). Przy czym NIK dostrzega, że porównania prezentowane w wyjaśnieniach i innych materiałach PGW WP dotyczących pojemności powodziowej w stosunku do prognoz objętości z jednej strony nie uwzględniają współczynników zwiększających, ale jednocześnie nie uwzględniają odpływu z kaskady zbiorników Nysy Kłodzkiej w określonym czasie, objętym prognozą objętości.

katastrofalnie wielkie według klasyfikacji wezbrań przywołanej w Planie działania, obowiązującym w RZGW⁶⁰.

Zdaniem NIK, wobec tego, że podstawowym zadaniem zbiorników kaskady Nysy Kłodzkiej jest zapewnienie możliwie najlepszej ochrony przeciwpowodziowej obszarów znajdujących się poniżej tych zbiorników, to w sytuacji zagrożenia powodzią należy dążyć do wypracowywania jak największych możliwych rezerw powodziowych przy zastosowaniu zrzutów wyprzedzających, co do zasady, o wielkości nieprzekraczającej przepływu dozwolonego. Pojemności powodziowe zbiorników kaskady Nysy Kłodzkiej nie gwarantują bowiem, że fale powodziowe będzie można transformować do odpływu mieszczącego się w granicach odpływu dozwolonego, a zatem im większa dostępna pojemność (rezerwa) powodziowa, tym większa szansa na uniknięcie powodzi lub ograniczenie jej wielkości i skutków poniżej zbiorników (względnie odsunięcie w czasie jej wystąpienia)⁶¹. W tych okolicznościach nie zasługuje na aprobatę gospodarka wodą prowadzona na zbiornikach kaskady Nysy Kłodzkiej w dniach 11-14 września 2024 r., jako, że w tym czasie (gdy dopływy do zbiorników były jeszcze stosunkowo niewielkie i dopiero w dniu 14 września 2024 r. zaczęły przekraczać wielkości przepływów dozwolonych) nie wykorzystano możliwości powiększania rezerwy powodziowej, w sposób nie zagrażający terenom poniżej zbiorników. NIK wskazuje, że piętrzenie w zbiornikach poniżej NPP (nawet znacznie poniżej NPP) nie powinno stanowić okoliczności uzasadniającej brak działań w celu powiększania dostępnych rezerw powodziowych. Przy czym instrukcja

⁶⁰ Zgodnie z ww. planem wezbranie katastrofalnie wielkie to wezbranie, jeżeli przepływ kulminacyjny jest większy od wartości wielkiej wody o prawdopodobieństwie pojawiania się $Q_{5\%}$. Przepływ maksymalny o danym prawdopodobieństwie przewyższenia 5% dla Barda to 744 m³/s, a dla Głucholaz to 215 m³/s.

W prognozie objętości dla profilu wodowskazowego Barda z 12 września 2024 r., w której modele obejmowały okres maksymalnie od 66 do 72 godzin od godziny 8.00 w dniu 12 września, w dwóch modelach najwyższy przepływ średni w okresie 6 godzin, wynosił odpowiednio: 1269 m³/s (model HBV (IMGW-PIB) w godzinach od 20.00 w dniu 14 września do 02.00 w dniu 15 września 2024 r. i dalsza prognoza nie była podana) i 1425 m³/s (model HBV (COSMO) w godzinach od 02.00 w dniu 15 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 15 września). Odpowiadało to przepływowi o prawdopodobieństwie odpowiednio: poniżej 0,5% (0,5% to tzw. woda dwustuletnia (raz na 200 lat) – przepływ maksymalny o danym prawdopodobieństwie przewyższenia 0,5% dla Barda to 1245 m³/s), a w drugim przypadku niemal równym przepływowi maksymalnemu o danym prawdopodobieństwie przewyższenia 0,2% (0,2% to tzw. woda pięćsetletnia (raz na 500 lat) – przepływ maksymalny o danym prawdopodobieństwie przewyższenia 0,2% dla Barda to 1442 m³/s). Z hydrogramów przepływu publikowanych 12 września 2024 r. przez IMGW w serwisie hydro.imgw.pl wynikało, że kulminacja przepływu mogła wynosić w okresie powodzi nawet powyżej 1500 m³/s (w jednym z hydrogramów wskazano na możliwy przepływ powyżej 2000 m³/s).

W prognozie objętości dla profilu wodowskazowego Głucholazy z 12 września 2024 r., w której modele obejmowały okres maksymalnie od 66 do 72 godzin od godziny 8.00 w dniu 12 września, w dwóch modelach najwyższy przepływ średni w okresie 6 godzin, wynosił odpowiednio: 321 m³/s (model HBV (IMGW-PIB) w godzinach od 20.00 w dniu 14 września do 02.00 w dniu 15 września 2024 r. i dalsza prognoza nie była podana) i 594 m³/s (model HBV (COSMO) w godzinach od 02.00 w dniu 15 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 15 września). W pierwszym przypadku odpowiadało to niemal przepływowi maksymalnemu o danym o prawdopodobieństwie przewyższenia 1% (1% to tzw. woda stuletnia (raz na 100 lat) – przepływ maksymalny o prawdopodobieństwie przewyższenia 1% dla Głucholaz to 334 m³/s), a w drugim przypadku poniżej 0,2% (przepływ maksymalny o danym prawdopodobieństwie przewyższenia 0,2% dla Głucholaz to 453 m³/s). Z hydrogramów przepływu publikowanych 11 września 2024 r. przez IMGW w serwisie hydro.imgw.pl wynikało, że kulminacja przepływu w okresie powodzi może wynosić nawet powyżej 500 m³/s, a z hydrogramów publikowanych 12 września 2024 r. wynikało, że kulminacja przepływu może przekroczyć nawet 600 m³/s.

⁶¹ Również doświadczenia historyczne, jak przebieg wezbrania w 1985 r., wskazują na korzystność jak najniższego poziomu piętrzenia w zbiornikach retencyjnych.

gospodarowania wodą nie zawiera zapisu wskazanego w wyjaśnieniach dotyczącego rozpoczynania zrzutu wyprzedzającego („...zrzut wyprzedzający rozpoczynamy z poziomu 196,0 m n.p.m. Kr” (cytat z Instrukcji Gospodarowania Wodą), natomiast w dniu 12 września 2024 r. poziom piętrzenia wody w zbiorniku wynosił 194,70 m n.p.m. Kr, według odczytu dokonanego przez obsługę zbiornika Nysa, tj. był o 1,3 m poniżej poziomu wskazanego do zastosowania zrzutu wyprzedzającego.”⁶²). Faktycznie zapis w instrukcji gospodarowania wodą (nie występuje tam słowo „rozpoczynamy” lecz słowo „rozpoczynany”) brzmi następująco: „Dla zbiornika Nysa przyjęto jeden poziom normalnego piętrzenia na rzędnej 196,0 m n.Kr. Na podstawie badań symulacyjnych przejścia fal powodziowych przez zbiornik ustalono, że stosując zrzut wyprzedzający rozpoczynany z poziomu 196,0 m n.Kr istnieje możliwość bezpiecznych redukcji fal powodziowych o kulminacji do ok 1500 m³/s z wykorzystaniem rezerwy powodziowej, nie przekraczając MaxPP 198,90 m n.Kr.” Możliwość rozpoczynania zrzutu wyprzedzającego na zbiorniku Nysa przy rzędnej poniżej 196.0 m n.p.m. Kr wynika wprost z ww. instrukcji – np. zapisu na str. 32 – „Efekty redukcji fal powodziowych mogą być wyższe o ile chwilowy poziom wody w zbiorniku podczas podjęcia decyzji o dysponowaniu odpływu wyprzedzającego będzie niższy niż NPP = 196,0 m n.Kr.”.

W dniu 11 września 2024 r. istniała korzystna sytuacja na zbiornikach kaskady Nysy Kłodzkiej w aspekcie posiadanych rezerw (pojemności) powodziowych zbiornikach, ale nie wykorzystano kolejnych dni do powiększenia tych rezerw⁶³, co mogłoby umożliwić większą elastyczność gospodarowania wodą w czasie kulminacji powodzi, w tym ograniczyć w późniejszym czasie wielkość odpływu powyżej przepływu dozwolonego lub skrócić czas trwania takich odpływów ze zbiornika Nysa, jak również odsunąć w czasie wprowadzenie odpływów powyżej przepływów dozwolonych⁶⁴. Nieznaczne tylko zwiększenie odpływu z największych zbiorników, tj. Nysy i Otmuchowa, od godz.12.00 w dniu 12 września 2024 r. odpowiednio z 10 m³/s do 35 m³/s w przypadku zbiornika Nysa i z 6 m³/s do 20 m³/s w przypadku zbiornika Otmuchów było działaniem dalece niewystarczającym (kolejne zmiany odpływów zostały zadysponowane dopiero od dnia 14 września 2024 r.). Zdaniem NIK, pierwszoplanowa rola zbiorników retencyjnych, jaką jest ochrona przeciwpowodziowa terenów poniżej zbiorników⁶⁵ wymaga, w miarę

⁶² Analogiczny zapis pojawia się również w dostępnych publicznie informacjach dotyczących przebiegu powodzi – odpowiedziach na interpelacje poselskie.

⁶³ Od NPP do tzw. pojemności zapasu zastrzeżonego – zgodnie z instrukcją gospodarowania wodą dla zbiorników Otmuchów i Nysa pojemność zapasu zastrzeżonego to pojemność, której wykorzystanie wody podlega ścisłemu racjonowaniu. W pierwszej kolejności służy do zaspokojenia potrzeb gospodarki komunalnej (woda pitna dla Wrocławia), a w sytuacjach wyjątkowych może zostać częściowo wykorzystana do zasilania rzeki Odry dla celów żeglugowych. Pojemność użytkowa zastrzeżona może być wykorzystana w wyjątkowych sytuacjach tj. przy zjawisku suszy w zbiorniku lub jeżeli wymagają tego względy zachowania bezpieczeństwa zbiornika. Poziom piętrzenia zapasu zastrzeżonego na zbiorniku Otmuchów to zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym 208,08 m. n.p.m., przy którym pojemność zbiornika to 21,54 mln m³ (pojemność według wyników pomiarów batymetrycznych z 2021 r.). Natomiast poziom piętrzenia zapasu zastrzeżonego na zbiorniku Nysa to zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym 193,00 m. n.p.m., przy którym pojemność zbiornika to 23,54 mln m³ (pojemność według wyników pomiarów batymetrycznych z 2021 r.)

⁶⁴ Należy również zauważyć, że do RZGW wpływały sygnały od osób zaniepokojonych brakiem zrzutów wyprzedzających ze zbiorników retencyjnych.

⁶⁵ Pkt 5, str. 6 IGW.

możliwości, dążenia do ograniczania zrzutów o wielkości powyżej odpływu dozwolonego lub jak najkrótszego stosowania takich zrzutów (przy uwzględnieniu jednak również, jak w przypadku zbiorników Nysa i Otmuchów, przeciwdziałania nałożeniu się fali powodziowej z Nysy Kłodzkiej i Odry, jak również bezpieczeństwa zbiorników). W okolicznościach powodzi z 2024 r., w dniach 11-14 września 2024 r., przy zastosowaniu zrzutów wyprzedzających, nie było jednak zagrożenia nałożenia się fal z Nysy Kłodzkiej i Odry, jak również nie było zagrożenia dla bezpieczeństwa zbiorników. Odwrotnie, to brak takich zrzutów w początkowym okresie, zwiększał ryzyko, że może nastąpić nałożenie się fal powodziowych z obu ww. rzek i istotnie zmniejszał elastyczność w gospodarowaniu wodą na zbiornikach Nysa i Otmuchów. Wedle schematów zawartych w instrukcji gospodarowania wodą (tabele 9.2 i 9.5), przy określonych wielkościach dopływu do zbiorników Nysa i Otmuchów należy, co do zasady, realizować określonej wielkości odpływy, przy czym istotny jest tutaj również aktualny poziom piętrzenia w zbiornikach. Przy poziomie piętrzenia poniżej NPP odpływy te są niższe niż w sytuacji gdy poziom wody zbiorniku jest równy NPP lub wyższy. Treść tych schematów⁶⁶. potwierdza również, że w początkowej fazie wezbrania (do czasu gdy dopływy nie przekraczają przepływu dozwolonego) powinno następować zwiększenie rezerwy powodziowej. Jednocześnie zapewnia to realizację zasady przepuszczenia podstawy fali powodziowej bez zatrzymywania w zbiorniku (zwłaszcza w takim zakresie w jakim nie przekracza przepływów dozwolonych), umożliwiając zapewnienie większej rezerwy powodziowej na czas kulminacji powodzi.

Nadto należy również zauważyć, że wdrożenie na zbiorniku Nysa odpływu wyprzedzającego o wielkości odpływu dozwolonego, tj. 400 m³/s, pozwala w ciągu 24 godzin na uzyskanie odpływu całkowitego wynoszącego 34,6 mln m³, co oznacza, że przy dopływach jakie odnotowano w RZGW do godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r., możliwe było wypracowanie w ciągu jednej tylko doby rezerwy powodziowej od poziomu NPP większej o ok. 10-12 mln m³ niż istniejąca 11 września 2024 r. (np. dopływ całkowity pomiędzy 8.00 w dniu 12 września 2024 r., a 8.00 w dniu 13 września 2024 r. wyniósł 2,7 mln m³,

⁶⁶ Ze schematów zawartych w instrukcji gospodarowania wodą, dotyczących wielkości odpływów w zależności od poziomu piętrzenia i wielkości dopływu do zbiorników w okresie wzrostu fali wynika, że : a) przy poziomie piętrzenia również poniżej NPP oraz przy poziomie piętrzenia powyżej NPP, a poniżej MaxPP, przy dopływach do zbiornika Otmuchów o wielkości do 450 m³/s nie powinno następować napełnianie zbiornika - przy dopływie mniejszym lub równym 250 m³/s (tj. w wielkości nieprzekraczającej odpływu dozwolonego) odpływ powinien wynosić 250 m³/s, przy dopływie od 250 do 350 m³/s odpływ powinien wynosić 350 m³/s, a przy dopływie od 350 do 450 m³/s odpływ powinien wynosić 450 m³/s, b) przy poziomie piętrzenia poniżej NPP, przy dopływach do zbiornika Nysa mniejszych od 250 m³/s, odpływ powinien wynosić 250 m³/s, przy dopływach od 250 do 1100 m³/s, odpływ powinien wynosić 400 m³/s i dopiero powyżej dopływu 1100 m³/s, odpływ powinien przekraczać odpływ dozwolony i wynosić 600 m³/s. Natomiast przy rzędnej piętrzenia wyższej od NPP, a niższej od Max PP, przy dopływie do 250 m³/s odpływ powinien wynosić 250 m³/s, przy dopływach od 250 do 600 m³/s, odpływ powinien wynosić 400 m³/s i dopiero przy dopływie od 600 do 1100 m³/s, odpływ powinien przekraczać odpływ dozwolony i wynosić 600 m³/s. Przy dopływie od 1100 do 1500 m³/s odpływ powinien wynosić 800 m³/s, przy dopływach od 1500 do 1850 m³/s odpływ powinien wynosić 1250 m³/s, a przy dopływie większym od 1850 m³/s odpływ powinien wynosić 1400 m³/s.

odpływ całkowity pomiędzy 18.00 w dniu 12 września 2024 r., a godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. wyniósł 4,5 mln m³).

Kierownik zbiorników Topola i Kozielno zeznał, że: *„Tak planowałem zwiększenie rezerwy powodziowej. Obserwowałem prognozy meteorologiczne oraz wysokość przepływów na wodowskazach LSOP oraz IMGW. Pani (...) na mój wniosek wysłała po godzinie 8 w dniu 12 września 2024 r. maila do Centrum Operacyjnego Ochrony Przeciwpowodziowej we Wrocławiu w sprawie zmiany poziomu piętrzenia na zbiorniku Topola i Kozielno. Planowałem obniżyć poziomy piętrzenia na obu zbiornikach. Na Topoli o ponad 1 metr, a na Kozielnie około 1,4 metra. Spodziewałem się dużego przyboru wód na zbiornikach i zamierzałem przygotować dodatkową rezerwę powodziową. Nie otrzymałem odpowiedzi w formie pisemnej na ww. maila. Rozmawiałem z pracownikiem z Centrum Operacyjnego Ochrony Przeciwpowodziowej we Wrocławiu, ale nie pamiętam z kim. Otrzymałem informację, że moja prośba jest przesadzona. Nie podejmowałem dalszych prób, ani nie zdecydowałem o obniżeniu poziomu piętrzenia. Nie mogłem sam zdecydować o zmianie poziomu piętrzenia na zbiornikach. Taka decyzja jest podejmowana w Centrum Operacyjnym Ochrony Przeciwpowodziowej we Wrocławiu.*

Obniżenie poziomu piętrzenia na ww. zbiornikach, zgodnie z propozycją kierownika zbiorników (na zbiorniku Topola o 1 m i na zbiorniku Kozielno o 1,4 m) umożliwiłoby zwiększenie rezerwy powodziowej o ok. 7,73 mln m³. Kierownik COOP wyjaśniła, między innymi, że *Odnosząc się do maila z dnia 12.09.2024 r. z godz. 8.17 oraz biorąc pod uwagę kontekst całej bieżącej sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej w zlewni w tym czasie, otrzymaną Prognozę objętości w profilach wodowskazowych powyżej zbiorników retencyjnych IMGW-PIB oraz dostępne pojemności powodziowe i dodatkowe na zbiornikach kaskady nyskiej, w tym na zbiornikach Topola i Kozielno, nie zachodziła wówczas potrzeba zastosowania zrzutów wyprzedzających. Ponadto wskazała, że za gospodarkę wodą na zbiornikach Topola i Kozielno odpowiedzialny był zgodnie z instrukcjami gospodarowania wodą, kierownik tych zbiorników. Wyjaśniła również, że o prośbie dotyczącej zwiększenia odpływu ze zbiorników Topola i Kozielno kierownictwo RZGW we Wrocławiu zostało poinformowane ustnie przez Kierownika Centrum Operacyjnego w ramach informacji o sytuacji o sytuacji w regionie wodnym oraz na zbiornikach kaskady nyskiej, przekazanej w dniu 12.09.2024 r.*

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: *W dniu 12.09.2024 r. o godz. 8.00 zbiorniki Topola i Kozielno piętrzyły wodę w zakresie pojemności użytkowych zbiorników, tj. poniżej normalnego poziomu piętrzenia NPP oraz posiadały całkowite wymagane pojemności powodziowe do wykorzystania oraz ponad te wymagane - pojemności dodatkowe do wykorzystania (około 4 mln m³). W chwili obecnej, po upływie tak długiego okresu, nie przypominam sobie faktu abym otrzymał informację, że obsługa zbiornika Topola i Kozielno wystąpiła mailowo dn. 12.09.2024 r. o godz. 8.17 o zgodę na obniżenie poziomu piętrzenia. Brak również korespondencji email do mnie w tej sprawie.*

NIK wskazuje, że wypracowanie większych rezerw pojemności powodziowych w przypadku zbiorników Topola i Kozielna umożliwiłoby dłuższą ochronę obszarów poniżej zbiornika Kozielno⁶⁷ i opóźnienie czasu gdy odpływy z tego

⁶⁷ Odpływ ze zbiornika Topola następuje bezpośrednio do zbiornika Kozielno.

zbiornika będą przekraczały odpływ dozwolony – nie wyrządzający szkód poniżej zbiorników. Ponadto zgodnie z Planem działania w sytuacji zagrożenia powodziowego i powodzi (Część II, Regulamin działania służb RZGW we Wrocławiu w sytuacji zagrożenia powodziowego i powodzi, pkt. 3.7.3) do zadań COOP, które stanowiło główny ośrodek nadzoru i koordynacji działań RZGW w czasie powodzi należało w szczególności sterowanie, zgodnie z obowiązującymi instrukcjami, przepływem fal powodziowych w zbiornikach retencyjnych Topola, Kozielno, Otmuchów, Nysa i Mietków.

b) w okresie od 11 do 14 września 2024 r. dopuszczono do znacznego zmniejszenia istniejącej w dniu 11 września 2024 r. pojemności (rezerwy) powodziowej zbiorników Nysa i Otmuchów, poprzez stosowanie odpływów średnich mniejszych niż dopływy średnie, w czasie gdy dopływy te nie przekraczały jeszcze wielkości przepływów dozwolonych oraz stosowanie nadal średnich odpływów mniejszych niż odpływy dozwolone w czasie gdy dopływy średnie były już większe od odpływu dozwolonego⁶⁸. Utrzymywanie mniejszych odpływów ze zbiorników w stosunku do dopływów prowadziło do sytuacji, że zbiorniki przechwytywały już podstawę fali powodziowej (poniżej wielkości odpływów dozwolonych), co redukowało pojemność (rezerwę) powodziową i w konsekwencji przyspieszało moment wdrożenia odpływów o wielkości przekraczającej przepływ dozwolony. Spóźnione wdrożenie odpływów na poziomie odpływów dozwolonych powodowało szybsze zmniejszanie rezerwy powodziowej.

W dniu 11 września 2024 r. o godz. 16.00 w zbiorniku Otmuchów zgromadzone było 39,195 mln m³ wody, a o godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. w zbiorniku tym zgromadzone było 47,381 mln m³ wody⁶⁹. Zatem rezerwa powodziowa o godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. była mniejsza

⁶⁸ W przypadku zbiorników Topola i Kozielno również doszło do podobnej sytuacji, ale o mniejszej skali.

⁶⁹ Z danych operacyjnych RZGW wynika, że dopływ średni (w ustalonych okresach raportowania), przekroczył odpływ dozwolony w okresie od godz. 20.00 w dniu 14 września do godz. 8.00 w dniu 15 września – za ten okres dopływ średni wyniósł 293,38 m³/s. Wcześniej, od godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 12 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 11,96 m³/s, od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 12 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 16,69 m³/s, od godz. 14.00 do godz. 18.00 w dniu 12 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 10,97 m³/s, od godz. 18.00 w dniu 12 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 13 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 27,72 m³/s, od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 13 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 50,19 m³/s, od godz. 14.00 do godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 56,56 m³/s, od godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 127,82 m³/s, od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 195,97 m³/s, od godz. 14.00 do godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 213,06 m³/s.

Odpływ średni kształtował się natomiast następująco: od godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 12 września 2024 r. wyniósł 6,0 m³/s, od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 12 września 2024 r. odpływ średni wyniósł 10,67 m³/s, od godz. 14.00 w dniu 12 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. odpływ średni wyniósł 20,00 m³/s, od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r. odpływ średni wyniósł 170,00 m³/s, od godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 15 września 2024 r. odpływ średni wyniósł 200,0 m³/s.

o ok. 8,186 mln m³ w stosunku do rezerwy, która mogłaby istnieć w ww. czasie przy zastosowaniu odpływu średniego równego dopływowi średniemu⁷⁰.

W dniu 11 września 2024 r. o godz. 16.00 w zbiorniku Nysa, według danych operacyjnych RZGW, zgromadzone było ok. 45,862 mln m³ wody⁷¹, a o godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. w zbiorniku tym zgromadzone było, według danych operacyjnych RZGW, już ok. 76,957 mln m³ wody⁷². Największe zmniejszenie rezerwy powodziowej, w czasie gdy dopływ średni nie przekraczał jeszcze odpływu dozwolonego, odnotowano według danych operacyjnych RZGW pomiędzy godziną 18.00 w dniu 13 września 2024 r. a godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. - wówczas dopływ całkowity wyniósł 11,952 mln m³, a odpływ całkowity wyniósł 1,764 mln m³. W kolejnym okresie również nastąpiło znaczne zmniejszenie rezerwy powodziowej. Od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r. dopływ całkowity wyniósł 13,434 mln m³, a odpływ całkowity za ten okres wyniósł 3,150 mln m³. Odpływ na poziomie odpływu dozwolonego został zastosowany dopiero od godz. 18.00 w dniu 14 września 2024 r. Za okres od godz. 14.00 do godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. dopływ całkowity wyniósł 16,319 mln m³, a odpływ całkowity za ten okres wyniósł 6,750 mln m³.

Według danych operacyjnych RZGW zmniejszenie rezerwy powodziowej pomiędzy godz. 16.00 w dniu 11 września 2024 r., a godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. wyniosło 31,095 mln m³. Przy zastosowaniu średnich odpływów równych średnim dopływom, a od godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r.⁷³ odpływu średniego równego przepływowi dozwolonemu – czyli 400 m³/s (z uwzględnieniem zwiększonych dopływów z Otmuchowa i zwiększonych odpowiednio odpływów z Nysy) o godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. w zbiorniku Nysa zgromadzone byłoby⁷⁴ ok. 59,178 mln

⁷⁰ Według danych operacyjnych RZGW największe zmniejszenie rezerwy powodziowej – o 5,434 mln m³ nastąpiło w okresie od godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r., bowiem w tym okresie odpływ średni wynosił 20 m³/s, a dopływ średni 127,82 m³/s. Odpływ całkowity ze zbiornika Otmuchów od godz. 16.00 w dniu 11 września 2024 r. do godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. wyniósł 19,778 mln m³, a dopływ całkowity 11,592 mln m³.

⁷¹ Według danych wynikających z pomiarów sondą hydrostatyczną było to ok. 46,050 mln m³.

⁷² Według danych z pomiaru sondą hydrostatyczną było to natomiast już ok. 78,060 mln m³. Z danych operacyjnych RZGW wynikało, że dopływ średni przekroczył odpływ dozwolony w okresie od godz. 8.00 w dniu 14 września do godz. 14.00 w tym dniu – za ten okres dopływ średni wyniósł 621,94 m³/s. Wcześniej, od godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 12 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 8,34 m³/s, od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 12 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 11,71 m³/s, od godz. 14.00 do godz. 18.00 w dniu 12 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 25,07 m³/s, od godz. 18.00 w dniu 12 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 13 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 40,67 m³/s, od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 13 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 54,91 m³/s, od godz. 14.00 do godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 84,93 m³/s, od godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 237,14 m³/s, od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 621,94 m³/s, od godz. 14.00 do godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. dopływ średni wyniósł 755,51 m³/s.

Odpływ średni kształtował się natomiast następująco: od godz. 8.00 w dniu 11 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 12 września 2024 r. wyniósł 10,00 m³/s, od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 12 września 2024 r. odpływ średni wyniósł 18,33 m³/s, od godz. 14.00 w dniu 12 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r. odpływ średni wyniósł 35,00 m³/s, od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r. odpływ średni wyniósł 145,83 m³/s, od godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r. do godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. odpływ średni wyniósł 312,50 m³/s.

⁷³ W okresie od 8.00 w dniu 14 września 2024 r. do 14.00 w tym dniu dopływ średni przekraczał już, według danych operacyjnych RZGW, 400 m³/s i wynosił 621,94 m³/s. Następnie dopływ średni wzrastał.

⁷⁴ Przy szacowaniu w oparciu o dane operacyjne RZGW.

m³ wody. Nastąpiłoby zatem zmniejszenie rezerwy powodziowej o ok. 13,316 mln m³, a nie o ok. 31,095 mln m³ (istniejąca wówczas rezerwa byłaby większa o ok. 17,779 mln m³ od odnotowanej przez RZGW).

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: *Gospodarka wodna na zbiornikach kaskady nyskiej na rzece Nysie Kłodzkiej jest oraz była prowadzona wg zasad, które są ściśle określone w aktualnie obowiązującej i zatwierdzonej pozwoleniem wodnoprawnym - Instrukcji Gospodarowania Wodą na zbiornikach Otmuchów i Nysa oraz na podstawie prognoz IMGW-PIB, które bardzo dynamicznie się zmieniały. Gospodarka wodna na zbiorniku Nysa była również prowadzona:*

- w oparciu o dane godzinowe z gospodarki wodnej na wszystkich zbiornikach kaskady nyskiej,
- oprócz prognoz meteorologicznych IMGW-PIB w oparciu o prognozy hydrologiczne IMGW-PIB, w szczególności prognozy objętości w profilach wodowskazowych powyżej zbiorników retencyjnych- opracowaną w oparciu o wynik modeli typu opad-odpływ HBV.
- w oparciu o dane, o odnotowanych stanach wody i przepływach na stacjach wodowskazowych IMGW-PIB w zlewni Nysy Kłodzkiej, a także na rzece Odra w celu niedopuszczenia do nałożenia się kulminacji fali powodziowej z rzeki Nysa Kłodzka z kulminacją fali na rzece Odra.

1) Od połowy sierpnia 2024 r. utrzymywane były odpływy ze zbiornika Nysa większe od dopływów do zbiornika, tym samym gospodarka wodna prowadzona w okresie poprzedzającym powódź we wrześniu wypracowała dodatkową rezerwę (pojemność) w zbiorniku, co jest tożsame z przygotowaniem zbiornika na możliwość bezpiecznej redukcji fali powodziowej.

2) Na zbiorniku Nysa „...zrzut wyprzedzający rozpoczynany z poziomu 196,0 m n.p.m. Kr” (cytat z Instrukcji Gospodarowania Wodą), natomiast w dniu 12 września 2024 r. poziom piętrzenia wody w zbiorniku wynosił 194,70 m n.p.m. Kr, tj. był o 1,3 m poniżej poziomu wskazanego do zastosowania zrzutu wyprzedzającego. Zbiorniki były przygotowane na przyjęcie wezbrań z poszczególnych dopływów tj. wypracowane były dodatkowe i wymagane pozwoleniem wodnoprawnym pojemności powodziowe. Zbiorniki kaskady nyskiej na Nysie Kłodzkiej posiadały w sumie wolną pojemność 178 mln m³, porównywalną z pojemnością zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny na Odrze wynoszącą 185 mln m³. Analiza wykazała, że na dzień 12.09.2024 r. sumaryczna rezerwa w 4 zbiornikach kaskady nyskiej wynosiła 178 mln m³ w odniesieniu do Maksymalnego Poziomu Piętrzenia, 223 mln m³ w odniesieniu do Nadzwyczajnego Poziomu Piętrzenia i była dwukrotnie wyższa od prognozy objętości IMGW-PIB, a tym samym wystarczająca do zgromadzenia prognozowanej objętości fali w 4 zbiornikach na czas horyzontu prognozy IMGW-PIB czyli na okres 66 h. W dniu 12.09.2024 r. w godzinach okołopołudniowych RZGW we Wrocławiu otrzymał z IMGW-PIB dokument tj. prognozę objętości w profilach wodowskazowych powyżej zbiorników retencyjnych- opracowanie w oparciu o analizę wyników modeli typu opad-odpływ HBV (prognoza w zał.), na podstawie której wynikało, że w ciągu 66 h, poczynwszy od 12.09.2024 r. godz. 6:00 UTC (8:00 czasu lokalnego) do kaskady nyskiej tj. do zbiorników Topola, Kozielno, Otmuchów Nysa dopłynię objętość fali równa 76,967 mln m³ z rzeki Nysy Kłodzkiej oraz 22,655 mln m³ z rzeki Białej Głuchotaskiej, co sumarycznie stanowiło kubaturę dopływu do kaskady w/w zbiorników równą 99,622 mln m³. Zgodnie z komentarzem IMGW-PIB w prognozie, była to cyt.: „najbardziej wiarygodna prognoza, wybrana z dostępnych wyników scenariuszy modelu HBV na podstawie długoterminowej analizy sprawdzalności prognoz”. Wówczas

dokonano weryfikacji aktualnych danych ze zbiorników kaskady nyskiej w celu analizy możliwości transformacji fali powodziowej oraz dostępnych wolnych pojemności powodziowych i dodatkowych w zbiornikach, z uwzględnieniem pojemności powodziowej forsowanej. 4) Brak informacji o ilości dopływającej wody do zbiornika Nysa z rzeki Białej Głuchotaskiej i ze zlewni różnicowej w wyniku zniszczonych wodowskazów przyczyniły się do niewiedzy na temat kubatury dopływającej wody. a) W dniu 14.09.2024 r. o godzinie 8:00 nastąpiła utrata łączności – zniszczenie wodowskazu Głuchołazy IMGW-PIB na rzece Biała Głuchotaska, który pełni funkcję osłonową dla zbiornika Nysa, b) W dniu 14.09.2024 r. godzinie 19.00 utracono całkowitą osłonę hydrologiczną zlewni różnicowej zbiornika Nysa w zlewni Białej Głuchotaskiej po stronie polskiej poprzez utratę łączności – zniszczenie drugiego wodowskazu Biała Nysa IMGW-PIB na rzece Biała Głuchotaska, c) co oznaczało całkowitą utratę możliwości obserwacji stanów wody i przepływów w rzece Białej Głuchotaskiej po stronie polskiej, a tym samym dopływu ze zlewni różnicowej do zbiornika Nysa. Po zniszczeniu powyższych wodowskazów IMGW-PIB informacje o przepływach na Białej Głuchotaskiej pochodziły wyłącznie z wodowskazu ČHMÚ Mikulovice powyżej Głuchołazów - na terenie Czech. d) Uszkodzenie wodowskazów PGW WP podczas przejścia fali w wezbraniu wrześniowym 2024 r.: • na rzece Biała Głuchotaska km 3+299 wodowskaz został uszkodzony 14.09.2024r. o godz. 8:20 (wodowskaz cyfrowy). • na rzece Widna km 2+020 wodowskaz został uszkodzony (łata wodowskazowa). 5) Dzięki przygotowaniu zbiorników (opróżnieniu) do nadejścia fali powodziowej i prawidłowej gospodarce wodnej na zbiornikach w okresie powodzi, fala o kulminacji w zlewni Nysy Kłodzkiej dopływająca do zbiorników o maksymalnej wysokości dopływu 2447 m³/s (przy zadziałaniu retencji tzw. jeziorowej na zbiornikach Nysa i Otmuchów) została zredukowana do odpływu ze zbiornika Nysa w wysokości 1000 m³/s. Oprócz oficjalnie otrzymywanych Ostrzeżeń meteorologicznych oraz Prognoz objętości w profilach wodowskazowych powyżej zbiorników retencyjnych (Opracowanie w oparciu o analizę wyników modeli typu opad-odpływ HBV) uwzględniano również bieżące Prognozy stanów wody oraz przepływu dla użytkowników zalogowanych na portalu IMGW-PIB <https://hydro.imgw.pl/>. w tym kulminacji (jeżeli zostały wyznaczone przez IMGW-PIB w horyzoncie prognozy), czyli najwyższych stanów i przepływów na rzece Nysy Kłodzkiej - po osiągnięciu których powinien być prognozowany trend malejący, na poszczególnych stacjach wodowskazowych IMGW-PIB bardzo dynamicznie się zmieniały i były udostępniane online - w czasie rzeczywistym. Dla danej stacji wodowskazowej IMGW-PIB udostępniał prognozy stanu wody oraz przepływu dla różnych modeli, które w zależności od zastosowanego modelu posiadały różny horyzont czasowy: od 24 do 72 godzin do przodu. Przykładowo pierwsze przewidywane wielkości kulminacji fali na Nysie Kłodzkiej w przekroju wodowskazowym Bardo wynosiły, w zależności od zastosowanego modelu: od 86,2 m³/s (prognoza z modelu opad odpływ HBV (GFS)) oraz 614,2 m³/s (prognoza z modelu hydrodynamicznego IMGW HD) do maksymalnie 1600 m³/s (prognoza z modelu opad-odpływ HBV (COSMO)), tak jak zostało przekazane w piśmie nr V.RPC.091.3.2025.MMe.259 z dnia 18.07.2025 r. Zapisy w IGW należy odczytywać, analizować i wykorzystywać uwzględniając całą treść dokumentu, a nie jego wybrane fragmenty posiłkując się przy tym innymi okolicznościami jakie aktualnie występują na zbiornikach oraz całościową wiedzą z zakresu hydrologii i gospodarki wodnej. Elastyczna gospodarka wodna to

strategia, która pozwala na dostosowanie się do zmieniających warunków. Ponadto w opracowaniu dr inż. Ryszarda Kosierba pn.: „Załącznik 4, Autoreferat”, opracowany w styczniu 2018 r. autor wskazuje wprost, że cyt.: „przy większych powodziach zbiorniki Otmuchów i Nysa pozwalają na bardziej elastyczną gospodarkę wodną”.

NIK wskazuje, że dopuszczenie do zmniejszania pojemności powodziowej zbiorników w okresie kiedy dopływy nie przekraczały odpływu dozwolonego nie było racjonalne, redukowało pole manewru w zakresie gospodarowania wodą w okresie kulminacji wezbrania i przyspieszało czas wdrożenia odpływów powyżej odpływów dozwolonych. Schematy⁷⁵ odpływu ustalone w IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa wyraźnie wskazują, że nawet w przypadku piętrzenia poniżej NPP, to w okresie wzrostu fali powodziowej nie tylko nie powinno następować napełnianie zbiorników do czasu gdy dopływy nie przekraczają odpływów dozwolonych, ale nawet powinno następować dalsze zwiększanie ich pojemności powodziowej. W zbiornikach retencyjnych, co do zasady, nie powinna być przechwytywana podstawa fali powodziowej (do wielkości odpływu dozwolonego). Rozpatrując gospodarkę na zbiorniku Nysa, należy zauważyć, że w ciągu zaledwie 20 godzin (pomiędzy godziną 18.00 w dniu 13 września 2024 r. a godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r.) nastąpiło zmniejszenie rezerwy powodziowej o ponad 20,472 mln m³, tj. więcej niż wynosiło w dniu 11 września 2024 r. o godz. 14.00 zwiększenie rezerwy powodziowej ponad rezerwę stałą (rezerwa ta w stosunku do NPP, wynosiła wówczas 19,864 mln m³)⁷⁶.

(akta kontroli: t. I, str. 33-480, t. II, str. 1-361, t. III, str. 1-251, t. IV str. 1-526, t. V, str. 1-230, t. VI, str. 1-303, t. VII, str. 1-517, t. VIII, str. 1-372)

2. Po otrzymaniu ostrzeżeń meteorologiczno-hydrologicznych z dnia 11 września 2024 r. nie przystąpiono do zwiększania rezerwy (pojemności) powodziowej na zbiorniku Mietków, poprzez zrzuty wyprzedzające o wielkości nieprzekraczającej poziomu odpływu dozwolonego, który dla ww. zbiornika wynosi 40 m³/s. Ponadto dopuszczono do zmniejszania pojemności powodziowej ww. zbiornika w okresie od 11 do 14 września 2024 r. poprzez stosowanie mniejszych odpływów niż dopływy oraz zadysponowanie dopiero od godziny 17.00 odpływu wynoszącego 40 m³/s⁷⁷. Powyższe zmniejszało

⁷⁵ Tabele 9.2 i 9.5 str. 27 i 31 IGW.

⁷⁶ Z danych RZGW wynika, że w okresie od godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. do godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r., dopływ średni wynosił 352,58 m³/s (dopływ całkowity 25,386 mln m³), przy czym od godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 14 września dopływ średni wynosił 237,14 m³/s, natomiast od godz. 8.00 w dniu 14 września do godz. 14.00 w tym dniu dopływ średni wynosił 621,94 m³/s. Odpływ średni, w okresie od godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. do godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r. wynosił zaledwie 68,25 m³/s (odpływ całkowity 4,914 mln m³), przy czym od godz. 18.00 w dniu 13 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 14 września odpływ średni wynosił 35,0 m³/s, natomiast od godz. 8.00 w dniu 14 września do godz. 14.00 w tym dniu odpływ średni wynosił 145,83 m³/s.

⁷⁷ W dniu 11 września 2024 r. stosowany był odpływ wynoszący 2 m³/s. Według decyzji COOP z godz. 9.50 w dniu 13 września 2024 r. od godz. 11.00 w tym dniu zadysponowano odpływ na poziomie 6 m³/s, a według decyzji COOP z godz. 14.33 w dniu 14 września 2024 r. zadysponowano odpływ wynoszący 20 m³/s od godz. 15.00 w tym dniu, 30 m³/s od godz. 16.00 a następnie 40 m³/s od godz. 17.00.

W okresie od godz. 14.00 do godziny 20.00 w dniu 14 września 2024 r. faktyczny średni odpływ był jednak mniejszy niż wynikający z ww. dyspozycji, gdyż wynosił 13,20 m³/s dla sześciogodzinnego okresu. Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że *Różnice w czasie pomiędzy dyspozycją odpływu, a faktycznym odpływem ze zbiornika Mietków wynikały przede wszystkim z przepustowości urządzeń zrzutowych, ze względu na gromadzące się zanieczyszczenia na kratkach przy ich wlotach oraz braku ich*

efektywność transformacji (redukcji) fali powodziowej. Przy zastosowaniu odpływu wynoszącego 20 m³/s od godz. 16.00 w dniu 11 września 2024 r., a następnie 40 m³/s od godz. 20.00 w tym dniu, odpływ całkowity do godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. mógł wynieść 10,656 mln m³, a faktycznie odpływ wyniósł ok. 1,178 mln m³, podczas gdy dopływ wyniósł 6,344 mln m³. Według stanu na godz. 16.00 w dniu 11 września 2024 r. w zbiorniku zgromadzone było ok. 39,307 mln m³, a o godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. 44,473 mln m³. Przy zastosowaniu ww. odpływów wyprzedzających od dnia 11 września 2024 r. o godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. w zbiorniku Mietków zgromadzone byłoby 34,995 mln m³. Zwiększona rezerwa umożliwiałaby stosowanie mniejszych odpływów w okresie kulminacji powodzi.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: *Gospodarka wodna na zbiorniku Mietków była prowadzona wedle zapisów aktualnie obowiązującej i zatwierdzonej pozwoleniem wodnoprawnym Instrukcji Gospodarowania Wodą oraz:*

- *w oparciu o meldunki z gospodarki wodnej na zbiorniku Mietków,*
- *oprócz prognoz meteorologicznych IMGW-PIB w oparciu o prognozy hydrologiczne IMGW- PIB, w szczególności prognozy objętości w profilach wodowskazowych powyżej zbiorników retencyjnych - opracowaną w oparciu o wynik modeli typu opad-odpływ HBV,*
- *w oparciu o dane o odnotowanych stanach wody i przepływach na stacjach wodowskazowych IMGW-PIB w zlewni Bystrzycy, a także na rzece Odra,*
- *w oparciu o meldunki z gospodarki wodnej na zbiorniku Lubachów, który jak wskazuje Instrukcja Gospodarowania Wodą dla zbiornika Mietków, str. 12, rozdział 3.3 ma chronić dolinę rzeki Bystrzycy przed powodzią w ścisłej współpracy ze zbiornikiem Mietków. Zgodnie z zapisem w rozdziale 5.5 obowiązującej IGW na zbiorniku Mietków, str. 37: „1/w okresie wezbrań i w warunkach występowania rezerwy przypadkowej na zbiorniku - tj. w sytuacji, gdy napełnienie zbiornika mieści się w przedziale pojemności użytkowej, należy dążyć do tego, aby odpływy ze zbiornika były zbliżone do maksymalnego możliwego przełyku małej elektrowni wodnej równego 1,5 m³/s i nie większe od przepływu dozwolonego równego 40 m³/s, a każde przekroczenie tego przepływu powinno posiadać stosowne uzasadnienie. W przypadku występowania na zbiorniku zdecydowanie dużej rezerwy przypadkowej oraz w okresie zimowego napełniania zbiornika, należy stosować odpływy zbliżone do odpływu nienaruszalnego równego 0,55 m³/s, kierując się zasadą maksymalizacji napełnienia pojemności użytkowej zbiornika.” oraz dodatkowym zapisem IGW na zbiorniku Mietków na str. 39: „Co należy podkreślić, ilość i rodzaj sytuacji powodziowych w praktyce jest bardzo duża, sytuacje powodziowe mogą się przytrafić przy różnych poziomach napełnienia zbiornika i przy różnym stanie*

pełnej sprawności, tj. zgodnie z Protokołem z kontroli okresowej rocznej z dnia 20.06.2024 r. zasuwy nr 1 i 2 miały urwane i uniesione do góry żerdzie wskaźnika położenia. Powodowało to ograniczone możliwości właściwego określenia położenia zasuwy, które są niewidoczne podczas pracy. Sterowanie tymi urządzeniami nie jest zautomatyzowane i wymaga sterowania ręcznego przy udziale operatorów. W ww. okresie średnie dopływy do zbiornika Mietków wynosiły: 5,48 m³/s do godz. 8.00 w dniu 12 września 2024 r., 15,94 m³/s w okresie od 8.00 do 14.00 w dniu 12 września, 7,28 m³/s od 14.00 do 18.00 w dniu 12 września, 14,00 m³/s od godz. 18.00 w dniu 12 września do godz. 8.00 w dniu 13 września, 14,51 m³/s od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 13 września, 21,76 m³/s od godz. 14.00 do godz. 18.00 w dniu 13 września, 37,79 m³/s od godz. 18.00 w dniu 13 września do godz. 8.00 w dniu 14 września, 55,86 m³/s od godz. 8.00 do godz. 14.00 w dniu 14 września, 52,55 m³/s od godz. 14.00 do godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r.

technicznym jego obiektów składowych. Gospodarka wodna na zbiorniku jest bardzo złożona, należy przy tym przyjąć, że przedmiotowa instrukcja obejmuje tylko zasady gospodarowania wodą w najbardziej typowych sytuacjach, których przykłady podano powyżej. W większości przypadków na bieżąco należy ustalać program działania, posługując się prognozą dopływu do zbiornika, aktualnym stanem wypełnienia, sytuacją hydrologiczną w zlewni rzeki Bystrzycy i na Odrze oraz wykorzystując doświadczenie w tym względzie decydentów." Dnia 11.09.2024 r. stan na godzinę 6:00 UTC zbiornik Mietków posiadał aktualną pojemność wynoszącą 39,207 mln m³ przy rzędnej piętrzenia 167,6 m n.p.m., czyli znacznie poniżej NPP (rzędna 170,60 m n.p.m. i V = 63,02 mln m³). Dnia 12.09.2024 r. stan na godzinę 6:00 UTC zbiornik Mietków posiadał aktualną pojemność wynoszącą 39,508 mln m³ przy rzędnej piętrzenia 167,64 m n.p.m., czyli znacznie poniżej NPP (rzędna 170,60 m n.p.m. i V = 63,02 mln m³). Dnia 13.09.2024 r. stan na godzinę 6:00 UTC zbiornik Mietków posiadał aktualną pojemność wynoszącą 40,490 mln m³ przy rzędnej piętrzenia 167,77 m n.p.m., czyli znacznie poniżej NPP (rzędna 170,60 m n.p.m. i V = 63,02 mln m³). Poziom NPP na zbiorniku Mietków został dopiero osiągnięty dnia 16.09.2024 r. między godziną 14:00 a 16:00 czasu lokalnego.

NIK wskazuje, że zagrożenie katastrofalną powodzią powinno powodować niezwłoczne działania polegające na zwiększaniu dostępnej pojemności powodziowej poprzez stosowanie odpływów nieprzekraczających odpływu dozwolonego. Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że „Obawy o stabilność zbiornika wodnego Mietków wynikały z nieodpowiedniego stanu technicznego zbiornika wraz z budowlami towarzyszącymi (jak to wynika m.in. z oceny stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa zbiornika wodnego Mietków za rok 2024 wykonanej przez CTKZ IMGW-PIB). Nieodpowiedni stan techniczny związany był ze złym stanem technicznym wszystkich upustów dennych, które były częściowo zdolne do pracy, ale z powodu braku remontu i napraw istniało zagrożenie kolejnych poważnych awarii segmentów i zasuw wszystkich nitek oraz ze względu na abrazję brzegów zbiornika w obrębie lewego brzegu zbiornika. Nieodpowiedni stan techniczny związany był również z uszkodzeniami skarpy odwodnej w części podwodnej w rejonie starorzecza rz. Bystrzycy (tj. 1000 m na południe od budowli rzutowej) do których należą: ubytki w materiale bitumicznym zabezpieczającym szczeliny dylatacyjne, odsłonięte taśmy dylatacyjne, ponadprzeciętne szerokości szczelin dylatacyjnych, klawiszowanie płyt betonowych, spękania i zarysowania w obrębie płyt betonowych oraz wyszczerbienia, ubytki i wykruszenia się betonu w obrębie płyt betonowych. Podobne uszkodzenia skarpy odwodnej na tym odcinku występują w części nadwodnej. W związku z powyższym, z uwagi na zagrożenie rozbudową dróg filtracji, a tym samym możliwość wystąpienia przebicia hydraulicznego na zbiorniku wodnym Mietków. Zdaniem NIK wobec powyższych okoliczności zasadne było stopniowe obniżanie poziomu piętrzenia w zbiorniku przed znacznym wzrostem dopływu do zbiornika, aby w czasie kulminacji dysponować większą rezerwą powodziową, pozwalającą również na stosowanie mniejszych odpływów w okresie kulminacji powodzi. Należy również zauważyć, że zgodnie z pkt 5.5.2 IGW dla zbiornika Mietków: W sytuacji prognozowanego dopływu szczególnie dużego wezbrania powodziowego o natężeniu powyżej 200 m³/s, należy natychmiast przystąpić do wyprzedzającego zrzutu ze zbiornika, zwiększając stopniowo ilość zrucanej na dolne stanowisko wody, nie przekraczając przepływu dozwolonego $Q_{doz} = 40$

m³/s, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach przepływu powodziowego Q_{pow} = 120 m³/s.”. Hydrogramy publikowane przez IMGW od 11 września 2024 r. przewidywały według niektórych modeli dopływu przepływy wynoszące ponad 200 m³/s na wodowskazie Krasków – wodowskazie osłonowym zbiornika Mietków.

(akta kontroli: t. I, str. 172-187, 411-481, t. III, str. 1-227, t. V, str. 1-54, t. VI, str. 1-29)

3. RZGW po otrzymaniu w dniu 11 września 2024 r. ostrzeżenia hydrologicznego trzeciego stopnia nie wystąpił do RZGW w Gliwicach o podjęcie niezwłocznie działań mających na celu położenie jazu koźłowo-iglicowego Ujście Nysy i zamknięcie żeglugi na Odrze⁷⁸ (administrowany przez

⁷⁸ Z informacji przekazanych przez p.o. Dyrektora w RZGW w Gliwicach, wynika, że do rozpoczęcia rozciągania jazu Ujście Nysy planowano przystąpić o godz. 12 w dniu 13 września 2024 r., natomiast faktycznie przystąpiono ok. godz. 16.00 w dniu 13 września 2024 r., po służowaniu transportu wielkogabarytowego. Rozciąganie jazu zakończono w dniu 14 września 2024 r. o godz. 12.00, po czym, po wyniesieniu iglic, przystąpiono do kładzenia jazu do wody, co zostało zakończone o godz. 18.00 w dniu 14 września 2024 r. W dniach 11-13 września 2024 r. miały miejsce dwa służowania na stopniu wodnym Ujście Nysy (związane z tym samym transportem wielkogabarytowym - jedno służowanie to przejście w górę rzeki w dniu 12 września 2024 r., a następnie w dół rzeki w dniu 13 września 2024 r.). W dniu 12 września 2024 r. w mailu z godz. 14:51, przedstawiciel armatora wystąpił z prośbą do RZGW w Gliwicach o wstrzymanie się z rozbiórka/położeniem jazu (w mailu tym stwierdzono między innymi, że „Niniejszym chcemy poinformować że Nasz zestaw pchany:(...) Znajduje się aktualnie w Opolu a w dniu jutrzejszym odbędzie się załadunek obu barek sztukami ciężkimi (...). Wyjście z Opolu planowane jest również w dniu jutrzejszym. Przejście przez stopień wodny Ujście Nysy planujemy wieczorem dnia 13.09 lub w godzinach porannych dnia 14.09. Do tej pory nie widzieliśmy żadnego komunikatu dotyczącego rozbiórki/położenia jazu w Ujściu Nysy. Informacja dotarła do Naszego Kapitana telefonicznie. Prosimy o wstrzymanie się z tym działaniem do momentu przejścia Naszego zestawu przez w/w stopień wodny. O przebiegu załadunku jak również o przewidywanej godzinie służowania Ujścia Nysy informujemy w dniu jutrzejszym”; mail ten został przesłany również do wiadomości COOP w RZGW we Wrocławiu). Pełniący obowiązki Dyrektora RZGW w Gliwicach poinformował, że w związku z ww. mailem pracownik wydziału RPC (Centrum Operacyjne Ochrony Przeciwpowodziowej), RZGW w Gliwicach odpowiedział w korespondencji elektronicznej z godz. 15.22 w dniu 12 września 2024 r., że „Zważywszy na względy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, które obok żeglugi pozostaje statutowym założeniem działalności PGW Wody Polskie oraz z uwagi na wydane przez IMGW-PIB negatywne prognozy oraz ostrzeżenia (3. stopnia) meteorologiczno-hydrologiczne, wskazujące na przejście fali wezbraniowej rzeką Odrą, Dyrektor RZGW w Gliwicach podjął decyzję o przystąpieniu do rozbiórki iglic jazu Ujście Nysy od godziny 12:00 dnia 13.09.2024 r. Termin przystąpienia do powyższych prac związany ze zdekomponowaniem elementów jazu koźłowo-iglicowego Ujście Nysy musi przebiegać z uwzględnieniem czasu na to potrzebnego oraz zapewnieniem bezpieczeństwa personelu Wód Polskich, dlatego serdecznie prosimy o dostosowanie się z czasem przejścia barek. Opóźnienie w przystąpieniu do prac spowoduje uniemożliwienie ich wykonania z powodu potencjalnie gwałtownego podniesienia się poziomu wody, co może przełożyć się następnie na niedopuszczalne piętrzenie wód przez budowlę w momencie przejścia fali wezbraniowej.”. Pełniący obowiązki Dyrektora RZGW w Gliwicach poinformował również, że : „W nawiązaniu do powyższego należy jednak zaznaczyć, że informacje do Pana (...) były przekazywane dnia 12.09.2024 r., około godziny 15:20. Prognozy hydrologiczno-meteorologiczne przed powodzią z września 2024 r. (z uwagi na specyfikę i trudną do określenia trasę przejścia niżu genuńskiego) dynamicznie się zmieniały. Następnego dnia (tj. 13.09.2024 r.), po przeanalizowaniu nowych prognoz, ostrzeżeń oraz zweryfikowaniu aktualnych stanów wody na stacjach wodowskazowych okazało się, że opady deszczu „opóźniają się”, więc i wzrosty wody na stacjach wodowskazowych będą obserwowane później niż było to prognozowane jeszcze 12.09.2024 r. Konsekwencją czego (przy zachowaniu zgodności z zapisami instrukcji eksploatacji stopnia wodnego oraz uwzględnieniem aktualnej sytuacji na Odrze, prognoz hydrologiczno- meteorologicznych i ostrzeżeń wydawanych przez IMGW-PIB) było przesunięcie na godzinę 16:00 rozpoczęcia rozciągania jazu.(...) Rozpoczęcie rozciągania jazu Ujście Nysy nie było spowodowane prośbą Pana (...) wyrażoną w mailu z dnia 12.09.2024 r. Głównym powodem rozpoczęcia działań było podniesienie się wody górnej ponad Normalny Poziom Piętrzenia i prognozowany znaczny wzrost stanu wody na wodowskazie Racibórz-Miedonia oraz spodziewane przejście wezbrania Odrą. W sytuacjach zagrożenia wezbraniem decyzje podejmowane nie są w oparciu o interesy armatorów, lecz o zapisy instrukcji eksploatacji stopnia wodnego z uwzględnieniem aktualnej sytuacji na Odrze, prognoz hydrologiczno-meteorologicznych oraz

RZGW w Gliwicach odcinek Odrzańskiej Drogi Wodnej⁷⁹ został zamknięty dla żeglugi w dniu 13 września 2024 r. od godz. 18.02⁸⁰). Administrowany przez RZGW odcinek Odrzańskiej Drogi Wodnej⁸¹ został zamknięty dla żeglugi dopiero od godz. 12 w dniu 15 września 2024 r.⁸². Zgodnie z IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa, odpływy większe od 100 m³/s ze zbiornika Nysa należy stosować po zamknięciu żeglugi i położeniu jazu iglicowego w Ujściu Nysy.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: *Położenie jazu Ujście Nysy nie miało wpływu na gospodarkę wodną na zbiornikach kaskady nyskiej. Informacje o zmianach odpływów wody ze zbiornika Nysa są przekazywane również do RZGW w Gliwicach, tak aby mogli dostosować pracę jazu. Orientacyjny czas dobiegu fali ze zbiornika Nysa do ujścia Nysy Kłodzkiej do Odry to ok. 10,5-17,8 godzin (wg monografii Ryszarda Kosierba pt. „Modelowanie gospodarki wodnej na zbiornikach retencyjnych na przykładzie kaskady Nysy Kłodzkiej” z 2017 r.), więc w razie konieczności, po wydaniu dyspozycji zmiany odpływu ze zbiornika Nysa, umożliwiające jest przeprowadzenie rozigliczenia jazu.*

Pełniący obowiązki Dyrektora RZGW w Gliwicach poinformował, że: *Rozpoczęcie rozigliczania jazu Ujście Nysy nie było uzgadniane z RZGW we Wrocławiu lub ZZ w Nysie.(...).Odpływ ze zbiornika Nysa przy podejmowaniu decyzji o rozigliczaniu jazu koźłowo-iglicowego Ujście Nysy nie jest brany pod uwagę. W żadnym z dokumentów obowiązujących na stopniu wodnym Ujście Nysy, w tym w instrukcji eksploatacji jazu Ujście Nysy, nie ma odniesień wiążących rozigliczanie jazu z wielkością odpływu ze zbiornika Nysa.*⁸³

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił również, że (...) informacją, z której mogliśmy wnioskować, że jaz Ujście Nysy został rozigliczony była informacja z 13 września 2024 r. o godzinie 18:02 z Komunikatu o zamknięciu całego odcinka Odrzańskiej Drogi wodnej administrowanego przez RZGW Gliwice.

Kierownik COOP wyjaśniła, między innymi, że RZGW w Gliwicach przekazał informację o zamknięciu odcinka Odrzańskiej Drogi wodnej od stopnia wodnego Zawada do stopnia wodnego Ujście Nysy w dniu 13 września 2024 r. o godzinie 18:02. Na tej podstawie można wnioskować, że jaz na Stopniu wodnym w Ujście Nysy został rozigliczony i nie zostały zapewnione głębokości tranzytowe na tym odcinku. Brak wcześniejszego położenia jazu Ujście Nysy na Odrze nie był przeszkodą do zastosowania zrzutu wyprzedzającego oraz nie wystąpiły żadne inne przeszkody w tym kierunku. (...) Zgodnie z Instrukcją utrzymania śródlądowych dróg wodnych stanowiącej załącznik do zarządzenia nr 10/2021 Prezesa PGW WP z dnia 17 lutego 2021 r. punkt 8.6 - Należy pamiętać, iż szlaki żeglowne należy utrzymywać możliwie jak najdłużej. Żegluga nie została zamknięta wcześniej, ze względu na brak przekroczenia WWŻ oraz ruch jednostek na szlaku żeglownym. Dodatkowo przedwczesne zamknięcie szlaku żeglownego

ostrzeżeń wydawanych przez IMGW-PIB.”. Kierownik COOP w RZGW we Wrocławiu, w mailu z dnia 13 września 2024 r. (godz. 08:27) odpowiedziała na ww. maila przedstawiciela armatora, wskazując, że „Wg. aktualnych prognoz prawdopodobnie w niedzielę lub w sobotę wieczorem będziemy zamykać Odrę skanalizowaną na naszym odcinku”.

⁷⁹ Od km 174+850 (OH Zawada) do km 181+300 (OH Ujście Nysy).

⁸⁰ Komunikat nawigacyjny RZGW w Gliwicach nr 34/2024.

⁸¹ Od km 181,3 Ujście Nysy Kłodzkiej do km 300,0 śluza Malczyce wraz ze Śródmiejskim Węzłem Wodnym .

⁸² Komunikat nawigacyjny RZGW we Wrocławiu nr 37/2024.

⁸³ Instrukcja eksploatacyjna dla stopnia wodnego na rzece Odrze w Ujściu Nysy pochodzi z 1975 r. i do czasu powodzi w 2024 r. nie została uaktualniona.

uniemożliwia przemieszczenie obiektów pływających do wyznaczonych miejsc bezpiecznego postoju. W dniu 12 września 2024 r. został wyprzedzająco wydany komunikat nawigacyjny nr 36/2024 o możliwości zamknięcia szlaku, ze względu na niekorzystne prognozy. Brak zamknięcia żeglugi na Odrze nie był przeszkodą do zastosowania zrzutu wyprzedzającego oraz nie wystąpiły żadne inne przeszkody w tym kierunku. Podjęcie działań mających na celu zamknięcie żeglugi na Odrze od Ujścia Nysy Kłodzkiej do śluzy Malczyce nie nastąpiło po wykonaniu transportu (...) przez jednego z armatorów. Celem transportu zgodnie z harmonogramem miał być port (...). Ponadto 12 września 2024 r. armator zwrócił się do RZGW w Gliwicach z wnioskiem o wstrzymanie się z rozigliczeniem jazu Ujście do Nysy do momentu przepłynięcia załadowanego zestawu (...) z Opola, które miało nastąpić wieczorem dnia 13.09 lub w godzinach porannych dnia 14.09. W dniu 14 września 2024 r. armator po wejściu na odcinek RZGW we Wrocławiu poinformował, że kapitan decyzję o zatrzymaniu transportu we Wrocławiu w Porcie Miejskim na czas przejścia wysokiej wody.

NIK wskazuje, że z IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa wynika, że zrzuty powyżej 100 m³/s ze zbiornika Nysa należy stosować po zamknięciu żeglugi i położeniu jazu iglicowego w Ujściu Nysy. Zatem, w aspekcie pierwszoplanowej, przeciwpowodziowej funkcji zbiornika Nysa, w celu jednoczesnej realizacji postanowień IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa, zasadne jest podejmowanie niezwłocznie działań w celu zamknięcia żeglugi i położenia jazu Ujście Nysy. Należy również zauważyć, że w myśl § 15 Zarządzenia Nr 1/2021 Dyrektora Urzędu Żeglugi Śródlądowej we Wrocławiu z dnia 25 maja 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa ruchu i postoju statków⁸⁴ na Odrze skanalizowanej poszczególne odcinki mogą być zamykane komunikatem nawigacyjnym wcześniej, przed osiągnięciem Wysokiej Wody Żeglownej, zwanej dalej jako "WWŻ", ze względu na konieczność przygotowania obiektów hydrotechnicznych do przeprowadzania wód wezbraniowych. NIK wskazuje również, że treść udzielanych wyjaśnień i informacji nie wskazuje na funkcjonowanie bieżącej i ścisłej współpracy pomiędzy RZGW we Wrocławiu a RZGW w Gliwicach w zakresie dotyczącym działania jazu Ujście Nysy w okresie powodzi w 2024 r. Świadczy o tym również okoliczność wnioskowania przez Kierownika COOP w RZGW we Wrocławiu, że położenie jazu nastąpiło w dniu 13 września 2024 r., podczas gdy czynności w tym zakresie były prowadzonej jeszcze 14 września 2024 r., jak i wskazanie przez p.o. Dyrektora RZGW w Gliwicach, że nie odpływy ze zbiornika Nysa nie są brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o rozigliczeniu jazu Ujście Nysy.

(akta kontroli: t. I str.97-124, t. II 153-176, t. IV, str. 1-54, 64-147, 405-448, t. V, str.1-34, 55-62, t. VII, str. 1-54, 109-428)

4. Sposób ustalania wielkości odpływów stosowanych w określonym czasie w dniach od 11 do 16 września 2024 r. ze zbiorników Nysa i Otmuchów nie był przejrzysty i nie został należycie udokumentowany. W toku kontroli NIK nie przedłożono obliczeń, które miały być sporządzane w czasie powodzi, dotyczących wdrażania w określonym czasie odpływów o określonej wielkości i ich utrzymywania przez określony czas. Według składanych wyjaśnień przez Zastępcę Dyrektora i Kierownika COOP do gospodarowania wodą miał być

⁸⁴ Dz.Urz. Woj.Doln. z 2021 r. poz. 2550

zastosowany scenariusz 3⁸⁵ w wariantcie 2⁸⁶ określony w IGW (z zastrzeżeniem jednak, że poziom wody z zbiorników był poniżej NPP) jednakże w okresie powodzi w żadnym dokumencie nie stwierdzono, że gospodarowanie wodą będzie prowadzone według tego scenariusza (przy czym nie zastosowano znaczących zrzutów wyprzedzających przewidzianych w scenariuszu⁸⁷,

⁸⁵ Scenariusz zawarty w pkt 10 IGW zatytułowanym Scenariusze prowadzenia gospodarki wodnej na zbiornikach Otmuchów – Nysa w zależności od wielkości i rodzaju wezbrania powodziowego w okresie połowa kwietnia – połowa października.

⁸⁶ W brzmieniu: „Występuje wezbranie na rzece Odrze i wezbranie na Nysie Kłodzkiej przy normalnym piętrzeniu na zbiornikach Otmuchów i Nysa (...) 2. Występuje wezbranie na rzece Odrze o prawdopodobieństwie < 1% (fala większa od stuletniej) i na rzece Nysie Kłodzkiej fala < 1% przy normalnym piętrzeniu na zbiornikach Otmuchów i Nysa – sytuacja wyjątkowego zagrożenia na Odrze i Nysie Kłodzkiej. Gospodarka wodna na zbiornikach powinna być prowadzona w następujący sposób:

A. Na podstawie prognozy z IMGW-PIB potwierdzonej danymi z Czeskiego Instytutu Hydrometeorologicznego zapowiadającej opad dwu – trzydniowy przy dobowym opadzie przekraczającym 40 mm i średnim sumarycznym opadzie w zlewni górnej Odry i Nysy Kłodzkiej powyżej 100 mm, rozpoczynamy zrzuty ze zbiornika Nysa, w celu przygotowania pojemności wymuszonej. Zrzuty stosujemy od 100 m³/s do 150 m³/s (dyspozycje wydaje właściwy dział ds. gospodarowania wodą RZGW Wrocław). Dalszy wzrost opadów w zlewni Nysy Kłodzkiej wymaga zwiększenia zrzutu do 400 m³/s.

Uwaga: zrzuty większe od 100 m³/s należy stosować po zamknięciu żeglugi i położeniu jazu iglicowego w Ujściu Nysy.

B. Po otrzymaniu informacji z IMGW-PIB o wystąpieniu pierwszego opadu oraz możliwości wystąpienia dalszych opadów, mogących przekroczyć w sumie 200 mm rozpoczynamy zrzut ze zbiornika Nysa odpowiadający Q_{dop} = 400 m³/s. W tej sytuacji zrzut ze zbiornika Nysa, przy prawidłowym sterowaniu zbiornikami, może być większy od 400 m³/s. Nałożenie się wezbrań z Nysy Kłodzkiej i Białej Głucholskiej w ten sposób, że sumaryczny w danej chwili przepływ w przekroju zbiornika Nysa byłby większy od 2000 m³/s, stwarza zagrożenie o mniejszym prawdopodobieństwie niż 1%.

C. W trakcie rozwoju sytuacji powodziowej po otrzymaniu z IMGW-PIB hydrogramu fali dopływającej z rzeki Nysy Kłodzkiej i orientacyjnej kubatury fali, dopływu maksymalnego oraz czasu trwania fali dopływającej ze zlewni Białej Głucholskiej oraz prognozy kulminacji na rzece Odrze, należy skonfrontować kubaturę fali dopływającej do zbiornika Otmuchów z wolną pojemnością tego zbiornika oraz ustalić średni odpływ ze zbiornika Otmuchów. Następnie należy porównać kubaturę fali dopływającej do zbiornika Nysa z rzeki Białej Głucholskiej, Świdnej, Widnej i Raczyny i kubaturę odpływu ze zbiornika Otmuchów z wolną pojemnością zbiornika Nysa oraz ustalić średni odpływ ze zbiornika Nysa. Uwaga: przy wezbraniu dążymy do maksymalnego wykorzystania pojemności powodziowej forsowanej na zbiorniku Otmuchów i całkowicie wykorzystujemy pojemność powodziową forsowaną na zbiorniku Nysa. Wiele sytuacji opadowych zagrażających powstaniem powodzi zdarza się w dniach wolnych od pracy, a często w godzinach popołudniowych i nocnych. Stąd Kierownicy zbiorników muszą podejmować pierwsze decyzje o zrzutach bez udziału prognozy IMGW-PIB.

D. Ustalony średni odpływ ze zbiornika Nysa rozdzielamy na zrzuty o różnej wielkości i o różnym czasie tak, aby jak najkorzystniej wpływały na falę odrzańską.

E. W przypadku otrzymania korekty prognozy fal dopływających do zbiorników Nysa i Otmuchów lub korekty prognozy fali na rzece Odrze powtarzamy czynności zawarte w pkt „C” i „D”.

F. Po przejściu kulminacji na rzece Nysie Kłodzkiej i rzece Odrze w Ujściu Nysy Kłodzkiej, należy przestąpić do odtworzenia pojemności powodziowych na zbiornikach Otmuchów i Nysa, stosując zrzuty ze zbiornika Nysa do 600 m³/s. Dopuszcza się inny sposób postępowania niż przedstawiony w scenariuszach w przypadku poważnego zagrożenia falą powodziową dla miasta Wrocławia. Gospodarka wodna powinna być prowadzona wówczas w oparciu o ścisłe uzgodnienia między Wojewódzkim Komitetem Przeciwpowodziowym w Opolu i Wojewódzkim Komitetem Przeciwpowodziowym we Wrocławiu.

Podejmowane decyzje nie mogą jednak prowadzić do przekroczenia maksymalnych poziomów napełnienia zbiorników Otmuchów i Nysa ustalonych z niniejszej instrukcji. (...).”

⁸⁷ W zbiorniku Nysa odpływ średni zadysponowany w związku z zagrożeniem powodziowym przewyższał dopływ średni tylko pomiędzy godz. 8.00 a godz. 14.00 w dniu 12 września 2024 r. (wówczas odpływ średni wynosił 18,33 m³/s, a dopływ średni 11,71 m³/s) oraz pomiędzy godz. 14.00 w dniu 12 września 2024 r. a godz. 18.00 w tym dniu (wówczas odpływ średni wynosił 35,00 m³/s, a dopływ średni 25,07 m³/s)

wskazując w toku kontroli na okoliczność wcześniejszego wypracowania dodatkowych rezerw), natomiast wdrożenie największych odpływów ze zbiornika Nysa (o wielkości 1000 m³/s w dniu 15 września 2024 r.) nastąpiło z bezpośrednim odniesieniem do Tab. 9.5 *Schemat określania odpływu ze zbiornika Nysa w okresie powodzi – etap wzrostu*⁸⁸, na zasadzie odstąpienia od jego stosowania⁸⁹, za zgodą ówczesnego Zastępcy Prezesa PGW WP (taki tryb postępowania nie był przewidziany w IGW). Występując o zgodę na odstępstwo od stosowania ww. schematu odwołano się do fragmentu zapisu scenariusza 3 o treści *„Podejmowane decyzje nie mogą jednak prowadzić do przekroczenia maksymalnych poziomów napełnienia zbiorników Otmuchów i Nysa ustalonych z niniejszej instrukcji”*, pominięto jednak fragment o treści *„Uwaga: przy wezbraniu dążymy do maksymalnego wykorzystania pojemności powodziowej forsowanej na zbiorniku Otmuchów i całkowicie wykorzystujemy pojemność powodziową forsowaną na zbiorniku Nysa”*⁹⁰. W przypadku wcześniejszych odstępstw od tego schematu (w okresie kiedy dopływ był mniejszy od przepływu dozwolonego), nie występowało natomiast o zgodę do kierownictwa PGW WP na takie działania, przy czym informacje o wielkości odpływów były przekazywane do KZGW.

W RZGW nie udokumentowano sporządzenia w okresie powodzi w 2024 r. symulacji dotyczących gospodarowania wodą na zbiornikach Nysa i Otmuchów, poza jednym ww. przypadkiem, który dotyczył wprowadzenia odpływu o wielkości 1000 m³/s ze zbiornika Nysa w dniu 15 września 2024 r. Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że: *„Gospodarka wodna na zbiornikach kaskady nyskiej na rzece Nysie Kłodzkiej jest oraz była prowadzona wg zasad, które są ściśle określone w aktualnie obowiązującej i zatwierdzonej pozwoleniem wodnoprawnym - Instrukcji Gospodarowania Wodą na zbiornikach Otmuchów i Nysa oraz na podstawie prognoz IMGW-PIB, które bardzo dynamicznie się zmieniały. Zgodnie z ustawą Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. [Dz.U.2025.960 t.j.], art. 376 do zadań państwowej służby hydrologiczno- meteorologicznej należy: wykonywanie bieżących analiz i ocen sytuacji hydrologicznej oraz meteorologicznej, opracowywanie i przekazywanie prognoz hydrologicznych i metrologicznych, wykonywanie modelowania hydrologicznego i hydraulicznego w zakresie zagrożeń powodziowych czy przygotowywanie scenariuszy ekstremalnych zdarzeń hydrologicznych. Wielkość odpływu ze zbiorników ustalana jest po wcześniejszym uwzględnieniu poniższych uwarunkowań i czynników: a) aktualny poziom piętrzenia na zbiornikach kaskady nysy, b) minimalny poziom piętrzenia, c) poziom piętrzenia zapasu zastrzeżonego, d) normalny poziom piętrzenia, e) maksymalny poziom piętrzenia, f) nadzwyczajny poziom piętrzenia, g) odpływ nienaruszalny, h) odpływ dozwolony, i) odpływ powodziowy, j) wielkość rezerwy tj. pojemność wolna w zbiorniku do zgromadzenia prognozowanej objętości fali, k) aktualny odpływ*

W zbiorniku Otmuchów odpływ średni zadysponowany w związku z zagrożeniem powodziowym przewyższał dopływ średni tylko pomiędzy godz. 14.00 a godz. 18.00 w dniu 12 września 2024 r. (wówczas odpływ średni wynosił 20 m³/s, a dopływ średni 10,97 m³/s)

⁸⁸ Zawartej w pkt 9.4 *Gospodarowanie wodą na zbiorniku Nysa w warunkach powodziowych*, str. 29-33 IGW.

⁸⁹ Ze schematu wynikało, że przy odnotowywanym dopływie do zbiornika odpływ powinien wynosić 800 m³/s.

⁹⁰ Pojemność forsowana to pojemność zawarta między maksymalnym poziomem piętrzenia a nadzwyczajnym poziomem piętrzenia.

ze zbiornika, l) aktualny dopływ do zbiornika, m) aktualny oraz planowany odpływ ze zbiorników znajdujących się w kaskadzie powyżej danego zbiornika, n) hydraulika urządzeń zrzutowych o) stan techniczny obiektu, urządzeń upustowych, trwające prace remontowe, odnotowane awarie, p) sytuacja hydrologiczno – meteorologiczna w zlewni powyżej zbiorników, odnotowane opady, stany wody oraz przepływy na stacjach opadowych i wodowskazowych, q) z uwagi na to że dynamika sytuacji meteorologiczno-hydrologicznej w zlewni górskiej jaką jest zlewnia powyżej zbiorników kaskady nysy jest bardzo duża – szybki czas koncentracji opadu, szybki spływ wody w potokach górskich - kolejne wpływające prognozy meteorologiczne (prognozowane opady) i hydrologiczne (dalsze prognozy objętości fali w przekrojach dla wodowskazów osłonowych powyżej zbiorników retencyjnych). Obliczanie poszczególnych wartości odpływów ze zbiorników odbywało się za pomocą obliczeń matematycznych bilansu wodnego na zbiorniku, przy wykorzystaniu: algorytmów zawartych w Instrukcji gospodarowania wodą, uwzględnieniu aktualnego dopływu do zbiornika, aktualnego poziomu piętrzenia i przyjętych dopływów do zbiornika po przeanalizowaniu Prognozy objętości w profilach wodowskazowych powyżej zbiorników retencyjnych IMGW-PIB (Opracowanie w oparciu o analizę wyników modeli typu opad-odpływ HBV). Szczegółowe dane i parametry czynniki na podstawie których prowadzono gospodarkę wodną zostały również wymienione powyżej.

Kierownik COOP złożyła podobne wyjaśnienia, stwierdzając również, że obliczanie poszczególnych wartości odpływów ze zbiorników odbywało się za pomocą zwykłych obliczeń matematycznych bilansu wodnego na zbiorniku (...). W odniesieniu do niestosowania schematów zawartych w tab. 9.2 i 9.5 w IGW do ustalania wielkości odpływu ze zbiorników Otmuchów i Nysa, w tym w okresie kiedy dopływy do zbiorników nie przekraczały przepływów dozwolonych, Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że: Zgodnie z Instrukcją gospodarowania wodą dla zbiorników Otmuchów i Nysa poprzez warunki użytkowania w okresie powodzi rozumie się w pierwszej kolejności użytkowanie zbiorników z uwzględnieniem sytuacji opadowych w zlewni górskiej w celu przygotowania dodatkowych rezerw w pojemności użytkowych dla redukcji fal powodziowych. Praca zbiornika w okresie powodzi odbywa się przy poziomach wody powyżej normalnego poziomu piętrzenia, oraz w zakresie pojemności użytkowej w trakcie stosowania zrzutu wyprzedzającego. Mając również na uwadze, że zbiorniki Otmuchów i Nysa są zbiornikami wielozadaniowymi (zapis na str. 6 Instrukcji gospodarowania wodą), tzn. pełnią różne funkcje - posiłkując się niżej przytoczonym opracowaniem dr inż. Ryszarda Kosierba- gospodarka wodna na zbiornikach jest prowadzona w tzw. formie elastycznej, a nie sztywnej, tak aby sprostać potrzebom i warunkom, określonym w pozwoleniu wodnoprawnym jako funkcje tych zbiorników. Dlatego też zapisy w IGW należy odczytywać, analizować i wykorzystywać uwzględniając całą treść dokumentu, a nie jego wybrane fragmenty, posiłkując się przy tym innymi okolicznościami jakie aktualnie występują na zbiornikach. Gospodarka elastyczna to strategia, która pozwala na dostosowanie się do zmieniających się warunków. Ponadto w opracowaniu dr inż. Ryszarda Kosierba pn. : „Załącznik 4, Autoreferat”, opracowany w styczniu 2018 r. autor wskazuje wprost, że cyt.: „przy większych powodziach zbiorniki Otmuchów i Nysa pozwalają na bardziej elastyczną gospodarkę wodną “. Na zbiorniku Nysa „...zrzut wyprzedzający rozpoczynany

z poziomu 196,0 m n.p.m. Kr" (cytat z Instrukcji gospodarowania wodą), natomiast w dniu 12 września 2024 r. poziom piętrzenia wody w zbiorniku Nysa wynosił 194,70 m n.p.m. Kr, tj. był o 1,3 m poniżej poziomu wskazanego do zastosowania zrzutu wyprzedzającego. Na zbiorniku Otmuchów „Założono, że w przypadku prognozy wystąpienia powodzi w rzece Nysie Kłodzkiej zrzut wyprzedzający ze zbiornika Otmuchów w wielkości 250 m³/s będzie się odbywał z chwilą kiedy zacznie wzrastać poziom wody na wodowskazie Bardo Śl. (po wcześniejszej prognozie meteorologicznej przewidującej nadejście fali powodziowej o kulminacji przewyższającej Q50% = 215 m³/s)" (cytat z Instrukcji gospodarowania wodą str. 25 pkt 9.3)." Zrzut wyprzedzający ze zbiornika Otmuchów nie został zastosowany ze względu na wypracowane dużo wcześniej dodatkowe – znaczne pojemności do wykorzystania poniżej NPP, m.in. z uwagi na trwający od 9.11.2023 r. remont skarpy odwodnej zbiornika. Poziom piętrzenia wody w zbiorniku Otmuchów wówczas wynosił 209,69 m n.p.m. Kr, tj. był o 1,3 m oraz o 19 mln m³ poniżej poziomu NPP. Mając na uwadze m.in. informacje i dane jak wyżej należy zaznaczyć, że w Instrukcji gospodarowania wodą dla zbiorników Otmuchów i Nysa: • dla zbiornika Otmuchów w tabeli 9.2 dla dopływu < 1% jednocześnie na Odrze i Nysie Kłodzkiej, dlatego też należy traktować przedstawione schematy w tabelach 9.2 i 9.3 oraz 9.5 i 9.6 jako proponowane. Kierownik COOP wyjaśniła, że: Zgodnie z Instrukcją gospodarowania wodą dla zbiorników Otmuchów i Nysa poprzez warunki użytkowania w okresie powodzi rozumie się w pierwszej kolejności użytkowanie zbiorników z uwzględnieniem sytuacji opadowych w zlewni górskiej w celu przygotowania dodatkowych rezerw w pojemności użytkowych dla redukcji fal powodziowych. Praca zbiornika w okresie powodzi odbywa się przy poziomach wody powyżej normalnego poziomu piętrzenia, oraz w zakresie pojemności użytkowej w trakcie stosowania zrzutu wyprzedzającego. Na zbiorniku Nysa „...zrzut wyprzedzający rozpoczynamy z poziomu 196,0 m n.p.m. Kr" {cytat z Instrukcji gospodarowania wodą), natomiast w dniu 12 września 2024 r. poziom piętrzenia wody w zbiorniku Nysa wynosił 194,70 m n.p.m. Kr, tj. był o 1,3 m poniżej poziomu wskazanego do zastosowania zrzutu wyprzedzającego. Na zbiorniku Otmuchów „Założono, że w przypadku prognozy wystąpienia powodzi w rzece Nysie Kłodzkiej zrzut wyprzedzający ze zbiornika Otmuchów w wielkości 250 m³/s będzie się odbywał z chwilą kiedy zacznie wzrastać poziom wody na wodowskazie Bardo Śl. (po wcześniejszej prognozie meteorologicznej przewidującej nadejście fali powodziowej o kulminacji przewyższającej Q50% = 215 m³/s)" (cytat z Instrukcji gospodarowania wodą str. 25 pkt 9.3/" Zrzut wyprzedzający ze zbiornika Otmuchów nie został zastosowany ze względu na wypracowane dużo wcześniej dodatkowe - znaczne pojemności do wykorzystania poniżej NPP, m.in. z uwagi na trwający od 9.11.2023 r. remont skarpy odwodnej zbiornika. Poziom piętrzenia wody w zbiorniku Otmuchów wówczas wynosił 209,69 m n.p.m. Kr, tj. był o 1,3 m oraz o 19 mln m³ poniżej poziomu NPP. Mając na uwadze m.in. informacje i dane jak wyżej należy zaznaczyć, że w Instrukcji gospodarowania wodą dla zbiorników Otmuchów i Nysa: • dla zbiornika Otmuchów w tabeli 9.2 dla dopływu <250 m³/s podano odpływ w wysokości 250 m³/s w rozumieniu zrzutu wyprzedzającego oraz analogicznie dla zbiornika Nysa w tab. 9.5, dla dopływu poniżej 400 m³/s odpływ w wysokości 250 m³/s i 400 m³/s w rozumieniu zrzutu wyprzedzającego, • warunki użytkowania w okresie powodzi zbiorników Otmuchów i Nysa rozpoczęły się w momencie wejścia zbiorników w zakres pracy powyżej NPP

(Normalnego Poziomu Piętrzenia), tj. zbiornik Otmuchów pracował w warunkach powodziowych od godz. 14.00 dnia 15.09.2024 r., a zbiornik Nysa od ok. godz. 14.00 dnia 14.09.2024 r. Przy wydawaniu dyspozycji odpływu ze zbiorników Otmuchów i Nysa - zgodnie z zapisem pkt 9.3 Zasady gospodarowania wodą na zb. Otmuchów w okresie powodzi na str.26 Instrukcji gospodarowania wodą - akapit drugi od góry cyt. „W proponowanym schemacie działania przewiduje się sterowanie wielkością zrzutu poprzez wprowadzenie do działania spustów dennych zbiornika Otmuchów w zakresie do 510 m³/s.” - posłkowano się proponowanymi schematami określania odpływu ze zbiornika Otmuchów i Nysa w okresie powodzi - etap wzrostu fali w tabeli 9.2 i 9.5, jednocześnie zachowując tzw. elastyczną gospodarkę wodną zbiorników kaskady nysy i dostosowując ją do bieżącej sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej w dorzeczu Odry. Wg zapisów na str. 30 Instrukcji gospodarowania wodą na zbiornikach Otmuchów i Nysa, cyt.: „Dyspozycje odpływu ze zbiornika Nysa podczas przejścia fali powodziowej przez zbiornik (przy założeniu NPP zbiornika Nysa na rzędnej 196,0 m n.Kr) zamieszczono w Tabelach 9.5 i 9.6. Dyspozycje odpływu dla zbiornika Otmuchów podano w Tabelach 9.2-9.4 Efekty prowadzenia gospodarki wodnej zgodnie z założeniami z Tabelach 9.5 i 9.6 zamieszczono w Tabeli 9.7. Efekty i założenia są właściwe przy założeniu braku występowania jednoczesnego wezbrania na rzece Odrze. Szczegółowe scenariusze działania w przypadku wezbrania na Odrze zamieszczono w rozdziale 10” - podczas powodzi we wrześniu 2024 r. zgodnie z Instrukcją Gospodarowania Wodą dla zbiorników Otmuchów oraz Nysa wykorzystywano 3 scenariusz powodziowy ust. 2., tj. występowanie wezbrania o prawdopodobieństwie < 1% jednocześnie na Odrze i Nysie Kłodzkiej, dlatego też należy traktować przedstawione schematy w tabelach 9.2 i 9.3 oraz 9.5 i 9.6 jako proponowane. Po przekroczeniu NPP na zbiorniku Nysa w dn. 14.09.2024 r. od godz. 14:00 adekwatnie i sukcesywnie zwiększano odpływ ze zbiornika Nysa z wykorzystaniem proponowanego w Tab. 9.5 schematu określania odpływu. W odniesieniu do niedokumentowania symulacji i obliczeń Zastępcy Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: Symulacje dotyczące pracy zbiorników Otmuchów i Nysa we wrześniu 2024 r. były obliczeniami matematycznymi przeprowadzanymi na bieżąco, za pomocą narzędzia matematycznego jakim jest edytowalny arkusz programu MS Excel, który był edytowany i nadpisywany na bieżąco, wobec czego nie posiadamy symulacji sporządzanych w dniach od 11 do 20 września 2024 r. Ponadto obliczenia były sporządzane przez osoby pełniące dyżur w Centrum Operacyjnym, zalogowane na ogólnym koncie „dyżurny” przez co nie ma możliwości podania imion i nazwisk osób robiących obliczenia. W sprawie tego czy sporządzono symulacje wskazujące na możliwość zastosowania odpływów ze zbiorników kaskady Nysy Kłodzkiej nieprzekraczających przepływu dozwolonego Zastępcy Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: symulacje gospodarki wodą dla zbiorników kaskady Nysy Kłodzkiej, z których wynikało, że transformacja fali powodziowej przez zbiorniki zostanie przeprowadzona bez dysponowania odpływów o wielkościach przekraczających odpływy dozwolone prawdopodobnie były przeprowadzone na początku sytuacji zagrożenia powodziowego i powodzi w oparciu o dostępne dla RZGW dane w tym prognozy objętości dopływającej wody do wodowskazów osłonowych, których horyzont czasowy sięga maksymalnie 3 doby naprzód od daty obowiązywania prognozy. Jednakże w związku z upływem czasu oraz mając na uwadze, że

symulacje nie były rejestrowane ani archiwizowane nie sposób stwierdzić z całą pewnością czy takowe obliczenia miały miejsce.

Kierownik COOP wyjaśniła: Powódź to zjawisko dynamiczne i złożone, które nigdy nie przebiega w 100% jednakowo. Każda sytuacja powodziowa charakteryzuje się unikalnymi parametrami i zależy od wielu czynników takich jak intensywność opadów, aktualny stan wody w rzekach, ukształtowanie terenu czy wilgotność gruntu. Nie istnieje jeden uniwersalny scenariusz - każda powódź „rządzi się swoimi prawami”, co wymaga indywidualnego podejścia do jej prognozowania, monitorowania i zarządzania skutkami. Ze względu na dynamikę oraz ilość zdarzeń jakie miały miejsca w czasie powodzi oraz lawinowo narastająca liczba zdarzeń, RZGW we Wrocławiu nie archiwizował symulacji, nie liczył ile symulacji zostało przeprowadzonych oraz nie rejestrował momentu wykonywania symulacji. Symulacje były wykonywane dla zbiorników z różną częstotliwością oraz z różną ilością. Symulacje sporządzano przy uwzględnieniu przede wszystkim dostępnych Prognoz objętości w profilach wodowskazowych powyżej zbiorników retencyjnych IMGW-PIB, m.in. przed wydawaniem dyspozycji zmian odpływu, po dokonaniu analizy aktualnej sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej, w sytuacjach szczególnych (np. uszkodzenie przelewu na Topoli). Przykładowo podczas wydawania 1 dyspozycji odpływu np. zwiększenie odpływu ze zbiornika Nysa zachodziła potrzeba wykonania kilku symulacji (...).

NIK wskazuje, że RZGW powinien dysponować śladami rewizyjnymi opisującymi jednoznacznie sposób ustalenia określonej wielkości odpływów ze zbiorników retencyjnych, w klarowny sposób przedstawiającymi przesłanki decyzji (w tym stosowne obliczenia uzasadniające przyjęcie określonych założeń do symulacji w zakresie wielkości dopływów zakładanych w określonej perspektywie czasowej). Zdaniem NIK zasadnym było stosowanie schematów wielkości odpływów ze zbiorników Nysa i Otmuchów w okresie kiedy dopływy do tych zbiorników nie przekraczały odpływów dozwolonych, co spowodowałoby zwiększenie rezerwy powodziowej i spowolniło jej zmniejszanie w czasie gdy dopływy zaczynały przekraczać odpływy dozwolone, wobec tego, że nie było wówczas zagrożenia nałożeniem się fal z Nysy Kłodzkiej i Odry (tym bardziej wobec funkcjonowania już zbiornika Racibórz). W tych okolicznościach nie zasługuje na aprobatę uznanie dopiero w okresie kulminacji wezbrania schematu dot. zbiornika Nysa za obowiązujący i wystąpienie do Zastępcy Prezesa PGW WP o zgodę na odstąpienie od tego schematu, jak i niedziałanie wcześniej zgodnie z tym schematem (w wyjaśnieniach określając go jako „proponowany”).

(akta kontroli: t. I, str. 55-82, 97-481, t. II, str. 1-345, t. III, str. 1-25, 122- 261, t. IV, str. 64-146, 405-470, 525-545, t. V, str. 81-108, t.VI, str. 1-81, t. VII, 313-428, t. VIII, str. 1-450)

5. Wprowadzenie odpływu ze zbiornika Nysa o wielkości 1000 m³/s od godz. 15.00 w dniu 15 września 2024 r. nie zostało oparte na rzetelnie ustalonych przesłankach.

Występując o godz. 13.20 o zgodę na wprowadzenie ww. odpływu do ówczesnego Zastępcy Prezesa PGW WP, na zasadzie odstąpienia od schematu gospodarowania wodą⁹¹ zawartego w IGW (taki tryb postępowania

⁹¹ Tab. 9.5, str. 31 IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa.

nie był przewidziany w IGW), przewidującego stosowanie odpływu 800 m³/s przy dopływach do zbiornika wynoszących od 1100 do 1500 m³/s i poziomie piętrzenia powyżej NPP, Kierownik COOP przedstawiła symulację, z której wynikało, że utrzymanie odpływu na poziomie 800 m³/s doprowadzi do przekroczenia maksymalnego poziomu piętrzenia na zbiorniku Nysa w perspektywie 16-18 godzin⁹² (licząc od godziny 12.00 w dniu 15 września 2024 r.⁹³). W symulacji tej założono, że dopływ do zbiornika Nysa w czasie 20 godzin wyniesienie 86,76 mln m³ (czyli przeciętnie ok. 1205 m³/s)⁹⁴, pomimo, że taki dopływ nie znajdował uzasadnienia w posiadanych prognozach objętości dopływu do profili wodowskazowych powyżej zbiorników retencyjnych (Głucholazy i Bardo).

Ponadto występując o zgodę na ww. działanie Kierownik COOP odwołała się do zapisu instrukcji (str. 39) dotyczącego nieprzekraczania maksymalnego poziomu napełnienia zbiorników Nysa i Otmuchów, nie wskazała jednak na zapis IGW, stanowiący, że „*Uwaga: Przy wezbraniu dążymy do maksymalnego wykorzystania pojemności forsowanej na zbiorniku Otmuchów i całkowicie wykorzystujemy pojemność forsowaną na zbiorniku Nysa*” (str. 38 IGW). Zgodnie z definicją zawartą w IGW, pojemność forsowana to pojemność zawarta pomiędzy maksymalnym poziomem piętrzenia, a nadzwyczajnym poziomem piętrzenia. Kierownik COOP utożsamiała zapis o maksymalnym poziomie napełnienia zbiorników z maksymalnym poziomem piętrzenia, co w kontekście przywołanego zapisu dotyczącego wykorzystywania pojemności forsowanej nie znajdowało uzasadnienia w treści IGW.

Kierownik COOP wyjaśniła, że: *W dniu 14.09.2024 r. o godzinie 8:00 nastąpiła utrata łączności - zniszczenie wodowskazu Głucholazy IMGW-PIB na rzece Biała Głucholaska, który pełni funkcję osłonową dla zbiornika Nysa. W dniu 14.09.2024 r. godzinie 19.00 utracono całkowitą osłonę hydrologiczną zlewni różnicowej zbiornika Nysa w zlewni Białej Głucholaskiej po stronie polskiej poprzez utratę łączności - zniszczenie drugiego wodowskazu Biała Nysa IMGW-PIB na rzece Biała Głucholaska, co oznaczało całkowitą utratę możliwości obserwacji stanów wody i przepływów w rzece Białej Głucholaskiej po stronie polskiej, a tym samym dopływu ze zlewni różnicowej do zbiornika Nysa. W związku z powyższym dnia 15.09.2024 r. na godz. 12.00, na podstawie aktualnego meldunku ze zbiornika Nysa, w którym podano 1-godzinowy dopływ średni do zbiornika Nysa równy 1140,28 m³/s i uwzględnieniu zadysponowanego odpływu ze zbiornika Otmuchów równego 350 m³/s otrzymano dopływ średni 1-godzinowy ze zlewni różnicowej zbiornika Nysa równy 1140,28 – 350,00 = 890,28 m³/s ze znaczną tendencją rosnącą. Następnie uwzględniono od godziny 13.00 zadysponowanie zmniejszenia odpływu ze zbiornika Otmuchów do 250 m³/s. Natomiast prognoza objętości dopływu do wodowskazu osłonowego IMGW-PIB Głucholazy z godz. 6.00 UTC dnia 15.09.2024 r. wskazywała że dopływ do zbiornika Nysa w profilu*

⁹² Przekroczenie Max PP, któremu odpowiada napełnienie zbiornika wynoszące 121,70 mln m³, miało nastąpić pomiędzy godz. 4.00 a 6.00 w dniu 16 września 2024 r. W symulacji wskazano, że o godz. 6.00 w dniu 16 września 2024 r. w zbiorniku będzie 122,049 mln m³. a o godz. 8.00 w tym dniu – 124,209 mln m³.

⁹³ W zbiorniku Nysa, według danych RZGW, o godz. 12.00 w dniu 15 września 2024 r. znajdowało się 93,609 mln m³.

⁹⁴ Dopływ do zbiornika Nysa, w okresie od godz. 12.00 w dniu 15 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 16 września 2024 r. wyniósł, według danych RZGW, 51,931 mln m³, czyli przeciętnie ok. 721 m³/s.

wodowskazowym będzie wynosił w horyzoncie prognozy HBV (IMGW-PIB)* $t+6h = 9,162 \text{ mln m}^3$, a następnie z będzie się stabilizował i będzie miał tendencję malejącą $t+12h = 15,830 \text{ mln m}^3$ oraz $t+18h = 20,989 \text{ mln m}^3$ itd., Odpływ całkowity ze zbiornika Otmuchów od godziny 8:00 do godziny 12:00 dn. 15.09.2024 r. wynosił $1,980+1,260+1,260 = 4,500 \text{ mln m}^3$, natomiast dopływ całkowity do zbiornika Nysa w tym samym czasie wynosił $5,666+3,706+4,105=13,477 \text{ mln m}^3$. Po odjęciu od dopływu całkowitego do zbiornika Nysa odpływu całkowitego ze zbiornika Otmuchów otrzymaliśmy $13,477-4,500 = 8,977 \text{ mln m}^3$ w ciągu 4 h. Natomiast uwzględniając przyrost zlewni różnicowej dla zbiornika Nysa od wodowskazu Głuchołazy oraz pozostałe dopływy Widnej, Świdnej i Raczyny, a także mając świadomość braku danych od dnia 14.09.2024 r. o przepływach na wodowskazach Białej Głuchołaskiej założono dopływ całkowity do zbiornika Nysa ze zlewni różnicowej około dwukrotnie wyższy od prognozy objętości dla zniszczonego wodowskazu IMGW-PIB Głuchołazy. Dopływ całkowity wg IMGW-PIB do wodowskazu Głuchołazy w horyzoncie prognozy $t+24 \text{ h}$ wynosił $25,715 \text{ mln m}^3$, z czego w ciągu 4h - od godz. 8:00 do godziny 12.00 dopłynęło z całej zlewni różnicowej zbiornika Nysa $8,977 \text{ mln m}^3$, które przy uwzględnieniu współczynnika przyrostu całej zlewni różnicowej podzielone na ~ 2 dawało ok. $4,5 \text{ mln m}^3$ ze zlewni różnicowej do przekroju wodowskazu Głuchołazy, co stanowiło około 50 % z prognozy objętości IMGW-PIB $t+6h$ ($9,162 \text{ mln m}^3$). Czyli na podstawie prognozy objętości IMGW-PIB na kolejne 2 h można było spodziewać się znacznej tendencji wzrostowej dopływu do zbiornika Nysa ze zlewni różnicowej, a w następnych godzinach $t+12h$ aż do $t+24 \text{ h}$ zmniejszeniu i stabilizacji do około 5 mln m^3 w ciągu 6 h. Na przedstawionej symulacji założony dopływ całkowity do zbiornika Nysa w ciągu 20 h wynosił $8,280+4,320+4,320+17,280+8,64+9,360+9,360+8,64+8,64+7,92 = 86,76 \text{ mln m}^3$ z czego założony dopływ całkowity z Otmuchowa wynosił $0,900 \cdot 20=18,000 \text{ mln m}^3$ co dawało $68,76 \text{ mln m}^3$ dopływu do zbiornika Nysa ze zlewni różnicowej i był około trzykrotnie wyższy (mając na uwadze niepewność wynikającą z ilości przepływów wody w rzekach szczególnie tam, gdzie zostały zniszczone wodowskazy osłonowe w zlewniach powyżej zbiorników oraz podane w IGW współczynniki dla wodowskazu Głuchołazy) od prognozy objętości IMGW-PIB w profilu wodowskazowym Głuchołazy, który wynosił w horyzoncie $t+24h$ od godziny 6:00 UTC (8:00 czasu lokalnego)= $25,715 \text{ mln m}^3$ odjęto $4,500 \text{ mln m}^3$, które prawdopodobnie dopłynęły do przekroju Głuchołazy od godziny 8.00 -12.00 (wg wyliczeń z meldunków powyżej).

NIK wskazuje, że wyjaśnienie przesłanek dotyczących oszacowania wielkości dopływu do zbiornika Nysa ze zlewni różnicowej (tj. poza dopływem ze zbiornika Otmuchów) jest wewnętrznie sprzeczne. Przedstawiono w nim bowiem zastosowanie współczynnika zwiększającego dwukrotnie dopływ ze zlewni różnicowej (fragment *Natomiast uwzględniając przyrost zlewni różnicowej dla zbiornika Nysa od wodowskazu Głuchołazy oraz pozostałe dopływy Widnej, Świdnej i Raczyny, a także mając świadomość braku danych od dnia 14.09.2024 r. o przepływach na wodowskazach Białej Głuchołaskiej założono dopływ całkowity do zbiornika Nysa ze zlewni różnicowej około dwukrotnie wyższy od prognozy objętości dla zniszczonego wodowskazu IMGW-PIB Głuchołazy*), jednakże przyjęcie dopływu ze zlewni różnicowej wynoszącego $68,76 \text{ mln m}^3/\text{s}$ w perspektywie 20 godzin, oznacza zastosowanie współczynnika zwiększającego na poziomie ok. 3,24 (przy przyjmowanym w wyjaśnieniach

założeniu, że z prognozy objętości na godz. 8.00 w dniu 15 września 2024 r. do godziny 12.00 w tym dniu dopływ wyniósł 4,500 mln m³ otrzymujemy: 25,715 mln m³ – 4,500 mln m³ = 21,215 mln m³ x 3,24 = 68,74 mln m³ – przyjęty w symulacji dopływ ze zlewni różnicowej wyniósł 68,76 mln m³). Według IGW, współczynnik zwiększający dla wodowskazu Głucholazy wynosi 2,1 przy przepływach przekraczających 130 m³/s. Zatem dopływ ze zlewni różnicowej przy tym współczynniku, w perspektywie 20 godzin, to 44,55 mln m³ – o 24,21 mln m³ mniej niż przyjęto w symulacji. Przy stosowaniu odpływu na poziomie 800 m³/s w perspektywie 20 godzin i założeniu dopływu na poziomie 62,55 mln m³ (86,76 – 24,21), o godz. 8.00 w dniu 16 września 2024 r. w zbiorniku znajdowałoby się ok. 98,559 mln m³ (z symulacji dotyczącej odpływu na poziomie 1000 m³/s w perspektywie 20 godzin i dopływie 86,76 mln m³, wynikało, że o godz. 8.00 w dniu 16 września 2024 r. w zbiorniku zgromadzonych będzie 111,969 mln m³ wody, a z symulacji dotyczącej odpływu na poziomie 800 m³/s, przy dopływie 86,76 mln m³, w zbiorniku miało być 124,209 mln m³).

Kierownik COOP wyjaśniła również, że: *Zapis o maksymalnym napełnieniu zbiorników Otmuchów i Nysa utożsamiono z Max PP ponieważ zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie zakresu instrukcji gospodarowania wodą - Max PP to jest maksymalny poziom piętrzenia - rozumie się przez to najwyższy poziom zwierciadła spiętrzonej wody z uwzględnieniem stałej rezerwy powodziowej. Natomiast poprzez poziom Nad PP w zakresie pojemności forsowanej - nadzwyczajny poziom piętrzenia - rozumie się najwyższy dopuszczalny, krótkotrwały poziom zwierciadła spiętrzonej wody ponad maksymalnym poziomem piętrzenia. Wg IGW przy wezbraniu dążymy do maksymalnego wykorzystania pojemności forsowanej na zbiorniku Otmuchów i Nysa, należy jednak mieć na względzie że całkowite wykorzystanie pojemności forsowanej jest bardzo ryzykowne, uniemożliwia dalsze retencjonowanie i dysponowanie odpływem ze zbiornika mniejszym od dopływu, co przy dalszych wzrostach dopływu do zbiornika może spowodować przepełnienie oraz katastrofę budowlaną zbiornika jak to miało miejsce np. na zbiorniku Stronie Śląskie.*

NIK wskazuje, że IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa przewiduje wykorzystanie pojemności forsowanej ww. zbiorników. Należy przy tym zauważyć, że przy maksymalnym poziomie piętrzenia, maksymalny wydatek urządzeń upustowych na zbiorniku Nysa to 2272 m³/s (bez kanału ulgi), a przy Nad PP wydatek tych urządzeń to 2840 m³/s. W czasie podejmowania decyzji o rzucie na poziomie 1000 m³/s we wrześniu 2024 r. nie było zagrożenia utraty możliwości sterowania odpływem ze zbiornika Nysa w takim zakresie, aby istniało realne ryzyko przekroczenia Nad PP.

Od godz. 17.00 w dniu 15 września 2024 r. do godz. 07.00 w dniu 16 września 2024 r. nastąpił duży spadek dopływu do zbiornika Nysa⁹⁵. RZGW była znana

⁹⁵ Według danych operacyjnych RZGW (od godz. 16.00 do godz. 17.00 dopływ średni, według danych RZGW, wyniósł 1110,56 m³/s, od godz. 17.00 do 18.00 - 834,44 m³/s, od godz. 18.00 do 19.00 - 779,44 m³/s, od godz. 19.00 do 20.00 - 780,00 m³/s, od godz. 20.00 do 21.00 - 671,39 m³/s, od godz. 21.00 do 22.00 - 454,72 m³/s, od godz. 22.00 do 23.00 - 674,72 m³/s, od godz. 23.00 do 00.00 - 406,94 m³/s, od godz. 00.00 do 01.00 w dniu 16 września - 731,67 m³/s, od godz. 01.00 do 02.00 - 413,33 m³/s, od godz. 02.00 do 03.00 - 417,50 m³/s, od godz. 03.00 do 04.00 - 474,44 m³/s, od godz. 04.00 do 05.00 - 478,06 m³/s, od godz. 05.00 do 06.00 - 636,94 m³/s, od godz. 06.00 do 07.00 - 382,50 m³/s, od godz. 07.00 do 08.00 - 592,22 m³/s, od godz. 08.00 do 09.00 - 797,22 m³/s, od godz.

okoliczność przerwania wału na Białej Głuchołaskiej, przed zbiornikiem Nysa, skąd woda przedostawała się do miasta Nysa (nie zasilając zbiornika Nysa). Mimo to nie nastąpiła zmiana decyzji dotyczącej wielkości odpływu, aż do godz. 17.30 w dniu 16 września 2024 r., kiedy to podjęto decyzję o zmniejszeniu odpływu do 800 m³/s w celu naprawy wału na rzece Nysie Kłodzkiej poniżej zbiornika Nysa.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że *Pomiędzy godziną 17.00 w dniu 15.09.2024 r. a godz. 11.00 w dniu 16.09.2024 r., mimo odnotowanego zmniejszenia dopływu do zbiornika Nysa ze zlewni Białej Głuchołaskiej nie dokonano zmiany odpływu ze zbiornika Nysa z powodu m.in.: okoliczności utracenia wodowskazów oraz prognoz IMGW-PIB na rzece Białej Głuchołaskiej (od dnia poprzedniego tzn. 14.09.2024 r. nie mieliśmy dokładnej wiedzy o ilości wody, która spływa rzeką Białą Głuchołaską wprost do zbiornika Nysa, że względu na zniszczenie wodowskazów IMGW-PIB Głuchołazy i Biała Nyska) oraz zniszczenia wodowskazów PGW WP (na rzece Widnej i Białej Głuchołaskiej), odnotowanego wzrastającego dopływu do zbiornika Otmuchów z rzeki Nysy Kłodzkiej oraz szybkiego wypełniania się pojemności powodziowej na zbiorniku Otmuchów (z uwagi na tendencję szybko rosnącego dopływu z rzeki Nysy Kłodzkiej i utrzymującym się szybkim wypełnianiem pojemności powodziowej (2-3 mln m³/h), zbiornika Otmuchów, położonego w kaskadzie zbiorników nyskich tuż przed zbiornikiem Nysa). W niedzielę 15.09.2024 r. o godz. 18:00 UTC (20:00 czasu lokalnego) na pisemną prośbę RZGW we Wrocławiu otrzymano z IMGW-PIB dodatkową oficjalną Prognozę objętości w profilach wodowskazowych powyżej zbiorników kaskady nyskiej (w oparciu o analizę wyników modeli typu opad-odpływ HBV): w ciągu 72 h, zwiększyła się do objętości fali równej 208,914 mln m³ z rzeki Nysy Kłodzkiej, oraz do 43,225 mln m³ z rzeki Białej Głuchołaskiej, co sumarycznie stanowiło kubaturę dopływu do kaskady w/w zbiorników równą 252,139 mln m³. Ponadto otrzymana ok. godz. 9.30 dn. 16.09.2024 r. informacja od kierownika zbiornika Topola o uszkodzeniu przelewu powierzchniowego zbiornika Topola w wyniku naporu ogromnej ilości wody i niekontrolowanym odpływie wody zgromadzonej w powyższym zbiorniku do dalszych zbiorników w kaskadzie nyskiej mogła stanowić bardzo duże zagrożenie utraty stateczności zapór dalszych zbiorników w kaskadzie (jak to miało miejsce kilka godzin wcześniej -15.09 po godz. 11.00 – na zbiorniku Stronie Śląskie – katastrofa budowlana zapory ziemnej zbiornika). Ponadto bardzo istotnym było w całym dorzeczu Odry kontrolowanie sytuacji tak, aby nie dopuścić do nałożenia się fal powodziowych ze wszystkich zbiorników na rzekę Odrę, ponieważ oddziaływanie zbiornika Nysa w wyniku jego katastrofy obejmują dolinę rzeki Odry i sięga aż do miasta Wrocławia.*

NIK wskazuje, że wyraźny faktyczny spadek dopływu z Białej Głuchołaskiej i prognozy dotyczące dopływu do profilu wodowskazowego Głuchołazy, nie stanowiły uzasadnienia dla utrzymywania odpływu na poziomie 1000 m³/s. NIK dostrzega, że o godz. 21.41 w dniu 15 września 2024 r. wpłynęła do RZGW prognoza objętości dopływu do profilu wodowskazowego Bardo, według

09.00 do 10.00 - 496,39 m³/s, od godz. 10.00 do 11.00 - 700,83 m³/s, od godz. 11.00 do 12.00 - 950,28 m³/s, od godz. 12.00 do 16.00 - 1000 m³/s, od godz. 16.00 do godz. 18.00 - 974,58 m³/s, od godz. 18.00 do 19.00 - 1100,00 m³/s, od godz. 19.00 do 20.00 - 1001,39 m³/s, od godz. 20.00 do 21.00 - 900,83 m³/s, od godz. 21.00 do 22.00 - 951,67 m³/s, od godz. 22.00 do 23.00 - 850,56 m³/s, od godz. 23.00 do 00.00 - 850,83 m³/s. Następie dopływ zaczął stopniowo maleć.

stanu na godz. 20.00, z której wynikało, że w okresie kolejnych 24 godzin do tego profilu może dopłynąć, według modelu HBV (IMGW-PIB), na którym opierano się w RZGW, 89,729 mln m³, a ciągu 48 godzin – 155,498 mln m³ (dopływ za 24 godziny od 20.00 w dniu 16 września 2024 r. do godz. 20.00 w dniu 17 września 2024 r. miał zatem wynieść 65,759 mln m³), a w ciągu 72 godzin 208,914 mln m³ (dopływ za 24 godziny od godziny 20.00 w dniu 17 września do godz. 20.00 w dniu 18 września 2024 r. miał wynieść 53,416 mln m³), a do profilu wodowskazowego Głuchołazy odpowiednio: 21,176 mln m³ w ciągu 48 godzin, a ciągu 48 godzin – 34,349 mln m³ (dopływ za 24 godziny od 20.00 w dniu 16 września 2024 r. do godz. 20.00 w dniu 17 września 2024 r. miał zatem wynieść 13,173 mln m³), a w ciągu 72 godzin 43,225 mln m³ (dopływ za 24 godziny od godziny 20.00 w dniu 17 września do godz. 20.00 w dniu 18 września 2024 r. miał wynieść 8,876 mln m³). Przy zastosowaniu współczynników zwiększających 1,15 dla Barda i 2,1 dla Głuchołaz, dopływ w ciągu pierwszej doby do zbiorników Otmuchów i Nysa mógłby szacunkowo wynieść ok. 147,702 mln m³, przy istniejących według stanu na godz. 20.00 w dniu 15 września 2024 r. pojemnościach (rezerwach) powodziowych wynoszących na zbiorniku Otmuchów – 58,324 mln m³ do Max PP i 79,434 mln m³ do Nad PP, a na zbiorniku Nysa – 24,164 mln m³ do Max PP i 36,034 mln m³ do Nad PP. Przy czym odpływ całkowity za 24 godziny ze zbiornika Nysa przy odpływie średnim 800 m³/s wynosi 69,120 mln m³ (łącznie zatem na zbiornikach Nysa i Otmuchów w ciągu 24 godzin była możliwość przyjęcia ok. 151,608 mln m³ wody bez przekraczania Max PP).

IMGW przekazał również, prognozę hydrologiczną o godz. 23:28, w której określono, że kulminacja stanu wody w Bardzie nastąpi pomiędzy godziną 22:00 w dniu 15 września 2024 r. a 03:00 w dniu 16 września 2024 r. czasu UTC (czyli pomiędzy godzinami 00:00 a 05:00 czasu urzędowego w dniu 16 września 2024 r.) i wyniesie 653 cm. W korespondencji wskazano, że „Bardo: na godz. 6 UTC dn. 16.09 przewidywany stan wody – 632 cm, przewidywany przepływ – 1240 m³/s. Na dopływach Nysy Kłodzkiej i na samej Nysie poniżej Barda dominuje tendencja spadkowa i takiej spodziewamy się w profilu Barda, jednak z możliwością wahań wywołanych trwającymi jeszcze opadami deszczu”. Następnie o godz. 04:07 wpłynęła do KZGW informacja z IMGW: *W nawiązaniu do wcześniej przesłanej prognozy H i Q na Bardo przesyłam informację o jej aktualizacji. Stan wody znacząco opadł i prognozowana jest dalsza tendencja spadkowa. Zgodnie z najnowszymi prognozami z godziny 00 UTC, stan wody na godz. 6 UTC w Bardzie wyniesie 455 cm, natomiast przepływ 625 m³/s. W Głuchołazach bez zmian.* Powyższa informacja została przekazano do Kierownika COOP o godz. 04:47. Według danych z archiwizowanych w RZGW, przepływ na wodowskazie Bardo o godz. 17.00 w dniu 15 września 2024 r. wynosił 1330 m³/s, a o godz. 5.00 w dniu 16 września 2024 r. – 592 m³/s przy stanie wody 444 cm, o godz. 6.00 w dniu 16 września 2024 r. – 545 m³/s przy stanie wody 428 cm, zaś o godz. 10.00 – 440 m³/s, przy stanie wody 386 cm).

Okoliczności powyższe, wobec ówczesnego stanu wypełnienia zbiorników Otmuchów i Nysa, mogły stanowić podstawę do rozważenia zastosowania odpływu na poziomie 800 m³/s, który trwałby przez 7 godzin (od godz. 22.00 w dniu 15 września 2024 r.), po czym wobec zmiany prognozy dla Barda odpływ mógłby wynosić 600 m³/s.

W kontekście informacji z ok. godz. 10 w dniu 16 września 2024 r. o zniszczeniu przelewu powierzchniowego bocznego na zbiorniku Topola, należy zauważyć, że wówczas dysponowano pojemnością (rezerwą) powodziową na zbiornikach Otmuchów i Nysa, która wynosiła, według ówczesnych danych RZGW, ok. 57,259 mln m³ do Max PP i 90,239 mln m³ do Nad PP, czyli znacząco więcej niż pojemność powodziowa przy Nad PP zbiorników Topola i Kozielno.

(akta kontroli: t. I, str. 188-294, t. II, 153-191, t. IV, 265-377, t. V, 152-177, t. VII, str. 313-428)

6. RZGW w przypadku obiektów wyposażonych w elektroniczne systemy sterowania urządzeniami zrzutowymi nie przeprowadzał sprawdzenia zgodności danych wprowadzonych do systemu sterowania w zakresie wielkości odpływów w zależności od otwarcia tych urządzeń z danymi wynikającymi z instrukcji gospodarowania wodą zatwierdzonymi pozwoleniami wodnoprawnymi. Do czasu powodzi w ww. systemy sterowania wyposażone było 12 zbiorników. Przed powodzią w 2024 r. nie wykryto niezgodności⁹⁶ pomiędzy danymi zawartymi w IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa w zakresie wielkości odpływów poprzez segmenty w Głównej Budowli Zrzutowej zbiornika Nysa z danymi wprowadzonymi do systemu sterowania tego zbiornika. System sterowania, dla części rzędnych spodu segmentów (wielkości otwarcia urządzeń upustowych), prezentował niższą wielkość odpływu niż wynikająca z ww. instrukcji, zatwierdzonej pozwoleniem wodnoprawnym. Jednocześnie prezentowane dane o wielkości odpływu były niższe niż wynikające z kodu źródłowego sterownika PLC dla określonych wielkości otwarcia segmentu⁹⁷. W kodzie źródłowym pełna zgodność danych z tabelą 18.14 w IGW (dla wszystkich rzędnych wody górnej) zachodziła tylko dla jednej rzędnej spodu segmentu (196,54 m n.p.m., otwarcie segmentu 5,4 m), przy czym dla tej rzędnej w kodzie źródłowym były dwie serie danych (jedna zgodna w pełni z IGW, a druga nie w pełni zgodna). W pozostałych przypadkach, co najmniej część danych o wielkości odpływu (wydatków segmentu) dla danej rzędnej spodu segmentu różniła się od danych w IGW.⁹⁸ Natomiast dla rzędnej spodu segmentu (196,24 m n.p.m.)

⁹⁶ Niezgodność danych została wykryta w wyniku badań prowadzonych przez Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu na zlecenie PGW WP.

⁹⁷ Przykładowo według danych z systemu sterowania zbiornika Nysa w dniu 15 września 2024 r. o godz. ok. 15.15 wydatek segmentu nr 1 wynosił ok. 291 m³/s, przy wysuwie tłoczyśk 1095 mm, spodzie segmentu na rzędnej ok. 195,00 m n.p.m. i wodzie górnej 197,77 m n.p.m. (pomiar radarowy). Dla takich danych o wysuwie tłoczyśk, rzędnej spodu segmentu i poziomie wody górnej według kodu źródłowego sterownika PLC odpływ to ok. 311 m³/s, a według tabeli 18.14. z IGW odpływ to ok. 360 m³/s. Natomiast uwzględniając faktycznym poziom wody górnej ok. 197,94 m n.p.m. (pomiar hydrostatyczny), faktyczny wysuw tłoczyśk wynoszący ok. 1041 mm i faktyczną rzędną spodu segmentu ok. 195,16 m n.p.m. to odpływ według kodu źródłowego sterownika PLC wynosi ok. 326 m³/s, a według tabeli 18.14 z IGW ok. 380 m³/s.

⁹⁸ Wielkości wydatków segmentu według kodu źródłowego sterownika PLC były dla części rzędnych wody górnej i wielkości otwarcia segmentów w pełni zgodne z tabelą 18.14 zawartą w IGW. Według analizy (zestawienia danych z kodu źródłowego sterownika PLC i tabeli wydatku z IGW) sporządzonej przez RZGW w 2025 r., w czasie realizacji ekspertyzy przez Uniwersytet Przyrodniczy, zgodność ta co do zasady zachodziła dla danej rzędnej spodu segmentu do momentu gdy rzędna wody górnej nie jest wyższa od rzędnej spodu segmentu - np. dla rzędnej spodu segmentu 197,14 różnice rozpoczynają się od momentu gdy rzędna wody górnej jest wyższa niż 197,14), a dla części niezgodne, w tym również znacznie niższe (nawet do ok. 70 m³/s – dla rzędnej spodu segmentu 197,14 i rzędnej wody górnej 198,54 – według IGW wydatek wynosi wówczas ok. 539 m³/s, a według kodu źródłowego 469 m³/s) od wydatków segmentu wynikających z tabeli 18.14 zawartej w IGW

oraz dla tzw. całkowitego otwarcia w kodzie źródłowym nie było w danych o wielkości odpływu w zależności od poziomu wody górnej⁹⁹. Ponadto w tabeli 18.14 IGW oraz kodzie źródłowym sterownika PLC brak jest danych dla rzędnych wody górnej powyżej 198,84 m n.p.m. (dla zbiornika Nysa rzędna Max PP to 198,90, a Nad PP to 199,45).

W wyniku badań przeprowadzonych przez Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu w 2025 r., na zamówienie PGW WP, ustalono, że faktyczne otwarcie segmentów było większe niż wynikające z dyspozycji wielkości odpływu wprowadzanej przez operatora (następowały faktycznie inne wysuwu tłoczyśk poruszających segmentami niż wynikałoby to z danych prezentowanych w systemie sterowania, co skutkowało tym, że spód segmentu znajdował się na wyższej rzędnej niż prezentowana w systemie, czyli otwarcie urządzenia upustowego było faktycznie większe niż to, które wynikało z dyspozycji odpływu, a tym samym faktyczny odpływ również był większy niż zadysponowany¹⁰⁰. Ponadto stwierdzono umieszczenie w nieprawidłowym miejscu jednej z sond pomiarowych poziomu piętrzenia (wody górnej), która w uwagi na tworzące się obniżenie poziomu wody bezpośrednio przy odpływie ze zbiornika, przy dużych odpływach, zaniżała dane o poziomie wody górnej.

W związku z powyższymi okolicznościami, między innymi, dane o wielkości odpływu ze zbiornika Nysa, przekazywane przez RZGW do organów zarządzania kryzysowego w okresie powodzi w 2024 r. oraz uwzględniane w gospodarowaniu wodą były przy większych odpływach zaniżone (dane te miały również wpływ na ustalanie wielkości dopływu do zbiornika). Na obecnym etapie nie można jednoznacznie określić wielkości różnic pomiędzy faktycznym odpływem a danymi o wielkości odpływu przekazywanymi do organów zarządzania kryzysowego (wydaje się, że różnice mogły występować przy większych odpływach, tj. powyżej 400 m³/s i polegać na zaniżeniu wielkości odpływu do ok. 30%¹⁰¹), bowiem z ekspertyzy Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu wynika, z jednej strony, że dane zawarte w tabeli 18.14 w IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa, określające wielkość odpływu przy określonej wielkości otwarcia segmentu i rzędnej wody górnej,

zatwierdzonej pozwoleniem wodnoprawnym lub niewiele wyższe (maksymalnie do ok. 1,5 m³/s), przy czym bardzo niewielkie zawyżenia, dla części rzędnych wody górnej, występują przy odpływach przez pojedynczy segment – do ok. 105 m³/s, przy spodzie segmentu do rzędnej 192,04). W analizie przeprowadzonej w RZGW wskazano, między innymi, że: *Z graficznego przedstawienia tabeli wydatku zaimplementowanej w sterowniku, widać, że różnice w wartościach pomiędzy tabelami nie są losowe, a różnice w poszczególnych komórkach układają się logicznie zmniejszając wartość wydatku przy zbliżaniu się do wartości maksymalnych piętrzenia i otwarcia segmentu (im bliżej wartości maksymalnych rzędnej wody górnej i wielkości otwarcia segmentu, tym większe różnice w wartościach wydatku). Taki wygląd tabeli sugeruje, że zaimplementowana w sterowniku krzywa nie jest przypadkowa i może być wynikiem kolejnych przeliczeń empirycznych wydatku segmentu.*

⁹⁹ W kodzie źródłowym dane podawane są dla rzędnych co 10 cm.

¹⁰⁰ Przykładowo w dniu 8 maja 2025 r., w czasie badań prowadzonych przez Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu stwierdzono, że przy wprowadzeniu w systemie sterowania dyspozycji odpływu o wielkości 250 m³/s, spód segmentu znajdował się według danych systemu na rzędnej 194,35 m n.p.m. a faktycznie znajdował się na rzędnej 194,49 m n.p.m.

¹⁰¹ Jak wynika z porównania danych o wielkości odpływu z godz. 15.00 w dniu 15 września 2024 r. ze zbiornika Nysa według danych z systemu sterowania z wielkością odpływu według z tabeli 18.14 z IGW (z uwzględnieniem również zakładanego, zwiększonego otwarcia segmentów w stosunku do danych prezentowanych w systemie sterowania i wyższego, faktycznego poziomu wody górnej). Różnice procentowe są zmienne w zależności od wielkości odpływu, który wynika z wielkości otwarcia segmentów jak również poziomu piętrzenia w zbiorniku (wody górnej).

są prawidłowe i należy ją stosować do określania wielkości odpływu ze zbiornika, jednakże zaprezentowane w tej samej ekspertyzie pomiary przepływu wody w profilu wodowskazowym Nysa (na Nysie Kłodzkiej, poniżej zbiornika Nysa), wykonane urządzeniem ADCP, nie potwierdziły wielkości odpływu wynikającego z ww. tabeli w IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa. W stosunku do zadysponowanych (deklarowanych) odpływów ze zbiornika pomiary te wykazały wyższe przepływy niż zadysponowane (przy czym otwarcie segmentu faktycznie było również większe niż prezentowane w systemie sterowania, a zatem był to również element, który powodował, że odpływ faktyczny był większy niż prezentowany w systemie), ale znacznie niższe niż wynikające z IGW. Natomiast dla faktycznego otwarcia segmentu – rzędnej spodu segmentu w czasie pomiarów urządzeniem ADCP, dane w kodzie źródłowym sterownika PLC w zakresie wielkości odpływu były, przy wyższych odpływach, zgodne z przepływami pomierzonymi urządzeniem ADCP w rzece poniżej zbiornika Nysa¹⁰². Z kolei dla deklarowanych

¹⁰² Z ekspertyzy Uniwersytetu Przyrodniczego wynika, że:

- przy spodzie segmentu nr 2 na rzędnej 192,95 (rzędna spodu segmentu według danych prezentowanych w systemie sterowania) system wskazywał wydatek (odpływ) 150,16 m³/s, podczas gdy według tabeli 18.14 z IGW wydatek ten powinien wynosić ok. 189 m³/s (prawdopodobnie omyłkowo wskazano w ekspertyzie wartość 198 m³/s),
- przy spodzie segmentu nr 2 na rzędnej 193,62 (rzędna spodu segmentu według danych prezentowanych w systemie sterowania) system wskazywał wydatek 199,9 m³/s, podczas gdy według tabeli 18.14 z IGW wydatek ten powinien wynosić ok. 254 m³/s,
- przy spodzie segmentu nr 2 na rzędnej 194,35 (rzędna spodu segmentu według danych prezentowanych w systemie sterowania) system wskazywał wydatek 250,22 m³/s, podczas gdy według tabeli 18.14 z IGW wydatek ten powinien wynosić ok. 314 m³/s.

W ekspertyzie wskazano również, że przy „deklarowanym odpływie” ze zbiornika Nysa:

- na poziomie 150 m³/s - pomiary bezpośrednie natężenia przepływu w rzece poniżej zbiornika wykonane przy użyciu urządzenia ADCP wykazały przepływ na poziomie 158,27 m³/s (czyli o ok. 31 m³/s mniej niż wynikałoby to z tabeli 18.14 w IGW),
- na poziomie 200 m³/s - pomiary bezpośrednie natężenie przepływu w rzece poniżej zbiornika wykonane przy użyciu urządzenia ADCP wykazały przepływ na poziomie 218 m³/s (czyli o ok. 36 m³/s mniej niż wynikałoby to z tabeli 18.14 w IGW),
- na poziomie 250 m³/s - pomiary bezpośrednie natężenie przepływu w rzece poniżej zbiornika wykonane przy użyciu urządzenia ADCP wykazały przepływ na poziomie 276 m³/s (czyli o 38 m³/s mniej niż wynikałoby to z tabeli 18.14 w IGW).

Przy czym uwzględniając okoliczność, że faktyczne spód segmentu znajdował się wyżej niż to wynikało z danych prezentowanych w systemie sterowania, to odpływ ze zbiornika Nysa, zgodnie z tabelą 18.14 powinien wynosić: dla faktycznych rzędnych spodu segmentu: 193,01 m n.p.m. - ok. 196 m³/s, dla rzędnej 193,72 m n.p.m. - ok. 260 m³/s, a dla rzędnej 194,49 m n.p.m. - ok. 325 m³/s - dane przy uwzględnieniu rzędnej wody górnej z przedziału 197,84 - 197,88 m n.p.m. Zatem różnice pomiędzy wynikami pomiarów przepływu dokonanych urządzeniem ADCP, a wartościami wynikającą z tabeli 18.14 są przy najwyższych badanych przepływach jeszcze większe i w odniesieniu do faktycznego położenia spodu segmentu w dniu pomiarów różnice wynoszą:

- a) dla rzędnej spodu segmentu 193,01 - różnica to ok. 38 m³/s pomiędzy pomiarem urządzeniem ADCP - 158 m³/s wobec danych z tabeli 18.14 w IGW, tj. ok. 196 m³/s,
- b) dla rzędnej spodu segmentu 193,72 - różnica to ok. 42 m³/s pomiędzy pomiarem urządzeniem ADCP - 218 m³/s wobec danych z tabeli 18.14 w IGW, tj. ok. 260 m³/s,
- c) dla rzędnej spodu segmentu 194,49 - różnica to ok. 49 m³/s pomiędzy pomiarem urządzeniem ADCP - 276 m³/s wobec danych z tabeli 18.14 w IGW, tj. ok. 325 m³/s).

Natomiast z danych z kodu źródłowego sterownika PLC wynika, że dane o wielkości odpływu zawarte w tym kodzie, dla położenia spodu segmentu na rzędnych 193,01 m n.p.m., 193,72 m n.p.m., 194,49 m n.p.m. (tj. faktycznych rzędnych spodu segmentu w dniu pomiarów) wykazują zgodność z wynikami pomiarów urządzeniem ADCP (z uwzględnieniem błędu pomiaru). Z danych z kodu źródłowego wynika bowiem, że:

- a) dla rzędnej spodu segmentu 193,01 odpływ to ok. 162 m³/s - wobec pomiaru przepływu urządzeniem ADCP, którego wynik to 158 m³/s,
- b) dla rzędnej spodu segmentu 193,72 odpływ to ok. 220 m³/s - wobec pomiaru przepływu urządzeniem ADCP, którego wynik to 218 m³/s,

przepływów ze zbiornika Nysa do 120 m³/s z jednego segmentu, wyniki pomiarów wykonane ww. urządzeniem odpowiadały odpływowi prezentowanemu w systemie sterowania. W ekspertyzie wskazano, że: *Dla zadanych odpływów na poziomie 200 i 250 m³/s, pomiary bezpośrednie wskazują na niedoszacowanie rzeczywistych wartości nawet o 10%, co nie znajduje odzwierciedlenia w danych uzyskiwanych na podstawie aktualnej krzywej KNP. Przy założeniu, że poziom odchylenia utrzymuje się również dla wyższych przepływów, które nie były realizowane w trakcie kampanii pomiarowej, można szacować, że przy przepływie rzędu 1000 m³/s rzeczywista wartość odpływu może osiągać około 1100 m³/s – przy zachowaniu 10-procentowego poziomu rozbieżności.*

Natomiast przy stosowaniu danych z tabeli 18.14 zawartej w Instrukcji Gospodarowania Wodą zaniżenie wielkości odpływu mogło wynosić do ok. 30% (przy czym wielkość zaniżenia ulegała zmianom w zależności od wielkości odpływu, zmian rzędnych wody górnej). Przykładowo, w okresie kiedy zadysponowany był zrzut 1000 m³/s to według tabeli 18.14 z IGW przy rzędnej piętrzenia 197,99 (taką rzędną przy pomiarze sondą hydrostatyczną odnotowywano pomiędzy godz. 16.21 a godz. 16.56 w dniu 15 września 2024 r.) i ówczesnej wielkości otwarcia segmentów¹⁰³ sumaryczny odpływ przez segmenty wynosił ok. 1300 m³/s. Natomiast przy rzędnej piętrzenia wynoszącej 196,56 (taką rzędną odnotowano np. o godz. 10.46 w dniu 16 września 2024 r.) i ówczesnej wielkości otwarcia segmentów¹⁰⁴ sumaryczny odpływ przez segmenty wynosił ok. 1013 m³/s. Z kolei w okresie kiedy zadysponowany był zrzut 600 m³/s, to według IGW przy rzędnej piętrzenia wynoszącej 196,98 (taką rzędną przy pomiarze sondą hydrostatyczną odnotowywano ok. godz. 23.06 w dniu 14 września 2024 r.) i ówczesnej wielkości otwarcia segmentów¹⁰⁵ sumaryczny odpływ przez segmenty wynosił ok. 732 m³/s. Natomiast przy rzędnej piętrzenia wynoszącej 197,80 (taką rzędną odnotowano o godz. 13.35 w dniu 16 września 2024 r.) i ówczesnej wielkości otwarcia segmentów¹⁰⁶ sumaryczny odpływ przez segmenty wynosił ok. 797 m³/s.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: *Po modernizacji zbiornika Nysa i odbiorze obiektu, a przed powodzią w 2024 r., Instrukcja Gospodarowania Wodą nie była weryfikowana w aspekcie zgodności danych pomiędzy zawartymi w niej danymi, w zakresie wydatków urządzeń zrzutowych, a danymi w tym zakresie wprowadzonymi w systemie sterowania. Po powodzi w 2024 r. została*

c) dla rzędnej spodu segmentu 194,49 odpływ to ok. 277 m³/s - wobec pomiaru przepływu urządzeniem ADCP, którego wynik to 276 m³/s,

W przypadku niższych rzędnych spodu segmentu, wydatek (odpływ) segmentu wynikający z kodu źródłowego jest nawet wyższy od wyniku pomiaru urządzeniem ADCP (np. przy rzędnej spodu segmentu wynoszącej 192,44 pomiar przepływu urządzeniem ADCP wyniósł 122 m³/s, a wydatek segmentu dla takiej rzędnej wynikający z kodu źródłowego to ok. 132 m³/s).

¹⁰³ Wynoszącej, przy uwzględnieniu wyników pomiarów przeprowadzonych w ramach ekspertyzy Uniwersytetu Przyrodniczego, w przypadku segmentu nr 1 ok. 4022 mm, w przypadku segmentu nr 2 ok. 5661 mm, w przypadku segmentu nr 3 ok. 4832 mm.

¹⁰⁴ Wynoszącej, przy uwzględnieniu wyników pomiarów przeprowadzonych w ramach ekspertyzy Uniwersytetu Przyrodniczego, w przypadku segmentu nr 1 ok. 4933 mm, w przypadku segmentu nr 2 ok. 5768 mm, w przypadku segmentu nr 3 ok. 5144 mm.

¹⁰⁵ Wynoszącej, przy uwzględnieniu wyników pomiarów przeprowadzonych w ramach ekspertyzy Uniwersytetu Przyrodniczego, w przypadku segmentu nr 1 ok. 2801 mm, w przypadku segmentu nr 2 ok. 2725 mm, w przypadku segmentu nr 3 ok. 2427 mm.

¹⁰⁶ Otwarcie segmentów było takie samo jak o godz. 23.06 w dniu 14 września 2024 r.

zlecona ekspertyza mająca na celu weryfikację pracy budowli zrzutowej oraz możliwości przejęcia wody w korycie Nysy Kłodzkiej poniżej zbiornika. Wyniki ekspertyzy, czyli nowe dane do sterownika, nie mogą być wprowadzone do systemu ze względu na zablokowanie przez prokuraturę możliwości wgrania nowych danych do sterownika. RZGW we Wrocławiu wystąpił ponownie do Prokuratury Okręgowej w Opolu o wydanie zgody na przeprogramowanie sterowania urządzeniami zrzutowymi głównej budowli zrzutowej na zbiorniku Nysa pismem V.DP.502.2.2026 z dnia 10.03.2026 r. (...). Na pozostałych zbiornikach, na których wykonano monitoring elektroniczny i układy odwzorowania pracy urządzeń upustowych w SCAD-a, po odbiorze obiektu, nie były prowadzone oficjalne weryfikacje (sprawdzenia) w aspekcie zgodności danych pomiędzy danymi zawartymi w Instrukcjach gospodarowania wodą zatwierdzonych pozwoleniem wodnoprawnym, w zakresie wydatków urządzeń zrzutowych, a danymi w tym zakresie wprowadzonymi w systemach sterowania. Powyższe weryfikacje mają być przeprowadzane na zbiornikach w czasie okresowych kontroli obiektów hydrotechnicznych - siłami własnymi lub zlecane do wykonania firmom zewnętrznym - zgodnie z Poleceniem Dyrektora RZGW we Wrocławiu nr 031/54/2025 z dnia 21.07.2025 r. w sprawie rozszerzenia zakresu czynności do wykonywania w czasie okresowych kontroli obiektów hydrotechnicznych należy wykonywać lub zlecać do wykonania działania umożliwiające weryfikację poprawności systemów sterowania oraz systemów pomiarowych. W powyższym poleceniu wskazano zakres czynności związanych ze sprawdzeniem stanu technicznego oraz poprawności działania systemu sterowania zamknięciami klapowymi i upustami oraz systemu pomiarowego tj.: • Sterowanie automatyczne zdalne z systemu SCADA, • Sterowanie lokalne segmentami i upustami z paneli HMI zlokalizowanych na elewacji rozdzielnic napędowych, • Sterowanie awaryjne obustronne (przyciskami na elewacji jednej z obu rozdzielnic), • Sprawdzenie stanu technicznego sond pomiarowych i poprawności ich działania.

Zastępca Dyrektora RZGW wskazał również, że w związku z nieprawidłowościami dotyczącymi systemu sterowania zbiornika Nysa zostało złożone przez kierownictwo RZGW zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez nieustalonych pracowników wykonawców, którym powierzona została modernizacja zbiornika Nysa i na potrzeby postępowania prokuratorskiego została zabezpieczona związana z prowadzoną Inwestycją. Stwierdził również, że W konsekwencji Kontrolowany nie tylko nie może przedłożyć kopii (...) dokumentów, ale również nie może udzielić pełnej odpowiedzi na te pytania NIK, które dla rzetelnego ujęcia tematu, wymagają wglądu do dokumentacji źródłowej. Wszelkie problemy oraz nieścisłości z systemem SCAD-a na zbiorniku Nysa, powodzią 2024 r., dokumentacją zbiornika Nysa oraz samym zbiornikiem Nysa będą wyjaśniane przez prokuraturę.

COOP w dniach 15 i 16 września 2024 r., pomimo wiedzy o problemach z przeprowadzeniem wód powodziowych przez Nysę przy zadysponowanym odpływie 1000 m³/s, nie występowało do obsługi zbiornika Nysa o przekazanie danych dotyczących wysuwu tłoczysk, otwarcia segmentów i prezentowanych w systemie sterowania danych o wielkości odpływu segmentami w celu weryfikacji zgodności danych o wielkości odpływu ze

zbiornika z IGW, a także o przekazanie danych o rzędnych klap na jazach nr 1 i nr 2 w Nysie.

Zastępca Dyrektora RZGW w odniesieniu do sprawdzania zgodności danych w systemie sterowania z danymi dotyczącymi wielkości odpływów wynikającymi z IGW wyjaśnił, że: „W okresie użytkowania zbiornika Nysa (w okresie po jego modernizacji, a przed powodzią w 2024 r.) nie były przeprowadzone weryfikacje czy dane prezentowane w systemie SCADA w zakresie wielkości otwarcia segmentów i upustów oraz wydatków segmentów i upustów są zgodne z odpowiednimi tabelami zawartymi w Instrukcji Gospodarowania Wodą na zbiornikach Otmuchów oraz Nysa. Przed powodzią 2024 r. maksymalny odpływ ze zbiornika Nysa wyniósł 180 m³/s i był wykonywany równomiernie przez wszystkie segmenty. Odczyty z wodowskazu Nysa (wodowskaz IMGW-PIB) w okresie maksymalnego odpływu ze zbiornika Nysa były zgodne ze wskazaniami w SCADZIE. Przed powodzią nie wykryto nieprawidłowości pomiędzy danymi prezentowanymi w systemie SCADA w zakresie wielkości wydatku danego segmentu, a wielkością z tabeli IGW, ponieważ tak jak wskazano (...) największy odpływ ze zbiornika Nysa przed powodzią 2024 r. wynosił 180 m³/s, co oznacza wydatek jednego segmentu w wysokości ok 60 m³/s. Różnice przy tej wielkości odpływu pomiędzy wskazaniami systemu SCADA, a tabelą z IGW są znikome. W trakcie powodzi nie było możliwości, aby sprawdzać czy dane w SCADZIE pokrywają się z danymi w tabeli IGW. Nie ma też możliwości sprawdzenia wysuwu tłoka.” oraz „Z uwagi na dynamikę zdarzeń oraz obciążenie obsługi dużą ilością zadań nie miała ona możliwości szukania błędów w systemie. Twierdzenie, że nie mieszczące się wody w korycie dawało podstawę do takiej weryfikacji nie jest jednoznaczne, bo problem mógł leżeć również w źle obliczonej przepustowości koryta, tym bardziej, że wodowskaz Nysa potwierdzał prawie w 100 % pełne odwzorowanie zadysponowanego zrzutu. Z „Ekspertyzy pracy zbiorników retencyjnych na rzece Nysa Kłodzka i Odra. Etap I - kaskada nyska: zb. Topola, zb. Kozielno, zb. Otmuchów, zb. Nysa z wałami przeciwpowodziowymi poniżej zbiornika Nysa oraz zb. Racibórz.” jednoznacznie nie wynika ile może zmieścić się w korycie rzeki Nysy Kłodzkiej nawet po powodzi. Jedynie w ww. Ekspertyzie umieszczona jest informacja na str. 90, cyt. „Ze względu na powyższe, a także z powodu rozbieżności między przepływem na wodowskazie Nysa, a zrzutem ze zbiornika Nysa wszelkie próby określenia przepustowości koryta na podstawie niniejszego modelowania na analizowanym odcinku obarczone są dużą niepewnością. Niemniej, wyniki przeprowadzonego modelowania sugerują, że przepustowość koryta na odcinku do wodowskazu wynosi dokładnie 1000 m³/s (ze względu na osiągnięcie rzędnej brzegu na wysokości mostu w km 61+896), natomiast poniżej wodowskazu przepływ 1000 m³/s powoduje wystąpienie wody z koryta”. W związku z powyższym z ww. Ekspertyzy nie wynika dlaczego przy stałym odpływie ze zbiornika Nysa w wysokości 1000 m³/s woda w rzece Nysie Kłodzkiej poniżej zbiornika obniżała się (pokazują to wodowskazy na jazach i wodowskaz Nysa, należący do IMGW-PIB).

W odniesieniu do niepozyskiwania danych z systemu sterowania zbiornika Nysa i danych o położeniu klap na jazach nr 1 i nr 2 w Nysie¹⁰⁷ Zastępca

¹⁰⁷ Z ekspertyzy Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu sporządzonej w 2025 r. za zlecenie PGW WP i danych o rzędnych położenia klap na jazach nr 1 i nr 2 w Nysie w okresie powodzi wynika, że wówczas niektóre klapy (jedna na jazie nr 1 i trzy (wszystkie) klapy na jazie nr 2) mogły nie być odpowiednio ustawione (położone) do przeprowadzenia wód powodziowych. Z danych

Dyrektora RZGW wyjaśnił również, że: *Nie było takiego obowiązku, ani wymogu formalnego. Na podstawie Regulaminu Organizacyjnego PGW Wody Polskie nadzór nad utrzymaniem wód oraz eksploatacją urządzeń wodnych należy do zakresu zadań właściwych Zarządów Zlewni. Prawidłowa eksploatacja obiektów hydrotechnicznych zgodnie z instrukcjami gospodarowania wodą, utrzymania i eksploatacji należy do zakresu zadań właściwych Zespół ds. obiektów hydrotechnicznych w Zarządach Zlewni. Ponadto zadysponowany odpływ ze zbiornika Nysa w wysokości 1000 m³/s potwierdzały odczyty na wodowskazie IMGW-PIB Nysa poniżej zbiornika Nysa.*

Zdaniem NIK okoliczności sprawy, w tym wyniki ekspertyzy, wskazują na potrzebę rozważenia dalszych analiz oraz jednoznacznego ustalenia wielkości odpływu przy określonej wielkości otwarcia segmentu i rzędnej wody górnej wraz z wprowadzeniem ewentualnie niezbędnych korekt w kodzie źródłowym sterownika PLC, a także ustalenia i wyeliminowania przyczyn, z powodu których system sterowania prezentuje niższy odpływ segmentami niż wynikający z danych kodu źródłowego sterownika PLC. Konieczne jest również zapewnienie aby wielkość wysuwu tłoczyś jak jest widoczna dla obsługi zbiornika była zgodna z faktycznym wysuwem, a dane o odpływie odpowiadały odpływom wynikającym z faktycznej wielkości otwarcia segmentów, zaś sonda pomiarowa umieszczona w miejscu zapewniającym wiarygodność pomiarów poziomu piętrzenia w zbiorniku (poziomu wody górnej).

NIK wskazuje również, że IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa opracowana została ostatecznie w 2017 r., w związku z powyższym przedmiotowe niezgodności powinny być wykryte przed powodzią w 2024 r. Zdaniem NIK zbiorniki wyposażone w elektroniczne systemy sterowania powinny podlegać sprawdzeniu w zakresie tego czy dane o wielkości odpływu w odniesieniu do otwarcia urządzeń upustowych wprowadzone do tych systemów (sterowników PLC) są zgodne z instrukcjami gospodarowania wodą, zatwierdzanymi w pozwoleniach wodnoprawnych. Ponadto sprawdzeniu powinno podlegać również to czy dane prezentowane w systemach są zgodne z danymi wprowadzonymi do sterowników, jak również to czy dane zawarte w instrukcjach gospodarowania wodą w zakresie wielkości wydatków są zgodne z faktyczną wielkością odpływu ze zbiornika. Działań takich systemowo jednak nie prowadzono. Dopiero po powodzi, podjęte zostały

odnotowanych w systemie sterowania dla jazów nr 1 i nr 2 wynikało, że w czasie powodzi kłapa nr 2 na jazie nr 1 w Nysie mogła znajdować się powyżej progu stałego jazu. Kłapy na jazie nr 2 również mogły znajdować się powyżej progu stałego jazu nr 2 (rzędna progów stałych na jazach wynosi: 183,75 m n.p.m. Kr. dla jazu nr 1 oraz 182,20 m n.p.m. Kr. dla jazu nr 2. Z udostępnionych danych dotyczących jazu nr 1 wynika, że rzędna kłapy nr 2 wynosiła 184,68 (z drobnymi zmianami do 184,69) od godziny 13:10 w dniu 14 września 2024 r., co najmniej do godz. 13:32 w dniu 16 września 2024 r. (ostatni odczyt rzędnej kłapy w przekazanych danych). W przypadku jazu nr 2 w systemie sterującym odnotowano następujące dane o położeniu kłap (rzędne kłap w okresie od 14 września 2024 r. do 16 września 2024 r. to dla: kłapy nr 1 – rzędne od 182,91 od godz. 12:59 w dniu 14 września 2024 r. do godz. 04:51 w dniu 16 września 2024 r., a następnie 182,88, co najmniej do godz. 7:52 w dniu 17 września 2024 r.; dla kłapy nr 2 – rzędna 182,51 od godz. 14:50 w dniu 14 września 2024 r. co najmniej do godz. 7:52 w dniu 17 września 2024 r.; dla kłapy nr 3 – rzędna 182,67 od godz. 14:57 w dniu 14 września 2024 r. co najmniej do godz. 7:52 w dniu 17 września 2024 r.) Ustawienie kłap powyżej progu stałego jazów uniemożliwia swobodny przepływ wód powodziowych.

działania w celu weryfikacji przepustowości koryta Nysy Kłodzkiej, poniżej budowli zrzutowej zbiornika Nysa, w ramach których to prac doszło do zdiagnozowania rozbieżności pomiędzy danym prezentowanymi w systemie sterowania, a danymi wynikającymi z IGW dla zbiorników Otmuchów i Nysa. Należy przy tym zwrócić uwagę, że w dyspozycji Kierownika zbiornika Nysa znajdowała się „od dawna”¹⁰⁸ tabela, z bardziej uszczegółowionymi danymi w stosunku do tabeli z ww. instrukcji (w instrukcji rzędne spodu segmentu i wody górnej podane są, co do zasady, co 50 cm, a w tabeli, która dysponował Kierownik zbiornika Nysa, co 10 cm, przy czym dane dla rzędnych określonych w tabeli 18.14 i w tabeli uszczegółowionej są zgodne) w zakresie wielkości odpływów w zależności od poziomu wody górnej i rzędnej spodu segmentu. Dane takie znajdowały się również w zasobach RZGW. Fakt, że przed powodzią w 2024 r., nie realizowano tak wielkich odpływów ze zbiornika Nysa, nie jest w ocenie NIK usprawiedliwieniem przedmiotowej sytuacji. Zdaniem NIK również wskazania wodowskazu Nysa, które były mniejsze niż wielkość zadysponowanego odpływu, nie eliminowały potrzeby zweryfikowania również danych z systemu sterowania dotyczących odpływów ze zbiornika Nysa i położenia klap jazów nr 1 i nr 2 w Nysie ze względu na znaczenie wielkości odpływu dla terenów poniżej zbiornika oraz wobec trudności z przeprowadzeniem wód powodziowych przez odcinek miejski w Nysie, w tym przelewania się wody przez wał przeciwpowodziowy w Nysie. Dane w systemach sterowania zbiornikami, w tym tak istotnych dla ochrony przeciwpowodziowej jak zbiornik Nysa, powinni być wszechstronnie sprawdzane i pewne co do ich zgodności ze stanem faktycznym. Badania i analizy analogiczne jak przeprowadzone w 2025 r. mogły być również przeprowadzone wcześniej. Przy czym w okresie powodzi, poprzez porównanie danych z IGW i danych z systemu sterowania możliwe było wykrycie tych znaczących różnic, zaś dane z systemu sterowania dotyczące położenia klap na jazach nr 1 i nr 2 w Nysie wskazywały, że część klap mogła znajdować się w położeniu niezapewniającym swobodnego przepływu wód powodziowych, o czym powinny zostać powiadomione organy zarządzania kryzysowego. Urządzenia techniczne (jak siłowniki wraz z czujnikami wysuwu tłoczyisk) powinny być okresowe sprawdzane, w tym w zakresie obejmującym również pomiary wysuwu tłoczyisk, które powodują zmianę położenia segmentów.

(akta kontroli: t. II, str. t. III, str. 16-62, t. IV, str.154-272, 378-404, 474-545, t. V, str. 63-230, VI, str.1-303, t. VII, str. 452-483, 501-519)

7. Od zakończenia w 2016 r. modernizacji zbiornika Nysa nie została zatwierdzona przez Dyrektora RZGW instrukcja eksploatacji Głównej Budowli Zrzutowej przekazana prze wykonawcę modernizacji i nie zapewniono opracowania instrukcji spełniającej wymagania zamawiającego oraz nie została opracowania zintegrowana instrukcja eksploatacji całego zbiornika, co było nierzetelne.

Zastępca Dyrektor RZGW wyjaśnił, że: *Otrzymane od (...) instrukcje eksploatacji GBZ zbiornika Nysa zawierały błędy. Dokumentacja została zwrócona do*

¹⁰⁸ Kierownik zbiornika nie wskazał od kiedy konkretnie posiadał przedmiotową tabelę, której przeznaczeniem, jak wyjaśnił, było jej wykorzystanie na wypadek niedziałania systemu sterowania zbiornika Nysa.

poprawy przez ówczesne JRP. Zarząd Zlewni w Nysie nie otrzymał wersji poprawionej i uzupełnionej. Egzemplarze, które posiada Zarząd Zlewni w Nysie to kopie pierwotnej wersji z błędami. Instrukcje eksploatacji GBZ zbiornika Nysa wymagają aktualizacji i poprawy oraz opracowania zbiorczej instrukcji na zbiornik. Błędy w instrukcji eksploatacyjnej GBZ Nysa zawierały m.in. błędy stylistyczne, merytoryczne np. niezgodne z rozporządzeniami i prawem wodnym definicje pojęć, dane rzędnych i pojemności stanów charakterystycznych na zbiornikach, braki w rozdziałach oraz nieuszczergółowane sformułowania. W związku z błędami w instrukcjach nie były one zatwierdzone przez Dyrektora. Pomiędzy rokiem 2016 a 2018 prowadzono próby pozyskania od autora poprawionych instrukcji, jednak ze względu na znacznie utrudnioną komunikację i brak zaangażowania ze strony Wykonawcy, ostatecznie nie powstał dokument końcowy. Ponadto podczas pomiarów i weryfikacji „Ekspertyzy pracy zbiorników retencyjnych na rzece Nysa Kłodzka i Odra. Etap I – kaskada nyska: zb. Topola, zb. Kozielno, zb. Otmuchów, zb. Nysa z wałami przeciwpowodziowym poniżej zbiornika Nysa oraz zb. Racibórz” opracowanej przez Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu wynikało, że sama instrukcja nie zawiera wielu elementów np. informacji które elementy powinny być weryfikowane, aby mieć rzeczywiste odzwierciedlenie pracy układu i wydatku urządzeń czy jak otwierać segmenty na zadaną wysokość/wielkość otwarcia w przypadku braku zasilania/ braku danych sterownika.

NIK wskazuje, że dla kluczowego dla ochrony przeciwpowodziowej zbiornika Nysa powinny być sporządzone i zatwierdzone wszystkie dokumenty istotne dla jego funkcjonowania, w tym również dotyczące sposobu otwierania segmentów na zadaną wysokość, w przypadku niedziałania systemu sterowania. Konieczność zapewnienia odpowiednich instrukcji była wielokrotnie przedmiotem zaleceń po kontrolach okresowych przeprowadzanych na podstawie art. 62 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane¹⁰⁹.

(akta kontroli: t. I, str. 125-130, t. II, str.1-63, t.VI, str. 34-49, 223-238)

8. COOP nie przekazywało w czasie powodzi w 2024 r. do obsługi zbiorników Topola i Kozielno dyspozycji dotyczących wprowadzania określonej wielkości odpływów z tych zbiorników (wskazując kierownikowi zbiorników aby prowadził gospodarkę na tych zbiornikach zgodnie z IGW). Było to niezgodne z Planem działania (Część II, Regulamin działania służb RZGW we Wrocławiu w sytuacji zagrożenia powodziowego i powodzi, pkt. 3.7.3. i 4.9).

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że wydawane dyspozycje na zbiornikach Topola i Kozielno dotyczą wskazanych do utrzymywania poziomów piętrzenia na ww. zbiornikach, przy zachowaniu warunków określonych w Instrukcji gospodarowania wodą na tych zbiornikach. Zgodnie z postanowieniami Instrukcji gospodarowania wodą na zbiorniku Topola z 2007 r. „W okresie wezbrań i powodzi gospodarowanie wodą w ramach dostępnych rezerw przeciwpowodziowych w zbiornikach Topola i Kozielno prowadzi Kierownictwo Zbiorników Topola i Kozielno w Paczkowie, w porozumieniu z Zarządem Zlewni Nysy Kłodzkiej”, „Możliwości redukcji wezbrań są mocno ograniczone: nie przekroczenie odpływu $Q_{d0z} = 300 \text{ m}^3/\text{s}$ możliwe jest przy dopływie do zbiornika Topola wezbrania nie przekraczającego $Q = 500 \text{ m}^3/\text{s}$ ”, „ Wraz ze wzrostem

¹⁰⁹ Dz.U. z 2025 r., poz. 418 ze zm.

wiezbrania możliwości redukcyjne zbiornika Topola (łącznie obu zbiorników) maleją(...). Przy wezbraniach wyższych (niż $Q = 600 - 700 \text{ m}^3/\text{s}$) odpływ ze zbiornika Topola będzie równy dopływowi, bez możliwości redukcji fali." Zgodnie z postanowieniami Instrukcji gospodarowania wodą na zbiorniku Kozielno z 2007 r. „Przy wezbraniach wyższych niż $Q = 600 - 700 \text{ m}^3/\text{s}$ odpływ z Kozielna równy dopływowi bez możliwości redukcji fali". Ponadto zbiorniki Topola i Kozielno mają niewielką, w proporcji do objętości wezbrań na Nysie Kłodzkiej, pojemność powodziową do wykorzystania. Po przekroczeniu określonych w Instrukcji granicznych wielkości wezbrania odpływ ze zbiorników przestaje być sterowalny. NIK wskazuje, że zgodnie z Planem działania COOP powinno przekazywać dyspozycje dot. wielkości zrzutów również ze zbiorników Topola i Kozielno (podobnie jak czyniono to w przypadku zbiorników Nysa, Otmuchów i Mietków).

(akta kontroli: t. I, str. 55-124, t. II, str. 274-342, t. VI, str. 267-275)

9. W RZGW w okresie zagrożenia powodziowego i powodzi, aż do 15 września 2024 r. włącznie (do godzin porannych) ustalono, że meldunki ze zbiorników mają być przekazywane w znacznych odstępach czasu, od kilku do kilkunastu godzin (od 4 do 14 godzin - początkowo meldunki miały być przekazywane na godz. 8.00, 14.00, 18.00, a potem zmieniono godziny na 8.00, 14.00 i 20.00), co powodowało, że przedstawiane w nich, uśredniane, dane o dopływie mogły znacząco różnić się od aktualnej sytuacji na zbiornikach, a w dalszej konsekwencji przekładać się negatywnie na świadomość sytuacją (np. w meldunku na godz. 8.00 w dniu 14 września 2024 r., dopływ średni za 14 godzin dla zbiornika Nysa¹¹⁰ został określony na 237,14 m^3/s , podczas gdy dopływ o pomiędzy godz. 7.00 a 8.00 w tym dniu wynosił szacunkowo (według obliczeń z bilansu zbiornika, w oparciu o dane z systemu sterowania dotyczące poziomu wody górnej - dane z pomiaru radarowego¹¹¹, tabelę pojemności zbiornika Nysa z 2021 r. i obowiązującą dyspozycję odpływu¹¹²) ok. 424 m^3/s).

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że *podczas powodzi we wrześniu 2024 r. pracownicy zbiorników Topola, Kozielno, Otmuchów, Nysa (...) dokonywali odczytów zgodnie z poleceniami wprowadzenia oraz rozszerzenia dyżurów z dnia 12.09, 13.09, 14.09.2024 r. Częstotliwość odczytów (w tym zagęszczanie) była modyfikowana w zależności od rozwoju sytuacji powodziowej w regionie: od 15.09.2024 r. do 19.09.2024 r. - odczyty co 1 h zbiorniki Topola, Kozielno od 15.09.2024 r. do 28.09.2024 r. - odczyty co 1 h zbiorniki Otmuchów, Nysa (...). Częstotliwość przekazywania meldunków ze zbiorników retencyjnych RZGW, w tym zbiorników kaskady nyskiej na rzece Nysie Kłodzkiej, była uzależniona i dostosowywana do rozwoju sytuacji powodziowej w całym regionie wodnym Środkowej Odry. W pismach V.RPC.622.15.2024.MMe.402 z 12, 13 i 14 września 2024 r., dotyczących prowadzenia dyżurów powodziowych, jednostki terenowe RZGW we Wrocławiu były proszone o podawanie meldunków ze wszystkich zbiorników retencyjnych i suchych oraz stanów wody na Odrze – jednolicie o tych samych godzinach dla wszystkich obiektów – co wynikało przede wszystkim*

¹¹⁰ Od 2021 r. COOP nie posiadało bezpośredniego dostępu do danych z systemu sterowania tego zbiornika.

¹¹¹ Stan wody górnej na godz. 7:01 – 195,40, stan wody górnej na godz. 8:01 – 195,49.

¹¹² 35 m^3/s .

z rozwoju sytuacji powodziowej oraz również z konieczności raportowania o wyznaczonych godzinach do KZGW oraz innych instytucji, do których trafiały komunikaty wydawane przez RZGW we Wrocławiu podczas powodzi we wrześniu 2024 r.

NIK wskazuje, że przekazywane meldunki, z uwagi na uśrednianie wartości dopływu, w niektórych przedziałach czasu nawet z kilkunastu godzin, nie odzwierciedlały bieżącej sytuacji na zbiornikach kaskady Nysy Kłodzkiej i mogły przyczyniać się do opóźnienia w zakresie wdrażania odpływów adekwatnych do dopływów.

(akta kontroli: t. I str. 33-167, t. II, str.1-152, t. III. str. 96-121, t. IV, str. 386-448, 526-545, t. V, str. 1-49, 63-76, 178-195, t.VI, str.1-81)

10. RZGW nierzetelnie wprowadzał dyżur całodobowy w okresie powodzi we wrześniu 2024 r. Pismo o wprowadzeniu dyżurów całodobowych od godz. 22.00 w dniu 14 września 2024 r. (datowane na dzień 14 września 2024 r.) zostało faktycznie podpisane przez Zastępcę Dyrektora ds. Administracyjnych w dniu 15 września 2024 r. Pismo to zostało przesłane do jednostek PGW WP z obszaru właściwości RZGW w dniu 15 września 2024 r. o godz. 11:03.

Zastępca Dyrektora ds. Administracyjnych, wyjaśnił, że: *O ile pamiętam, w dniu 14.09.2025 (sobota) w późnych godzinach wieczornych zadzwonił do mnie Zastępca Dyrektora RZGW we Wrocławiu nadzorujący Pion Ochrony przed Powodzią i Suszą (...) z informacją, że w związku z pogarszającą się sytuacją powodziową istnieje konieczność rozszerzenia na okres całodobowy, począwszy od godz. 22.00 dnia 14.09.2025, dyżurów powodziowych i poprosił mnie, żebym pojawił się w siedzibie Centrum Operacyjnego celem podpisania pisma wprowadzającego przedmiotowe dyżury. W dniu 15.09.2025 (niedziela) po przybyciu do siedziby Centrum Operacyjnego, pracownik pełniący aktualnie dyżur przedłożył mi w formie papierowej do podpisu pismo nr V.RPC.622.15.2024.MMe.402. (...) Jak już wspominałem wyżej, pismo zostało przeze mnie podpisane w dniu 15.09.2025 w godzinach porannych w siedzibie Centrum Operacyjnego. W rozmowie telefonicznej, o której mowa (...) uzgodniłem, że przybędę rano 15.09.2025 i podpiszę pismo. Niestety, ze względów rodzinnych, nie miałem możliwości przybycia i podpisania pisma w godzinach wieczornych 14.09.2025, dlatego pismo podpisane zostało 15.09.2025 rano. Dodatkowo wyjaśniam, że pismo nie zostało mi przekazane drogą elektroniczną, ponieważ w domu nie miałam dostępu do służbowej poczty elektronicznej oraz nie posiadałam przy sobie urządzenia do podpisu elektronicznego, które pozostawiłem w moim biurze po zakończeniu pracy w piątek 14.09.2025”.*

W nocy z 14 na 15 września 2024 r. dyżur w COOP był realizowany do godz. 02:00. Pracownik dyżurujący w COOP, wyjaśnił, że: *Dyżur pełniłam od godz. 14.00 w dniu 14 września 2024 r. do godz. 02:00 w dniu 15 września 2024 r. Miałam być początkowo do godz. 22.00 w dniu 14 września 2024 r. ale w związku z tym, że Dyrektor (...) był zmęczony i szedł do domu to zaproponowałam, że zostanę dłużej i moja propozycja została przyjęta. Z Centrum Operacyjnego Ochrony Przeciwpowodziowej mniej więcej razem wyszli Pan Dyrektor (...) i Pani Kierownik (...). Było to ok. godz. 22, nie pamiętam jednak dokładnie, o której. Potem byłam sama na dyżurze do godz. 02:00 w dniu 15 września 2024 r. O drugiej sama poszłam do domu. Jak poszłam do domu o godz. 02:00 to nikt*

mniej nie zastąpił. Zamknęłam pomieszczenie Centrum Operacyjnego Ochrony Przeciwpowodziowej w RZGW we Wrocławiu”.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: Pismo nr V.RPC.622.15.2024.MMe.402 z datą 14 września 2024 r. zostało rozesłane do jednostek organizacyjnych zaraz po podpisaniu przez Zastępcę Dyrektora RZGW we Wrocławiu w dniu 15 września 2024 r. Niemniej jednak informacja o potrzebie dyżurowania została przekazana telefonicznie. (...) W Centrum Operacyjnym Ochrony Przeciwpowodziowej od godz. 2:00 do godz. 6:00 w dniu 15 września 2024 r. był realizowany dyżur telefoniczny. (...) Z uwagi na fakt, że podczas powodzi sytuacja rozwija się dynamicznie, to także w sposób dynamiczny są przekazywane różne dyspozycje i informacje. W związku z tym, nie było odnotowywane kto i kiedy konkretnie przekazywał telefoniczne informację o potrzebie dyżurowania. (...) Dyżur telefoniczny w RZGW we Wrocławiu, w tym w godzinach nocnych, był pełniony przez Zastępcę Dyrektora ds. Ochrony Przed Powodzią i Suszą oraz Kierownika Centrum Operacyjnego Ochrony Przeciwpowodziowej (...). Wyjaśnił również, że był to dyżur telefoniczny w oparciu o telefony komórkowe oraz, że dopuszczalne jest pełnienie dyżuru poza siedzibą RZGW. W kwestii niepodpisania pisma w sprawie wprowadzenia dyżurów całodobowych wyjaśnił, że: Zgodnie z wewnętrznymi ustaleniami zarządczymi wobec absencji urlopowej Dyrektora RZGW, Zastępcy Dyrektora ds. Ochrony Przed Powodzią i Suszą objął zarządzanie operacyjne powodzią a pozostali Zastępcy Dyrektora przejęli pozostałe kwestie m.in. zasobów kadrowych, podpisywania dokumentów Wydziału Koordynacji Ochrony Przed Powodzią i Suszą, organizowaniem noclegów oddelegowanych pracowników z pozostałych RZGW itd. (...) Jako Z-ca Dyrektora ds. Ochrony przed Powodzią i Suszą RZGW we Wrocławiu informuję, że w dniu 14 września 2024 r. do późnych godzin uczestniczyłem wspólnie z ówczesnym Prezesem PGW WP w odprawach sztabów powodziowych, m.in. z udziałem Premiera RP, od godz. 18:00 w Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Nysie. Ponadto jako Z-ca Dyrektora ds. Ochrony przed Powodzią i Suszą nie mogłem podpisać przedmiotowego pisma, ponieważ Pełnomocnictwo w zakresie prawa pracy otrzymałem w dniu 16 września 2024 r. Zastępca Dyrektora RZGW stwierdził, że były realizowane dyżury od godziny 22.00 w dniu 14 września 2024 r. do 6.00 w dniu 15 września 2024 r. (a także później) w ramach zarządów zlewni Legnica, Lwówek Śląski, Leszno, Nysa, Wrocław i Zgorzelec.

NIK wskazuje, że decyzja o wprowadzeniu dyżurów całodobowych powinna być podjęta i przekazana do jednostek PGW WP z obszaru właściwości RZGW w formie pisemnej z odpowiednim wyprzedzeniem. Brak takiego dyżuru w siedzibie COOP w RZGW, od godz. 02:00 do godz. 6:00 (gdzie zlokalizowany był również telefon dedykowany do przyjmowania zgłoszeń i udzielania informacji), przy pogarszającej się sytuacji powodziowej, nie zasługuje na aprobatę. Zgodnie z pkt 11 załącznika do Zarządzenia nr 48 Prezesa PGW WP z dnia 4 września 2019 r. w sprawie utworzenia i funkcjonowania procedury w Centrach Operacyjnych Ochrony Przeciwpowodziowej na czas zagrożenia powodziowego dyżur powodziowy wprowadza pisemnie Dyrektor RZGW (przez co również rozumie się informację wysłaną drogą elektroniczną) a dyżur pełniony jest całodobowo w siedzibie danej jednostki organizacyjnej Wód Polskich. Ponadto w świetle systemu zastępstw ustalonego w RZGW,

w przypadku nieobecności Dyrektora RZGW, zastępuje go w pierwszej kolejności Zastępca ds. Ochrony Przed Powodzią i Suszą.

(akta kontroli: t. I, str. 33-82, t. III, str. 1-121, t. IV, str. 405-417, 449-490, 517-525, t. V, str. 1-30, 81-101)

11. RZGW nie dysponował aktualnymi opracowaniami (mapami) określającymi zasięgami zalewu w przypadku odpływów powyżej przepływu dozwolonego ze zbiorników retencyjnych klasy I i II¹¹³, w przypadku stosowania odpływów przekraczających odpływy dozwolone, jak również nie dysponował mapami określającymi zasięg zalewu w przypadku zniszczenia zapór na zbiornikach retencyjnych Kozielno i Sosnówka oraz zbiornikach suchych¹¹⁴.

Dyrektor RZGW wyjaśnił, że RZGW we Wrocławiu zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne dysponuje wstępną oceną ryzyka powodziowego dla których opracowano mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP). Ostatnie aktualne opracowanie MZP i MRP pochodzi z 2022 roku, w którym znajdują się zasięgi zalewu dla przepływów o prawdopodobieństwie $Q=10\%$, $Q=1\%$ i $Q=0,2\%$. Opracowanie przeglądu i aktualizacji wstępnej oceny ryzyka powodziowego (WORP) przez Państwowe Gospodarstwo Wody Polskie jest obowiązkiem wynikającym z art. 168 ust. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne oraz art. 14 Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim. Wstępna ocena ryzyka powodziowego podlega przeglądowi co 6 lat oraz w razie potrzeby aktualizacji. Po raz pierwszy wstępna ocena ryzyka powodziowego (WORP) została podana do publicznej wiadomości 22 grudnia 2011 r. Zgodnie z art. 555 ust. 1 pkt 9 ustawy – Prawo wodne publikacja przeglądu i aktualizacji wstępnej oceny ryzyka powodziowego w 2 cyklu planistycznym nastąpiła 22 grudnia 2018 r. Wykonanie przeglądu i aktualizacji WORP w 3 cyklu planistycznym nastąpiło w marcu 2025 r. Celem WORP jest oszacowanie ryzyka powodziowego na obszarach dorzeczy i identyfikacja obszarów, na których ryzyko to jest znaczące, dla których w dalszych etapach należy opracować map zagrożenia powodziowego (MZP) i map ryzyka powodziowego (MRP) oraz zaplanować działania w planów zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP). Głównym celem WORP w 3 cyklu planistycznym było uzupełnienie danych o powodziach historycznych oraz analiza i ocena zmian ryzyka powodziowego jakie zaszły od ostatniej aktualizacji. Prace w ramach 3 cyklu planistycznego uwzględniły okres do 2023 r. Jednakże w związku z wystąpieniem istotnej powodzi we wrześniu 2024 r. opis tej powodzi został uwzględniony w raporcie z przeglądu i aktualizacji wstępnej oceny ryzyka powodziowego w 3 cyklu planistycznym, jako załącznik nr 7 do WORP. Przeprowadzenie szczegółowych analiz dotyczących powodzi od 2024 r. planowane w kolejnej aktualizacji WORP w 4 cyklu planistycznym. (...). Przegląd oraz w razie potrzeby aktualizacja map zagrożenia powodziowego (MZP) i map ryzyka powodziowego (MRP) w cyklach 6-letnich jest obowiązkiem wynikającym art. 171 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.

¹¹³ Na obszarze właściwości RZGW były to zbiorniki Nysa, Otmuchów, Kozielno (do którego następuje dopływ bezpośrednio ze zbiornika Topola), Mietków, Dobromierz, Słup, Bukówka, Sosnówka.

¹¹⁴ Międzygórze, Stronie Śląskie, Bolków, Kaczorów, Świerzawa, Krzeszów I i II, Mysłakowice, Cieplice, Sobieszów, Mirsk.

Zgodnie z art. 169 ust 1 ustawy Prawo wodne, MZP i MRP sporządza się dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi (ONNP) wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego. Obecnie obowiązujące MZP i MRP obejmują wszystkie ONNP wskazane w WOPR w 2 cyklu planistycznym (2018): - dla powodzi rzecznych – łącznie ponad 29 tys. km rzek; - dla powodzi od budowli piętrzących – 26 zbiorników zaporowych; - dla powodzi od strony morza – około 1,2 tys. km obszarów wybrzeża i ujściowych odcinków rzek (mapy od strony morza przygotowują dyrektorzy urzędów morskich) (...) RZGW we Wrocławiu posiada opracowania określające zasięgi zalewu w przypadku przekraczania odpływów dozwolonych z poszczególnych zbiorników z zaznaczeniem, że opracowania są z lat 2006-2010 r. i nie uwzględniają wykonanych inwestycji oraz aktualnego stanu zagospodarowania doliny poniżej zbiorników: • Zbiornik Mietków ($Q_{doz} = 40 \text{ m}^3/\text{s}$) – opracowano w 2006 r. mapy zalewu dla $Q = 40, 60, 80, 100, 120, 160, 200, 240, 320, 400, 480, 560, 640 \text{ m}^3/\text{s}$ (...) • Zbiornik Nysa ($Q_{doz} = 400 \text{ m}^3/\text{s}$) – opracowano w 2008 r. mapy zalewu dla $Q = 400, 500, 600, 800, 1000, 1250, 1500 \text{ m}^3/\text{s}$ (...) • Zbiornik Słup ($Q_{doz} = 50 \text{ m}^3/\text{s}$) – opracowano w 2010 r. mapy zalewu dla $Q = 50, 80, 125, 170, 215, 260, 325, 620 \text{ m}^3/\text{s}$. Zgodnie z art. 168 ust. 1 i 10 oraz art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku - Prawo wodne projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego przygotowują Wody Polskie, co 6 lat oraz w razie potrzeby aktualizacji, w tym dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego sporządza się mapy zagrożenia powodziowego (art. 169 ust.1), na których przedstawia się m.in. obszary narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia budowli piętrzącej czy wałów przeciwpowodziowych (art. 169. ust.2 pkt 3). Ostatnie opracowanie Map Zagrożenia Powodziowego (w skrócie MZP) pochodzi z 2022 roku, podczas którego opracowano zasięgi zalewu w przypadku uszkodzenia bądź zniszczenia zapór dla zbiorników wymienionych poniżej: • Otmuchów • Nysa • Mietków • Dobromierz • Słup • Bukówka. W instrukcjach eksploatacji dla poniższych zbiorników zostały opracowane zasięgi zalewów w postaci map: • Boboszków, • Roztoki Bystrzyckie. W koncepcji programowo – przestrzennej: • Krosnowice, • Szalejów.

NIK wskazuje, że opracowanie aktualnych map dotyczących zasięgu zalewu (niezależnie od dostępu do map zagrożenia powodziowego) w przypadku odpływów przekraczających odpływ dozwolony (dla określonych charakterystycznych wielkości odpływów) oraz zniszczenia zapór przyczyniłoby się do poprawy świadomości sytuacyjnej w przypadku powodzi, w tym po stronie osób podejmujących decyzje o wielkości odpływów ze zbiorników jak również po stronie organów zarządzania kryzysowego. W przypadku powodzi w 2024 r., COOP, w oparciu o nieaktualne opracowania dot. zbiornika Nysa, przekazywało, między innymi do WCZK w Opolu, informacje o zagrożonych miejscowościach.

(akta kontroli: t. I, str.125-167, t. II, str. 1-63, t. IV, str. 64-146, 405-417, 449-470, t. V, str. 1-34, 63-76, 210-230, VI-1-29)

12. RZGW nie podjął działań niezbędnych do wzmocnienia monitorowania stanu zapory ziemnej zbiornika w Stroniu Śląskim, a także nie przekazywał niezwłocznie informacji o sytuacji na tym zbiorniku oraz zbiorniku Międzygórze do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego we

Wrocławiu¹¹⁵ oraz KZGW, pomimo napływających od 14 września 2024 r. informacji od Kierownika zbiorników¹¹⁶, wskazujących na pogarszanie się sytuacji hydrologicznej na zbiornikach, wiedzy o jednoosobowej obsłudze zbiorników Stronie Śląskie i Międzygórzu na zmianie roboczej (niezgodnej z instrukcjami eksploatacji, które wymagały obecności dwóch osób) oraz przekazanej przez pracownika Starostwa Powiatowego w Kłodzku informacji o układaniu worków z piaskiem na koronie zapory ziemnej zbiornika w Stroniu Śląskim. RZGW, co do zasady, pozostawał biernym obserwatorem sytuacji i jedynie odbiorcą informacji od Kierownika zbiorników, podejmując w zasadzie wyłącznie następujące udokumentowane działania: tj. przekazując dopiero ok. godz. 22:36 w dniu 14 września 2024 r., w rozmowie telefonicznej zainicjowanej przez pracownika WCZK we Wrocławiu, informację o zadziałaniu przelewów powierzchniowych na zbiornikach Międzygórzu i Stronie Śląskie, umieszczając w mediach społecznościowych RZGW komunikaty, w szczególności ok. godz. 22:53 i 23:30 w dniu 14 września 2023 r. o krytycznej sytuacji na zbiornikach Stronie Śląskie i Międzygórzu¹¹⁷ oraz przekazując w dniu 15 września 2024 r. o godz.

¹¹⁵ Dalej: WCZK we Wrocławiu.

¹¹⁶ Treść mailowych informacji przesyłanych przez kierownika zbiorników w Międzygórzu i Stroniu Śląskim:

- z 14 września 2024 r.: [1] godz. 7:42 „informuję o przekroczeniu stanu alarmowego na zaporze w Stroniu i Międzygórzu; [2] godz. 17:37 „Informuję, że w ciągu 2-3 godzin może nastąpić przelanie się gromadzonej wody przez korony przelewów zbiorników Stronie Śląskie/Międzygórzu. O sytuacji poinformowano odpowiednie centra kryzysowe oraz straż pożarną. Podjęto decyzję o ewakuacji mieszkańców. Ponadto, automatyczne sterowanie zasuw zbiornika Międzygórzu uległo awarii. Do pomocy w ręcznym manewrowaniu zasuwami wezwano straż pożarną.”; [3] godz. 20:25 „Stany wody: Międzygórzu 23,94 (korona przelewu powierzchniowego 26,60 m), Stronie Śląskie 15,20 m (korona przelewu powierzchniowego 15,28 m); [4] godz. 20:35 „W związku z zaistniałą sytuacją (ryzykiem przelania się wody przez przelew powierzchniowy) w ciągu 30 minut obsługa zbiornika Międzygórzu oraz mieszkańcy strażnicówki zostaną ewakuowani. Odczyty stanów wody możliwe będą jedynie przez LSOP Powiatu Kłodzkiego. Wszystkie urządzenia upustowe pozostają otwarte zgodnie z instrukcją GW”; [5] godz. 21:13 „Informuję, że zrzut wody ze zbiornika Stronie Śląskie odbywa się poprzez urządzenia zrzutowe oraz przelew powierzchniowy. Stan wody 15,70 m. W chwili obecnej następuje wzrost odpływu powyżej przepływu dozwolonego dolnego stanowiska tj. powyżej 35,5 m³/s”; [6] godz. 22:46 „Informuję, że awarii uległ automatyczny system kontrolno-pomiarowy zbiornika Stronie Śląskie. Nie ma możliwości odczytu stanów wody (łaty wodowskazowe pod wodą). Również brak zasilania elektrycznego.”; [7] godz. 22:55 „Informuję, że zaczął funkcjonować przelew powierzchniowy zbiornika Międzygórzu.”;

- z 15 września 2024 r.: [1] godz. 00:02 „Nieprawdziwe informacje. Na chwilę obecną zaporą jest stabilna. Jedynie przelanie się wody przez korpus zapory ziemnej może doprowadzić do powstania przebiccia. Oczywiście czas w jakim będzie utrzymywany Max PP ma wpływ na jej stabilność. Na razie piętrzymy kilkanaście godzin więc nie powinno wystąpić jej uplastycznienie. Zapora posiada system drenarski obniżający poziom wody w jej korpusie. Sama ewakuacja ludności jest zasadna, ponieważ zbiornik przestał pełnić swoją funkcję z powodu wykorzystania 100% rezerwy powodziowej.” - była to odpowiedź na maila z COOP - z 23:43 o treści: *Proszę o zweryfikowanie informacji z PCZK w Kłodzku, że zaporą w Stroniu Śląskim jest niestabilna i z tego powodu przeprowadzona została ewakuacja. O ewakuacji wiemy, ale o niestabilności zapory zbiornika nie, a podobno jakiś ekspert to stwierdził... Telefon był z PCZK i muszę oddzwonić z informacją w tej sprawie. Proszę o szybką odpowiedź, bo schodzę z dyżuru już o 2;* [2] godz. 11:13 „Informuję, że utracono łączność telefoniczną z obsługą zbiornika Stronie Śląskie (problem prawdopodobnie występuje w całym regionie); [3] godz. 11:46 „Otrzymaliśmy nieoficjalne informacje, że nastąpiło przebiccie zapory ziemnej zbiornika w Stroniu Śląskim. Niestety nie możemy potwierdzić tych informacji z powodu braku łączności.”; [4] godz. 13:07 „Potwierdzają się informacje dotyczące przerwania zapory ziemnej w Stroniu Śląskim. Lokalizacja uszkodzenia jeszcze nie jest nam znana”.

¹¹⁷ W komunikacie na platformie X wskazano, że „Uwaga! Krytyczna sytuacja na zbiornikach Międzygórzu na Wilcze i Stronie Śląskie na Morawie z powodu błyskawicznego naporu wody. Poziom wody przekroczył na obu stan krytyczny i woda przelewa się przelewami powierzchniowymi. Mieszkańcy niżej położonych miejscowości są ewakuowani”. W komunikacie umieszczonym na platformie Facebook stwierdzono: *Krytyczna sytuacja na zbiornikach Międzygórzu i Stronie Śląskie z powodu*

00:27 informację do Starostwa Powiatowego w Kłodzku (stanowiącą odpowiedź na uprzednie telefoniczne zapytanie ze Starostwa)¹¹⁸ o sytuacji na zbiorniku Stronie Śląskie.

Przepływ informacji dotyczących sytuacji na zbiorniku Stronie Śląskie i Międzygórze nie był efektywny wewnątrz PGW WP (w tym brak informacji do RZGW od Kierownika zbiorników o zgodzie na układanie worków na koronie zapory zbiornika Stronie Śląskie, jak również brak informacji od osoby dyżurującej w COOP do Zastępcy Dyrektora RZGW, Kierownika COOP oraz KZGW o informacji dotyczącej układania worków na zaporze przekazanej przez pracownika Starostwa Powiatowego w Kłodzku w rozmowie telefonicznej prowadzonej ok. godz. 23:35 w dniu 14 września 2024 r., przekazanie z opóźnieniem (o godz. 01:02) w dniu 15 września 2024 r. i dopiero na żądanie KZGW¹¹⁹ informacji o awarii automatycznego systemu kontrolno-pomiarowego zbiornika Stronie Śląskie i braku możliwości odczytu stanów wody (łaty wodowskazowe pod wodą), jak również braku zasilania elektrycznego, która została przesłana o godz. 22:55 do RZGW przez Kierownika zbiorników, przekazanie do RZGW dopiero o godz. 21:13 w dniu 14 września 2024 r. informacji o odpływie wody przelewem powierzchniowym ze zbiornika Stronie Śląskie, podczas gdy odpływ taki rozpoczął się ok. godz. 19:41).

W sprawie sytuacji na ww. zbiornikach, nie informowano należycie WCZK we Wrocławiu. To pracownik WCZK telefonicznie zwrócił się o taką informację o godz. 22.36 w 14 września 2024 r. (rozmowa dotyczyła początkowo zbiornika Międzygórze, a toku rozmowy pojawiła się również kwestia zbiornika Stronie Śląskie, pracownik WCZK nie miał wiedzy o zadziałaniu już przelewów powierzchniowych na tych zbiornikach, wskazał również na potrzebę przekazywania do WCZK informacji o zagrożeniach), a zapytanie pracownika WCZK we Wrocławiu z godz. 23:35 w dniu 14 września 2024 r., przesłane pocztą elektroniczną dotyczące sytuacji w Kotlinie Kłodzkiej o treści: *Mając na uwadze przekazywane informacje w zakresie prognoz hydrometeorologicznych uprzejmie proszę o informację dotyczącą obszarów w Kotlinie Kłodzkiej, na których terenie powinna zostać przeprowadzona*

błyskawicznego naporu wody. Poziom wody przekroczył na obu stan krytyczny i woda przelewa się przelewami powierzchniowymi. Mieszkańcy niżej położonych miejscowości są ewakuowani. Prosimy nie zbliżać się do obu obiektów i stosować się do poleceń służb ratowniczych i pracowników ze sztabów zarządzania kryzysowego. Wszystkie urządzenia obiektów – upusty denne, środkowe i powierzchniowe przepuszczają teraz maksymalne pojemności wody. Ale obsługa techniczna zbiorników utraciła już możliwość ich kontrolowania.

¹¹⁸ W przesłanej do Starostwa Powiatowego w Kłodzku informacji pracownik dyżurujący w COOP stwierdził, że „W odpowiedzi na Państwa zgłoszenie telefoniczne o możliwym braku stabilności zapory zbiornika Stronie Śląskie, po zweryfikowaniu tej informacji z Kierownikiem tego zbiornika przekazuję, że na chwilę obecną zaporę jest stabilna. Jedynie przelanie się wody przez korpus zapory ziemnej może doprowadzić do powstania przebicia. Oczywiście czas w jakim będzie utrzymywany Max PP ma wpływ na jej stabilność. Na razie zaporę piętży kilkanaście godzin zatem nie powinno wystąpić jej uplastycznienie. Zaporę posiada system drenarski obniżający poziom wody w jej korpusie. Sama ewakuacja ludności jest zasadna ponieważ zbiornik przestał pełnić swoją funkcję z powodu wykorzystania 100% rezerwy powodziowej.”

¹¹⁹ Kierownik COOP w KZGW w rozmowie z pracownikiem wskazała na potrzebę niezwłocznego przekazywania takich informacji.

ewakuacja w związku z ekstremalnym wzrostem poziomu wód, pozostało bez odpowiedzi.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że Służby Wojewody były na miejscu wraz z jednostką wojskową (nie posiadamy informacji o składzie, ilości oraz nazwy jednostki). RZGW we Wrocławiu - Zarząd Zlewni w Nysie zapewnił wszystkie dostępne siły i środki będące w naszej kompetencji działania. W odniesieniu do kwestii kiedy i skąd pochodziła informacja o tym, że służby Wojewody „były na miejscu” wyjaśnił, że: Według informacji otrzymanych z Zarządu Zlewni w Nysie jednostka wojskowa była na miejscu, jednak RZGW we Wrocławiu nie posiada wiedzy jaka konkretnie. Informację Centrum Operacyjne otrzymało telefonicznie od kierownika zbiornika Stronie Śląskie, który również poinformował Zarząd Zlewni w Nysie - nie zapisano godziny, ani daty otrzymania tej informacji. Według informacji otrzymanych z Zarządu Zlewni w Nysie jednostka wojskowa przystąpiła do napełniania worków z piaskiem w dniu 14.09.2024 r. ok. godz. 22:00 oraz w dniu 15.09.2024 r. pomiędzy godz. 7:00, a godz. 9:00. Potwierdzeniem tego jest zabezpieczona dokumentacja z monitoringu. Dnia 15.09.2024 r. o godz. 12:24 Kierownik Centrum Operacyjnego RZGW we Wrocławiu podczas rozmowy telefonicznej z ówczesną Dyrektorką WCZK Wojewody Dolnośląskiego, ze względu na trudną sytuację oraz brak łączności telefonicznej z jednostkami terenowymi RZGW w tym rejonie, poprosiła o wsparcie służb podległych Wojewodzie w celu weryfikacji sytuacji na zbiorniku Stronie Śląskie. Od dnia 14.09.2024 docierało wiele informacji dot. zbiornika w Stroniu Śląskim, które wymagały weryfikacji. Ze względu na dynamikę i ilość zdarzeń wiele informacji było przekazywanych drogą telefoniczną. Gminne Centrum Zarządzania Kryzysowego w Stroniu Śląskim było informowane telefonicznie o sytuacji na zbiorniku przez operatorów zapory co godzinę, od momentu przekroczenia stanu alarmowego, aż do utraty łączności tj. do godz. 8.00 dnia 15.09.2024. Informacje uzyskiwane drogą telefoniczną od operatorów zapory (do momentu utraty łączności) kierownik obiektu przysyłał mailowo do ZZ w Nysie (w tym do Dyrektora ZZ w Nysie, z-cę Dyrektora ZZ w Nysie), oraz Centrum Operacyjnego RZGW we Wrocławiu. Kierownik NW w Kłodzku we współpracy z kierownikiem obiektu (odbywali wspólnie dyżur w siedzibie NW w Kłodzku) informował telefonicznie o sytuacji burmistrza Stronia Śląskiego (dnia 14.09 godz. 22.40) oraz gminne lub Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kłodzku. W tamtym czasie był w kontakcie telefonicznym z różnymi organami odpowiedzialnymi za zarządzanie kryzysowe. Dodatkowo w nocy dnia 14.09.2024 r. ok. godz. 23:30 za pośrednictwem całodobowego telefonu dyżurnego Centrum Operacyjnego Ochrony Przeciwpowodziowej RZGW we Wrocławiu skontaktował się pracownik Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kłodzku z prośbą o weryfikację informacji o niestabilności zapory zbiornika w Stroniu Śląskim. Informacja ta została niezwłocznie zweryfikowana przez kierownika zbiornika Stronie Śląskie (...). O godzinie 00:27 dnia 15.09.2024 r. dyżurny Centrum Operacyjnego wysłał wiadomość elektroniczną (...) do PCZK Kłodzko z informacją, że na chwilę obecną zaporą jest stabilna oraz że sama ewakuacja ludności jest zasadna, ponieważ zbiornik przestał pełnić swoją funkcję z powodu wykorzystania 100% rezerwy powodziowej.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił również, że: Jednostka terenowa tj. Zarząd Zlewni w Nysie nie skierował pracowników innych jednostek na suchy zbiornik przeciwpowodziowy Stronie Śląskie ponieważ zaangażowała w akcję powodziową

wszystkich pracowników na obiektach zlokalizowanych na terenie Zarządu Zlewni w Nysie, mogących ewentualnie uzupełnić obsadę ZPH Stronie/Międzygórze. Zarząd Zlewni nie miał możliwości zwiększenia obsługi w zakresie posiadanych zasobów kadrowych.(...) Dyrektorzy ZZ byli odpowiedzialni za organizację pracy na obiektach zlokalizowanych na obszarze działania danego ZZ (...). W dniu 15.09.2024 r. (email z godz. 7:47) mając na uwadze rozwijającą się niekorzystną sytuację meteorologiczno-hydrologiczną, w celu zapewnienia 24 h pracy zmianowej, wystąpiłem do ówczesnego Z-cy Prezesa PGW WP o wsparcie szesnastoma dodatkowymi pracownikami PGW WP w Zarządach Zlewni RZGW we Wrocławiu (...). W tym samym dniu Prezes polecił oddelegowanie do pracy na terenie RZGW Wrocław po 8 pracowników wsparcia ze strony RZGW Poznań i RZGW Bydgoszcz (...). W dniu 15.09.2024 r. (email z godz. 10:30) w nawiązaniu do informacji telefonicznej od p. [.....]** - ówczesnej Dyrektora ZZ Nysa o rezygnacji z wsparcia dodatkowymi pracownikami, wystąpiłem o zwrotne potwierdzenie tego faktu. W odpowiedzi otrzymałem informację: Dynamiczna sytuacja na zbiornikach, w nadzorach, w Zarządzie Zlewni w Nysie uniemożliwia wprowadzenie osób z zewnątrz. Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił również, że: W odniesieniu do informacji o niewystarczającej obsadzie na zbiornikach w Stroniu Śląskim i w Międzygórzu informujemy, że wielokrotnie w latach wcześniejszych zgłaszane było to do KZGW, iż generalnie jest zbyt mała obsada na obiektach piętrzących, nie tylko Międzygórze i Stronie Śląskie.

W odniesieniu do nieprzekazania informacji do WCZK we Wrocławiu o działaniu przelewów powierzchniowych na zbiornikach Stronie Śląskie i Międzygórze, Kierownik COOP wyjaśniła, że: Dyrekcja RZGW we Wrocławiu oraz Centrum Operacyjne podczas powodzi we wrześniu 2024 r. współpracowały, uczestniczyły w sztabach Wojewódzkich Zespołów Zarządzania Kryzysowego (WZZK) oraz miały stały kontakt m.in. telefoniczny oraz poprzez korespondencję e-mail z wojewódzkimi centrami zarządzania kryzysowego działającymi na obszarze administrowanym przez RZGW we Wrocławiu. Wynika to z Zarządzenia Prezesa 48/2019 pkt 16 w sprawie utworzenia procedury w Centrach Operacyjnych Ochrony Przeciwpowodziowej na czas zagrożenia powodziowego. Odpływ ze zbiorników Stronie Śląskie i Międzygórze oraz praca zbiorników, w tym możliwość wystąpienia odpływów przelewami powierzchniowymi była omawiana w ramach bieżącej współpracy Dyrekcji RZGW we Wrocławiu z WZZK Wojewody Dolnośląskiego. Ponadto Kierownik zbiorników Międzygórze oraz Stronie Śląskie w swoim mailu z dnia 14.09.2024 r. z godz. 17:37 oznajmia, że cyt. „O sytuacji poinformowano odpowiednie centra kryzysowe oraz straż pożarną. Podjęto decyzję o ewakuacji mieszkańców.” Urządzenia upustowe na suchych zbiornikach przeciwpowodziowych jakimi są przelewy powierzchniowe po włączeniu się do pracy nie muszą powodować strat w dolinie a ich praca nie jest równoznaczna z przewidywanym wystąpieniem katastrofy budowlanej zbiornika. Zbiorniki zostały tak zaprojektowane i dostosowane aby przeprowadzić wszystkimi urządzeniami upustowymi przepływy miarodajne i kontrolne przypisane w przepisach prawnych do danej klasy budowli hydrotechnicznej. Suche zbiorniki przeciwpowodziowe posiadają przelewy powierzchniowe, którymi woda przelewa się samoczynnie, po osiągnięciu pewnego poziomu, aby nie dopuścić do

przelewania się wody przez koronę zapory, a tym samym do jej katastrofy budowlanej.

W sprawie braku odpowiedzi na zapytanie pracownika WCZK we Wrocławiu Kierownik COOP wyjaśniła, że: Zarządzenie ewakuacji jest elementem zarządzania kryzysowego i elementarnym składnikiem opracowywanych planów zarządzania kryzysowego. PGW WP nie jest podmiotem odpowiedzialnym za sprawy dotyczące ewakuacji ludności z obszarów zagrożonych. Zgodnie z przepisem art. 31b ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, przedmiotowe zadanie powierzono organowi wykonawczemu gminy. Mapy zagrożenia powodziowego obrazujące obszary, które są zagrożone zalaniem przez wody powodziowe o określonym prawdopodobieństwie występowania tego zagrożenia, są na mocy przepisów ustawy Prawo wodne przekazywane jednostkom samorządu terytorialnego (w tym także gminom). Wobec powyższego brak było podstaw, aby PGW WP wskazywało obszar przeznaczony do ewakuacji, stosownie do treści wiadomości wskazanej w ramach pytania.

Pracownica RZGW pełniąca dyżur w COOP do godz. 02:00 w dniu 15 września 2024 r., w odniesieniu do informacji o układaniu worków na zaporze zbiornika Stronie Śląskie, która pojawiła się w rozmowie telefonicznej z godz. ok. 23.35 w dniu 14 września 2024 r. z pracownikiem Starostwa Powiatowego w Kłodzku, wyjaśniła, że: O workach to w ogóle nie pamiętam, żebym rozmawiała. Nie pamiętam tematu worków w tej rozmowie. Pamiętam, że była rozmowa w sprawie możliwej niestabilności zapory. Nikomu nie przekazywałam informacji w sprawie worków. Weryfikowałam natomiast u pracowników terenowych (wydaje mi się, że być może pisałam maila), w tym rozmawiałam przez telefon z Kierownikiem w sprawie stabilności zapory w Stroniu Śląskim”.

Kierownik COOP wyjaśniła również, że po otrzymaniu od Kierownika zbiorników informacji o zniszczeniu zapory skontaktowała się o godz. 12.04 z Dyrektorem Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego w DUW i poinformowała o treści uzyskanej informacji, a potem ponownie rozmawiała o godz. 12.24 i uzyskała informację, że w rejon zbiornika zostanie skierowana Straż Pożarna.

Informacja o zniszczeniu zapory w Stroniu Śląskim do WCZK we Wrocławiu została przesłana dopiero o godz. 16.03 (zawarta była w Komunikacie o sytuacji w regionie). Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: (...) Kierownik Centrum Operacyjnego RZGW we Wrocławiu była w bieżącym kontakcie z WCZK Wojewody Dolnośląskiego. Jedyna udokumentowana informacja o zniszczeniu zapory w Stroniu Śląskim, przekazana do WCZK to mail m.in do WCZK Wojewody Dolnośląskiego we Wrocławiu z Komunikatem o sytuacji w regionie z dn. 15.09.2024 r. na godz. 14:00 wysłany dnia 15.09.2024 r. o godz. 16:03, ponieważ tyle czasu (od godz. 14.00 do godz. 16.03) zajęło zebranie i przygotowanie informacji zbiorczej o sytuacji w całym regionie wodnym.

NIK wskazuje, że informacje o możliwości wystąpienia niekontrolowanych odpływów ze zbiorników powinny być przekazane do WCZK we Wrocławiu. W przypadku zbiornika z ziemną zaporą czołową, nieposiadającego przelewu awaryjnego, informacje o szybkim wzroście stanu wody w zbiorniku, przewidywanym, a potem faktycznym rozpoczęciu działania przelewu powierzchniowego, powinny zwrócić szczególną uwagę Kierownika COOP i Zastępcy Dyrektora RZGW oraz spowodować wdrożenie wszelkich możliwych działań w celu wzmocnienia monitorowania zbiornika Stronie

Śląskie i niezwłoczne poinformowanie kierownictwa KZGW oraz Wojewody Dolnośląskiego o tej sytuacji, z przedstawieniem możliwych scenariuszy jej rozwoju, w tym o zagrożeniu jakie może spowodować dalszy wzrost poziomu wody, polegającym na przelaniu się wody ze zbiornika na skarpe odpowietrzną zapory ziemnej (z możliwością spowodowania rozmycia zapory włącznie). Na zbiornikach w okresie powodzi powinna być zapewniona obsada zgodna z instrukcjami eksploatacji, a system uzupełnień kadrowych (w aspekcie całodobowych dyżurów) powinien być zorganizowany wcześniej, a nie ad hoc w okresie powodzi. Zdaniem NIK powinna również zostać nawiązana ścisła współpraca z IMGW. Obecność „służb” Wojewody (żołnierzy) nie była spowodowana inicjatywą RZGW, a nadto RZGW nie przedstawił dowodów potwierdzających, że opisaną wiedzę dotyczącą działania służb Wojewody dysponowano w RZGW w dniach 14 i 15 września 2024 r. (przed zniszczeniem zapory). Należy przy tym zauważyć, że informacja o układaniu worków na zaporze nie pochodziła od Kierownika zbiorników Stronie Śląskie i Międzygórze, ale od osoby spoza struktury PGW WP, a informacja ta nie została przekazana przez osobę dyżurującą w COOP do kierownictwa RZGW, jak i KZGW, a także do WCZK we Wrocławiu. Nie było także wypracowanych skutecznych metod łączności z obsługą zbiorników, co powinno być zapewnione już w związku z szybko pogarszającą się sytuacją z dnia 14 września 2024 r. i wobec tego, że łączność radiowa przewidziana na wypadek sytuacji kryzysowej nie działała (polegano wyłącznie na łączności telefonicznej, która w krytycznym okresie również nie zadziałała). Pomimo zagrożenia jakie stanowił dalszy napływ wody do zbiornika Stronie Śląskie z ziemną zaporą czołową, a także wobec braku kolejnych informacji od obsługi zbiornika i kierownika (po przekazaniu informacji o godz. 00:02 w dniu 15 września 2024 r. o tym, że zapora jest stabilna, kolejna informacja wpłynęła o godz. 11.13 o treści *„Informuję, że utracono łączność telefoniczną z obsługą zbiornika Stronie Śląskie (problem prawdopodobnie występuje w całym regionie)”*, a następna o godz. 11:46 o treści: *„Otrzymaliśmy nieoficjalne informacje, że nastąpiło przebicie zapory ziemnej zbiornika w Stroniu Śląskim. Niestety nie możemy potwierdzić tych informacji z powodu braku łączności”*) nie współdziałano z WCZK we Wrocławiu i nie podejmowano efektywnie działań w celu uzyskania aktualnych informacji o sytuacji na miejscu. Przyczyniło się to do tego, że sytuacja na zbiorniku nie była należycie monitorowana, w tym w okresie od kiedy woda ze zbiornika Stronie Śląskie (ok. godz. 10:15-10.20 w dniu 15 września) zaczęła spływać po koronie zapory w pobliżu budowli rzutowej i skarpe odpowietrznej, o czym nie było wiedzy w RZGW. W konsekwencji nie konsultowano ewentualnej zasadności i możliwości podjęcia prób likwidacji przepływu wody po koronie zapory i skierowania tam sił i środków, którymi dysponował Wojewoda Dolnośląski oraz konieczności dodatkowego zaalarmowania ludności.

RZGW nie podjął również działań w kierunku konsultowania sytuacji na obiekcie, poczynawszy od dnia 14 września 2024 r. z IMGW, w aspekcie przewidywań co do szacowania dalszego dopływu do zbiornika oraz bezpieczeństwa zapory, w tym ewentualnych działań zaradczych.

Na aprobatę nie zasługuje również brak udzielenia odpowiedzi na zapytanie pracownika WCZK. Zdaniem NIK istotą tego zapytania było określenie obszarów zagrożonych, a nie podejmowanie decyzji o ewakuacji. Brak

udzielenia odpowiedzi stał w sprzeczności z obowiązkiem ścisłego współdziałania z WCZK, sformułowanym w Planie działania (Część II, Regulamin działania służb RZGW we Wrocławiu w sytuacji zagrożenia powodziowego i powodzi, pkt. 5.1¹²⁰) i współuczestniczenia w ochronie ludności przed powodzią. Jeżeli nawet COOP nie dysponowało pełnymi informacjami w tym zakresie to powinno udzielić informacji w takim zakresie w jakim danymi dysponowało (już chociażby w kontekście Stronia Śląskiego) i przedstawić okoliczności, które uniemożliwiają ewentualnie przekazanie szerszych informacji. Ponadto należy zauważyć, że w korespondencji skierowanej do Starostwa Powiatowego w Kłodzku wskazano na zasadność ewakuacji. Kontakt z Dyrektorem z Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu o godz. 12:04 i 12:24 w dniu 15 września 2024 r. był działaniem spóźnionym (gwałtowny wypływ wody w miejscu uszkodzenia zapory rozpoczął się ok. godz. 11.33, a o godz. 12.24 znaczna część wody ze zbiornika już wypłynęła przez miejsce uszkodzenia zapory; od ok. godz. 12.01 woda przestała wypływać już przelewem powierzchniowym na skutek gwałtownego odpływu przez miejsce uszkodzenia zapory). W kontekście apeli RZGW w mediach społecznościowych dotyczących niezbliżania się do zbiorników Międzygórze i Stronie Śląskie to należy zauważyć, że wojewoda może wydawać, w myśl art. 60 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie¹²¹, rozporządzenia porządkowe jeżeli jest to niezbędne do ochrony życia, zdrowia lub mienia oraz do zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego. Zdaniem NIK należało przedstawić Wojewodzie Dolnośląskiemu uwarunkowania dotyczące sytuacji na ww. zbiornikach w dniu 14 września 2024 r. (a najpóźniej na początku 15 września 2024 r.) wraz z propozycjami ewentualnych działań.

(akta kontroli: t. I, str. 33-480, t. II, str. 1-345, t. III, str. 1-207, t. IV, str. 1-205, 405-545, t. V. 1-49, 81-100, 121-177, 210-229, t. VI, str. 1-81, 223-233, 262-266, t. VII, 484-521)

13. Przekazywanie informacji operacyjnych na potrzeby zarządzania kryzysowego było realizowane nierzetelnie w następujących przypadkach:

a) COOP nie podjęło niezwłocznie działań, w tym nie przekazało do WCZK w Opolu, Starostwa Powiatowego w Opolu oraz Urzędu Miejskiego w Nysie informacji od kierownika zbiornika Nysa dotyczącej wylania wody z Białej Głucholaskiej na pola i częściowym jej napływie do przepławki na wysokości zabudowań dzielnicy Zamłynia w Nysie, które wpłynęła do COOP o godz. 8.33 w dniu 15 września 2024 r.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: *Pracownicy Zarządu Zlewni w Nysie w dniu 15 września 2024 roku nie mieli technicznej możliwości rozpoznawania sytuacji na rzece Biała Głucholaska we własnym zakresie. Dotarcie na tereny położone bezpośrednio przy rzece Biała Głucholaska oraz na wały przeciwpowodziowe nie było możliwe w tym czasie. Ponadto nad rzeką Białą*

¹²⁰ Zgodnie z pkt 5.1 COOP ściśle współpracuje z wojewódzkimi centrami zarządzania kryzysowego (WCZK) zarówno w okresie zagrożenia powodziowego, jak i w okresie między powodzią. Zasadniczym celem współpracy jest wzajemne przekazywanie posiadanych materiałów i informacji mogących mieć wpływ na ocenę stanu zagrożenia powodziowego i podejmowane decyzje, w okresie trwania akcji przeciwpowodziowej.

¹²¹ Dz.U. z 2025 r., poz. 428.

Głucholaską, w analizowanym okresie, obowiązywał całkowity zakaz lotów bezzałogowymi statkami powietrznymi, spod którego wyłączone zostały jedynie drony Państwowej Straży Pożarnej. W tym czasie polegano na informacjach uzyskiwanych od służb zarządzania kryzysowego i wojska, z którymi ZZ w Nysie był w stałym kontakcie. Służby rozpoznawały sytuację w terenie oraz możliwości podejmowania działań związanych z zabezpieczaniem oraz ograniczaniem skutków powodzi. Pracownicy ZZ w Nysie podczas kulminacji powodzi w szczególności przekazywali służbom ZK informacje o ciekach i obiektach hydrotechnicznych, ich lokalizacji oraz drogach dojazdowych. W dniu 17.09.2024 r. z inicjatywy pracowników ZZ w Nysie odbyło się wizję terenową z udziałem wojsk inżynierskich w rejonie wyrwy w wale w Przełęku, dzięki czemu w dniu 18.09.2024 r. wojsko i służby rozpoczęły działania zabezpieczające wyrwę oraz Informacja mailowa (...) znalazła się w komunikacie o sytuacji w regionie z dnia 15 września 2024 r. na godz. 6:00 UTC, który został wysłany m.in. do WCZK w Opolu. Dodatkowo jednostka terenowa ZZ w Nysie był w stałym kontakcie telefonicznym z lokalnymi służbami zarządzania kryzysowego i przekazywał wszystkie informacje na bieżąco.

NIK wskazuje, że informacja o sytuacji w regionie została przesłana dopiero o godz. 11.05 w dniu 15 września 2024 r. Ponadto taki sposób przedstawienia informacji (w ramach zbiorczych danych) nie zapewniał niezwłocznego podjęcia działań operacyjnych przez służby zarządzania kryzysowego. Brak nawiązania bezpośredniej współpracy operacyjnej, w szczególności z WCZK w Opolu, w celu niezwłocznego rozpoznania zagrożenia nie zasługuje na aprobatę. Brak jest również dowodów na przekazanie ww. informacji do organów samorządowych.

(akta kontroli: t. I, str. 33-83, 125-130, t. II, 1-65, t. VI, str. 34-88, 223-235)

b) COOP nie przekazało niezwłocznie informacji do Burmistrza Paczkowa w sprawie planowanych na 15 września 2024 r. odpływów ze zbiorników Topola i Kozielno. Burmistrz Paczkowa zadzwonił do COOP ok. 18.35 w dniu 14 września 2024 r. z prośbą o informację o planowanych zrzutach ze zbiorników Topola i Kozielno, wskazując, że otrzymał informację od kierownika zbiorników Topola i Kozielno, że zrzut ze zbiorników może wynosić w kolejnym dniu do 1500 m³/s. W rozmowie wskazał również, że zrzut powyżej 350 m³/s powoduje zalanie kilku gęsto zaludnionych ulic, a powyżej 400 m³/s powoduje zalanie oczyszczalni ścieków. Następnie o godz. 20.05 w dniu 14 września 2024 r. skierował do COOP w RZGW pismo w sprawie udzielenia niezwłocznie rzetelnej informacji w sprawie planowanej wielkości zrzutów z ww. zbiorników w dniu 14 września 2024 r. (w sobotę), w niedzielę oraz poniedziałek. W sprawie wielkości ww. zrzutów została również skierowana korespondencja przez WCZK w Opolu (mail z godz. 20.36) oraz kilkakrotnie telefonowali w tej sprawie pracownicy Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego (godz. 20:23, godz. 21:30, godz. 23:43, godz. 23.57), a także członek zarządu powiatu nyskiego (godz. 17.14)¹²².

Do Burmistrza Paczkowa nie przekazano odpowiedzi. Pracownik dyżurujący w COOP udzielił odpowiedzi na maila z WCZK w Opolu dopiero o godz. 0:08

¹²² W rozmowie telefonicznej w dniu 14 września 2024 r. (godz. 17.14) na pytanie członka zarządu powiatu nyskiego czy odpływ ze zbiornika Kozielno w dniu 15 września 2024 r. może wynosić 1500 m³/s Kierownik COOP wskazała, że trzeba obserwować wodowskaz Bardo. W sytuacji gdy

w dniu 15 września 2024 r., przy czym nie przedstawiono informacji o planowanej w określonej perspektywie czasowej wielkości zrzutów z ww. zbiorników – w oparciu o analizę aktualnej sytuacji oraz dostępnych hydrogramów i prognoz, w tym prognoz objętości w profilu wodowskazowym Bardo (np. z zastrzeżeniem, że plany te mogą ulec zmianie w przypadku zmiany sytuacji hydrologicznej), lecz przekazano informację o treści: „W odpowiedzi na maila informuję, że zrzuty ze zbiornika Topola zależą od sytuacji meteorologiczno-hydrologicznej w górnych partiach zlewni, odzwierciedlonej przede wszystkim wskazaniem na wodowskazie Bardo. Gospodarka na tym zbiorniku prowadzona będzie w oparciu o wskazania na wod. Bardo oraz zasady gospodarowania wodą przewidziane w Instrukcji Gospodarowania Wodą i zbiornik piętrzyć będzie w zakresie między NPP a MaxPP po czym (w przypadku przekroczenia MaxPP) przejdzie na gospodarkę dopływ-odpływ”, która nie zawierała istotnych danych dla świadomości operacyjnej organów zarządzania kryzysowego, gdyż nie zawierała żadnych konkretnych informacji, zarówno o wielkości odpływów jakie mogą wystąpić ze zbiorników Topola i Kozielno, jak i czasu, w którym mogą wystąpić.

Kierownik COOP wyjaśniła, że: O godzinie 14:00 zbiorniki Topola i Kozielno wypełniły się do normalnego poziomu piętrzenia NPP. Ze względu na dynamikę sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej i lawinowo narastającej liczby zdarzeń odpowiedzi na pismo Burmistrza udzielono telefonicznie. Odpowiedzi pisemnej do WCZK w Opolu udzielono po 3 godzinach i 32 minutach od otrzymania wiadomości e-mail. W ocenie RZGW we Wrocławiu odpowiedź wskazywała jasno, że odpływ ze zbiornika Topola będzie równy dopływowi i będzie odzwierciedlony przede wszystkim od wskazań na wodowskazie Bardo. Dane w czasie rzeczywistym - stan wody [cm], przepływ w [m³/s] oraz prognozy stanu wody i przepływu na wodowskazie Bardo są ogólnodostępne na stronie IMGW-PIB. „Plan wielkości zrzutów w perspektywie czasowej” formalnie nie istnieje w polskim porządku prawnym. Gospodarowanie wodą zbiornika określa instrukcja gospodarowania wodą zatwierdzana w pozwoleniu wodnoprawnym na korzystanie z urządzenia wodnego - zbiornika (Art. 409a). Instrukcja gospodarowania wodą jest dokumentem operacyjnym, określającym zasady pracy konkretnego zbiornika wodnego, w szczególności warunki piętrzenia, odpływów i utrzymania przepływów. Sposób pracy zbiorników opisany jest w Instrukcjach gospodarowania wodą dla poszczególnych zbiorników. Jednocześnie przewidzenie pracy zbiorników, gdy odpływ jest niekontrolowany czy podczas awarii zbiornika, jest niemożliwe.

NIK wskazuje, że brak niezwłocznego udzielenia odpowiedzi, a następnie udzielenie niejasnej odpowiedzi, która nie wzmacniała świadomości sytuacyjnej organów zarządzania kryzysowego nie korelował z obowiązkiem współpracy operacyjnej w ochronie przed powodzią z organami administracji rządowej i samorządowej. Rozmowy telefoniczne z pracownikami WCZK w Opolu nie potwierdzają również, aby informacja w ww. sprawie została udzielona Burmistrzowi Paczkowa telefonicznie. Zdaniem NIK, COOP w oparciu o posiadane dane dotyczące aktualnej sytuacji na zbiornikach oraz

rozmówca powołał się, że z prognozy na tym wodowskazie wynika przepływ 1500 m³/s, to Kierownik COOP stwierdziła, że jest to „prognoza kosmo”, „kosmiczna dosłownie”, „w modelu Cosmo” i że RZGW otrzymał prognozę dopływu na Bardo, z której wynika, że przepływ w Bardzie będzie wynosił „w granicach 1000 w przeciągu dwóch dni, więc to nie będzie dobowo”.

dane z wodowskazu Bardo, a także dostępne prognozy meteorologiczne i hydrologiczne, mógł i powinien oszacować jaki odpływ ze zbiorników prawdopodobnie wystąpi w określonej perspektywie czasowej oraz takie informacje przekazać do organów zarządzania kryzysowego, z ewentualnym zastrzeżeniem, że w przypadku zmiany sytuacji hydrologicznej, odpływy mogą ulegać zmianom. Przekazywanie informacji, z której w oparciu o różne dane, organy zarządzania kryzysowego miałyby samodzielnie dedukować wielkość odpływu ze zbiornika w obliczu sytuacji kryzysowej było działaniem niewłaściwym. W takich sytuacjach istotne jest udzielanie skonkretyzowanych informacji.

(akta kontroli: t. I, str. 33-83, 97-130, t. II, 1-65, t. VI, str. 34-81, t. VII, str. 340-384)

c) Pomimo uzyskania w dniu 15 września 2024 r. informacji o ewakuacji pracowników zbiorników Topola i Kozielno ze względów bezpieczeństwa, COOP nie nawiązało ścisłej współpracy operacyjnej w szczególności z WCZK w Opolu i WCZK we Wrocławiu w związku z tą sytuacją (informacja o ewakuacji, dotycząca jednak wyłącznie zbiornika Topola, została zawarta w komunikacie o sytuacji w regionie wysłanym o godz. 16.03, który zawierał również szereg innych informacji), nie zapewniło poinformowania o tym organów zarządzania kryzysowego szczebla gminnego i powiatowego oraz nie podjęło działań w celu zapewnienia efektywnego monitorowania sytuacji na zbiornikach. Dopiero ok. godz. 10.00 w dniu 16 września 2024 r. wpłynęły do RZGW pierwsze informacje o zniszczeniu przelewu powierzchniowego bocznego do czego doszło prawdopodobnie przed godziną 6.00 w dniu 16 września 2024 r.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: *Na podstawie informacji pozyskanych od Zarządu Zlewni w Nysie informuję, że (...) w dniu 16.09.2024 r. około godziny 06.00 pracownik zbiornika Kozielno, który mieszka w niedalekiej odległości od czaszy zbiornika, poza godzinami pracy, wyszedł przed swój dom na spacer, na obrzeżach zbiornika i poinformował Kierownika zbiornika o zauważonych dużych wahaniami poziomu wody na zbiorniku Kozielno. W związku z utrudnieniami z komunikacją w obrębie zbiorników kierownictwo dotarło do zapory czołowej zbiornika Topola ok. godz. 09:30. Wtedy stwierdzono, że przelew powierzchniowy uległ uszkodzeniu. Po stwierdzeniu tego faktu Kierownik obiektu powiadomił o zdarzeniu: Burmistrza Paczkowa, Centrum Operacyjne Ochrony Przeciwpowodziowej RZGW we Wrocławiu, Dyrektora Zarządu Zlewni w Nysie, Centrum Zarządzania Kryzysowego w Żąbkowicach Śląskich oraz Burmistrza Kamieńca Żąbkowickiego (wszystkie powiadomienia odbyły się drogą telefoniczną). Następnie wyjaśnił, że: „Z informacji pozyskanej z Zarządu Zlewni w Nysie wynika, iż po ewakuacji pracowników, Pan (...) oraz Pan (...) udali się do swoich domów, gdzie na polecenie kierownika pełnili dalej dyżur, podczas którego mieli obowiązek natychmiastowego meldowania o wszelkich niebezpiecznych zjawiskach. Sformułowanie dotyczące spaceru zostało użyte niefortunnie, ponieważ były prowadzone konkretne zadania związane z monitorowaniem sytuacji na zbiorniku. Panowie mieszkają w miejscowości Kozielno, która zlokalizowana jest na obrzeżach zbiornika Topola. Pan (...), którego działka graniczy z brzegiem zbiornika nabijał kołki aby monitorować sytuację na bieżąco. Po godzinie 6:00 dnia 16.09.2024r Pan (...) poinformował Kierownika o dziwnej sytuacji. Woda w zbiorniku zbliżyła się do zabudowań wsi Kozielno około 20*

metrów, a później wróciła. O tym fakcie poinformował Kierownika telefonicznie. W chwilę po tej informacji, Pan (...) nadesłał także taką informację. Kierownictwo zbiorników pełniło wtedy dyżur w biurze, monitorując sytuację na rzece Nysa Kłodzka poniżej Zbiornika Kozielno w miejscach dostępnych. Byli w stałym kontakcie z Burmistrzem Paczkowa oraz Panią Komendant Straży Miejskiej. Informacja o ewakuacji pracowników zbiorników Topola i Kozielno została przekazana przez kierownika zbiorników ówczesnemu Dyrektorowi Zarządu Zlewni po godzinie 19:00 w dniu 15 września 2024 r., a następnie ówczesny Dyrektor przekazał tę informację do Z-cy Prezesa PGW WP, dyrekcji RZGW we Wrocławiu i Kierownika Centrum Operacyjnego RZGW we Wrocławiu. Kierownik zbiorników Topola, Kozielno nie informował innych organów. Ówczesny Dyrektor Zarządu Zlewni w Nysie był w stałym kontakcie ze służbami kryzysowymi. Ze względu na dynamikę i ilość zdarzeń podczas powodzi większość informacji przekazywana była służbom niezwłocznie telefonicznie.

NIK wskazuje, że ewakuowanie pracowników obsługi zbiorników Topola i Kozielno powinno skutkować nawiązaniem ścisłej współpracy operacyjnej szczególności z Wojewodą Opolskim i Wojewodą Dolnośląskim, a także powiadomieniem organów zarządzania kryzysowego szczebla powiatowego i gminnego oraz podjęciem działań w celu zapewnienia efektywnego monitorowania stanu zbiorników, również z wykorzystaniem możliwości Państwowej Straży Pożarnej lub jednostek wojskowych. Znana wówczas skala powodzi obligowała do wzmocnienia nadzoru nad stanem zbiorników. Uzyskanie informacji o awarii zbiornika Topola po kilku godzinach od jej zaistnienia i oddziaływania na tereny poniżej zbiornika Kozielno świadczy o nieskutecznej realizacji zadania dotyczącego współuczestniczenia w ochronie ludności przed powodzią.

(akta kontroli: t. I, str. 33-83, 125-130, t. II, 1-65, t. IV, str. 405-470, t. V, str. 1- 49, t.VI, str. 1-29)

d) W dniu 16 września 2024 r. COOP nie zapewniło przekazywania niezwłocznie rzetelnej informacji o zniszczeniu przelewu powierzchniowego bocznego na zbiorniku Topola i skutkach tego zdarzenia do WCZK w Opolu. W rozmowie telefonicznej ok. godz. 10.00 dyżurny COOP otrzymał informację o zniszczeniu przelewu powierzchniowego bocznego od kierownika zbiorników Topola i Kozielno. W sprawie zbiornika Topola zadzwonił ok. godz. 10.30 pracownik WCZK w Opolu, który chciał zweryfikować informacje uzyskane wcześniej od Straży Pożarnej o zdarzeniu na ww. zbiorniku. Pracownik dyżurujący w COOP początkowo udzielił informacji, że nie ma prądu na obiekcie, a następnie, że doszło do rozmycia przelewu bocznego a woda wypływa do zbiornika Kozielna. Nie udzielono żadnych informacji o skutkach awarii w postaci większego przepływu wody poniżej zbiornika Kozielno. Osoby dyżurujące w COOP udzielały w dniu 16 września 2024 r. w kolejnych rozmowach telefonicznych z WCZK w Opolu rozbieżnych informacji o zdarzeniu za zbiorniku Topola (w tym w rozmowie o godz. 11.56 dyżurujący pracownik informował nawet, że nie doszło do awarii), nie wskazywały na skutki awarii dla terenów poniżej zbiornika Kozielno, a w sprawie prośby o informację mailową do WCZK w Opolu (rozmowa telefoniczna ok. godz. 14) o tym czy występuje zagrożenie w związku z tym zdarzeniem pracownik WCZK w Opolu został odesłany do rzecznika prasowego RZGW. W dniu 16 września 2024 r. o godz. 14.09 przesłana została

do Kierownika Zespołu Komunikacji i Edukacji Wodnej w RZGW prośba z WCZK w Opolu o informację czy rozszczelnienie zbiornika Topola może mieć wpływ na zwiększenie stanów wody rz. Nysa Kłodzka i stanowi zagrożenie dla mieszkańców okolicznych miejscowości. O godzinie 14.12 odpowiedź na tę wiadomość została przekazana przez Kierownika Zespołu Komunikacji i Edukacji Wodnej, między innymi, również do COOP i Dyrekcji RZGW, z informacją, że pytanie należy skierować do tych podmiotów. Pracownik WCZK w Opolu o godz. 16.14 skierował do COOP maila o treści „Niestety dotychczasowe nasze próby uzyskania rzetelnej informacji nie powiodły się dlatego też przesyłamy ponownie nasze zapytanie z prośbą o odpowiedź.”. Po czym WCZK w Opolu przestało jeszcze o godz. 17.03 pismo Burmistrza Paczkowa dotyczące bezpieczeństwa zbiornika Kozielno w kontekście możliwości powrotu ewakuowanej ludności. Dopiero o 17.56 COOP przekazało informację do WCZK w Opolu, że Burmistrz Paczkowa ewakuował mieszkańców (o czym WCZK posiadało informację przesyłając pismo o godz. 17.03) oraz, że w sprawie szczegółowych informacji należy skontaktować się z Zarządem Zlewni w Nysie, do którego dopiero o godz. 19.33 przekazało pismo Burmistrza Paczkowa przekazane do COOP o godz. 17.03. WCZK w Opolu wystąpiło o informację do Zarządu Zlewni w Nysie o godzinie 18.52, a informację zwrotną uzyskało dopiero o 20.40, przy czym jej treść nie odpowiadała jasno na przedstawione pytania¹²³.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że *ze względu na dynamikę i ilość zdarzeń podczas powodzi większość informacji przekazywana była służbom niezwłocznie telefonicznie. Ponadto ówczesny Dyrektor Zarządu Zlewni w Nysie był w stałym kontakcie ze służbami kryzysowymi.*

NIK wskazuje, że przepływ informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego powinien zapewniać niezwłoczne przekazywanie rzetelnych informacji organom zarządzania kryzysowego, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

(akta kontroli: t. I, str. 33-83, 97-130, t. II, 1-65, t.VI, str. 1-29, 34-81)

e) COOP nie przekazywało do wojewódzkich centrów zarządzania kryzysowego oraz powiatowych i gminnych centrów zarządzania kryzysowego informacji o zmianie wielkości odpływu ze zbiornika Otmuchów, która następowała od godziny 7.00 do godz. 11.00 w dniu 16 września 2024 r.¹²⁴, a w informacji z godz. 10.52 z dnia 16 września 2024 r. przekazanej, między innymi do WCZK w Opolu i we Wrocławiu, dotyczącej zwiększenia odpływu z 250 na 350 m³/s odniesiono się tylko do odpływu upustami dennymi, bez wskazania, że odpływ ze zbiornika wynosił już ok. 600 m³/s.

¹²³ W odpowiedzi stwierdzono : „*Falę powodziową po rozszczelnieniu zb. Otmuchów przyjął zbiornik Otmuchów będący w kaskadzie zbiorników na rzece Nysie Kłodzkiej. Oceny stanu technicznego obiektów hydrotechnicznych wykonuje Ośrodek Technicznej Kontroli Zapór, który wykona takie oceny po przejściu wezbrania*”.

¹²⁴ Od godz. 12.00 w dniu 15 września 2024 r. do godz. 6.00 w dniu 16 września 2024 r. odpływ ze zbiornika Otmuchów wynosił 250 m³/s i był zgodny z informacją przesłaną, między innymi, do WCZK w Opolu i WCZK we Wrocławiu o godz. 11:29 w dniu 15 września 2024 r. Po czym odpływ uległ zwiększeniu. Odpływ średni od godz. 6.00 do godz. 7.00 w dniu 16 września 2024 r. wynosił 284,72 m³/s, od 7.00 do 8.00 - 345 m³/s, od 8.00 do 9.00 - 418,35 m³/s, od 9.00 do 10.00 - 575,00 m³/s, od 10.00 do 11.00 - 635,00 m³/s, od 11.00 do 12.00 - 777,00 m³/s, od 12.00 do 13.00 - 802,66 m³/s, od 13.00 do 14.00 - 820,00 m³/s, od 14.00 do 15.00 - 833,47 m³/s, od 15.00 do 17.00 - 837,53 m³/s, a następnie zaczął się stopniowo zmniejszać.

Ponadto po godz. 10.52 w dniu 16 września 2024 r. (za wyjątkiem informacji do WCZK w Opolu z godz. 12.04 w dniu 16 września 2024 r.¹²⁵) nie przekazywano do organów zarządzania kryzysowego szczebla wojewódzkiego (a także innych szczebli) sukcesywnie informacji o wielkości odpływu ze zbiornika Otmuchów.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że Dla zbiornika Otmuchów od godziny 11:00 16.09.2024 r. zadysponowano odpływ w wysokości 350 m³/s. Dnia 16.09.2024 r. pomiędzy godz. 6:00, a godz. 7:00 została przekroczona rzędna korony przelewu stałego na zbiorniku Otmuchów w Ściborzu, w wyniku czego rozpoczął pracę kanał ulgi, a woda samoczynnie zaczęła przepływać przez przelew. Zadysponowany odpływ odnosił się tylko do odpływu przez upusty denne (350 m³/s). W przypadku odpływu ze zbiornika Otmuchów przez przelew w Ściborzu wartość ta zmieniała się dynamicznie ze względu na ścisłą zależność wydatku od bieżącego poziomu piętrzenia na zbiorniku Otmuchów. W tym czasie na zwiększenie dopływu do zbiornika Otmuchów oraz tym samym odpływu przez przelew stały w Ściborzu miała wpływ katastrofa budowlana przelewu powierzchniowego zapory czołowej zbiornika Topola, położonego wyżej w kaskadzie nyskiej, która wystąpiła w godzinach porannych dnia 16.09.2024 r., a także dynamicznie zmieniające się warunki hydrologiczno-meteorologiczne. RZGW we Wrocławiu brał udział w posiedzeniach WZZK u wojewodów, gdzie była omawiana sytuacja na zbiornikach przeciwpowodziowych w naszym zarządzie, w tym realizowana i planowana gospodarka wodna na tych obiektach. WCZK przekazują informacje o wydanych dyspozycjach do podległych PCZK, a te do podległych organów zarządzania kryzysowego na szczeblu gminnym. Zarządzanie gospodarką wodną odbywa się w podziale zlewniowym i nie jest tożsame z podziałem administracyjnym, poszczególne poziomy w strukturze PGW Wody Polskie odpowiadają per analogiam następującym szczeblom administracji: RZGW – poziom wojewódzki, Zarząd Zlewni – poziom powiatu, Nadzór Wodny – poziom gminy. Do zakresu działania Zarządu Zlewni należy współpraca z właściwymi miejscowo organami zarządzania kryzysowego na szczeblu administracji rządowej i samorządowej w zakresie profilaktyki przeciwpowodziowej oraz zagrożeń powodzią i suszą. Wynika to z pkt 16 Zarządzenia Prezesa 48/2019 w sprawie utworzenia procedury w Centrach Operacyjnych Ochrony Przeciwpowodziowej na czas zagrożenia powodziowego. RZGW we Wrocławiu oraz Centrum Operacyjne podczas powodzi we wrześniu 2024 r. współpracowały oraz miały stały kontakt m.in. telefoniczny oraz poprzez korespondencję e-mail z wojewódzkimi centrami zarządzania kryzysowego działającymi na obszarze administrowanym przez RZGW we Wrocławiu. Zgodnie z Ustawą z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym do zadań komórki organizacyjnej właściwej w sprawach zarządzania kryzysowego w urzędzie wojewódzkimi należy współpraca z powiatowymi zespołami zarządzania kryzysowego oraz planowanie wsparcia innych organów

¹²⁵ W tej informacji Kierownik COOP stwierdziła, między innymi, że na godz. 11.00 odpływ upustami dennymi wynosił 350 m³/s, odpływ przelewem w Ściborzu (przelew stały + dwa segmenty sterowalne) na kanale ulgi wynosił 460 m³/s. Sterowanie segmentami odbywa się zgodnie z instrukcją gospodarowania wodą. Sytuacja jest dynamiczna i w związku z tym, wydatek przelewu w Ściborzu zmienia się, tj. zwiększa się z godziny na godzinę. Co godzinę wykonywane są odczyty pomiarów poziomu piętrzenia na zbiorniku, od których uzależnione jest sterowanie segmentami. Kolejna informacja o wielkości odpływu (zmniejszeniu odpływu z 350 do 250 m³/s od godz. 9.00 w dniu 19 września 2024 r.) została przesłana w dniu 19 września 2024 r. o godz. 8:39.

właściwych w sprawach zarządzania kryzysowego. Zarząd województwa tworzy własne centra zarządzania kryzysowego, do zadań tych centrów należy współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej. Zgodnie z ustawą obowiązek podjęcia działań w zakresie zarządzania kryzysowego spoczywa na organie właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego, który pierwszy otrzymał informacje o wystąpieniu zagrożenia. To on niezwłocznie informuje o zdarzeniu pozostałe organy – niezależnie od ich szczebla. Poza tym w Instrukcjach Gospodarowania Wodą są opisane obowiązki/zadania kierowników czy administratorów w tym zasady informowania o/uzgadniania dyspozycji odpływów powyżej odpływów dozwolonych (czy innych).

NIK wskazuje, że COOP powinno dostarczać do organów zarządzania kryzysowego dane o rzeczywistej sytuacji na zbiorniku. Informowanie o odpływie 350 m³/s realizowanym upustami dennymi, w sytuacji gdy całościowy odpływ ze zbiornika wynosił ok. 600 m³/s było nierzetelne. Ponadto, zdaniem NIK COOP powinno również informować organy zarządzania kryzysowego o zmianach odpływu ze zbiornika, nie wynikających bezpośrednio z manewrowania urządzeniami zrzutowymi. Zgodnie z § 61 ust. 4 pkt 5 Regulaminu organizacyjnego, do zadań COOP należała współpraca operacyjna z organami administracji rządowej i samorządowej w ochronie przed powodzią. Na potrzebę przekazywania informacji do organów samorządowych zwracał uwagę również ówczesny Zastępca Prezesa PGW WP.

(akta kontroli: t. I, str. 33-83, 97-130, t. II, 1-65, t. IV 265-377, t. V, str. 1-49, 81-92, 210-230, t. VI, str. 34-81)

f) COOP nie przekazywało informacji dotyczących dyspozycji odpływów ze zbiornika Nysa do organów zarządzania kryzysowego szczebla gminnego i powiatowego, poza informacjami kierowanymi do Urzędu Miejskiego Wrocławia. Na liście dystrybucyjnej odbiorców wiadomości w tych sprawach znajdowali się natomiast np.: Polski Związek Wędkarski, przedsiębiorcy. Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że RZGW we Wrocławiu informował organy wymienione zgodnie z wymogami określonymi w Instrukcji gospodarowania wodą dla zbiorników Nysa i Otmuchów (załącznik nr 5) tj. w przypadku awarii na obiektach lub zrzutu ponad przepływ dozwolony oraz wystąpienia na zbiorniku Nysa i Otmuchów niebezpiecznych zjawisk administrator obiektów powinien o zaistniałym fakcie powiadomić: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu – właściwy dział ds. gospodarowania wodą, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu – Państwowy Instytut Badawczy, Centrum Zarządzania Kryzysowego Wojewody Dolnośląskiego oraz Centrum Zarządzania Kryzysowego Wojewody Opolskiego. Zgodnie z Ustawą z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym do zadań komórki organizacyjnej właściwej w sprawach zarządzania kryzysowego w urzędzie wojewódzkimi należy współpraca z powiatowymi zespołami zarządzania kryzysowego oraz planowanie wsparcia innych organów właściwych w sprawach zarządzania kryzysowego. Zarząd województwa tworzy własne centra zarządzania kryzysowego, do zadań tych centrów należy współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej. Zgodnie z ustawą obowiązek podjęcia działań w zakresie zarządzania kryzysowego spoczywa na organie właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego, który pierwszy otrzymał informacje o wystąpieniu

zagrożenia. To on niezwłocznie informuje o zdarzeniu pozostałe organy – niezależnie od ich szeregu.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił również, że Listy podmiotów, do których dystrybuowano wiadomości o dyspozycjach dotyczących wielkości odpływów ze zbiorników (...) powstały na początku funkcjonowania COOP, czyli w 2013 r. Następnie były na bieżąco dostosowywane do potrzeb i zgłoszeń chętnych podmiotów. Zmian dokonywali pracownicy COOP. Obecne listy dystrybucyjne uległy zmianie w stosunku do tych, które były używane w trakcie powodzi we wrześniu 2024 r. Ze względu na duży przedział czasowy od momentu ich powstania i bieżące aktualizacje, nie ma możliwości szczegółowego przypisania osób do podmiotów i jednostek organizacyjnych, wraz z wyjaśnieniem powodów wysyłania do nich przedmiotowych informacji. Są to głównie osoby na stanowiskach kierowniczych w RZGW we Wrocławiu, wybrane komórki organizacyjne w KZGW, nasze jednostki terenowe i obiekty. (...) MCZK we Wrocławiu otrzymuje informacje o dyspozycjach zmiany odpływu ze zbiorników bezpośrednio, ze względu na specyfikę i unikatowość Wrocławskiego Węzła Wodnego. (...)Do zakresu działania Zarządu Zlewni należy współpraca z właściwymi miejscowo organami zarządzania kryzysowego na szczeblu administracji samorządowej w zakresie profilaktyki przeciwpowodziowej oraz zagrożeń powodzią i suszą: Zarząd Zlewni – poziom powiatu, Nadzór Wodny – poziom gminy. Wynika to z pkt 16 Zarządzenia Prezesa 48/2019 w sprawie utworzenia procedury w Centrach Operacyjnych Ochrony Przeciwpowodziowej na czas zagrożenia powodziowego. RZGW we Wrocławiu oraz Centrum Operacyjne podczas powodzi we wrześniu 2024 r. współpracowały oraz miały stały kontakt m.in. telefoniczny oraz poprzez korespondencję e-mail z wojewódzkimi centrami zarządzania kryzysowego działającymi na obszarze administrowanym przez RZGW we Wrocławiu.

NIK wskazuje, że ze względu na znaczenie wielkości odpływów ze zbiornika Nysa dla terenów poniżej tego zbiornika (wielkość tych odpływów może powodować powódź na tych terenach) oraz szybkości przepływu przedmiotowych informacji, zasadne było ujęcie w liście dystrybucyjnej wysyłanych w tym zakresie wiadomości również powiatowych i gminnych centrów zarządzania kryzysowego, na których obszary wpływ ma rzeka Nysa Kłodzka poniżej zbiornika Nysa. Nie jest przy tym tak, że COOP informowało o zadysponowanych odpływach wyłącznie podmioty wskazane w instrukcji gospodarowania wodą. Różnicowanie przez COOP jednostek samorządu terytorialnego (przekazywanie informacji spośród tych jednostek jedynie do Centrum Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego Wrocławia), w obliczu zagrożenia jakie stanowi powódź, w ocenie NIK nie znajduje uzasadnienia. Należy również zauważyć, że ówczesny Zastępca Prezesa PGW WP, w prowadzonej korespondencji dotyczącej odpływów ze zbiorników Nysa i Otmuchów, również wskazywał na potrzebę niezwłocznego informowania jednostek samorządu terytorialnego. Do zadań COOP, w świetle § 61 ust. 4 pkt 5 Regulaminu organizacyjnego, należała współpraca operacyjna

z organami administracji rządowej i samorządowej w ochronie przed powodzią.

(akta kontroli: t. I, str. 33-83, 97-130, t. II, 1-65, t. IV, 265-377, t. V, str. 1-49, 81-108, 152-177, 210-230, t. VI, str. 34-81)

g) RZGW nie dokonał uzgodnienia z Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowe we Wrocławiu zrzutów ze zbiornika Mietków o wielkości 30 i 40 m³/s, które zadysponowało odpowiednio od godziny 16.00 i 17.00 w dniu 14 września 2024 r., co było niezgodne z pkt. 5.1.4.4. i 7.1.4.4 instrukcji gospodarowania wodą dla zbiornika Mietków. Ponadto informacje o ww. odpływach nie zostały przesłane przez COOP do WCZK we Wrocławiu oraz urzędów gmin w Mietkowie i Kątach Wrocławskich¹²⁶. Każdorazowo o stosowanych odpływach ze zbiornika Mietków COOP informowało natomiast, między innymi, Centrum Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego Wrocławia. Do urzędów gmin w Mietkowie i Kątach Wrocławskich nie zostały przesłane również informacje o dalszych zwiększeniach odpływu ze zbiornika Mietków, powyżej odpływu dozwolonego, wynoszącego 40 m³/s, wprowadzane w dniach 17-23 września 2024 r.¹²⁷. Nie korelowało to z obowiązkiem współpracy operacyjnej z organami administracji rządowej i samorządowej, wynikającym z Regulaminu organizacyjnego oraz postanowieniami instrukcji gospodarowania wodą dla zbiornika Mietków.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że *RZGW we Wrocławiu brał udział w posiedzeniach WZZK u wojewodów, gdzie była omawiana sytuacja na zbiornikach przeciwpowodziowych w naszym zarządzie, w tym realizowana i planowana gospodarka wodna na tych obiektach. WCZK przekazują informacje o wydanych dyspozycjach do podległych PCZK, a te do podległych organów zarządzania kryzysowego na szczeblu gminnym. MCZK we Wrocławiu otrzymuje informacje o dyspozycjach zmiany odpływu ze zbiorników bezpośrednio, ze względu na specyfikę i unikatowość Wrocławskiego Węzła Wodnego.*

Kierownik COOP wyjaśniła, że *Zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym dla zbiornika Mietków wydanym przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego decyzją nr DM-W-I.7322.4.2011JL z dnia 31 maja 2013 r. ust. 6. należy każdorazowo uzgadniać z Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego we Wrocławiu zrzuty wody ze zbiornika, przekraczające przepływ dozwolony $Q_{doz} = 40 \text{ m}^3/\text{s}$.*

NIK wskazuje, że zgodnie z IGW dla zbiornika Mietków uzgadnianie z WCZK powinny być zrzuty powyżej 20 m³/s. Do zadań COOP, w świetle § 61 ust. 4 pkt 5 Regulaminu organizacyjnego, należała współpraca operacyjna z organami administracji rządowej i samorządowej w ochronie przed powodzią.

(akta kontroli: t. I str. 125-167, 172-187, 411-477, t. II, 1-139, t. III, str. 1-227, t. IV, str. 265-377, t. V, str. 1-30, t. VII, str. 340-384)

h) COOP nie przekazywało do zarządców zbiorników spoza PGW WP, pozyskiwanych z IMGW, prognoz objętości dopływu do profilu

¹²⁶ Zostały natomiast przesłane np. do PZW we Wrocławiu czy przedsiębiorców.

¹²⁷ Pierwszy odpływ o wielkości powyżej odpływu dozwolonego został zadysponowany 17 września 2024 r. od godz. 00:00 i wynosił 60 m³/s. Największy odpływ został zadysponowany od godz. 19.00 w dniu 17 września 2024 r. i wynosił 100 m³/s. Odpływ ten obowiązywał do godz. 5.00 w dniu 19 września 2024 r.

wodowskazowych przed zbiornikami retencyjnymi, które to prognozy dotyczyły również zbiorników zarządzanych przez podmioty spoza PGW WP (dot. zbiorników Pilchowice, Lubachów, Złotniki, Leśna, Witka).

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że *według ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne, art. 376 to do zadań państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej (którą pełni Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy) należy opracowywanie i przekazywanie prognoz meteorologicznych oraz hydrologicznych. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie RZGW we Wrocławiu nie jest upoważnione do przekazywania produktów IMGW-PIB podmiotom zewnętrznym. RZGW we Wrocławiu nie przekazywał otrzymywanych od IMGW-PIB prognoz objętości w profilach wodowskazowych na zewnątrz tzn. do innych podmiotów zarządzających zbiornikami znajdującymi się na obszarze właściwości RZGW.*

NIK wskazuje, że IMGW nie zastrzegła, aby prognozy objętości nie mogły być przekazywane zarządcom zbiorników wodnych spoza PGW WP, a w razie wątpliwości RZGW mogło poczynić stosowne uzgodnienia z IMGW. Skoro prognozy objętości były sporządzane na potrzeby RZGW, a RZGW dostrzegał zasadność pozyskiwania danych o objętości dopływu w profilach wodowskazowych również powyżej zbiorników zarządzanych przez podmioty spoza RZGW, to nie zasługuje na aprobatę brak współpracy w tym zakresie z zarządcami takich zbiorników i nieprzekazywanie im otrzymywanych prognoz objętości w celu zwiększenia świadomości sytuacyjnej.

(akta kontroli: t. I, str. 33-124, t. V, str. 1-30, t. VIII, str. 353-359)

i) Pracownik dyżurujący w COOP w dniu 14 września 2024 r. nie udzielił Komendantowi Państwowej Straży Pożarnej w Nysie informacji w sprawie wielkości przepływu w Nysie Kłodzkiej, w obszarze miasta Nysa poniżej zbiornika Nysa, który stwarza zagrożenie dla miasta.

Na pytanie w tej sprawie, które padło w rozmowie telefonicznej ok. godz. 23.25, w kontekście ewentualnych ostrzeżeń ludności, dyżurujący pracownik odpowiedział, między innymi, że nie może tego powiedzieć bo nie jest od inwestycji, musiałby sprawdzić a nie ma dokumentacji przed sobą, już nie pamięta tego.

Kierownik COOP wyjaśniła, że *zgodnie z nagraniem dyżurny Centrum Operacyjnego Ochrony Przeciwpowodziowej udzielił merytorycznych i wyczerpujących odpowiedzi zgodnie z posiadaną wiedzą.*

NIK nie podziela stanowiska Kierownika COOP o udzieleniu wyczerpujących informacji w ww. kwestii. Tego rodzaju informacje powinny być znane wszystkim dyżurującym w COOP.

(akta kontroli: t. I, str. 97-124, t. VII, 340-384)

j) COOP nie udzieliło rzeczowych informacji na pytanie pracownika Starostwa Powiatowego we Wrocławiu w sprawie stanu technicznego zbiornika Mietków, oceny stanu wałów i zmniejszenia zrzutów ze zbiornika Mietków.

W dniu 20 września 2024 r. pracownik Starostwa Powiatowego skierował do COOP maila (mail został przesłany również do WCZK we Wrocławiu oraz gmin Mietków i Kąty Wrocławskie) o następującej treści: *Szanowni Państwo w związku z obawą o stan techniczny wypełnionego w prawie w pełni wodą Zbiornika w Mietkowie oraz licznymi zapytaniami ze strony społeczeństwa kierowanymi do Wójta Gminy Mietków, w imieniu Starosty Powiatu Wrocławskiego, zwracam się z prośbą o udzielenie informacji w powyższym*

zakresie. Jednocześnie proszę o informację: •czy zamierzacie Państwo wykonywać ocenę stanu wałów pod kątem ich nasiąkliwości i wytrzymałości przez specjalistę; • jak długo będzie się utrzymywał zrzut wody na poziomie 70 m³/s i kiedy wróci do wartości tzw. bezpiecznych dla dolnego biegu Bystrzycy. W związku z sytuacją proszę o pilne udzielenie odpowiedzi.

Kierownik COOP odpowiedziała następująco: *Odpowiadając na poniższą korespondencję informuję jak niżej:*

• czy zamierzacie Państwo wykonywać ocenę stanu wałów pod kątem ich nasiąkliwości i wytrzymałości przez specjalistę;

Realizując wymóg ustawy prawo budowlane RZGW we Wrocławiu planuje wykonać kontrolę.

•jak długo będzie się utrzymywał zrzut wody na poziomie 70 m³/s i kiedy wróci do wartości tzw. bezpiecznych dla dolnego biegu Bystrzycy.

Na dzień dzisiejszy spracowujemy nadmiar zgromadzonej wody. Dyspozycje odpływów są wydawane na bieżąco w stosunku do aktualnej sytuacji hydrologiczno- meteorologicznej.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: Centrum Operacyjne RZGW we Wrocławiu udzieliło odpowiedzi wg wiedzy posiadanej w ówczesnym momencie. Z związku z silną dynamiką sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej, dyspozycje odpływów były wydawane na bieżąco i do odwołania. Odnośnie do oceny stanu technicznego - podczas powodzi we wrześniu 2024 r. IMGW-PIB CTKZ na bieżąco monitorował stan zbiornika Mietków, w tym sieć piezometrów i przekazywał zalecenia RZGW, a odpływy ze zbiornika były uzgadniane i dysponowane zgodnie z poleceniem KZGW (...) Dodatkowo pracownik RZGW we Wrocławiu p. (...) wykonywał naloty dronem na terenie zbiornika Mietków oraz Pełnomocnik Premiera p. (...) również monitorował obiekt.

Zdaniem NIK brak konkretnych informacji o wielkości zrzutów ze zbiornika Mietków oraz w istocie nieudzielenie odpowiedzi na pytanie dotyczące stanu zbiornika Mietków i niejasnej odpowiedzi w sprawie wałów nie koreluje z obowiązkiem operacyjnej współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego. Czas powodzi i związanej z nią sytuacji kryzysowej jest czasem, w którym przekazywane informacje na potrzeby zarządzania kryzysowego powinny być formułowane w sposób jasny (w tym przypadku w jakiej perspektywie czasowej miał być stosowany odpływ 70 m³/s oraz czy i kiedy planowane było zmniejszenie odpływu do odpływu dozwolonego lub mniejszego, z ewentualnym wskazaniem, że zmiana sytuacji hydrologicznej może spowodować zmiany w tym zakresie; jaki według ówczesnej wiedzy był stan techniczny zbiornika lub (w razie braku wiedzy), że taką wiedzą RZGW nie dysponował, a także kiedy konkretnie planowane było dokonanie oceny stanu wałów).

(akta kontroli:t. I, str. 33-83, 125-130, t. II,1-65, t.VI, str. 1-29, 34-81)

k) COOP nie udzieliło informacji pracownikowi Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie w sprawie wysokości brzegów rzek: Strzegomki, Bystrzycy i Czarnej Wody na odcinkach przepływających przez gminę Kąty Wrocławskie oraz nie określono gdzie istniało największe ryzyko wystąpienia w/w rzek z koryt (ograniczając się do

udzielenia w dniu 16 września 2024 r. odpowiedzi na inne pytanie - dotyczące wielkości odpływów ze zbiornika Mietków).

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że *Centrum Operacyjne RZGW we Wrocławiu udzieliło odpowiedzi w zakresie swoich właściwości. Wskazane informacje są publicznie dostępne na mapach MRP i MZP przekazanych do jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto każda gmina powinna mieć opracowany Plan Zarządzania Kryzysowego. Obowiązek tworzenia planów wynika z ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.*

NIK wskazuje, że ramach operacyjnej współpracy COOP powinno udzielić wsparcia merytorycznego w zakresie wskazania źródeł poszukiwanych informacji oraz określenia obszarów zagrożonych, względnie zapewnić udzielenie takich informacji przez pracowników odpowiednich jednostek organizacyjnych PGW WP.

(akta kontroli: t. I, str. 33-83, 125-130, t. II, 1-65, t. VI, str. 1-29, 34-81)

14. RZGW, pomimo pogarszania się sytuacji hydrologicznej, nie występował do podmiotów spoza PGW WP, zarządzających zbiornikami retencyjnymi, o zwiększenie częstotliwości przesyłania meldunków dotyczących gospodarowania wodą w tych zbiornikach. W dniu 12 września 2024 r. COOP wystąpiło do zarządzających zbiornikami Pilchowice, Złotniki, Leśna, Lubachów i Witka o przekazywanie meldunków dotyczące gospodarki wodnej na tych zbiornikach w godzinach 8:00, 14:00, 18:00 czasu lokalnego w dniach 12, 13, 14 i 15.09.2024 i przesyłanie ich na adres mail co.wroclaw@wody.gov.pl.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że *RZGW we Wrocławiu zwrócił się z prośbą o przekazywanie meldunków dotyczących gospodarki wodnej (...) w godzinach 8:00, 14:00, 18:00 czasu lokalnego w dniach 12, 13, 14 i 15.09.2024 r. Szczegółowe informacje dotyczące informowania opisane są w instrukcjach gospodarowania wodą dla poszczególnych obiektów.*

NIK wskazuje, że zwiększenie częstotliwości przekazywania meldunków przyczyniałoby się do zapewniania aktualnej wiedzy o sytuacji na zbiornikach i ich oddziaływaniu na tereny poniżej zbiorników. W przypadku zbiornika Lubachów RZGW wskazywało w korespondencji prowadzonej z KZGW na opóźnienia ze strony zarządcy zbiornika Lubachów w zakresie przekazywania informacji o wielkości odpływu (tzw. odpływu katastrofalnego), co miało, według RZGW, negatywnie wpływać na gospodarowanie wodą na zbiorniku Mietków¹²⁸. Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że: *Zbiornik Lubachów posiada rezerwę powodziową, natomiast jej objętość jest stosunkowo niewielka w porównaniu ze zbiornikiem w Mietkowie. Nie zmienia to faktu, że jego praca wpłynęła na pracę zbiornika w Mietkowie, którego nadrzędnym celem jest*

¹²⁸ W dniu 15 września 2024 r. informacje od zarządzającego zbiornikiem Lubachów z godziny 14.37 i 19.26 zawierały informacje o rzucie przekraczającym wielkość rzutu katastrofalnego. W informacji przekazanej do Kierownictwa PGW WP w dniu 17 września 2024 r. (Analizie gospodarki wodnej na zbiorniku Lubachów na rzece Bystrzycy oraz analizie pracy zbiornik Mietków) podkreślono, że z blisko pięciogodzinnym opóźnieniem przekazana została do RZGW informacja o odpływie wynoszącym 129,8 m³/s, tj. większym niż rzut katastrofalny (informacja o takim rzucie pojawiła się w meldunku z godziny 19.26). W ww. analizie przekazanej do Kierownictwa PGW WP w dniu 17 września 2024 r. nie wskazano, że dane o odpływie 119,8 m³/s – tj. większym niż katastrofalny ze zbiornika Lubachów przekazano do RZGW o godz. 14.37 (rzut taki był stosowany według stanu na godz. 14.00). Dane o odpływie na godzinę 14 znajdowały się w załącznikach do korespondencji z KZGW zawierającej ww. analizę.

ochrona przeciwpowodziowa terenów położonych poniżej, w tym Kątów Wrocławskich i Wrocławia. Każdy nieprzewidziany dopływ mas wody do zbiornika, zwłaszcza w sytuacji powodziowej, ma ogromne znaczenie dla zarządzania gospodarką wodną danego obiektu. Z uwagi na brak wcześniejszych informacji o planowanych zwiększeniach odpływów, operatorzy zbiornika Mietków nie mieli odpowiedniej ilości czasu na przygotowanie obiektu do przyjęcia zwiększonego dopływu ze zbiornika Lubachów. Taka sytuacja spowodowała nagłe wypełnienie zbiornika oraz wykorzystanie jego dostępnej rezerwy powodziowej. Stąd też tereny położone poniżej zbiornika zostały narażone na podtopienie. Zgodnie z obowiązującą instrukcją gospodarowania wodą (IGW) dla zbiornika Lubachów (z 2015 r.) do obowiązków właściciela obiektu w okresie powodzi należy m.in. utrzymywanie stałej łączności z Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, a tym samym przekazywanie danych z gospodarki wodnej na zbiorniku oraz prognozowanych odpływów ze zbiornika, w tym przede wszystkim zwiększeniach odpływów. Ponadto zgodnie z IGW, w przypadku wystąpienia na urządzeniu niebezpiecznych zjawisk będących wynikiem sytuacji hydrometeorologicznej, decyzje w sprawie gospodarki wodnej w okresie wezbrania powodzi na zbiorniku Lubachów podejmuje Kierownik obiektu w uzgodnieniu z Dyrekcją Spółki oraz ma obowiązek utrzymywania stałego kontaktu, w szczególności z Centrum Operacyjnym w RZGW we Wrocławiu, a tym samym ma realizować i przekazywać decyzje w sprawie gospodarki wodnej, tj. o zmianie dyspozycji odpływu ze zbiornika w momencie wydania, zanim zostanie ona wykonana. Podkreślenia wymaga fakt, że wszystkie działania prowadzone przez TAURON Ekoenergia Sp. z o.o. mają wpływ na pracę zbiornika Mietków. Zbiornik Mietków - przed zwiększonym zrzutem z Lubachowa, większym od katastrofalnego, miał pojemność 46 mln m³ (do Max PP brakowało 30 mln m³) dopływ średni wynosił około 66 m³/s. Po zrzucie katastrofalnym z Lubachowa (Q=114,5 m³/s) dopływ do zb. Mietków wzrósł do 100 m³/s, a następnie do 200 m³/s.

NIK wskazuje, że RZGW prowadząc gospodarkę wodną na zbiorniku Mietków powinien wykazywać aktywność w celu posiadania bieżących informacji o sytuacji powyżej zbiornika, w tym w zakresie danych o odpływach ze zbiornika Lubachów. Brak zwiększenia częstotliwości raportowania danych przez zarządców zbiorników innych niż PGW WP (w dniu 15 września 2024 r. nastąpiło zwiększenie częstotliwości przekazywania danych w przypadku zbiorników zarządzanych przez PGW WP) nie sprzyjało posiadaniu aktualnej wiedzy o sytuacji. Przy czym w przypadku zbiornika Lubachów o godz. 14.37 w dniu 15 września 2024 r. otrzymano informację wskazującą na stosowanie od godz. 14.00 zrzutu 119,8 m³/s, tj. większego niż katastrofalny wynoszący 114,5 m³/s, z której wynikało również, że na zbiorniku przekroczony jest Max PP, a dopływ do zbiornika od godz. 11 jest większy niż odpływ katastrofalny.

(akta kontroli: t. I, str. 33-83, 125-130, t. II, 1-65, V, str. 1-54, t.VI, str. 34-81)

15. W COOP nie dokumentowano należycie występujących podczas powodzi zdarzeń oraz podejmowanych w związku z tym działań. Nie prowadzono: 1) dziennika dyżuru, o którym mowa w pkt 9 ppkt 6 i pkt 11 ppkt 7 załącznika do zarządzenia nr 48/2019 Prezesa PGW WP z dnia 4 września 2019 r. w sprawie utworzenia i funkcjonowania procedury w Centrach Operacyjnych Ochrony Przeciwpowodziowej na czas zagrożenia powodziowego, 2) dziennika dyżuru powodziowego, o którym mowa w Planie

działania (Część II, Regulamin działania służb RZGW we Wrocławiu w sytuacji zagrożenia powodziowego i powodzi, pkt. 10.4), ani 3) dziennika działań Kryzysowego Punktu Kontaktowego, co było niezgodne z § 2 ust. 1 pkt 7 Załącznika nr 2 Instrukcja Kryzysowego Punktu Kontaktowego do zarządzenia nr 24/2024 Prezesa PGW WP z dnia 28 czerwca 2024 r. w sprawie zarządzania kryzysowego w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie.

W RZGW, na zasadzie zwyczaju, prowadzono wykaz zgłoszeń i interwencji zarejestrowanych podczas dyżurów powodziowych, jednakże dokonywano tego nierzetelnie, tj. w wielu przypadkach nie odnotowywano daty lub godziny zgłoszenia, informacji dotyczących podmiotu przekazującego zgłoszenie, imienia i nazwiska odbierającego zgłoszenie, działań podjętych przez COOP i (poza nielicznymi przypadkami) czasu ich podjęcia, stanu zaawansowania działań, daty usunięcia (zakończenia) zdarzenia. Wykaz ten nie był prowadzony na bieżąco i w porządku chronologicznym, w wykazie nie odnotowano m.in. przekazania informacji o ewakuacji pracowników zbiorników Topola i Kozielno, o zniszczeniu przelewu powierzchniowego bocznego na zbiorniku Topola, a także o przerwaniu wałów na Białej Głuchołaskiej.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, między innymi, że brak odnotowywania wszystkich informacji w wykazie wynikał z *dynamiki sytuacji i bardzo dużej ilości zgłoszeń, głównie telefonicznych. Część zgłoszeń była wprowadzana w pewnym odstępie czasowym od daty zgłoszenia, dlatego może nie zawierać wszystkich informacji. (...) Wykaz zgłoszeń i interwencji ze względów technicznych nie mógł być edytowany jednocześnie przez wszystkich dyżurnych odbierających zgłoszenia. Priorytetem było przekazanie otrzymanych informacji do właściwych jednostek terenowych, celem podjęcia stosownych działań. W międzyczasie napływały kolejne zgłoszenia i brakowało czasu na bieżące uzupełnianie wykazu. Obecnie w celu ułatwienia dokumentowania zgłoszeń opracowano podręczny szablon, który jest wypełniany przez osobę pełniącą dyżur przy telefonie. Są tam wyszczególnione wszystkie niezbędne informacje, które należy pozyskać podczas przyjmowania zgłoszenia. Następnie na podstawie wypełnionego szablonu, można uzupełnić wykaz zgłoszeń, nawet przez osoby, które nie przyjmowały ich bezpośrednio. (...) Wykaz był uzupełniany przez osoby pełniące dyżur w COOP i był dostępny dla wszystkich osób, które miały uprawnienia dostępowe do zasobu sieciowego Centrum Operacyjnego, tj. m.in. Kierownik i pracownicy COOP, Dyrekcja oraz pomocnicy dyżurnych. Wykaz interwencji jest dokumentem wypracowanym w Centrum Operacyjnym na przestrzeni lat i jest wykorzystywany w codziennej pracy, nie tylko w czasie zagrożenia powodziowego i powodzi. W kwestii przykładowych nieodnotowanych zdarzeń wskazał, że Wynikało to z dynamiki sytuacji i bardzo dużej ilości zgłoszeń, głównie telefonicznych. Niemniej jednak informacja o przytoczonych zdarzeniach, z wyjątkiem wału na Białej Głuchołaskiej, była wykazana w komunikatach o sytuacji w regionie* Kierownik COOP wyjaśniła, że (...) rolę Kryzysowego Punktu Kontaktowego w RZGW we Wrocławiu na czas kryzysu powodziowego pełni komórka wewnętrzna Centrum Operacyjne Ochrony Przeciwpowodziowej, w której wprowadzone są w zależności od potrzeby lub rozwoju sytuacji dyżury powodziowe. Podczas powodzi we wrześniu 2024 r. COOP również pełniło funkcję KPK w trybie dyżurów powodziowych, w tym dyżurów całodobowych. Ponadto Centrum Operacyjne w sytuacji normalnej, zagrożenia powodziowego oraz

powodziowej pracuje zgodnie z trybem określonym w Zarządzeniu Prezesa PGW WP nr 48/2019 z 4.09.2019 r. ws. utworzenia i funkcjonowania procedury w Centrach Operacyjnych Ochrony Przeciwpowodziowej na czas zagrożenia powodziowego. Dziennik działania KPK podczas powodzi w 2024 r. stanowią Informacje pozyskiwane z jednostek terenowych RZGW we Wrocławiu o rozwoju sytuacji, które są zasobem całej mailowej skrzynki elektronicznej Centrum Operacyjnego Ochrony Przeciwpowodziowej co.wroclaw@wody.gov.pl i pełnią formę udokumentowania działań komórki organizacyjnej. Ponadto na ich podstawie były sporządzane Raporty i Komunikaty o rozwoju sytuacji, wysyłane m.in. do KZGW, WCZK, cyklicznie wg wytycznych. Na stronie internetowej RZGW we Wrocławiu publikowano codziennie komunikaty o sytuacji w regionie wodnym, prowadzono wykaz podejmowanych zgłoszeń i interwencji w czasie trwania dyżuru oraz bazy danych z gospodarką wodną na obiektach, a także wydawano w uzgodnieniu z KZGW i rejestrowano dyspozycje zmiany odpływów ze zbiorników. Powyższe również stanowi udokumentowanie czynności realizowanych przez COOP, co można traktować jako dziennik działania KPK.

NIK wskazuje, że prowadzenie korespondencji, w tym elektronicznej i zawartość skrzynki pocztowej COOP nie zastępuje obowiązku dokumentowania działań COOP w formie dziennika.

(akta kontroli: t. I, 33-82, t. VI. str. 1-29, t. VII, str. 340-384)

16. W okresie zagrożenia powodziowego i powodzi nie sporządzano planów gospodarowania wodą na zbiorniku zarządzanych przez PGW WP na określoną perspektywę czasową, uzgodnioną z organami zarządzania kryzysowego i IMGW, celem ich przekazywania organom zarządzania kryzysowego i IMGW, aby zapewnić tym podmiotom, z wyprzedzeniem, możliwie najpełniejszą świadomość sytuacyjną niezbędną do planowania działań, a w przypadku IMGW umożliwiającą dokładniejsze prognozowanie stanów wody i przepływów poniżej zbiorników (z zastosowaniem ewentualnych zastrzeżeń dotyczących oczywistych możliwości zmian planów w przypadku zmian sytuacji meteorologicznej lub hydrologicznej i informowaniem o tych zmianach). W RZGW nie zapewniono także, aby w sposób usystematyzowany szacowano czas, w którym może wystąpić odpływ powyżej odpływu dozwolonego oraz odpływ niekontrolowany (przelewami powierzchniowymi, awaryjnymi) ze zbiorników (w tym suchych) znajdujących się na obszarze właściwości RZGW, celem przekazania takich informacji do organów zarządzania kryzysowego szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego, jak również nie zapewniono, aby w sposób usystematyzowany każdorazowo dane o faktycznym wystąpieniu takich okoliczności były przekazywanego do ww. organów. COOP przekazywało informacje dotyczące wielkości odpływów ze zbiornika Nysa z nieznacznym (nawet jedynie kilkudziesięciominutowym) wyprzedzeniem czasowym do wojewódzkich centrów zarządzania kryzysowego (np. o godz. 21:53 w dniu 14 września 2024 r. została przesłana informacja o zwiększeniu, od godz. 22.30, odpływu ze zbiornika Nysa ponad odpływ dozwolony, z 400 m³/s do 600 m³/s, w mailu tym poinformowano również o zagrożeniu dla infrastruktury i zabudowań dziewięciu miejscowości; o godz. 22:16 w tym dniu została przesłana informacja o zwiększeniu odpływu z 400 m³/s do 500 m³/s od godz. 22:30 i z 500 m³/s do 600 m³/s od godz. 23.00 w dniu 14 września 2024 r.; o godz. 13:24 w dniu 15 września 2024 r. została

przesłana informacja o zwiększeniu odpływu do 800 m³/s od godz. 14.00 w dniu 15 września 2024 r. i do 1000 m³/s, od godz. 15.00 w tym dniu).

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, między innymi, że: *Podczas powodzi dochodzi do dynamicznych zmian warunków hydrologicznych, zwłaszcza w obszarach górskich i wyżynnych, których nie da się przewidzieć ze 100 % pewnością. Potwierdzeniem tego są prognozy objętości dopływów wody do poszczególnych wodowskazów (...). Do tego dochodzą różne zdarzenia losowe, które mogą potęgować negatywne skutki żywiołu np. utrata wodowskazu czy awaria urządzenia hydrotechnicznego. Zgodnie z IGW do sieci obserwacyjno-pomiarowej mającej istotny wpływ na gospodarowanie wodą na zbiornikach Otmuchów i Nysa należą przede wszystkim wodowskazy IMGW-PIB: Bardo na Nysie Kłodzkiej, oraz Głuchołazy na Białej Głuchołaskiej. Informujemy, że w dniu 14.09.2024 r. o godz. 10:00 nastąpiła utrata łączności – zniszczenie wodowskazu Głuchołazy IMGW-PIB na rzece Biała Głuchołaska, który pełni funkcję osłonową dla zbiornika Nysa, a o godzinie 19.00 utracono całkowitą osłonę hydrologiczną zlewni różnicowej zbiornika Nysa w zlewni Białej Głuchołaskiej po stronie polskiej poprzez utratę łączności – zniszczenie drugiego wodowskazu Biała Nysa IMGW-PIB na rzece Biała Głuchołaska – co oznaczało całkowitą utratę możliwości obserwacji stanów wody i przepływów w rzece Białej Głuchołaskiej po stronie polskiej, a tym samym dopływu ze zlewni różnicowej do zbiornika Nysa.*

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił również, że: *W instrukcjach gospodarowania wodą zatwierdzonych pozwoleniem wodnoprawnym nie ma takiego wymogu, aby przekazywać organom zarządzania kryzysowego i IMGW-PIB planów gospodarki wodnej na zbiornikach, na określoną perspektywę czasową. RZGW we Wrocławiu przekazywał do IMGW-PIB wszystkie wydawane dyspozycje zmiany odpływu ze zbiorników retencyjnych. Ponadto dynamika sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej była bardzo duża, a IMGW-PIB nie zwracał się do Centrum Operacyjnego RZGW we Wrocławiu z prośbą o przekazywanie dodatkowych informacji. W gospodarce wodnej jako dziedzinie szeroko specjalistycznej - nie przewiduje się dokładnego momentu odprowadzenia nadmiaru dopływającej wody przelewem powierzchniowym oraz czasu, w którym może wystąpić odpływ dozwolony. Zagadnienie związane z prognozowaniem uzależnione jest od szeregu danych brzegowych/wejściowych na podstawie których tworzy się różne scenariusze i jest to zadanie kompetencyjnie przypisane do IMGW-PIB. Dynamika sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej w czasie powodzi była bardzo duża. Ponadto wyjaśniam, iż większość zbiorników suchych znajduje się w zlewniach górskich, charakteryzujących się bardzo dużą dynamiką przepływów, będących zlewniami niekontrolowanymi, tzn. bez osłony hydrologicznej, umożliwiającej określenie przewidywanego dopływu do zbiornika, a co za tym idzie przewidywanego odpływu ze zbiornika i w dalszej kolejności odprowadzenia wody przelewami powierzchniowymi. Dane o faktycznym wystąpieniu takich okoliczności były przekazywane systematycznie na posiedzeniach WZZK u wojewodów, w których brało udział RZGW we Wrocławiu, gdzie była omawiana sytuacja na zbiornikach przeciwpowodziowych, w tym suchych w naszym zarządzie oraz realizowana i planowana gospodarka wodna na tych obiektach. WCZK przekazują informacje o wydanych dyspozycjach do podległych organów zarządzania kryzysowego na*

szczeblu powiatowym, a te do podległych organów zarządzania kryzysowego na szczeblu gminnym.

Zdaniem NIK dla efektywnej realizacji zadania polegającego na współuczestniczeniu w ochronie ludności przed powodzią istotne jest planowanie gospodarki wodą na zbiornikach (retencyjnych i suchych) oraz szacowanie czasu wystąpienia sytuacji stwarzających szczególne zagrożenie dla obszarów poniżej tych zbiorników w postaci odpływów niekontrolowanych i przekazywanie informacji w tym zakresie do organów zarządzania kryzysowego oraz IMGW. W relacjach z IMGW, RZGW nie powinien być jedynie odbiorcą danych (w tym prognoz), ale również dostarczać plany (prognozy) dotyczące gospodarowania wodą na zbiornikach. Wspecjalizowana jednostka jaką jest COOP powinna sporządzać plany odpływu na określoną perspektywę czasową z zarządzanych zbiorników (w przypadku zbiorników posiadających osłonę hydrologiczną np. odpowiadającą perspektywie z otrzymywanych z IMGW prognoz objętości) i komunikować te plany w przypadku możliwości przekraczania przepływów dozwolonych z odpowiednim, ustalonym z organami zarządzania kryzysowego, wyprzedzeniem. Oczywistym jest, że wraz ze zmianą sytuacji hydrologicznej, plany takie mogłyby ulegać zmianom, które jednak również powinny być komunikowane organom zarządzania kryzysowego. NIK dostrzega, że w sytuacji braku osłony hydrologicznej powyżej zbiorników, szacunki takie są utrudnione, jednakże nie niemożliwe w oparciu o dane ze zbiorników (stopień ich wypełnienia, odnotowywane dopływy i odpływy) i sytuację meteorologiczną, czego dowodzą szacunki dotyczące zadziałania przelewów powierzchniowych na zbiornikach Stronie Śląskie i Międzygórze. Nakreślenie perspektywy czasowej w takich przypadkach, choćby w sposób przybliżony, powinno przyczynić się do zwiększenia świadomości sytuacyjnej organów zarządzania kryzysowego i umożliwiać skuteczniejszą reakcję na zagrożenie. Należy również zauważyć, że w Planie działania wskazano na planowanie zrzutów ze zbiorników¹²⁹ Nagrania rozmów telefonicznych dyżurnych COOP wskazują, że w niektórych co najmniej okresach przyjęte były określone założenia co do gospodarowania wodą na zbiornikach (dotyczące np. braku zmian wielkości odpływów ze zbiornika Nysa przez określony czas), jednakże założenia te nie były w sposób usystematyzowany komunikowane do organów zarządzania kryzysowego. Należy również wskazać, że COOP, pomimo utraty danych z wodowskazów na Białej Głuchołaskiej, do 15 września 2024 r. nie zmieniło częstotliwości przekazywania przez obsługę zbiornika Nysa, danych dotyczących dopływu do zbiornika (pozostawiając jako okres raportowania 12 godzin - okres od godz. 20.00 w dniu 14 września 2024 r. do godz. 8.00 w dniu 15 września 2024 r.)

(akta kontroli: t. I, str. 33-82, 97-124, t. II, 1-140, 153-191, 274-345, t. IV, 265-283, t. V, str. 1-30)

17. W okresie powodzi w 2024 r. nie zapewniono skutecznych metod łączności ze zbiornikami na wypadek braku działania standardowych środków łączności - telefonów stacjonarnych i komórkowych oraz internetu.

¹²⁹ Zgodnie z Planem działania (Część II, Regulamin działania służb RZGW we Wrocławiu w sytuacji zagrożenia powodziowego i powodzi, pkt.4.8 i 4.9).

Łączność radiowa DMR która miała zapewnić komunikację głosową w nadzwyczajnych sytuacjach takich jak powódź, nie działała na zbiornikach znajdujących się na obszarze Zarządu Zlewni w Nysie. Pomimo zgłoszenia przez Dyrektora Zarządu Zlewni braku łączności radiowej w dniu 13 września 2024 r.¹³⁰ nie podjęto działań w celu niezwłocznego usprawnienia łączności. Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił, że od maja 2024 r. awarie systemu DMR były usuwane przez wykonawcę, system sprawdzał się na obiektach odrzańskich, tj. stopniach wodnych, a na zbiornikach retencyjnych większość konsoli stacjonarnych miała problemy z łącznością. Do września 2024 r. zgłoszone usterki¹³¹ nie zostały przez wykonawcę (w ramach serwisu gwarancyjnego) naprawione. Dyrektor RZGW wyjaśnił, że *tworząc system założono dwie łączności stałe: opierającą się na sieci internetowej lub radiolinii oraz zapasową LTE. W momencie oddania systemu do użytkowania na większości obiektów funkcjonowała tylko łączność zapasowa LTE. Konsultant wsparcia technicznego i Wykonawca na etapie realizacji projektu nie przewidzieli możliwości wystąpienia tak dużego obciążenia sieci LTE podczas powodzi we wrześniu 2024 r., co skutkowało całkowitym zanikiem łączności. Na niektórych obiektach jak np. Stronie Śląskie woda zalała skrzynkę teletechniczną systemu Cyfrowej łączności dyspozytorskiej dla obiektów hydrotechnicznych odcinając całkowicie system na zbiorniku Stronie Śląskie. Natomiast na zbiorniku Topola i Kozielno w związku z uszkodzeniem przelewu powierzchniowego na zbiorniku Topola, zerwane zostały kable zasilające które m.in. prowadziły zasilanie skrzynek teletechnicznych systemu DMR.*

Zastępca Dyrektora RZGW, w odniesieniu do działań związanych z informacją przekazaną przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Nysie, wyjaśnił, że *informację przyjęto do wiadomości. Ze względu na upływ czasu nie sposób jest stwierdzić czy poinformowano wykonawcę projektu o problemie. Należy jednak pamiętać, że problem był znany i rozpatrywany przez wykonawcę w ramach usterki zgłoszonej dnia 10.05.2024 r.*

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśnił również, że: *Zapewniona łączność opierała się na rozwiązaniach powszechnie uznawanych za wystarczające i niezawodne w normalnych warunkach funkcjonowania infrastruktury hydrotechnicznej. Do czasu zaistniałych wydarzeń nie odnotowywano sygnałów, które wskazywałyby na*

¹³⁰ W mailu z godz. 9.25 Dyrektor Zarządu Zlewni w Nysie wskazała, że: *ZZ w Nysie informuje, że na naszych obiektach zainstalowane narzędzia do komunikacji w ramach DMR – dyspozytorska łączność radiowa zrealizowana w ramach kontraktu 4B.1/4 w projekcie OPDOW nie działają. Były prowadzone próby kilkakrotnie, pojawiają się problemy w łączności.*

¹³¹ Główne daty zgłoszeń usterek: [1] 10.05.2024 r. COOP zgłosiło do Wykonawcy usterkę DMR - nie działa połączenie z obiektami: Mietków, Topola-Kozielno, Otmuchów, Nysa i Stronie Śląskie, [2] 24.05.2024 r. Wykonawca zgłosił przywrócenie łączności ze zbiornikiem Mietków, [3] 11.06.2024 r. COOP zgłosiło Wykonawcy kolejne problemy z obiektami Otmuchów, Międzygórze i Stronie Śląskie, [4] 12.06.2024 r. Wykonawca zgłosił dalsze prace w kierunku usunięcia usterek przekazanych przez COOP tj. instalacji poprawek i dalszych analiz problemów, [5] 17.07.2024 r., 23.08.2024 r., 4.09.2024 r. COOP wysłało do Wykonawcy ponaglenia dotyczące usunięcia usterek przez Wykonawcę, [6] 04.09.2024 r. i 09.09.2024 r. Wykonawca przekazał do COOP informacje o dalszych pracach i aktualizacji oprogramowania, usterki nadal występowały, [7] 10.09.2024 r. COOP przekazało informacje Wykonawcy, że obiekt Topola/Kozielno i Międzygórze nadal nie działają, pozostałe obiekty działały poprawnie.

Po powodzi we wrześniu 2024 r. usterki częściowo usunięta w niewielkim stopniu tj. w dalszym ciągu nie działa łączność z obiektami Topola/Kozielno, Międzygórze i Stronie Śląskie – wg stanu na 5 listopada 2025 r. W marcu 2025 r. przywrócona została łączność radiowa między RZGW a zbiornikami Nysa, Otmuchów i Mietków.

ryzyko wystąpienia tak szeroko zakrojonej awarii. Zanik łączności był konsekwencją skumulowanych zdarzeń nadzwyczajnych, w tym m.in. katastrof budowlanych oraz uszkodzeń infrastruktury towarzyszącej, co doprowadziło do przerwania działania sieci telekomunikacyjnych na dużym obszarze. Incydent ten miał skalę wyjątkową i trudną do przewidzenia na podstawie wcześniejszej praktyki. Łączność pomiędzy obiektami była zapewniona zgodnie z obowiązującymi standardami i dotychczasowym doświadczeniem eksploatacyjnym, które nie wskazywało na potrzebę utrzymywania dodatkowych, alternatywnych kanałów komunikacji. Funkcjonujące systemy oparte na sieciach operatorów telekomunikacyjnych charakteryzowały się wysoką dostępnością i w poprzednich latach nie odnotowywano zakłóceń o porównywalnej skali. Awaria, która wystąpiła, miała charakter incydentalny i przekraczała typowe, przewidywalne ryzyka związane z pracą sieci GSM. Dopiero jej wystąpienie ujawniło konieczność rozszerzenia dotychczasowych rozwiązań o dodatkowe środki komunikacji awaryjnej, co zostanie uwzględnione w dalszych działaniach usprawniających.

NIK wskazuje, że problemy z funkcjonowaniem łączności DMR występowały przed powodzią, ale nie podjęto skutecznych czynności w celu wyeliminowania usterek. Nie podjęto również udokumentowanych działań w związku z informacją przekazaną przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Nysie w dniu 13 września 2024 r. o niedziałaniu systemu łączności, pomimo że w ramach przygotowania do powodzi zalecano sprawdzanie łączności i zgłaszanie problemów. Brak łączności radiowej z obsługą zbiornika Stronie Śląskie (wobec braku łączności telefonicznej) spowodował opóźnienie w przekazaniu informacji o zniszczeniu zapory (przy czym nie przekazano również informacji o rozpoczęciu procesu niszczenia zapory). Operatorzy zbiornika w Stroniu Śląskim zeznali, że w czasie powodzi dysponowali jedynie swoimi prywatnymi telefonami komórkowymi.

Zdaniem NIK, zapewnienie skutecznej łączności w sytuacjach kryzysowych jest niezbędnym warunkiem do efektywnego współuczestniczenia przez jednostki organizacyjne PGW WP w ochronie ludności przed powodzią. NIK wskazuje również, że zbiornik Nysa został objęty łącznością DMR (realizowaną za pośrednictwem zbiornika Otmuchów), na zasadzie dobrej woli wykonawcy (obiekt nie był objęty umową). Zdaniem NIK tak kluczowy obiekt, którego awaria może spowodować katastrofalne skutki dla miasta Nysa i dalszych miejscowości położonych wzdłuż biegu Nysy Kłodzkiej i Odry, powinien zostać niezwłocznie wyposażony w wysoce niezawodne, również w warunkach kryzysowych, środki łączności. Ponadto zasadne jest zapewnienie skutecznych środków łączności na wypadek sytuacji kryzysowych ze wszystkimi zbiornikami, których awarie mogą stwarzać zagrożenie (a nie tylko z ujętymi w ramach zadania dotyczącego wykonania łączności dyspozytorskiej).

(akta kontroli str. t. I, str.1-60, t. III str. 1-6, 122-137, t. IV, str. 1-54, 64-146, 405-417, 422-470, 474-545, t. V, str. 121-132, 141-177, t. VI, str. 1-29, 34-49, 223-233)

OCENA CZĄSTKOWA

We wrześniu 2024 r., w związku z poleceniem z KZGW, RZGW podejmował działania w celu przygotowania do powodzi struktur PGW WP na obszarze swojej właściwości. COOP kierowało dyspozycje dotyczące wielkości odpływów ze zbiorników Nysa, Otmuchów i Mietków. RZGW realizował również czynności

w zakresie przekazywania informacji na potrzeby organów zarządzania kryzysowego, jednostek PGW WP i ludności, w szczególności poprzez różne formy raportowania, udział przedstawicieli RZGW w posiedzeniach zespołów zarządzania kryzysowego, publikowanie komunikatów o sytuacji w regionie na stronie internetowej oraz informacji w serwisach społecznościowych, a także udzielanie informacji telefonicznie w ramach telefonu dyżurnego w COOP. W działaniach RZGW w czasie zagrożenia powodziowego i powodzi w 2024 r. wystąpiły jednak istotne nieprawidłowości, w tym zaniechania działań, które ograniczały efektywność realizacji zadania określonego w art. 240 ust. 3 pkt 6 Prawa wodnego, polegającego na współuczestniczeniu w ochronie ludności przed powodzią.

W okresie powodzi we wrześniu 2024 r. RZGW nie prowadził gospodarowania wodą na zbiornikach kaskady Nysy Kłodzkiej i zbiorniku Mietków w sposób ukierunkowany na zapewnienie możliwie najefektywniejszej transformacji (redukcji) fali powodziowej i najsukcesowniej realizacji funkcji przeciwpowodziowej przez zbiorniki retencyjne. Przede wszystkim nie zastosowano znaczących odpływów wyprzedzających ze zbiorników w celu zwiększenia posiadanej pojemności (rezerwy) powodziowej. Jednocześnie dopuszczono do znacznego zmniejszenia tej rezerwy przed kulminacją powodzi, w wyniku nie zapewnienia przepuszczenia podstawy fali powodziowej (do wielkości przepływu dozwolonego) bez zatrzymywania jej objętości w zbiornikach (na skutek wdrażania z opóźnieniem zwiększeń odpływu w wielkości przepływu dozwolonego, co spowodowało zmniejszenie dostępnej pojemności powodziowej na czas kulminacji powodzi). Postępowanie RZGW nie korespondowało z regułą przezorności, wymagającą wdrożenia zdecydowanych działań wyprzedzających zagrożenie, która powinna przyświecać realizacji zadania współuczestniczenia w ochronie ludności przed powodzią. Odpowiednie działania w tym zakresie mogły pozwolić na odsunięcie w czasie oraz ograniczenie czasu trwania i wielkości odpływów przekraczających przepływy dozwolone, w szczególności ze zbiornika Nysa, zapewniając skuteczniejszą realizację ochrony przeciwpowodziowej. W ocenie NIK, pomimo że poziom piętrzenia wody w zbiornikach w dniu 11 września 2024 r. był znacznie poniżej NPP, to należało podejmować działania mające na celu zwiększenie dostępnej do wykorzystania rezerwy powodziowej, a tym samym zapewnić możliwość efektywniejszego wykorzystania posiadanych zbiorników retencyjnych do ochrony przeciwpowodziowej.

W ocenie NIK w RZGW nie przywiązano należytej wagi do pojawiających się w dniu 14 września 2024 r. informacji o sytuacji na zbiorniku Stronie Śląskiej, a podjęte działania ograniczyły się w zasadzie do publikacji komunikatów w mediach społecznościowych oraz przekazania informacji do Starostwa Powiatowego w Kłodzku. Nie nawiązano natomiast ścisłej współpracy operacyjnej w tym obszarze w szczególności z Wojewodą Dolnośląskim. W związku z tym stan zapory nie był monitorowany w sposób adekwatny do istniejącego zagrożenia i nie zapewniono niezwłocznego przekazania informacji o rozpoczęciu procesu niszczenia zapory do Wojewody Dolnośląskiego oraz gminnych i powiatowych organów zarządzania kryzysowego.

Część istotnych informacji w aspekcie zarządzania kryzysowego nie była przekazywana zarówno do podmiotów spoza PGW WP jak i do KZGW lub nie była przekazywana niezwłocznie, względnie – jak w przypadku zmian dyspozycji

odpływów ze zbiorników retencyjnych - była przekazywana jedynie z kilkudziesięciominutowym wyprzedzeniem. W ocenie NIK należy dążyć do zapewnienia bezpośredniego, systemowego przekazywania informacji i sygnalizacji zagrożeń przez COOP również do samorządowych organów zarządzania kryzysowego, zwłaszcza w aspekcie zagrożeń związanych z gospodarowaniem wodą w zbiornikach retencyjnych i zbiornikach suchych. Powódź i podjęte po niej działania ujawniły również istotne nieprawidłowości w systemie sterowania zbiornikiem Nysa. Ponadto, w wyniku niniejszej kontroli stwierdzono, że w RZGW nie sprawdzano zgodności danych o wielkości odpływów wprowadzonych w elektronicznych systemach sterowania urządzeniami upustowymi na zbiornikach z danymi wynikającymi z instrukcji gospodarowania wodą. Dla zbiornika Nysa nie było również w okresie od zakończenia jego modernizacji w 2016 r. do czasu powodzi w 2024 r. instrukcji eksploatacji zatwierdzonej przez Dyrektora RZGW i nie było ustalonego sposobu sterowania (o potwierdzonej prawidłowości) urządzeniami upustowymi – segmentami, w przypadku niedziałania elektronicznego systemu sterowania, w zakresie otwierania segmentów na oczekiwaną wielkość (ustawiania spodu segmentu na określonej rzędnej w układzie wysokościowym), od której zależy wielkość odpływu ze zbiornika.

Występujące w czasie powodzi zdarzenia i podejmowane działania nie zostały rzetelnie udokumentowane. Nie prowadzono dziennika dyżuru powodziowego, a symulacje dotyczące gospodarowania wodą na zbiorniku Nysa, które według wyjaśnień składanych w toku kontroli miałyby być wielokrotnie sporządzane, nie zostały zarchiwizowane. Nie przedstawiono śladów rewizyjnych pozwalających na ustalenie w oparciu o jakie konkretne dane i założenia ustalone zostały wielkości odpływów wprowadzane w określonym czasie ze zbiornika Nysa.

Dla zbiorników Topola i Kozielno nie było pozwoleń wodnoprawnych na piętrzenie i retencjonowanie wód. Minister Infrastruktury Zarządzeniem pokontrolnym nr 9 z dnia 17 maja 2022 r., zobowiązał PGW WP m.in. do podjęcia działań mających na celu uzyskanie dla zbiorników Topola i Kozielno pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie i retencjonowanie wód w terminie do 31 grudnia 2024 r. We wskazanym terminie pozwolenia takiego nie uzyskano. W wystąpieniu pokontrolnym Ministra Infrastruktury z dnia 26 marca 2025 r. wskazano, że skutkowało to użytkowaniem zbiorników bez uprawnień i z naruszeniem przepisów ww. ustawy.

OBSZAR 2. Działania związane z pomocą finansową i rzeczową poszkodowanym powodzią.

Opis stanu faktycznego

RZGW we Wrocławiu nie brał udziału w działaniach związanych z pomocą finansową i rzeczową poszkodowanym powodzią.

Roszczenia zgłaszane przez osoby lub instytucje poszkodowane w wyniku powodzi z 2024 r. przekazywane były do brokera ubezpieczeniowego. W związku z poniesioną szkodą w wyniku powodzi do ubezpieczyciela złożonych zostało 2789 wniosków o wypłatę odszkodowania. Całkowita kwota wynikająca z wniosków nie była znana RZGW. Towarzystwo ubezpieczeniowe rozpatrzyło wnioski negatywnie.

Wedle informacji przedstawionych przez RZGW, wg. stanu na 31 grudnia 2025 r., przed sądami cywilnymi prowadzonych było siedem spraw związanych

z roszczeniami odszkodowawczymi dotyczącymi powodzi z września 2024 r., na łączną kwotę 456 250,58 zł. W żadnej sprawie nie zapadł prawomocny wyrok.

(akta kontroli: tom VI, str.121-151)

Stwierdzone nieprawidłowości	W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.
---------------------------------	--

OCENA CZĄSTKOWA	RZGW we Wrocławiu nie brał udziału w działaniach związanych z pomocą finansową i rzeczową poszkodowanym powodzią.
------------------------	---

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi	Zdaniem NIK dla zwiększenia efektywności realizacji zadania dotyczącego współuczestniczenia w ochronie ludności przed powodzią konieczne jest wzmocnienie kadrowe COOP oraz jednostek organizacyjnych PGW WP z obszaru właściwości RZGW, w tym zwłaszcza Zarządu Zlewni w Nysie i obsługi zbiorników retencyjnych i suchych, a także rozważenie wypracowania systemu uzupełnień kadrowych na czas powodzi, z zapewnieniem odpowiednich wcześniejszych, systematycznych szkoleń pracowników, którzy w sytuacji kryzysowej uzupełnialiby stan osobowy obsługi zbiorników i innych obiektów hydrotechnicznych, a także jednostek organizacyjnych PGW WP (nadzorów wodnych, zarządów zlewni). Dla osiągnięcia ww. celu konieczne jest również zapewnienie niezawodnej łączności na czas sytuacji kryzysowej pomiędzy poszczególnymi obiektami hydrotechnicznymi (w szczególności takimi, których awarie mogą wywoływać poważne szkody) i jednostkami organizacyjnymi PGW WP oraz organami zarządzania kryzysowego. Istotne jest również sporządzanie prognoz (planów) dotyczących gospodarowania wodą na zbiornikach retencyjnych i suchych na określoną perspektywę czasową i przekazywanie tych planów do organów zarządzania kryzysowego, a także IMGW, oraz sygnalizowania z wyprzedzeniem zagrożeń związanych z sytuacją na zbiornikach. Zdaniem NIK należy dążyć do synergii jaka może być efektem ścisłego operacyjnego współdziałania pracowników PGW WP i IMGW i wykorzystania wiedzy, doświadczenia oraz posiadanych zasobów technicznych w obszarze dotyczącym działań podejmowanych w związku z zagrożeniem powodziowym i powodzią (z rozważeniem uzgodnienia bezpośredniej obecności pracowników IMGW, zwłaszcza synoptyków i specjalistów w zakresie bezpieczeństwa budowli piętrzących, w siedzibie COOP w czasie dyżurów powodziowych, wspierających merytorycznie działania PGW WP). Jednocześnie należy dążyć do jak najszybszego, efektywnego wykorzystywania posiadanych zasobów technicznych w COOP (w tym oprogramowania do modelowania) oraz zakończenia projektów dotyczących modernizacji COOP realizowanych w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły W obszarze związanym z monitorowaniem stanu zbiorników i wałów przeciwpowodziowych konieczne jest również wzmocnienie sprzętowe, w tym
-------	---

w bezzałogowe statki powietrzne, z możliwością prowadzenia obserwacji również w nocy, i przeszkolenie odpowiedniej liczby pracowników w zakresie ich obsługi, celem uzyskiwania niezwłocznie informacji o stanie infrastruktury przeciwpowodziowej.

- Wnioski
1. W przypadku zagrożenia powodzią, podejmować niezwłocznie działania mające na celu maksymalne zwiększanie pojemności (rezerw) powodziowych do wykorzystania w zarządzanych zbiornikach retencyjnych, w szczególności poprzez stosowanie odpływów nieprzekraczających przepływów dozwolonych, oraz zapewniać możliwie największe redukcje fali powodziowej.
 2. Sporządzać plany gospodarowania wodą na zarządzanych zbiornikach na uzgodnioną z organami zarządzania kryzysowego oraz IMGW perspektywę czasową i przekazywać te plany, wraz z ich ewentualnymi zmianami, do ww. podmiotów, a także przekazywać do organów zarządzania kryzysowego informacje dotyczące przewidywanego czasu wystąpienia odpływów niekontrolowanych ze zbiorników.
 3. Przekazywać do organów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli działających na obszarach zagrożonych w wyniku odpływów ze zbiorników, informacje dotyczące wprowadzanych dyspozycji odpływów z tych zbiorników.
 4. Realizować ścisłą współpracę operacyjną z organami administracji rządowej i samorządowej w przypadku zagrożenia powodziowego i powodzi i udzielać niezwłocznie rzetelnych informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego.
 5. Zapewnić zweryfikowanie prawidłowości działania elektronicznych systemów sterowania na zarządzanych zbiornikach, w tym w aspekcie zgodności danych wprowadzonych w tych systemach, dotyczących wielkości odpływów przez urządzenia upustowe z IGW oraz stanem faktycznym.
 6. Zapewnić opracowanie instrukcji eksploatacji dla zbiornika Nysa, określającej również wiarygodne metody otwierania segmentów na oczekiwaną wielkość w przypadku niedziałania elektronicznego systemu sterowania.
 7. Zapewnić obsługę zarządzanych zbiorników retencyjnych i suchych w liczbie pracowników wynikającej z instrukcji eksploatacji tych zbiorników.
 8. Zapewniać posiadanie aktualnych opracowań (map) dotyczących obszarów zalewu w przypadku odpływów z zarządzanych zbiorników powyżej przepływów dozwolonych oraz zniszczenia zapór na zbiornikach, a także przekazać te opracowania do organów zarządzania kryzysowego.
 9. Zapewnić skuteczną łączność z obiektami hydrotechnicznymi na wypadek niedziałania standardowych środków komunikacji.
 10. Udostępniać pozyskiwane prognozy objętości w profilach wodowskazowych powyżej zbiorników retencyjnych zarządcom takich zbiorników spoza PGW WP.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje *prawo zgłoszenia* na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Dolnośląskiej Delegatury Najwyższej Izby Kontroli we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, 30 kwietnia 2026 r.

Kontrolerzy

Edward Klatka

Doradca prawny

/podpisano elektronicznie/

Marta Okrasa

Starszy inspektor kontroli
państwowej

/podpisano elektronicznie/

[...]* - informacje wyłączone przez NIK z podania do publicznej wiadomości z uwagi na art. 10 ustawy o NIK w związku z art. 156 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2026 r., poz. 490 ze zm.).

[...]** - dane osobowe wyłączone przez NIK z podania do publicznej wiadomości z uwagi na art. 10 ustawy o NIK w związku z art. 5 ust. 1 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, ze zm.).

Najwyższa Izba Kontroli

Dolnośląska Delegatura we
Wrocławiu

p.o. Dyrektor

Radosław Kujawiński

/podpisano elektronicznie/